ÄLVDALSMÅLET

I DALARNA.

ORDBÖJNING OCH SYNTAX.

AKADEMISK AVHANDLING

SOM MED TILLSTÅND AV

FILOSOFISKA FAKULTETEN I UPPSALA

TILL OFFENTLIG GRANSKNING FRAMSTÄLLES

ONSD. DEN 26 MAJ 1909 KL. 10 F. M.

Å LÄROSALEN NR IV

AV

LARS LEVANDER

FIL. LIC.

ACAD. LUND. BAT BIBL.

STOCKHOLM

09535 KUNGL. BOKTRYCKERIET. P. A. NORSTEDT & SÖNER

1909

Inledning.

Redan i nära 300 år har älvdalsmålet varit föremål för uppmärksamhet. Alltsedan Andreas Prytz år 1622 skrev några scener på detta mål i sitt drama *Konung Gustaf Then Första*, ha bröllopskväden ock andra dikter författats på detsamma, grammatikor ha skrivits, ock lexikaliska anteckningar ha gjorts.[1] Under det att de flästa av dessa skrifter måste betraktas som rent dilettantmässiga, är det tvänne arbeten som i högsta grad underlätta mödan för den, som vill vetenskapligt behandla älvdalsmålet, nämligen Carl Säves handskrivna samlingar rörande dalmålet[2] ock Adolf Noreens arbeten över detta mål.[3] Säves arbete har sin största förtjänst i det oerhört rika ordmaterialet; i avseende på ordböjningsläran måste hans uppgifter ofta betecknas som mindre tillförlitliga, vilket i all synnerhet synes bero därpå, att han vid sina undersökningar ständigt ihågkommit de isländska ock svenska fornspråken ock velat återfinna dessas former i det nutida älvdalsmålet.[4] Genom

---

[1]) Denna äldre litteratur förtecknas av Noreen, *Inledning till Dalmålet* s. 10 ff. ock Vårt Språk I, 173 ff. Till det där uppräknade har jag endast att lägga några bröllopsvärser från 1668, författade av Samille P. Elfving vid *Iek oppi Biärghults* ock *Meäits de Valloies* bröllop.

[2]) Dessa samlingar förvaras i Uppsala universitetsbibliotek i flera delar av de Säveska samlingarna, framför allt i R 632. På dessa samlingar grunda sig uppgifterna om dalmålet i Säves arbete *De starka verberna i dalskan och gotländskan.*

[3]) Sv. landsm. IV. 1—2; [Schenström,] Öfre Dalarna 405 ff.

[4]) Så t. ex. har Säve ofta i i stället för e i ändelser hos långstaviga ord (straupi, andi, brustið i st. f. straupe, ande, brusteð); på flere ställen uppges en dat.-plur.-ändelse -umin, som ej finnes i målet; i älvd. införes pret. plur. av de starka värben med annan stamvokal än sing. (summum vi summo, riðum vi redo) — en ålderdomlighet som i värkligheten endast återfinnes i grannmålen.

NOREENS arbete har den fasta fonetiska grundval lagts, utan vilken en vidare behandling av älvdalsmålet vore lönlös ock på vilken även följande avhandling i allt väsentligt bygger. Då mina beteckningar i några fall avvika från NOREENS, beror detta dels därpå, att nya typer inom landsmålsalfabetet tillkommit, så t. ex. *ɑ*, *ɾ*, *ɯ*, dels ock därpå att uttalet — även bland personer från samma by — visar högst betydliga skiftningar. Detta, som jag haft rika tillfällen att iakttaga under mitt fleråriga arbete med Åsenmålet, har gjort, att jag ej ansett det lämpligt att lägga en eller ett fåtal meddelares uttal till grund för mina uppgifter, utan alltid sökt återgiva det uttal, som är det vanliga bland äldre personer,[1] varvid hänsyn främst tagits till sådana, vilkas föräldrar ock farföräldrar varit födda inom byn. Det har nämligen genom närmare undersökningar visat sig, att en språklig nyhet, som — exempelvis genom giftermål utom byn — inkommit i en släkt, envist stannat kvar inom densamma under flera generationer.

Den enda avsevärdare nyheten i beteckningssättet vid jämförelse med NOREENS ordlista över dalmålet är den, att beteckning av akcenten införts. Tecknet ´ användes för akc. 1, tecknet ` för akc. 2 ock tecknet ˈ för jämvikts- (»ligevægts»-) akcenten i kortstaviga ord[2]; tecknet ˷ betecknar semifortis.

Mina undersökningar av ordböjningsläran ha ej omfattat hela älvdalsmålets område, utan endast det i Älvdalens socken talade folkspråket; målen i Våmhus ock Bonäs, som vanligen bruka räknas till älvdalsmålet, ha uteslutits, då de uppvisa så betydande avvikelser, att de lämpligen kunna behandlas såsom ett mål för sig. Av de älvdalska bymålen har målet i byn Åsen, såsom varande det nästan i alla avseenden mäst typiskt utbildade ock bäst bevarade, underkastats den grundligaste behandlingen. Vid början av mina undersökningar härstädes har jag haft synnerligen god nytta av SÄVES ock NOREENS ovannämnda arbeten; dock bör det nämnas, att den alldeles över-

[1]) Så t. ex. förekomma visserligen de av NOREEN observerade ljuden *d* (för *l*) ock *6* (för *v*) sporadiskt bland äldre personer i Åsen; men som *l* ock *v* äro vida vanligare, tecknar jag alltid *l̥ɑ̀kɑ* 'leka', *óvuð* 'huvud' etc.

[2]) Angående denna akcent se NOREEN hos Kock, Sv. akc. II, 402 f. Tecknet ˈ har införts på förslag av prof. NOREEN.

vägande delen av materialet samlats genom dagligt umgänge med befolkningen under flera år, dels hemma i byn, dels i fäbodar, på myrslåtter, i timmerkojor etc. Ordböjningsläran för Åsenmålet, som vilar på ett lexikaliskt material av omkr. 11,500 ord, upptar också det största utrymmet i den följande framställningen; de övriga bymålens viktigaste avvikelser från detta mål anföras i noter under sidorna. Redogörelsen för dessa avvikelser gör ingalunda anspråk på fullständighet; att en sådan varit omöjlig att uppnå, inses lätt, då det gällt en undersökning av målen i 20 olika byar. Endast ett mål har lemnats oundersökt, nämligen målet i socknens centralby, Östmyckeläng, detta dels emedan detta mål i huvudsak ligger till grund för NOREENS anteckningar ock sålunda redan blivit föremål för en grundlig undersökning, dels emedan det på grund av järnvägsstationens närhet ock därmed följande starka inflyttning av främmande element numera torde erbjuda föga av intresse. Men icke häller alla de övriga byarna återfinnas i den följande framställningen; det har nämligen under undersökningarna visat sig, att målen i flera byar förete så stora överensstämmelser, att det synts lämpligast att avskilja 12 bymål ock göra dem till föremål för en något grundligare behandling.[1] Dessa tolv typbymål äro de i byarna Åsen, Brunsbärg, Loka, Klitten, Näset, Gåsvarv, Blybärg, Garbärg, Karlsarvet, Västmyckeläng, Väsa ock Evetsbärg. De flästa av dessa bymål talas endast i en by; med byn Näset överensstämmer dock i de flästa avseenden en grupp av jämförelsevis lågt liggande byar vid ock i närheten av Nässjön, nämligen Liden, Kittan, Rot ock Holen, med Gåsvarv den norr därom liggande lilla byn Mjågen, med Karlsarvet den nära angränsande byn Månsta, med Västmyckeläng Kåtilla ock med Evetsbärg Dysbärg.[2] Därmed vill jag alls ej ha sagt, att överensstämmelsen i dessa fall är fullständig, tvärtom kan ett vant öra med lätthet urskilja, om en person är t. ex. från Evetsbärg eller Dysbärg; men skiljaktigheterna gälla huvudsakligen ljudläran, framför allt den musikaliska akcenten eller,

[1]) Nedanstående uppgifter torde vinna i intresse, om karta användes. Sådan finnes t. ex. i NOREENS Ordlista över dalmålet.

[2]) Befolkningen i Älvdalens s. k. finnmark, en avlägsen bygd i nv. delen av socknen, har i sen tid flyttat ut från den övriga socknen, huvudsakligen från byarna vid västra stranden av Dalälven.

som den av folket kallas, »dialekten», i vida mindre grad formläran, ehuru även inom denna olikheter visst ej saknas.

Syntaxen vilar uteslutande på uppteckningar från byn Åsen, ock, såsom i rubriken antydes, har det ingalunda varit min avsikt att åstadkomma en fullständig syntax för detta mål. Dels skulle, så vitt jag förstår, uppteckningsarbetet för en dylik kräva minst ett årtionde[1], dels hade det för den, som vill åstadkomma en fullständig svensk dialektsyntax, varit nödvändigt att företaga en hel del principiella syntaktiska utredningar, ock jag har ingalunda ansett mig äga varken tid eller kompetens till ett dylikt mycket krävande arbete. Föreliggande avhandling bör alltså endast betraktas som ett första försök att behandla en detalj inom detta hittils försummade område av svensk dialektologi genom att ge några spridda notiser angående en ålderdomlig dialekts syntax.

Den största svårigheten både vid insamlandet ock ordnandet av materialet har helt naturligt legat däri, att så gott som intet arbete förut gjorts inom de skandinaviska dialekternas syntax. Dock må det erkännas, att förf. haft synnerligen god nytta av den syntaktiska avdelningen av Ivar Aasens klassiska arbete *Det norske folkesprogs grammatik* (1848). I uppställningen har jag i mycket följt Falk-Torp, *Dansk-norskens syntax* (1900), ock Nygaard, *Norrøn syntax* (1906); till en viss grad har dock det insamlade materialet här, liksom då det gällt ordböjningsläran, så att säga ordnat sig självt.

Slutligen bör det för fullständighetens skull nämnas, att älvdalsmålet redan tidigare underkastats syntaktisk behandling, nämligen av O. U. Arborelius i hans *Conspectus grammatices linguæ dalekarlicæ* II (1822), där ss. 6—11 ägnas åt syntaxen; de få sidorna vimla dock av fel[2], varjämte största delen av de meddelade älvdalska fraserna otvetydigt göra intryck av att vara författade i studerkammaren ock ej upptecknade efter befolkningens dagliga, otvungna samtal.

---

[1]) Jämföras kan, att en framstående tysk dialektsyntaktiker, Oscar Weise, arbetat på sin *Syntax der Altenburger Mundart* i tio år.

[2]) T. ex. öxä kalln i st. f. öxä kallem mannens yxa, um qvälldum i st. f. um qvällda om kvällarna.

Föreliggande avhandling, som vilar på anteckningar om älvdalsmålet gjorda under åren 1904—1908, är icke ett i strängare mening vetenskapligt arbete, utan bör snarast betecknas såsom en materialsamling. Författaren har endast ställt som sin uppgift att i korthet redogöra för målets formlära (ordböjning ock syntax), utan att försöka några som hälst förklaringar av de meddelade språkföreteelserna. Avsikten hade från början varit att samtidigt publicera även en etymologisk ljudlära, men av flera skäl har det befunnits lämpligt att ej bringa denna plan till utförande. Dels har en annan författare f. n. under utarbetande en vidlyftig ljudlära över det ganska närstående Orsamålet, dels har också under undersökningens gång det morfologiska ock syntaktiska materialet visat sig vara så vidlyftigt ock delvis så egenartat, att jag trott mig bättre tjäna den svenska landsmålsforskningen genom att någorlunda fullständigt meddela detta material än genom att framställa allehanda etymologier, vilka ju i de flästa fall vore mera eller mindre osäkra — detta särskilt i betraktande därav, att de nordskandinaviska dialekterna ännu äro tämligen ofullständigt utforskade. Bristen på ljudlära i detta arbete över älvdalsmålet torde vara desto mindre kännbar, som målets ljudsystem redan förut är känt i sina huvuddrag, detta i all synnerhet genom Noreens arbeten över detsamma.

Jag begagnar detta tillfälle att framföra min tack dels till min lärare, professor Adolf Noreen, som haft vänligheten låna mig sina handskrivna anteckningar rörande älvdalsmålet, dels till Dala Fornminnesförening, som genom frikostigt understöd visat sitt intresse för dessa undersökningar.

Att namngiva alla mina älvdalska meddelare bleve för vidlyftigt; vad särskilt byn Åsen beträffar, skulle det bli i det närmaste detsamma som att uppräkna byns hela befolkning. Jag inskränker mig därför till att på detta sätt betyga dem alla min tacksamhet för många års gott samarbete.

Åsen, Älvdalen 1 oktober 1908.

ORDBÖJNING.

SUBSTANTIVEN.

A. Maskulina.

Deklination I: best. sg. dat. *-ęm*, best. pl. nom. *-ar*.

Paradigm a: *kaḷ* karl.

		obest.	best.
§ 1.	sg. nom.	*kaḷ*	*kaḷn*
	gen.	*kàḷas*	*kàḷęmas*
	dat.	*kàḷa*	*kàḷęm*[a]
	ack.	*kaḷ*	*kaḷn*
	pl. nom.	*kàḷar*	*kàḷar*[b]
	gen.	—	*kàḷumas*
	dat.	*kàḷum*	= obest.
	ack.	*kàḷa*	*kàḷę*[c]

§ 2. Denna flexionstyp följa de allra flästa långstaviga maskulina, som ändas på konsonant[1], alltså t. ex.

	best. sg. nom.	best. sg. dat.	best. pl. nom.
kęmb kam	*kę́mbęn*	*kàmbęm*	*kàmbar*
gārd gård	*gā́rdn̥*	*gā̀rdęm*	*gā̀rdar*
u̯àṯōbd ängsull	*u̯àṯōbdn̥*	*u̯àṯōbdęm*	*u̯àṯōbdar*
sǫð får	*sǫ́n̥*	*sǫ̀ðęm*	*sǫ̀ðar*

a) Evetsbärg *kàḷįm*.
b) En från obest. pl. nom. skild best. form finnes, utom i Åsen, i Brunsbärg: *kàḷar*, Loka: *kàḷær*, Karlsarvet: *kàḷær*, Västmyckeläng: *kàḷar*, Väsa: *kàḷær*. Alla de övriga typbymålen ha best. form = obest., alltså *kàḷar* karlarna.
c) Som nasalvokaler saknas i Garbärgsmålet, blir best. pl. ack. här lika med obest., alltså *kàḷa* karlarna.

[1]) Undantag se §§ 3—8, 14—17, 24—25.

mɻɛ̯ð med	*mɻɛ̯ɐ̯n*	*mɻɛ̯ðɐ̯m*	*mɻɛ̯ðar*
bruɖ brodd	*brúɖn*	*brùɖɐ̯m*	*brùɖar*
mɻard mjärde	*mɻárdn*	*mɻàrdɐ̯m*	*mɻàrdar*
sʧaf chef	*sʧáfɐ̯n*	*sʧàfɐ̯m*	*sʧàfar*
árɪl eldpall	*árɪln*	*árɪlɐ̯m*	*árɪlar*
gùɛ̯sɪ̄l phoxinus	*gùɛ̯sɪ̄ln*	*gùɛ̯sɪ̄lɐ̯m*	*gùɛ̯sɪ̄lar*
mɑ̯l mal (tinea)	*mɑ̯ln*	*mɑ̀lɐ̯m*	*mɑ̀lar*
mʏ̯æ̯l boll	*mʏ̯æ̯ln*	*mʏ̀æ̯lɐ̯m*	*mʏ̀æ̯lar*
pùtɻl butelj	*pùtɻln*	*pùtɻlɐ̯m*	*pùtɻlar*
tǭɪ̯l tå-il[1]	*tǭɪ̯ln*	*tǭɪ̯lɐ̯m*	*tǭɪ̯lar*
bítɪl bett på betsel	*bítɪln*	*bítɪlɐ̯m*	*bítɪlar*
tʏ̯ðʏl gettjuder	*tʏ̯ðʏln*	*tʏ̯ðʏlɐ̯m*	—
aksɑ́m examen	*aksɑ́mɐ̯n*	*aksɑ̀mɐ̯m*	—
o̱m halm	*o̱mɐ̯n*	*o̱mɐ̯m*	—
bʏ̯æ̯n björn	*bʏ̯æ̯n*	*bʏ̀æ̯nɐ̯m*	*bʏ̀æ̯nar*
àksɻuɑ̯n auktion	*àksɻuɑ̯n*	*àksɻuɑ̯nɐ̯m*	—
gnɑu̯p bärgklint	*gnáu̯pɐ̯n*	*gnàu̯pɐ̯m*	*gnàu̯par*
bɻuɑ̯r bäver	*bɻuɑ̯rn*	*bɻùɑ̯rɐ̯m*	*bɻùɑ̯rar*
búɑ̯tn botten	*búɑ̯tn*	*bùɑ̯tnɐ̯m*	*bùɑ̯tnar*
kɑ̀m̄ār[2] kammare	*kɑ̀m̄ārn*	*kɑ̀m̄ārɐ̯m*	—
kasár kasärn	*kasárn*	*kasàrɐ̯m*	—
kúpar[3] koppar	*kúparn*	*kúparɐ̯m*	—
ɻúkur[4] foghyvel	*ɻúkurn*	*ɻúkurɐ̯m*	*ɻúkurar*
stàk̄ār stackare	*stàk̄ārn*	*stàk̄ārɐ̯m*	*stàk̄ārar*
brɑ̀ks braxen	*brɑ́ksn*	*brɑ̀ksɐ̯m*	*brɑ̀ksar*
fuɑ̯s fors	*fúɑ̯sn*	*fùɑ̯sɐ̯m*	*fùɑ̯sar*
ɻìɻsʧʏ̄ɻ grindskyttel	*ɻìɻsʧʏ̄ɻln*	*ɻìɻsʧʏ̄ɻlɐ̯m*	*ɻìɻsʧʏ̄ɻlar*
tǫɻ tåtel	*tǫɻln*	*tǫ̀ɻlɐ̯m*	*tǫ̀ɻlar*
buɑ̯st borste	*búɑ̯stn*	*bùɑ̯stɐ̯m*	*bùɑ̯star*
a̱st häst	*ástn*	*àstɐ̯m*	*àstar*
fu̱ɑ̯t fot	*fu̱ɑ̯tn*	*fùɑ̯tɐ̯m*	*fùɑ̯tar*

[1]) Så kallas den del av fotbladet, som ligger närmast bakom varje tå, t. ex. *ɻìɻtǭɪ̯ln* bakom lilltån.

[2]) Det vanligaste ordet för kammare är *kúvɐ*; *kɑ̀m̄ārn* förekommer emellertid som gårdsnamn i Åsen.

[3]) På samma sätt böjes *pípar* peppar.

[4]) På samma sätt böjas talrika andra ord på *-ur*, t. ex. *másur* masur, *mùlduɑ̯tūr* mullvad, *sʧútur* ett laggverktyg; ordet *tʏ̯æ̯ður* tjädertupp böjes alternativt efter par. d, alltså dat. *tʏ̯æ̯ðrɐ̯m* etc.

ʤzaʂt gäst	*ʤzástn̥*	*ʤzàstn̥m*	*ʤzàstar*
putrát̥ porträtt	*putrátn̥*	*putràtn̥m*	*putràtar*
uæ̯t vante	*úæ̯tn̥*	*ùæ̯tn̥m*	*ùæ̯tar*
kɔ̯v kalv	*kɔ́vn̥*	*kɔ̀vn̥m*	*kɔ̀var*

Anm. 1. De ord, som i best. sg. nom. ha ändelsen *-n̥*, ha i best. sg. ack. *-ɨn*, alltså t. ex. *kám̥bɨn* kammen, *ɔ́mɨn* halmen, *skráu̯vɨn* skorstenen[a].

Anm. 2. Någon gång får man av äldre personer höra best. pl. dat. på *-ʉma*, t. ex. *àstʉma* hästarna, *kàlʉma* karlarna.

Anm. 3. Endast i plur. förekomma talrika hithörande substantiv, t ex. *fùæ̯rāl̥drar* föräldrar[1], *masàn̥sar* folket i Mattshansgården, *pɑ́ɨ̯ggar* pängar, *sʉ́sɨar* folket i Susigården, *ɔ̀sar* byn Åsen (eg. = åsarna), *sàu̯rkāl̥ar* rumex.

Anm. 4. Oböjligt i sing. är *gùkʉ* gök, t. ex. *ar ɔ́ u ɔ gùkʉ ɣæ̯par* hör, hur göken gal! (men t. ex. obest. pl. ack. *gùkʉa*, best. pl. nom. *gùkʉar*).

Anm. 5. Orden *stɨ̯n* sten ock *tɨ̯n* ten ha i obest. sg. nom. ack. biformerna *stɨ̯ā*, *tɨ̯ā*, som någon gång höras i äldre personers språk.

Paradigm b: *u̯arg* varg.

		obest.	best.
§ 3:	sg. nom.	*u̯arg*	*u̯árgn̥*[b]
	gen.	—	*u̯àrʤɨ̯mas*
	dat.	*u̯àrʤa*	*u̯àrʤɨ̯m*
	ack.	*u̯arg*	*u̯árʤɨn*

Plur. bildas i enlighet med par. a, alltså *u̯àrgar* vargar, *u̯àrgar* vargarna etc.

§ 4. Denna flexionstyp följa långstaviga mask., som ändas på *k*, *k̥*, *g* med föregående konsonant, *g*, alltså t. ex.

	best. sg. nom.	best. sg. dat.	best. pl. nom.
baɨ̯gk bänk	*bɑ́ɨ̯gkn̥*	*bɑ̀ɨ̯ntʂm*	*bɑ̀ɨ̯gkar*
poɣk pojke	*póɣkn̥*	*pòɣtʂm*	*pòɣkar*

a) Denna skillnad mellan best. nom. ock ack. göres endast i Åsen; alla övriga bymål ha även i nom. *kám̥bɨn* kammen, *knáɨ̯vɨn* kniven etc.

b) En från best. ack. skild nom. finnes, utom i Åsen, i Karlsarvet: *u̯árgɨn* vargen, *málɨn* masken, Västmyckeläng: *drɑ́ɨ̯ggɨn* drängen, *póɣkɨn* pojken; Evetsbärg: *dɣ́ɨ̯rgɨn* spindeln. Alla övriga bymål ha nom. = ack., t. ex. Blybärg: *drɑ́ɨ̯nʤɨn* drängen, Klitten: *bɑ́ɨ̯ntʂɨn* bänken.

[1]) Obest. ack. *fùæ̯rāl̥der*.

o̱k hök	*ó̱kạn*	*ò̱ʃạm*	*ò̱kar*
mak mask	*mákạn*	*màʃạm*	*màkar*
dɸæ̱rg spindel	*dɸ́æ̱rgạn*	*dɸæ̱rdʒạm*	*dɸæ̱rgar*
u̱ą̱ɪ̱gg vinge	*u̱ą́ɪ̱ggạn*	*u̱ą̀ɪ̱ndʒạm*	*u̱ą̀ɪ̱ggar*
kag (dricks)kagge	*kágạn*	*kàdʒạm*	*kàgar*
mug mygga	*múgạn*	*mùdʒạm*	*mùgar*
u̱ag vigg	*u̱ágạn*	*u̱àdʒạm*	*u̱àgar*

Anm. 1. Orden på *-ɪ̱gg* och *-u̱gg* sakna ändelsen *-a* i best. pl. ack., alltså t. ex. *kásɳ̱gg* skinnpälsar, *pą̀nɪ̱gg* pänningar, *ry̱æ̱mɪ̱gg* rymlingar.

Paradigm c: *bo̱g* skinnsäck.

		obest.	best.
§ 5.	sg. nom.	*bo̱g*	*bó̱gạn*[a]
	dat.	*bò̱ə*	*bò̱ạm*[b]
	ack.	*bo̱g*	*bó̱ɳ*
	pl. nom.	*bò̱ar*	*bò̱ar*
	dat.	*bò̱u̱m*	= obest.
	ack.	*bò̱ą*	*bò̱ą*

§ 6. Denna flexionstyp följa mask., som ändas på *g* med föregående vokal; utom *bo̱g* ha såsom sådana antecknats följande ej sammansatta ord:

bu̱æ̱g bog	*bú̱æ̱gạn*	*bù̱ạm*	*bù̱æ̱gar*
da̱g dag	*dágạn*	*dà̱ạm*	*dà̱ar*
di̱a̱g deg	*di̱á̱gạn*	*di̱ạm*	*di̱à̱gar*
la̱g vätska; lex	*lágạn*	*là̱ạm*	—
mɪ̱o̱g[1]	*mɪ̱ógạn*	*mɪ̱ò̱ạm*	—
mo̱g måg	*mógạn*	*mò̱ạm*	*mò̱gar*
plu̱æ̱g plog	*plú̱æ̱gạn*	*plù̱ạm*	*plù̱æ̱gar*
ru̱g råg	*rúgạn*	*rù̱ạm*	—
sku̱æ̱g skog	*skú̱æ̱gạn*	*skù̱ạm*	*skù̱æ̱gar*
tɪ̱a̱g åkerlapp	*tɪ̱á̱gạn*	*tɪ̱à̱ạm*	*tɪ̱à̱ar*

a) En från best. ack. skild nom. finnes, utom i Åsen, endast i Evetsbärg, som har nom. *bó̱ɣɳ*, ack. *bo̱n*. Alla övriga bymål ha nom. = ack. *bó̱ɳ*.

b) Best. dat. Gåsvarv *bò̱ɪ̱ạm*, Blybärg *bò̱jạm*, Garbärg *bò̱jam*.

1) jordras i älvbrink. Best. f. förekommer även såsom bynamn i Älvdalen, t. ex. *ạn ˌbò̱ɣ̱dʒa sud ˌọ ˌmɪ̱ò̱ạm* han bor i Mjågen.

trʲu̯æ̯g snösko	*trʲúæ̯gɳ*	*trʲùæ̯m*	*trʲùæ̯gar*
to̯g talg	*tógɳ*	*tòɳm*	—
u̯g håg	*úgɳ*	*ùɳm*	—
u̯æ̯g väg	*u̯ǽgɳ*	*u̯ɑ̀ɳm*	*u̯ɑ̀ar*
u̯o̯g var i ögonhåren	*u̯ógɳ*	—	—

Anm. 1. Av de kortstaviga *dɑ̯g* dag ock *u̯æ̯g* väg heter pl. dat. *dágʉm*, resp. *u̯ágʉm*; obest. pl. ack. av *dɑ̯g* heter *dógo* (best. *dógɳ*), av *u̯æ̯g* däremot regelbundet *u̯ɑ̀a*[1].

Anm. 2. Observeras bör, att flera hithörande ord bibehålla *g* genomgående i plur., alltså t. ex. *bùæ̯gar*, *bùæ̯gar*, *bùæ̯gʉm* etc. (se ovan).

Paradigm d: *fúgaɬ* fågel.

		obest.	best.
§ 7.	sg. nom.	*fúgaɬ*	*fúgaln*
	dat.	*fùgaɬ*	*fùglɳm*
	ack.	*fúgaɬ*	*fúgaln*
	pl. nom.	*fùglar*	*fùglar*
	dat.	*fùglʉm*	= obest.
	ack.	*fùgaɬ*	*fùglɳ*

§ 8. Denna flexionstyp följa sådana två- eller flerstaviga mask., som synkopera ultimas vokal, t. ex.

dɨ̯mbaɬ nara	*dɨ̯mbaln*	*dɨ̯mblɳm*	*dɨ̯mblar*
gɑ̀faɬ gaffel	*gɑ̀faln*	*gɑ̀flɳm*	*gɑ̀flar*
pɨ̯ŋdʒaɬ knyte	*pɨ̯ŋdʒaln*	*pɨ̯ggɳm*	*pɨ̯gglar*
su̯ǽmɳn sömn	*su̯ǽmɳn*	*su̯ɑ̀mnɳm*	—
úgɳn ugn	*úgɳn*	*ùgnɳm*	*ùgnar*
u̯ɑ́u̯gɳn vagn	*u̯ɑ́u̯gɳn*	*u̯ɑ̀u̯gnɳm*	*u̯ɑ̀u̯gnar*
u̯ɨ̯tar vinter	*u̯ɨ̯tarn*	*u̯ɨ̯trɳm*	*u̯ɨ̯trar*
ávɪl höhävel	*ávɪln*	*àvlɳm*	*àvlar*
fátɪl bärrem	*fátɪln*	*fɑ̀ɻlɳm*	*fɑ̀ɻlar*
ɨ̯mɪl himmel	*ɨ̯mɪln*	*ɨ̯mblɳm*	—
kátɪl kittel	*kátɪln*	*kɑ̀ɻlɳm*	*kɑ̀ɻlar*[a]

a) I Klitten visa hithörande ord med jämviktsakcent den avvikelsen, att best. sg. nom. ack. får huvudton på ultima ock lång ultimavokal, alltså t. ex. *kátɪl*, men *katɨ̯ln*, *nʏ́ʃʂʏl*, men *nʏʃʂɣ̯ln*.

[1]) Jfr sms. *dògomɻ̯æ̯t* dagjämning, *u̯ɑ̀gosʃʂɨ̯ɻ* vägskäl.

skéʧɨl skånk	*skéʧɨln*	*skàk̲lɥ̨m*	*skàk̲lɨar*
àksuɬ julaxel	*àksuln*	*àksɬɥ̨m*	*àksɬar*
òk̲uɬ ankel[1]	*òk̲uln*	*òk̲lɥ̨m*	*òk̲lar*
krɏ̀ʧʂɏl krokig kvist	*krɏ̀ʧʂɏln*	*krɏ̀k̲lɥ̨m*	*krɏ̀k̲lar*
nɏ̀ʧʂɏl nyckel[2]	*nɏ̀ʧʂɏln*	*nɏ̀k̲lɥ̨m*	*nɏ̀k̲lar*
tùæ̲rdyvɏ̄l tordyvel	*tùæ̲rdyvɏ̄ln*	*tùæ̲rdɏ̄vlam*	*tùæ̲rdɏ̄vlar*
sǫ̀mor sommar	*sǫ̀morn*	*sùm̲brɥ̨m*	*sùm̲brar*
ǫ̀mor hammare	*ǫ̀morn*	*àm̲brɥ̨m*	*àm̲brar*

Anm. 1. Ändelsen *-a* i obest. pl. ack. undvikes alltid, alltså t. ex. *àm̲bar* kamrar, *kátɨl* kittlar, *sùm̲bar* somrar, *u̯àu̯gɥ̨n* vagnar, *òk̲aɬ* anklar.

Anm. 2. Om uttr. såsom *ɨ-u̯ɨ̀tras* i vintras se syntaxen.

§ 9. Oregelbunden böjning ha följande ord, tillhörande dekl. I:

kàɨmɑ̄n̲ namne	*kàɨmɑ̄n*	*kàɨmɑ̄n̲am*	*kàɨmɛ̄n̲ar*
mɥ̨n̲ man	*mɥ̨n*	*màn̲ɥ̨m*	*mɥ́n̲ar*
mòrɡɥ̨n morgon	*mòrɡɥ̨n*	*mɛ̀n̲ɥ̨m*	*mɛ̀n̲ar*

Oregelbundet i så mätto, att det har akc. I i plur., är — utom de ovannämnda *pɥ́ɨŋgar* pängar ock *mɥ̨n̲* man — även *u̯ɥ̨n̲* vän, pl. *u̯ɥ́n̲ar*.

Deklination II: best. sg. dat. *-ɨm*, best. pl. nom. *-ɨr*.

Paradigm: *smɨ̀ð* smed.

§ 10.

		obest.	best.
sg.	nom.	*smɨ̀ð*	*smíɲ̊*
	gen.	[*smɨs*][3]	*smíðɨmas*
	dat.	*smíðɨ*	*smíðɨm*
	ack.	*smɨ̀ð*	*smíɲ̊*
pl.	nom.	*smíðɨr*	*smíðɨr*
	gen.	—	*smíðɥ̨mas*
	dat.	*smíðɥ̨m*	= obest.
	ack.	*smíðɨ*	*smíðɨ*

§ 11. Denna flexionstyp följa de allra flästa kortstaviga mask., som ändas på konsonant[4]; följande ha antecknats[5]:

[1]) Jfr sms. *òk̲aɬknɑ̄uɬ* fotknöl.
[2]) Jfr sms. *nɏ̀k̲aɬʧʂɛ̄pɥ̨* nyckelknippan.
[3]) Endast såsom gårdsnamn i Åsen.
[4]) Undantag anföras § 6, anm. 1.
[5]) Här anföras dock ej en stor mängd sms. ord, som ha något av de nedanstående orden till senare sms.-led.

ɑ̄r[1]	*ɑ̄rn*	*árɨm*	*árır*
bu̯æ̯ð kvinnolivstycke	*búæ̯n*	*búæ̯ðɨ̄m*	*búæ̯ðīr*
bò̯tstɑ̄ð båtstad[2]	*bò̯tstɑ̄n̥*	*bò̯tstɑðɨm*	*bò̯tstɑðīr*
dɑ̯l dal[3]	*dɑ̯ln*	*dálɨm*	*dálır*
bàrfrɨ̄ð förstukvist	*bàrfrɨ̄n̥*	*bàrfrɪðɨ̄m*	*bàrfrɪðīr*
frɨ̯ð fred	*frɨ́n̥*	*frɨ́ðɨm*	—
ɨ̯ð id (leuciscus)	*ɨ́n̥*	*ɨ́ðɨm*	*ɨ́ðır*
ku̯ɨ̯ð buk	*ku̯ɨ́n̥*	*ku̯ɨ́ðɨm*	*ku̯ɨ́ðır*
ʃʂʊ̯æ̯l köl; ödemark	*ʃʂʊ̯æ̯ln*	*ʃʂʊ̯æ̯lɨm*	*ʃʂʊ̯æ̯lır*
lɨ̯ð led	*lɨ́n̥*	*lɨ́ðɨm*	*lɨ́ðır*
lɨ̯t garnfärg	*lɨ̯tn̥*	*lɨ́tɨm*	—
lo̯t åker[4]	*lo̯tn̥*	*lótɨm*	*lótır*
mɑ̯t mat	*mátn̥*	*mátɨm*	—
mo̯nɑ̄ð månad[5]	*mo̯nɑ̄n̥*	*mo̯nɑðɨ̄m*	*mo̯nɑðīr*
rɔ̯v räv[6]	*rɔ́vɐn*	*rɔ́vɨm*	*rɔ́vır*
sɨ̯ð sed	*sɨ́n̥*	*sɨ́ðɨm*	*sɨ́ðır*
snɔ̯r snor	*snɔ̯rn*	*snórɨm*	—
stɑ̯v stav (i laggkärl)	*stɑ́vɐn*	*stávɨm*	*stávır*
sʊ̯n sou[7]	*sʊ̯n*	*sʊ́nɨm*	*sʊ́nır*
u̯æ̯v väv	*u̯æ̯vɐn*	*u̯ævɨm*	*u̯ævır*
u̯ɨ̯ð ved[8]	*u̯ɨ́n̥*	*u̯ɨ́ðɨm*	—

Anm. 1. Alternativt efter dekl. I böjas *ò̯rɑ̄ð* ock *mɨ̯ɐsɑ̄ð*, alltså best. pl. ack. *ò̯rɑ̄ðɑ* eller *ò̯radɨ̯*. — Ordet *bɑ̯k* bak har sg. dat. enligt dekl. I, alltså best. *bɑ̀ʃʂɐm*, men plur. enligt dekl. II, alltså obest. best. pl. nom. *bɑ́ʃʂır*. Orden *bɑ̯k* ock *dɑ̯l* ha i pl. ack. alternativt ändelsen *-o*, alltså obest *bóko*, best. *dálɨ̯* eller *dólɑ*.

Anm. 2. Ordet *stɑ̯ð* stad är i sg. regelbundet, men plur. böjes sålunda:

	obest.	best.
nom.	*stɑ́ðar*	*stɑ́ðrar*
dat.	*stɑ́ðrʊm*	= obest.
ack.	*stɑ́ðar* l. *stáðɪ*	*stɑ́ðrɑ*

Även pl. *bù̯æ̯kstɑ̄vrar* bokstäverna höres i yngre personers tal vid sidan av det vanligare *bù̯æ̯kstavīr*.

---

[1]) stengrund i vattendrag [2]) Jfr anm. 2.

[3]) Jfr sms. *dò̯lomɨ̯ūks* skämts. för älvdaling.

[4]) Jfr sms. *lò̯tarɐ̯n̥dn̥* änden av åkern, *lò̯tarɨ̯ɐ̯n* åkerren. Ordet bör ej förväxlas med *lo̯t* f. bete på slagen mark.

[5]) Så ock övriga tvåstaviga ord på *-ɑ̄ð*, t. ex. *màɾknɑ̄ð* marknad, *mɨ̯ɐsɑ̄ð* talgmes, *ò̯rɑ̄ð* laxöring.

[6]) Jfr sms. *rò̯vosɑ̄ks* rävsax. [7]) Jfr sms. *sʊ̯nakʊnɔ̄* sonhustru.

[8]) Jfr sms. *u̯ɨ̀ðolʊ̄k* trälock.

Deklination III: best. sg. dat. *-ąm*, best. pl. nom. *-ar*.

Paradigm a: *ùk̲sa* oxe.

§ 12.

	obest.	best.
sg. nom.	*ùk̲sa*	*ùk̲sn̥*
gen.	—	*ùk̲sąmas*
dat.	*ùk̲sa*	*ùk̲sąm*
ack.	*ùk̲sa*	*ùk̲sąn*
pl. nom.	*ùk̲sar*	*ùk̲sar*
gen.	—	*ùk̲sųmas*
dat.	*ùksųm*	= obest.
ack.	*ùk̲sa*	*ùk̲są*

§ 13. Denna flexionstyp följa alla två- eller flerstaviga mask., som ändas på *-a*, t. ex.

stàb̲a stubbe	*stàb̲ąn*	*stàb̲ąm*	*stàb̲ar*
ą̀n̲da andedräkt	*ą̀n̲dn̥*	*ą̀n̲dąm*	—
brį̀n̲da älg	*brį̀n̲dn̥*	*brį̀n̲dąm*	*brį̀n̲dar*
ęn̲da ände	*ęn̲dn̥*	*ęn̲dąm*	*ęn̲dar*
klǫ̀ðа klåda	*klǫ̀n̥*	*klǫ̀ðąm*	—
lį̀n̲da (barn-)linda	*lį̀n̲dn̥*	*lį̀n̲dąm*	*lį̀n̲dar*
lų̀ðа vårull	*lų̀n̥*	*lų̀ðąm*	—
nąm̲da nämdeman	*nąm̲dn̥*	*nąm̲dąm*	*nąm̲dar*
nòɣðа stockeld	*nòɣn̥*	*nòɣðąm*	*nòɣðar*
stę̲ðа städ	*stę̲n̥*	*stę̲ðąm*	*stę̲ðar*
ƛlų̀ggа manlig kusin	*ƛlų̀ggan*	*ƛlų̀ggąm*	*ƛlų̀ggar*
skùgа skugga	*skùgąn*	*skùgąm*	—
bòk̲a backe	*bòk̲ąn*	*bòk̲ąm*	*bòk̲ar*
dą̀ʒkа liten myr	*dą̀ʒkąn*	*dą̀ʒkąm*	*dą̀ʒkar*
stʒ̲ùæ̲kа stjälk	*stʒ̲ùæ̲kąn*[a]	*stʒ̲ùæ̲kąm*	*stʒ̲ùæ̲kar*
gòl̲а galla; gallblåsa	*gòln̥*	*gòląm*	—
ską̀u̲lа skola	*ską̀u̲ln̥*	*ską̀u̲ląm*	*ską̀u̲lar*
tùl̲а trädtopp	*tùln̥*	*tùląm*	*tùlar*
blʒ̲ǫ̀m̲а blomma	*blʒ̲ǫ̀m̲an*	*blʒ̲ǫ̀m̲ąm*	*blʒ̲ǫ̀m̲ar*
lą̀ʒmа sopkvast	*lą̀ʒman*	*lą̀ʒmąm*	*lą̀ʒmar*
ɻę̲n̲а hjärna	*ɻę̲nn̥*	*ɻę̲n̲ąm*	—
tɻ̲ę̲n̲а tjärn	*tɻ̲ę̲nn̥*	*tɻ̲ę̲n̲ąm*	*tɻ̲ę̲n̲ar*

a) Karlsarvet, Västmyckeläng, Evetsbärg ha best. sg. nom. *rà̀k̲ɨn* hunden, alla övriga byar *rà̀ʈʂɨn*, *stʒ̲ùæ̲ʈʂɨn* etc.

tùp̱a tupp	*tùp̱ǫn*	*tùp̱ǫm*	*tùp̱ar*
àṟa harr (thymallus)	*àṟǫ*	*àṟǫm*	*àṟar*
ùæ̱ṟa orre	*ùæ̱ṟǫ*	*ùæ̱ṟǫm*	*ùæ̱ṟar*
às̱a bröd av agnar	*às̱ǫ*	*às̱ǫm*	—
dȉs̱a spene	*dȉs̱ǫ*	*dȉs̱ǫm*	*dȉs̱ar*
fɻ̱àlsa fjärdingsman	*fɻ̱àlsǫ*	*fɻ̱àlsǫm*	*fɻ̱àlsar*
kàs̱a kassa	*kàs̱ǫ*	*kàs̱ǫm*	—
kǫ̀s̱a löpe	*kǫ̀s̱ǫ*	*kǫ̀s̱ǫm*	—
skǫ̀ta skört; snibb	*skǫ̀tǫ*	*skǫ̀tǫm*	*skǫ̀tar*
—	*àǫ*[1]	*àǫm*	—
dǫ̀a dy	*dǫ̀ǫ*	*dǫ̀ǫm*	—

Anm. 1. Denna flexionstyp följa också sådana mask., vilkas senare sms.-led är ett ord av typen *ùks̱a* ock som på grund av sms. bortkasta ändelsen *-a* i obest. sg. nom. Den ändelselösa formen förekommer dessutom i obest. sg. dat. ack. ock i obest. pl. ack., t. ex. *lìḻūks* liten oxe, *tòrnbūæ̱sk* törnbuske, *sɻ̱ʃìnɻ̱ʃūæ̱l* skinnkjol (best. dat. *-ɻ̱ʃūæ̱llǫm*; jfr *ɻ̱ʃùæ̱lla* kjol), *tòḻtūḻ* talltopp, *ùlovḻūgg* kusin Olov. Närmast hit hör också *àbūæ̱ṟ* aborre (dat. *àbūæ̱ṟǫm*).

Anm. 2. Avvikande i sg. nom. äro: *bìs̱kūp* biskop (best. sg. nom. *bìs̱kūp̱ɪn*, gen. *bìs̱kūp̱ǫmes*, dat. *bìs̱kūp̱ǫm*, ack. *bìs̱kūp̱ǫn*); *gùḇɪn* gubben (= min äkta man[2], dat. *gùḇam* etc.); *pru̱æ̱st* prost (best. sg. nom. *prú̱æ̱stɪn*, dat. *prù̱æ̱stǫm*, ack. *prù̱æ̱stǫn*).

Anm. 3. Oregelbundet i plur. är *bǘ̱æ̱nda* bonde:

	obest.	best.
pl. nom.	*bǘ̱æ̱ndrar*	*bǘ̱æ̱ndrar*
gen.	—	*bǘ̱æ̱ndrǫmes*
dat.	*bǘ̱æ̱ndrǫm*	= obest.
ack.	*bǘ̱æ̱ndar*	*bǘ̱æ̱ndrǫ*

Anm. 4. Vid sidan av ändelsen *-ɻ̱n* i best. sg. nom. förekommer lika ofta, även hos äldre personer, *-ɪn*, t. ex. *lǫ̀ɻ̱mɻ̱n*, *stɻ̱ùæ̱ʃɻ̱n*[a].

Paradigm b): *sàɻ̱al* sedel.

§ 14.	obest.	best.
sg. nom.	*sàɻ̱al*	*sàɻ̱aln*
dat.	*sàɻ̱al*	*sàɻ̱lǫm*

a) Alla bymålen utom Åsenmålet ha endast ändelsen *-ɪn* i nom., t. ex. *stàḇɪn*, *blɻ̱ǫ̀m̱ɪn*.

[1]) Årsjön i nv. Älvdalen.

[2]) Gubbe = 'gammal man' heter *gǫmkaḻ*.

		obest.	best.
sg.	ack.	*sàʐal*	*sàʐlạn* l. *sàʐaln*
pl.	nom.	*sàʐlar*	*sàʐlar*
	dat.	*sàʐlụm*	= obest.
	ack.	*sàʐal*	*sàʐlạ*

§ 15. Enligt denna flexionstyp böjas ett stort antal två- eller flerstaviga mask., som ändas på konsonant; nämnas kan, att en stor del av dem i rspr. motsvaras av ord av typen 'oxe'. Exempel äro:

ágaʀ havre	*ágaʀn*	*àgrạm*	—
ạ̀ndaʀ kort högerskida	*ạ̀ndaʀn*	*ạ̀ndrạm*	*ạ̀ndrar*
knʐùæ̀kal knoge	*knʐùæ̀kaln*	*knʐùæ̀klạm*	*knʐùæ̀klar*
lȁụ̂ðar kvarnlave	*lȁụ̂ðaʀn*	*lȁụ̂ðrạm*	*lȁụ̂ðrar*
návaʀl navel	*návaln*	*nàvlạm*	*nàvlar*
nóvor navare[1]	*nóvorn*	*nàvrạm*	*nàvrar*
nágal nagel	*nágaln*	*nàglạm*	*nàglar*
stɻgɭ tistel	*stɻgɭln*	*stɻgɭlạm*	*stɻgɭlar*
stùgạn stubbe	*stùgạn*	*stùgnạm*	*stùgnar*
ụ̀mbal humle	*ụ̀mbaln*	*ụ̀mblạm*	—

Paradigm c: *dùkʈar* läkare.

§ 16.

		obest.	best.
sg.	nom.	*dùkʈar*	*dùkʈarn*
	gen.	—	*dùkʈarạmas*
	dat.	*dùkʈar*	*dùkʈarạm*
	ack.	*dùkʈar*	*dùkʈarạn* l. *dùkʈarn*
pl.	nom.	*dùkʈarar*	*dùkʈarar*
	gen.	—	*dùkʈarụmas*
	dat.	*dùkʈarụm*	= obest.
	ack.	*dùkʈar*	*dùkʈarạ*

§ 17. Denna flexionstyp följa talrika mask. på *-ar* ock *-ar*, vilka ändelser i allmänhet motsvaras av rspr:s *-arc*, t. ex.

bàgaʀ bägare	*bàgaʀn*	*bàgaʀạm*	*bàgarar*
flȍtar flottare	*flȍtaʀn*	*flȍtaʀạm*	*flȍtarar*
ʧʂàlaʀ källare	*ʧʂàlaʀn*	*ʧʂàlaʀạm*	*ʧʂàlarar*
kúæ̀lar kolare	*kúæ̀laʀn*	*kúæ̀laʀạm*	*kúæ̀larar*

[1]) Alternativt böjes ordet efter dekl. I, alltså best. sg. dat. *nóvorạm*, pl. nom. *nóvorar* etc.

mi̯ɑ̯star mästare	*mi̯ɑ̯starn*	*mi̯ɑ̯staram*	*mi̯ɑ̯sterar*
mi̯ɸ̯lner mjölnare	*mi̯ɸ̯lnern*	*mi̯ɸ̯lneram*	*mi̯ɸ̯lnerar*
skràḍer skräddare	*skràḍern*	*skràḍeram*	*skràḍerar*
skùɑ̯makār[1]	*skùɑ̯makārn*	*skùɑ̯makarą̄m*	*skùɑ̯makarār*
stákar stakare[2]	*stákarn*	*stákaram*	*stákarar*
ù̯ɑ̯vɪlagār hovslagare	*ù̯ɑ̯vɪlagārn*	*ù̯ɑ̯vɪlagarą̄m*	*ù̯ɑ̯vɪlagarār*
tarmumi̯ɑ̯tar[3] termometer	*tarmumi̯ɑ̯tarn*	*tarmumi̯ɑ̯teram*	—

Deklination IV: best. sg. dat. *-ọm*, best. pl. nom. *-ir*.

Paradigm: *fúɑ̯lɪ* fåle.

§ 18.

	obest.	best.
sg. nom.	*fúɑ̯lɪ*	*fúɑ̯lɪn*[a]
gen.	—	*fúɑ̯lọmas*
dat.	*fúɑ̯lo*	*fúɑ̯lọm*
ack.	*fúɑ̯lo*	*fúɑ̯lọn*
pl. nom.	*fúɑ̯lɪr*	*fúɑ̯lɪr*
gen.	—	*fúɑ̯lụmes*
dat.	*fúɑ̯lụm*	= obest.
ack.	*fúɑ̯lo*	*fúɑ̯lọ*

§ 19. Såsom följande denna flexionstyp ha antecknats ett ganska stort antal mask., som alla äro kortstaviga ock i obest. sg. nom. ändas på *-ɪ*, t. ex.

ájʂɪ hake	*ájʂɪn*	*ókọm*	*ájʂɪr*
ą́nɪ bösshane	*ą́nɪn*	*ónọm*	*ą́nɪr*
bárɪ bjära	*bárɪn*	*bórọm*	*bárɪr*
bítɪ bit mat	*bítɪn*	*bítọm*	*bítɪr*
brụ́mɪ alblom	*brụ́mɪn*	*brụ́mọm*	—
brótɪ björnläge av ris	*brótɪn*	*brótọm*	*brótɪr*
búɑ̯rɪ borr	*búɑ̯rɪn*	*búɑ̯rọm*	*búɑ̯rɪr*
drájʂɪ drake	*drájʂɪn*	*drókọm*	*drájʂɪr*
drúpɪ droppe	*drúpɪn*	*drúpọm*	*drúpɪr*
drósɪ[4]	*drósɪn*	*drósọm*	—

a) I Gåsvarv ock Väsa är best. sg. nom. = ack., alltså *fúɑ̯lọn* fålen, *síłọn* selen etc.

[1]) skomakare [2]) vid lantmätning
[3]) På samma sätt böjas *barumi̯ɑ̯tar* barometer ock *taą̀tar* teater.
[4]) urtröskad säd, som ej rensats från agnar

dúæ̯lɪ dvala	*dúæ̯lɪn*	*dúæ̯lom*	—
árɪ hare	*árɪn*	*árom*	*árɪr*
flájʂɪ[1]	*flájʂɪn*	*flókom*	*flájʂɪr*
flótɪ flotte	*flótɪn*	*flótom*	*flótɪr*
klávɪ klave	*klávɪn*	*klóvom*	*klávɪr*
frúsɪ frossa	*frúsɪn*	*frúsom*	—
krájʂɪ[2]	*krájʂɪn*	*krókom*	*krájʂɪr*
—	*kúmɪn*[3]	*kúmom*	—
kúvɪ kammare[4]	*kúvɪn*	*kúvom*	*kúvɪr*
ʧʂýtɪ barkkniv	*ʧʂýtɪn*	*ʧʂýtom*	*ʧʂýtɪr*
lájʂɪ lake	*lájʂɪn*	*lókom*	*lájʂɪr*
lávɪ lave; lav	*lávɪn*	*lóvom*	*lávɪr*
múæ̯sɪ mosse	*múæ̯sɪn*	*múæ̯som*	—
púæ̯sɪ liten påse[5]	*púæ̯sɪn*	*púæ̯som*	*púæ̯sɪr*
ruːíðɪ handspak	*ruːíðɪn*	*ruːíðom*	*ruːíðɪr*
rótɪ stackare	*rótɪn*	*rótom*	*rótɪr*
sílɪ sele	*sílɪn*	*sílom*	*sílɪr*
skáðɪ skada	*skáðɪn*	*skóðom*	—
skávɪ ett slags hyvel	*skávɪn*	*skóvom*	*skávɪr*
ʃʂárɪ näbbråtta	*ʃʂárɪn*	*ʃʂárom*	*ʃʂárɪr*
ɭlápɪ[6]	*ɭlápɪn*	—	*ɭlápɪr*
skárɪ skara; skare[7]	*skárɪn*	*skórom*	*skárɪr*
spáðɪ spade	*spáðɪn*	*spóðom*	*spáðɪr*
spɪ̯átɪ snibb	*spɪ̯átɪn*	*spɪ̯átom*	*spɪ̯átɪr*
spúæ̯rɪ sporre	*spúæ̯rɪn*	*spúæ̯rom*	*spúæ̯rɪr*
spɥ́nɪ spånad	*spɥ́nɪn*	*spɥ́nom*	—
stíʃʂɪ stege	*stíʃʂɪn*	*stíkom*	*stíʃʂɪr*
stríʃʂɪ fors	*stríʃʂɪn*	*stríkom*	*stríʃʂɪr*
strúʃʂɪ stråke	*strúʃʂɪn*	*strúkom*	*strúʃʂɪr*
sʉ̯álɪ svale	*sʉ̯álɪn*	*sʉ̯álom*	*sʉ̯álɪr*
tʉ̯ásɪ trashank	*tʉ̯ásɪn*	*tʉ̯ósom*	*tʉ̯ásɪr*
ùpstupɪ̄ svallis	*ùpstupɪ̄n*	*ùpstupō̄m*	—
ʉ̯ásɪ bjälke	*ʉ̯ásɪn*	*ʉ̯ósom*	—

[1]) flake; sädesbrodd
[2]) krake (häst-, hässj-)
[3]) kummin (carum); jfr sms. *kɪ̀morāʉ̯sað* dts.
[4]) Jfr sms. *kùvodərār* dörren till kammaren.
[5]) Det vanliga ordet för 'påse' är *kùpe*.
[6]) skvalleraktig person
[7]) Jfr sms. *skòrobrɪ̄ɳd* mager älg.

Anm. 1. Märkas bör vokalväxlingen *ɑ* : *o* hos ord, som ha *ɑ* i stammen; stamvokalen är *o*, då ändelsen innehåller ett *o*, alltså (av *álɤ* rumpa) obest. sg. dat. ack., pl. ack. *ólo*, best. sg. dat. *ólǫm*, ack. *ólǫn*, pl. ack. *ólǫ*.

Anm. 2. I best. sg. nom. av hithörande ord på *-gɤ* bortfaller *g*, alltså t. ex. *ɑ̀bɯ̄n̥* armbågen, *bùn̥* bågen, *krɑ̀n̥* kragen, *lùn̥* lågan, *rùn̥* rågen, *sɯ̀n̥* spöt, *ɥɑ̀n̥* bekymret[a] (men obest. sg. nom. *krágɤ* etc., best. sg. dat. *ɥɑ̀gǫm* etc., pl. nom. *sɯ́gɤr* etc.). — Märk *kɑ̀pl̥ɑ̄n̥* komministern (dat. *kɑ̀pl̥ogōm*); jfr *kɑ̀pl̥ogɑ̄* komministergården.

Deklination V: best. sg. dat. *-m*, best. pl. nom. *-ar* l. *-nar*.

Paradigm a: *sɤ̀ɯ* sjö.

§ 20.

	obest.	best.
sg. nom.	*sɤ̀ɯ*	*sɤ̀ɯn*[b]
dat.	*sɤ̀ɯ*	*sɤ̀ɯm*
ack.	*sɤ̀ɯ*	*sɤ̀ɯn*
pl. nom.	*sɤ̀ɯ̀er*	*sɤ̀ɯ̀ar*
dat.	*sɤ̀ɯ̀ɯm*	= obest.
ack.	*sɤ̀ɯ̀ɑ*	*sɤ̀ɯ̀ɑ*

§ 21. Enligt denna flexionstyp böjas följande ord:

flɯɑ̄ lugnvatten i älv	*flɯɑ̄n*	*flɯɑ̄m*	*flɯar*
lɯɑ̄ loge	*lɯɑ̄n*	*lɯɑ̄m*	*lɯar*
sǫ (vatten)så	*sǫn*	*sǫm*	*sǫ̀ar*
ɯɑ̄ ho	*ɯɑ̄n*	*ɯɑ̄m*	*ɯar*

Anm. 1. Anmärkas bör pl. dat. *flɯ̀ɑ̄ɯm*, *lɯ̀ɑ̄ɯm*, *ɯ̀ɑ̄ɯm*.

Anm. 2. Oregelbundet i best. sg. är ordet *bɣ* by (nom. ack. *bɣn̥*, gen. *bɣ́mas*, dat. *bɣm̥*).

Anm. 3. Endast i sg. förekommer ordet *snɤ̀ɯɑ̄* snö (best. nom. ack. *snɤ̀ɯɑ̄n*, dat. *snɤ̀ɯɑ̄m*).

Paradigm b: *skɯɑ̄* sko.

§ 22. Sg. böjes enl. par. a.

	obest.	best.
pl. nom.	*skúɑ̄nar*	*skúɑ̄nar*
dat.	*skɯɑ̄m*	= obest.
ack.	*skúɑ̄*	*skúɑ̄nɑ*

§ 23. Så böjes även

lɤ̀ǫ lie	*lɤ̀ǫn*	*lɤ̀ǫm*	*lɤ̀ǫ́nar*

a) Klitten nom. *búɣɤn*, *krɑ́ɣɤn*, ack. *búɣǫn*, *krɔ́ɣǫn*.
b) Loka, Klitten, Gåsvarv best. nom. *sɤ̀ɯɤn*, dat. *sɤ̀ɯɤm*.

Deklination VI: släktskapsorden *fà̱ðar* och *brù̱æ̱ðar*.

§ 24. Ordet *fà̱ðar* 'far' förekommer endast i sg.; särskild best. form finnes ej.

nom. dat. ack. *fà̱ðar*
gen. *fà̱ðaras*.

Anm. 1. Såsom öknamn i Åsen förekommer *fáðaṛn* (gen. *fáðaṛąmas*, dat. *fáðaṛąm*).

Anm. 2. Liksom *fà̱ðar* böjliga endast i så måtto, att de ha en gen. på *-as*, äro flera andra släktskapsord, t. ex. *fàbrū̱æ̱ṛ* farbror, *mùæfā̱r* morfar, samt orden på *-bī̱l*, t. ex. *à̱ṇdsbī̱l* onkel Anders, *ùlobī̱l* onkel Olov (gen. *ùlobī̱las*).

§ 25. Sg. av ordet *brù̱æ̱ðar* broder 'bror', som saknar best. form, heter nom. dat. ack. *brù̱æ̱ðar*, gen. *brù̱æ̱ðras* l. *brù̱æ̱ðaras*; plur. har däremot följande böjning:[1]

	obest.	best.
nom.	*brỳ̱æ̱ðrar*	*brỳ̱æ̱ðrar*
gen.	—	*brỳ̱æ̱ðrụmas*
dat.	*brỳ̱æ̱ðrụm*	= obest.
ack.	*brỳ̱æ̱ðar*	*brỳ̱æ̱ðrą*

Anm. Biformen *bru̱æ̱r* bror användes endast i uttr. som t. ex. *ąn ɹ bru̱æ̱r a là̱sa* han är bror till Lars.

Deklination VII: mask. personnamn.

Paradigm: *ɪa̱rk* Erik.

§ 26. nom. ack. *ɪa̱rk*
gen. *ía̱rkas*
dat. *ía̱rka* l. *ɪa̱rk*[a]

§ 27. Denna flexionstyp följa alla mask. personnamn, t. ex. *à̱ṇdɪs* Anders (dat. *à̱ṇdɪs*[*a*]), *ɹúgǫ* Johan (gen. *ɹúgǫas*), *mas* Matts, *pa̱r* Pär (gen. *pára̱s*, dat. *pár*[*a*]), *páðar* Peder.

Anm. 1. Sådana mask. namn, som i nom. ändas på *-a*, ha undantagslöst ändelse *-a* i dat. ack., t. ex. *là̱sa* Lars (nom. *là̱sa*), *nì̱sa* Nils (nom. *nì̱sa*).[2]

a) Den alternativa dat.-ändelsen *-a* har, utom i Åsen, endast iakttagits i Loka ock Klitten, t. ex. *à̱ṇdɪsa*, *pára*.

[1]) Jfr sms. *brỳ̱æ̱kụnō* svägerska.

[2]) Dessa ord ha även en särskild vokativ, som är ändelselös, t. ex. *la̱s*, *nɪs*.

Anm. 2. Om ett mask. personnamn föregås av ett demonstrativt pron., får det dat.-ändelsen *-ąm*, t. ex. *ąn ̯ɨ ̯fą̀ðar ą ̯dɣ̯ą̄m ̯dar ̯ɳ̀æfą̄rdugl̄ą̄rkąm* han är far till den där ofärdige Erik.

§ 28. **Oböjliga** äro ett stort antal mask. ord, så t. ex. *fą̀l̥a* far (skämts.), *bą̀rdal* Bartelsmässan, *ʃʂ̑ɥ̑ʃʂ̑ɥ* smeknamn för hund, *pítɾɨ* tok; vidare alla ord på *-us*, t. ex. *fɻ̀óksus* tokstolle, *ʃą̄mbl̥us* grälmakare, samt de ord på *-skuą̄g* — såsom *brɳ̀ndskū̄ą̄g* älgskog, *kùélɣoskū̄ą̄g* kolskog, *ą̀stskū̄ą̄g* hästskog —, vilka endast förekomma i uttr. som t. ex. *ąn ̯ɨr ̯au̯tɨ ̯brɳ̀ndskū̄ą̄g* han är ute ock jagar älg, *dɨą̄r ̯ɨro ̯ɨ ̯ą̀stskū̄ą̄g* de äro ute ock leta efter hästarna.

B. Feminina.

Deklination I: obest. sg. nom. — (ändas på konsonant), obest. pl. nom. *-ar*, best. pl. nom. *-ar*, akc. 2 i plur.

Paradigm a: *bu̯ð* bod.[1]

§ 29.

		obest.	best.
sg.	nom. ack.	*bu̯ð*	*bú̯ðę*[a]
	dat.	*bu̯ð*	*bú̯n̥* l. *bú̯n̥a*
pl.	nom. ack.	*bù̯ðar*	*bù̯ðar*[b]
	dat.	*bù̯ðum*	= obest.

§ 30. Denna flexionstyp följa de allra flästa långstaviga feminina, som ändas på konsonant,[2] alltså t. ex.

ɻ̀ą̄ð hed[3]	*ɻ́ą̄ðę*	*ɻ́ą̄n̥*	*ɻ̀ą̄ðar*
fą̄rd färd; spår	*fą́rdę*	*fą́rdn̥*	*fą̀rdar*
ʤɻ̑ɥ̑ą̄rd sadelgjord	*ʤɻ̑ɥ̑ą́rdə*	*ʤɻ̑ɥ̑ą́rdn̥*	*ʤɻ̑ɥ̑ą̀rdar*
lą̄gd dalsänka	*lą́gdę*	*lą́gdn̥*	*lą̀gdar*

a) Evetsbärg *bú̯ðɻ*, Garbärg *bú̯ðə* (jfr s. 11, not. c), Blybärg *bú̯ðą̄*.

b) Angående förekomsten av en från obest. pl. nom. ack. skild best. form på *-ar* gäller vad som sagts å s. 11, not. b.

[1]) Plur. har även betyd. 'fäbodställe'.

[2]) Undantag anföras §§ 31—36, 43—44, 47—48, 53.

[3]) På samma sätt böjes *ą̄ð* större hed.

sn̥ɛ̥d[1]	*sn̥ɛ̥dę*	*sn̥ɛ̥dn̥*	*sn̥ɛ̥dar*
strą̊nd strand	*strą́ndę*	*strą́ndn̥*	*strą̀n̥dar*
u̯a̲rd värld[2]	*u̯á̲rdę*	*u̯á̲rdnə*	—
skɑ̊ɔ̥ð skida	*skáɔ̥ðę*	*skáɔ̥n̥*	*skàɔ̥ðar*
a̲l̥ häll	*álę*	*a̲l̥n*	*àl̥ar*
tra̲l̥[3]	*trálę*	*tra̲l̥n*	—
nǫ̊l nål	*nǫ́lę*	*nǫ́l̥n*	*nǫ̀l̥ar*
a̲lɲ aln	*álɲę*	*a̲lɲ*	*à̲lɲar*
gry̨n gryn	*grý̨nę*	*grý̨n̥*	—
ku̯a̲n kvarn	*ku̯á̲nę*	*ku̯a̲n*	*ku̯à̲nar*
rɛ̥a̲n (åker)ren	*rɛ́a̲nę*	*rɛ̥a̲n̥*	*rɛ̀a̲nar*
su̯ą̊n svan	*su̯ą́nę*	—	*su̯à̲nar*
ɔ̥o̲p hjälp	*ɔ̥ópę*	*ɔ̥ópɔ̥n*	—
l̥y̨r lever	*l̥ý̨rę*	*l̥y̨rn*	—
mų̊æ̊r skog	*mų́æ̊rę*	*mų̊æ̊rn*	*mų̀æ̊rar*
ma̲r märr[4]	*márę*	*ma̲rn*	*màrar*
ɔ̥a̲kɭ oxeltand	*ɔ́a̲kɭlę*	*ɔ̥a̲kɭl̥n*	*ɔ̀a̲kɭlar*
ku̯aɔ̥ɭ liten älvgren	*ku̯áɔ̥ɭlę*	*ku̯aɔ̥ɭl̥n*	*ku̯àɔ̥ɭlar*
gǫs smörgås[5]	*gǫ́sę*	*gǫ́sn̥*	*gǫ̀sar*
bɛ̥a̲t bete	*bɛ́a̲tę*	*bɛ́a̲tn̥*	—
fl̥ɔ̥u̯æ̊t myr s. ej slås	*fl̥ɔ̥ú̯æ̊tę*	*fl̥ɔ̥ú̯æ̊tn̥*	*fl̥ɔ̥ù̯æ̊tar*
ɭlak̲t släkt	*ɭlák̲tę*	*ɭlák̲tn̥*	—
kl̥y̨v klövjebörda	*kl̥ý̨vę*	*kl̥ý̨vɔ̥n*	*kl̥ỳ̨var*

Anm. 1. En obest. sg. gen. på *-ar* förekommer i en mängd uttryck efter prep. *at* till, t. ex. *at ̲bù̲ðar* till fäbodarna, *at ̲ɔ̥òpar* till hjälp; se vidare syntaxen.

Anm. 2. Hit hör också undantagsvis ett på vokal slutande ord, nämligen *rą* tjäderhöna, best. sg. nom. ack. *rą́ę*, dat. *rą́n̥*. Härmed kan jämföras, att *rą* vid sms. bibehåller lång vokal, t. ex. *rą̀mðyrə* myr n. om Åsen, under det att övriga på vokal slutande ord vid sms. förkorta vokalen (jfr §§ 49, 50), t. ex. *brùdgarō* bygga bro, *flòtɔ̥n* nättelne, *òmų̊æ̊t* åmöte.

Anm. 3. Endast i plur. förekomma talrika hithörande fem., t. ex. *flà̲tar* grädde (best. nom. ack. *flà̲tar*), *krỳ̨dar* kryddor (best. *krỳ̨ðar*), *pɔ̀skar* påsk (dat. *pɔ̀skum*), *sù̲æ̊pnar* sopor[6], *trùsklar* tröskel.

---

[1]) snett avsågad del av timmerstock
[2]) Best. pl. dat. förekommer i uttr. *àtǫta u̯à̲rdum* förr i världen.
[3]) övervåning i en tvåvåningssäng
[4]) Jfr sms. *màrafuæ̊l̥* stoföl. [5]) Jfr *gǫs* gås enl. § 48.
[6]) Jfr sms. *sù̲æ̊pɛ̨nstāk* sophög.

Paradigm b: *są̀ŋgg* säng.

§ 31.	obest.	best.
sg. nom. ack.	*są̀ŋgg*	*są́ŋdʒę*
dat.	*są̀ŋgg*	*są́ŋdʒŋ* l. *są́ŋdʒŋa*

Plur. böjes i enlighet med par. a, alltså *są̀ŋggar* sängar, *są̀ŋggar* sängarna etc.

§ 32. Denna flexionstyp följa långstaviga fem., som ändas på *k*, *ķ*, *g* med föregående kons., *g*, alltså t. ex.

ą̀ųgk hank	*ą́ųnʃʂę*	*ą́ųnʃʂŋ*	*ą̀ųgkar*
bʏ̀ærk björk	*bʏ́ærʃʂę*	*bʏ́ærʃʂŋ*	*bʏ̀ærkar*
mi̯ọ̀k mjölk	*mi̯ọ́ʃʂę*	*mi̯ọ́ʃʂŋ*	—
kàl̄ŋg hustru	*kàl̄ŋdʒę*	*kàl̄ŋdʒŋ*	*kàl̄ŋgar*
spą̀ųgg spång[1]	*spą́ųndʒę*	*spą́ųndʒŋ*	*spą̀ųggar*
ų̀æg vägg	*ų́ádʒę*	*ų́ádʒŋ*	*ų̀àgar*

Paradigm c: *sǫg* såg.

§ 33.	obest.	best.
sg. nom. ack.	*sǫg*	*sǫ́ųę*
dat.	*sǫg*	*sǫ̀ŋ* l. *sǫ́ŋa*

Plur. böjes i enlighet med par. a, alltså *sǫ̀gar* sågar, *sǫ̀gar* sågarna etc.

§ 34. Denna flexionstyp följa fem., som ändas på *g* med föreg. vokal; utom *sǫg* ha såsom sådana antecknats

tǫg tåga	*tǫ́ųę*	*tǫŋ*	*tǫ̀gar*
ų̀ǫg våg (t.ex. brunns-)	*ų́ǫ́ųę*	*ų̀ǫŋ*	*ų̀ǫ̀gar*

Anm. En best. sg. gen. *sǫ́ŋas* förekommer i uttr. såsom t. ex. *aðˌɨˌsǫ́ŋas* det tillhör sågen (d. v. s. sågverket).

Paradigm d: *ǫ́ðar* åder.

§ 35.	obest.	best.
sg. nom. ack.	*ǫ́ðar*	*ǫ́ðrę*
dat.	*ǫ́ðar*	*ǫ́ðaŋ*

Plur. har samma ändelser som par. a ock överallt synkopering, alltså *ǫ̀ðrar* etc.

§ 36. Denna flexionstyp följa sådana två- eller flerstaviga fem., som synkopera ultimas vokal, t. ex.

bíbal bibel; stor bok	*bíblę*[2]	*bíbaln*	*bìblar*
fɨ̀ádar fjäder	*fɨ́ádrę*	*fɨ́ádaŋ*	*fɨ̀ádrar*

[1]) På samma sätt böjas *stą̀ųgg* stång ock *tą̀ųgg* tång.

[2]) Av en del äldre personer uttalat *bívlę* l. *bíblę*.

ɟ́star jolster (salix)	*ɟ́strę*	*ɟ́starn*	*ɟ́strar*
sókęn socken	*sóknę*	*sókęn*	*sòknar*
ǫ́ldar al	*ǫ́ldrę*	*ǫ́ldarn*	*ǫ̀ldrar*

Anm. 1. En best. sg. gen. *sóknas* 'socknens' förekommer ofta.

Anm. 2. Endast i gen. (i uttr. *i ɔ̀vlas*) synkoperar ordet *ǫ̀val* (best. sg. nom. ack. *ǫ̀valę*) 'tiden mellan vårsådd ock midsommar'.

Deklination II: obest. sg. nom. —, obest. best. pl. nom. *-ar*.

Paradigm: *fy̨æ̨l* fjöl.

§ 37.

	obest.	best.
sg. nom. ack.	*fy̨æ̨l*	*fy̨æ̨lę*
dat.	*fy̨æ̨l*	*fy̨æ̨ln*
pl. nom. ack.	*fy̨æ̨lar*	*fy̨æ̨lar*[a]
dat.	*fy̨æ̨lum*	= obest.

§ 38. Såsom hörande till denna dekl., vilken omfattar endast kortstaviga ord, ha antecknats:

fuæ̨r fåra	*fúæ̨rę*	*fuæ̨rn*	*fúæ̨rar*
grɑ̨v grop	*grɑ́vę*	*grɑ́vɪn*	*grávar*[1]
grǫn gran[2]	*grǫ́nę*	*grǫn*	*grǫ́nar*
rɑ̨ð rad	*rɑ́ðę*	*rɑ́n*	*ráðar*
sɑ̨v[3] sav	*sɑ́vę*	*sɑ́vɪn*	—
ty̨æ̨r tjära[4]	*tý̨æ̨rę*	*ty̨æ̨rn*	—

Anm. Hit höra också de endast i plur. förekommande orden *dɑ́rar* dörr, *gɑ́nar* gälar, *lɑ́nar* gångjärn[5], *skúæ̨lar* skulor[6].

---

a) En från de långstavigas plur.-ändelse *-ar* skild ändelse förekommer, utom i Åsen, även i Brunsbärg: *tùærgrǫnār*, *ráðar*, Loka: *grávær*, *dɑ́rær*, Klitten: *rɛ́ðær*, *grávær* (men *grǫ́nar*, *dɑ́rar*, alltså *-ær* endast då föregående stavelse innehåller *æ*), Karlsarvet ock Västmyckeläng: *grónar*, *ráðar*, Väsa: *grónær*, *rɛ́ðær*. Övriga bymål uppvisa plur.-ändelsen *-ar* även hos kortstaviga, t. ex. Näset ock Blybärg: *grávar*, Gåsvarv: *grávar*, Evetsbärg: *gráver*.

---

[1]) Pl. dat. *grávum*.

[2]) Ordet *grǫn* 'ljung' böjes däremot enl. dekl. I.

[3]) Att ordet är kortstavigt ock alltså hör hit, framgår av sms. som t. ex. *sàvrɑ̄nd* savrand.

[4]) Att ordet hör hit, framgår av värbet *tý̨æ̨ro* tjära ock av sms. såsom t. ex. *tý̨æ̨rtōl* tjärtall, *ty̨æ̨rʤavō* gräshoppa.

[5]) Härtill ett neutr. sg. *lɑ̨n*; jfr sms. *lɑ̨nuɳæ̨ndn* dörrklinka för fähus, *lɑ̨nokrūæ̨k* krok på vilken gångjärn går.

[6]) Jfr sms. *skùæ̨lobȳtą* slaskhinken.

Deklination III: obest. sg. nom. *-a*, best. pl. nom. *-ar*.

Paradigm: *brȧu̯ðə* brud.

§ 39.

	obest.	best.
sg. nom. ack.	*brȧu̯ðə*	*brȧu̯ðę*[a]
gen.	—	*brȧu̯nəs*
dat.	*brȧu̯ðə*	*brȧu̯n*

Plur. böjes i enlighet med dekl. I, alltså *brȧu̯ðar* brudar, *brȧu̯ðar* brudarna etc.

§ 40. Såsom följande denna flexionstyp ha antecknats följande fem., vilka alla äro tvåstaviga ock i obest. sg. nom. ändas på *-a:*

ȧtə̄və åtbörd	*ȧtə̄vę*	—	*ȧtə̄var*
ȧktə häkta	*ȧktę*	*ȧktn̥*	*ȧktar*
ə̄rdə skuldra	*ə̄rdę*	*ə̄rdn̥*	*ə̄rdar*
ȧrmə ärm	*ȧrmę*	*ȧrmn̥*	*ȧrmar*
bȱrdə börda	*bȱrdę*	*bȱrdn̥*	*bȱrdar*
ȧlə hylla	*ȧlę*	*ȧln̥*	*ȧlar*
lə̄tə läte	*lə̄tę*	*lə̄tn̥*	—
mę̄rə myra	*mę̄rę*	*mę̄rn̥*	*mę̄rar*[b]
mòy̯rə myr	*mòy̯rę*	*mòy̯rn̥*	*mòy̯rar*
rę̄sə stenrös	*rę̄sę*	*rę̄sn̥*	*rę̄sar*
ȱksə yxa	*ȱksę*	*ȱksn̥*	*ȱksar*
ȱvə älv[1]	*ȱvę*	*ȱvn̥*	*ȱvar*

Anm. Sms. fem., vilkas senare sms.-led är ett ord av typen *brȧu̯ðə*, följa dekl. I, t. ex. *ȧn̥dȱks* handyxa, *krȧu̯gȧnbrȧu̯ð* kronbrud, *stǡrę̄s* stenrös.

Deklination IV: obest. sg. nom. *-a*, best. pl. nom. *-ur*.

Paradigm a: *kùlə* ogift kvinna.

§ 41.

	obest.	best.
sg. nom.	*kùlə*	*kùlę*[c]
gen.	*kúlə̄s*[2]	*kùlu̯nəs*

a) Evetsbärg best. *brȧu̯ðę* (men obest. *brȧu̯ðə*).
b) De flästa byarna, t. ex. Karlsarvet, Väsa, Blybärg, Evetsbärg (men ej t. ex. Brunsbärg ock Klitten) böja plur. av *mę̄rə* enligt dekl. IV, alltså best. pl. *mę̄rur*.
c) Best. sg. nom. är i Garbärg = obest.: *kùlə*.

[1]) Jfr sms. *ȱvərə̄ȵŋgę* älvängena.

[2]) En gen. på *-ər* förekommer i flera uttryck efter prep. *at* till, t. ex. *at mȧsər* till mässan; se syntaxen.

	obest.	best.
sg. dat.	*kùlo*[a]	*kùlųn* l. *kùlųna*
ack.	*kùlo*	*kùlų*
pl. nom.	*kùlar*	*kùlur*[b]
gen.	—	*kùlųmas*
dat.	*kùlųm*	= obest.
ack.	*kùlar*	*kùlur*

§ 42. Denna flexionstyp följa alla fem., som i obest. sg. nom. ändas på *-a*, t. ex.

bi̯a bi	*bi̯ą*	*bi̯ųn*	*bi̯ur*
dàlta guppiskidbacke	*dàltą*	*dàltųn*	*dàltur*
drøy̯a timmerkälke	*drøy̯ą*	*drøy̯ųn*	*drøy̯ur*
ɛ̀a̯ga ega	*ɛ̀a̯gą*	—	*ɛ̀a̯gur*
fàrga färg	*fàrgą*	*fàrgųn*	*fàrgur*
fi̯ka fikon	*fi̯ką*	*fi̯kųn*	*fi̯kur*
gą̀ɻla betesmark	*gą̀ɻlą*	*gą̀ɻlųn*	*gą̀ɻlur*
grø̀ka gran	*grø̀ką*	*grø̀kųn*	*grø̀kur*
ɻàrga ärg	*ɻàrgą*	*ɻàrgųn*	—
kąmba fång hö	*kąmbą*	*kąmbųn*	*kąmbur*
kalsą̀u̯gga par kals.	*kalsą̀u̯ggą*	*kalsą̀u̯ggųn*	*kalsą̀u̯ggur*
karamà̀la karamell	*karamà̀lą*	*karamà̀lųn*	*karamà̀lur*
kà̀lda källa	*kà̀ldą*	*kà̀ldųn*	*kà̀ldur*
kàsa barnskida	*kàsą*	*kàsųn*	*kàsur*
kų̀ɪta kvitto	*kų̀ɪtą*	*kų̀ɪtųn*	*kų̀ɪtur*
ʃʂy̯æ̀rʃʂa kyrka	*ʃʂy̯æ̀rʃʂą*	*ʃʂy̯æ̀rʃʂųn*	*ʃʂy̯æ̀rʃʂur*
ʃʂy̯a fägata	*ʃʂy̯ą*	*ʃʂy̯ųn*	*ʃʂy̯ur*
galòsa galosch	*galòsą*	*galòsųn*	*galòsur*
li̯a̯va sparad bit	*li̯a̯vą*	*li̯a̯vųn*	*li̯a̯vur*
ɻu̯æ̀ska ljumske	*ɻu̯æ̀ską*	*ɻu̯æ̀skųn*	*ɻu̯æ̀skur*
mà̀ɻngza murbruk	*mà̀ɻngzą*	*mà̀ɻngzųn*	—
møy̯a fästmö	*møy̯ą*	*møy̯ųn*	*møy̯ur*
plą̀mpta planta	*plą̀mptą*	*plą̀mptųn*	*plą̀mptur*

a) Obest. sg. dat. ack. heter i alla byarna väster om Dalälven *kùla*, i övriga byar *kùlu*.

b) En från best. pl. nom. ack. skild obest. form förekommer, utom i Åsen, även i byarna väster om Dalälven (dock ej i Väsa), där alltså 'flickor' heter *kùlar*, men 'flickorna' *kùlur*. De övriga bymålen ha obest. = best. *kùlur*.

pa̗ra potatis	*pa̗rą*	*pa̗ruṇ*	*pa̗rur*[a]
ru̗æva rova[1]	*ru̗æva̗*	*ru̗ævuṇ*	*ru̗æ̗vur*
sɨ̗ga svårodlad mark	*sɨ̗gą*	*sɨ̗guṇ*	—
ɬlɨ̗ta slätt	*ɬlɨ̗tą*	*ɬlɨ̗tuṇ*	*ɬlɨ̗tur*
spę̗na spänne	*spę̗ną*	*spę̗nuṇ*	*spę̗nur*
su̗ɨ̗ska sviskon	*su̗ɨ̗ską*	*su̗ɨ̗skuṇ*	*su̗ɨ̗skur*
syrɨ̗na syren	*syrɨ̗ną*	*syrɨ̗nuṇ*	*syrɨ̗nur*
ȯ̗ta föda	*ȯ̗tą*	*ȯ̗tuṇ*	—

Anm. 1. Denna flexionstyp följa också sådana sms. fem., vilkas senare sms.-led är ett ord av typen *kùla* ock som på grund av sms. bortkasta ändelsen i obest. sg. nom. dat. ack., t. ex. *bɨ̗æ̗rkruä̗ɨ̗ð* masurknöl på björk, *dáǧ̗sr̗ɨ̗s* dagsresa, *ʃʂɨ̗æ̗tlɨ̗æ̗v* kvarlemnat köttstycke, *trɨ̀krokoä̗s* hässja med tre »krakar». Närmast hit höra också orden *lɨ̗æ̗mä̗ld* lemmel, *rɨ̀gȯ̗v* orkan, *ȯ̀loä̗l̗* ödla.

Anm. 2. Endast i plur. förekomma talrika hithörande substantiv, t. ex. *spa̗ɨ̗ar* spyor, *su̗a̗ɨ̗ðar* födslosmärtor, *nȯ̀rdlɨ̗sur* norrskenet, *tra̗m̗par* trappa, *u̗ä̗v̆stu̗æ̗lar* vävstol, *ȯ̗rgur* orgeln.

Anm. 3. Endast i obest. sg. förekomma:

	gen.	dat. ack.
bra̗ða tidig frukost	—	*bra̗ðo*
gu̗m̗a gudmor	*gu̗m̗as*	*gu̗m̗o*
mu̗ṇa mor[2]	*mu̗ṇas*	*mu̗ṇo*
ɬlɨ̗ggа kvinnl. kusin[3]	—	*ɬlɨ̗ggo*
tɨ̗ta faster, moster	*tɨ̗tas*	*tɨ̗to*

Paradigm b: *lȯ̗ðar* låda.

§ 43.

	obest.	best.
sg. nom.	*lȯ̗ðar*	*lȯ̗ðrą*
dat.	*lȯ̗ðar*	*lȯ̗ðruṇ*
ack.	*lȯ̗ðar*	*lȯ̗ðru*

Plur. böjes i enlighet med par. a.

§ 44. Enligt denna flexionstyp böjas ett stort antal två- eller flerstaviga fem., som ändas på konsonant. Nämnas kan,

---

a) Väsa har obest. sg. nom. *pa̗ruṇ* neutr., best. pl. nom. *pa̗ruṇą*.

---

[1]) Jfr sms. *ru̗æ̗vąnlȯ̗t* rovåker.

[2]) Dessutom förekommer av detta ord en vokativ *mu̗ṇ* ock någon gång best. sg. dat. *mu̗ṇuṇ(a)*.

[3]) Då ordet är senare sms.-led däremot, förekommer best. form, t. ex. *ą̗ṇɬlɨ̗ggą* kusin Anna, *sùsɬlɨ̗ggą* den kvinnliga kusinen i Susigården.

att en stor del av dem i rspr. motsvaras av ord av typen 'kulla'. Exempel äro:

blǽdar hudutslag	*blàðrą*	*blàðrųn*	*blàðrur*
blùæðɪgǟl blodigel	*blùæðɪglą̄*	*blùæðɪglų̄n*	*blùæðɪglūr*
ɟæmęn jämn mark	*ɟæmnę*	*ɟæmnųn*	—
glỳrn[1]	*glỳrnę*	—	*glỳrnur*
gàpęn göpen	*gàpnę*	*gàpnųn*	—
krà̜ugęn krona	*krà̜ugnę*	*krà̜ugnųn*	*krà̜ugnur*
kų̜ágǟl kotte	*kų̜àglę*	*kų̜àglųn*	*kų̜àglur*
sɟğstar kackerlacka	*sɟğstrę*	*sɟğstrųn*	*sɟğstrur*

Deklination V: obest. sg. nom. *-o*, best. pl. nom. *-ur*.

Paradigm: *flúgo* fluga.

§ 45.

	obest.	best.
sg. nom.	*flúgo*	*flúgę*[a]
gen.	—	*flúgųnes*
dat.	*flúgu*	*flúgųn* l. *flúgųna*
ack.	*flúgu*	*flúgų*
pl. nom. ack.	*flúgur*	*flúgur*
gen.	—	*flúgųmes*
dat.	*flúgųm*	= obest.

§ 46. Denna flexionstyp följa alla fem. — samtliga kortstaviga — som i obest. sg. nom. ändas på *-o*; såsom hithörande ha antecknats ett stort antal fem., t. ex.

bláso bläs	*blásę*	*blásųn*	*blásur*
blíko bläcka (i träd)	*blíkę*	*blíkųn*	*blíkur*
búso svinläger	*búsę*	*búsųn*	—
fiso cunnus	*fisę*	*fisųn*	—
flíso flisa[2]	*flísę*	*flísųn*	*flísur*
flóko tunn skiva	*flókę*	*flákųn*	*flákur*
fúko stund	*fúkę*	*fúkųn*	—
fúæro fåra	*fúæręe*	*fúæręųn*	*fúærur*

a) I Garbärg finnes ingen från ack. skild nom., utan heter obest. best. sg. nom. ack. *stúgu* stuga(n), *ɫáðu* lada(n) etc.

[1]) ljusöppning i eldhus

[2]) Med samma bet. finnes också *flàɟsa* f.

grò‿ʃʂy‿æ‿lɔ̄ grönsiska	*grò‿ʃʂy‿æ‿lɔ̨*	—	*grò‿ʃʂy‿æ‿lūr*
gróvo potatishacka	*gróvǫ*	*grávuǫn*	*grávur*
ʤzý‿æ‿lo råk (på is)	*ʤzý‿æ‿lǫ*	*ʤzý‿æ‿luǫn*	*ʤzý‿æ‿lur*
íðo bakström	*íðǫ*	*íðuǫn*	*íður*
klúvo kluven stock	*klúvǫ*	*klúvuǫn*	*klúvur*
krávo kräva	*krávǫ*	*krávuǫn*	—
kóko kaka	*kókǫ*	*kákuǫn*	*kákur*
lį̄no lina	*lį̄nǫ*	*lį̄nuǫn*	*lį̄nur*
lúko lucka	*lúkǫ*	*lúkuǫn*	*lúkur*
lúto lutning	*lútǫ*	*lútuǫn*	—
lágo tillfällig sovplats	*lágǫ*	*láguǫn*	—
lóðo lada	*lóðǫ*	*láðuǫn*	*láður*
mý‿so vassla	*mý‿sǫ*	*mý‿suǫn*	—
móro mara	*móręǫ*	*máruǫn*	*márur*
réko skovel	*rékǫ*	*rékuǫn*	*rékur*
rę̀nsʃʂɪtɔ̄ diarré	*rę̀nsʃʂɪtǭ*	*rę̀nsʃʂɪtūǫn*	—
rúðo ruda	*rúðǫ*	*rúðuǫn*	*rúður*
sáto brudsäta	*sátǫ*	*sátuǫn*	*sátur*
skúæ̂ro skåra	*skúæ̂rǫ*	*skúæ̂ruǫn*	*skúæ̂rur*
snáro snara	*snárǫ*	*snáruǫn*	*snárur*
sníðo sned plogfåra	*sníðǫ*	*sníðuǫn*	*sníður*
spílo[1]	*spílǫ*	*spíluǫn*	*spílur*
stúgo stuga	*stúgǫ*	*stúguǫn*	*stúgur*
su‿íðo svedjeland	*su‿íðǫ*	*su‿íðuǫn*	*su‿íður*
sólo svala	*sólǫ*	*sálǫn*	*sálur*
tróðo trampa	*tróðǫ*	*tróðuǫn*	*tróður*
trǫ̨no trana	*trǫ̨nǫ*	*trǫ̨nuǫn*	*trǫ̨nur*
tóðo[2]	*tóðǫ*	*táðuǫn*	—
u‿íko vecka	*u‿íkǫ*	*u‿íkuǫn*	*u‿íkur*

Anm. 1. Endast i plur. förekomma talrika hithörande ord, t. ex. *àtlakūr* lack, lank (d. v. s. det dåliga brännvin, som sist går över från brännvinspannan), *mágur* holme i Vansjön, *pę̀nggflasūr* pänninggräs, *smúæ̂lur* smulor[3].

Anm. 2. Nom.-formerna på *-o*, *-ǫ* äro i avtagande i Åsen, isynnerhet i de ord i vilka *a* växlar med *o* i stammen; dock råda i detta avseende mycket olika förhållanden i olika gårdar, så att former som t. ex. *kókǫ* kakan, *lóðǫ* ladan i vissa gårdar brukas av alla, ända

---

[1]) lång, tunn träskiva [2]) gräs på gödslad äng
[3]) Härtill finnes ett neutr. sg. *smuæ̂l*.

ned till de yngsta barnen, i andra däremot genomgående ersatts av ack.-formerna *kákų*, *lɑ́ðų*.

Anm. 3. Talrika ortnamn — isynnerhet namn på bäckar ock åar — höra till denna dekl., så t. ex. *lútǫ* en myr, *gníðǫ* en myrmalmsblästa, *úgǫ* en å, *ų̨ænǫ* Vanån.

Deklination VI: obest. sg. nom. —, best. pl. nom. *-ar*, akc. 1 i plur. (utom i gen. ock dat. hos vissa ord).

Paradigm: *ʤʐi̯at* get.

§ 47.		obest.	best.
sg. nom.	ack.	*ʤʐi̯at*	*ʤʐí̯atę*
	gen.	—	*ʤʐí̯atnas*
	dat.	*ʤʐi̯at*	*ʤʐí̯atn̨* l. *ʤʐí̯atna*
pl. nom.	ack.	*ʤʐí̯atar*	*ʤʐi̯atar*
	gen.	—	*ʤʐì̯atymas*
	dat.	*ʤʐì̯atym*	= obest.

§ 48. Såsom hörande till denna dekl. ha antecknats följande ord:

	best. sg. nom.	best. pl. nom.	best. pl. dat.
ą̨nd hand[1]	*ą́n̨dę*	*ą́n̨dar*	*ą̀n̨dym*
bų̨æk bok	*bú̯æʃʂę*	*bʏ̯́ækar*	*bʏ̯́ækym*
brų̨æk byxor	*brú̯æʃʂę*	*brʏ̯́ækar*	*brʏ̯́ækym*
ą̨rt ärt	*ą́rtę*	*ą́rtar*	*ą̀rtym*
gn̨t gnet	*gní̯tę*	*gní̯tar*	—
gǫ́s gås	*gǫ́sę*	*gą́sar*	*gą́sym*
gǫt (dörr-, fönster-)fals	*gǫ́tę*	*gą́tar*	*gǫ̀tym*
lɑų̨s lus	*lɑ́ų̨sę*	*lɔ́ʏsar*	*lɑ̀ų̨sym*
mɑų̨s mus	*mɑ́ų̨sę*	*mɔ́ʏsar*	*mɑ̀ų̨sym*
nų̨æt musiknot	*nú̯ætę*	*nʏ̯́ætar*	—
nǫt natt	*nǫ́tę*	*nɑ́tar*	—
rą̨nd rand	*rɑ́n̨dę*	*rɑ́n̨dar*	*rɑ́n̨dym*
rų̨æt rot	*rú̯ætę*	*rʏ̯́ætar*	*rʏ̯́ætym*
sɪ̀l̨d sill	*sɪ́l̨dę*	*sɪ́l̨dar*	*sɪ̀l̨dum*
tą̨n tand	*tɑ́n̨ę*	*tɑ́n̨ar*	*tɑ́n̨um* l. *tɑ̀n̨ym*
sʏ̨v solv	*sʏ̯́vę*	*sʏ̯́var*	*sʏ̯́vym*

Deklination VII: obest. sg. nom. slutar på lång vokal (eller diftong), best. pl. nom. *-ar* l. *-nar*.

[1]) Det vanliga ordet för 'hand' är dock *návr*.

Paradigm a: *fru̯* fru.

§ 49.

	obest.	best.
sg. nom. ack.	*fru̯*	*frú̯nę*
gen.	—	*frú̯nęs*
dat.	*fru̯*	*frú̯n̥* l. *frú̯na*

Plur. böjes i enlighet med dekl. I.

§ 50. Såsom följande denna flexionstyp ha antecknats följande ord:

bru̯ bro	*brú̯nę*	*brú̯n̥*	*brùar*
flo̯ nätflå	*flǫ́nę*	*flǫ́n̥*	*flǫ̀ar*
ro̯ vrå	*rǫ́nę*	*rǫ́n̥*	*rǫ̀ar*
skro̯ tunn plåt	*skrǫ́nę*	*skrǫ́n̥*	*skrǫ̀ar*
ɔlo̯ slå	*ɔlǫ́nę*	*ɔlǫ́n̥*	*ɔlǫ̀ar*
o̯ å	*ǫ́nę*	*ǫ́n̥*	*ǫ̀ar*
a̯ ö	*ą́nę*	*ą́n̥*	*ą̀ar*

Anm. Endast i sg. förekommer ordet *sɨu̯* poa (best. nom. ack. *sɨ́ú̯nę*, dat. *sɨ́ú̯n̥*)[a].

Paradigm b: *klu̯æ̯* klo.

§ 51.

	obest.	best.
sg. nom. ack.	*klu̯æ̯*	*klú̯æ̯nę*
dat.	*klu̯æ̯*	*klu̯æ̯n*
pl. nom. ack.	*klú̯æ̯nar*	*klú̯æ̯nar*
dat.	*klu̯æ̯m*	= obest.

§ 52. Så böjes även ordet

	best. sg.	best. pl. nom.	best. pl. dat.
to̯ tå	*tǫ́nę*	*tǫ́nar*[b] [1]	*tǫm*[1]

Anm. Oregelbundet i sg. är *ʃʂu̯r* ko:[2]

nom. ack.	*ʃʂú̯rę*
gen.	*ʃʂú̯rnęs*
dat.	*ʃʂu̯rn*

Best. pl. nom. ack. *ʃʂú̯nar*, gen. *ʃʂú̯mes*, dat. *ʃʂu̯m*.

---

a) I Näset, Gåsvarv ock Garbärg är ordet neutrum, ock best. form heter alltså *sɨ́ú̯neəð* (Garbärg *sɨ́ú̯ner*); övriga byar överensstämma med Åsen (Evetsbärg *sɨ́ú̯nɨ*).

b) Evetsbärg *tę́ner*.

---

[1] Någon gång höras formerna *tǫ́nar*, *tǫm*.

[2] Jfr sms. *ʃʂú̯ralʔ* korumpa.

Deklination VIII: släktskapsorden *sỳ̨stər* och *dùæ̨tər*.

§ 53. Ordet *sỳ̨stər* syster har i sg. ingen särskild best. form och heter i nom. dat. ack. *sỳ̨stər*, gen. *sỳ̨stəres*. Plur. böjes sålunda:

	obest.	best.
nom. ack.	*sý̨strər*	*sý̨strər*
gen.	—	*sý̨strụməs*
dat.	*sý̨strụm*	= obest.

Endast i plur. böjes *dùæ̨tər* dotter och här i likhet med *sỳ̨stər*, alltså *dý̨æ̨trər* döttrar, *dý̨æ̨trər* döttrarna etc.

Anm. Endast i så måtto, att de ha en gen. på *-əs*, böjas orden *fą̀mų̄n* farmor och *mų̀mų̄n* eller *mų̀nmų̄n* mormor. Orden *fą̀stər* faster och *mų̀æ̨stər* moster ha utom denna gen. en plur. på *-ər* (best. *-ur*, böjd enligt § 41), t. ex. *fą̀strur* fastrarna.

Deklination IX: fem. personnamn.

§ 54. De flästa fem. personnamn böjas endast i så måtto, att de ha en gen. på *-əs*, t. ex. *bə̀rıt* Brita, *gʒə̀rtrə̄ud* Gärtrud. *màrgıt* Margit (gen. *màrgıtəs*), *márı* Maria (gen. *márìəs*).

§ 55. Fem. personnamn, som ändas på *-a*, böjas enligt följande paradigm:

nom. *ą̀n̥a* Anna
gen. *ą̀n̥əs*
dat. ack. *ą̀n̥o*[a];

så böjas t. ex. *ìl̥da* Hilda, *màz̥a* Maja.[1]

§ 56. Fem. personnamn, som ändas på nasalerad vokal, böjas enligt följande paradigm:

nom. ack. *él̥ı̨* Elin
gen. *él̥ı̨nəs*
dat. *él̥ı̨n*;

så *ɟùstı̨a̲* Justina (dat. *ɟùstı̨a̲n*), *kàtrą̀ı̨* Katrina (dat. *kàtrą̀ı̨n*), *kàstą̀* Kerstin (dat. *kàstą̀n*).

Anm. Om ett fem. personnamn föregås av dem. pron., får det dativändelsen *-ụn*, t. ex. *ǫ-ɔ-sỳ̨stər ɪs-n̥a-màrgıtụn* hon är syster till den här Margit.

a) Karlsarvet har *ą̀n̥a*, Loka *ą̀n̥u* (se vidare s. 30 not. a).

[1]) Hithörande ord, som ändas på *-na* (men ej på *-n̥a*), ha en särskild vokativ, som är ändelselös (jfr s. 24, not 2 vok. *ɟas*, ock s. 31, not 2 vok. *mą̀ı̨n* mor), t. ex. *lı̨n* (av *lı̨na* Lina), men t. ex. *ar-ǫ́-ą̀nə̄* hör på, Anna!

C. Neutra.

Deklination I: obest. sg. nom. —, best. sg. dat. -*ę*.

Paradigm a: *bu̯æ̯rd* bord.

§ 57.

		obest.	best.
sg.	nom. ack.	*bu̯æ̯rd*	*bú̯æ̯rdəð*
	dat.	*bù̯æ̯rdə*	*bù̯æ̯rdę*[a]
pl.	nom. ack.	*bu̯æ̯rd*	*bú̯æ̯rdę*[b]
	dat.	*bù̯æ̯rdụm*	= obest.

§ 58. Denna flexionstyp följa de allra flästa långstaviga neutra, som ändas på konsonant[1], t. ex.

a̯k̯s ax; aktie	*á̯k̯səð*	*à̯k̯sę*	*á̯k̯sę*
akór ackord	*akóræð*	*akòrę*	—
a̯u̯s hus	*á̯u̯səð*	*à̯u̯sę*	*á̯u̯sę*
ba̯u̯r förrådsbod	*bá̯u̯ræð*	*bà̯u̯rę*	*bá̯u̯rę*
bɨ̯ɛ̯ɻ betsel	*bí̯ɛ̯ɻlæð*	*bɨ̯ɛ̯ɻlę*	*bí̯ɛ̯ɻlę*
blỳ̯ɑ̯̄s blyertspänna	*blỳ̯ɑ̯̄səð*	*blỳ̯ɑ̯̄sę*	—
bro̯s brosch	*bró̯səð*	*brò̯sę*	*bró̯sę*
bo̯s bås	*bó̯səð*	*bò̯sę*	*bó̯sę*
ɻɑ̯mɑ̯̄n hemman	*ɻɑ̯mɑ̯̄næð*	*ɻɑ̯mɑ̯̄nę*	*ɻɑ̯mɑ̯̄nę*
e̯r ärr	*é̯ræð*	*è̯rę*	*é̯rę*
fɨ̯ɻ filmjölk[2]	*fɨ̯ɻəð*	*fɨ̯ɻę*	—
fɨ̯o̯s ladugård	*fɨ̯ó̯səð*	*fɨ̯ò̯sę*	*fɨ̯ó̯sę*
fótn̯ handtag	*fótn̯æð*	*fótn̯ę*	*fótn̯ę*
gàɾd̯n gardin	*gàɾd̯næð*	*gàɾd̯nę*	*gàɾd̯nę*
gɾ̯u̯æ̯n[3]	*gɾ̯ú̯æ̯næð*	*gɾ̯ù̯æ̯nę*	—
gru̯n grund	*grú̯n̯æð*	*grù̯n̯ę*	*grú̯n̯ę*
gu̯æ̯v golv	*gú̯æ̯væð*	*gù̯æ̯vę*	*gú̯æ̯vę*
krỳ̯tỹ̯r kreatur	*krỳ̯tỹ̯ræð*	*krỳ̯tỹ̯rę*	*krỳ̯tỹ̯rę*
kroy̯s ansikte	*króy̯səð*	*kròy̯sę*	—
lɨ̯vɑ̯̄rn oväsen	*lɨ̯vɑ̯̄rnæð*	*lɨ̯vɑ̯̄rnę*	—

a) Evetsbärg *bù̯æ̯rdɻ*.
b) Evetsbärg *bú̯æ̯rdɻ*.

[1]) Undantag anföras §§ 59—64, 70, anm. 2.
[2]) Ordet *fɨ̯ɻ* 'fel' böjes däremot enligt dekl. II.
[3]) av säd beredd föda

lu̯æ̯ð lod ·	*lu̯æ̯ð*	*lù̯æ̯ðę*	*luæ̯ðę*
lókǫn lakan	*lókǫnað*	*lókǫnę*	*lókǫnę*
rò̯ʃ̯als ngt att röka[1]	*rò̯ʃ̯alsað*	*rò̯ʃ̯alsę*	—
sʃ̯i̯p skepp	*sʃ̯íi̯pað*	*sʃ̯ì̯pę*	*sʃ̯íi̯pę*
tɕ̯u̯æ̯r tjurved	*tɕ̯ú̯æ̯rað*	*tɕ̯ù̯æ̯rę*	—
u̯æ̯n horn	*ú̯æ̯nað*	*ù̯æ̯nę*	*ú̯æ̯nę*
o̯t agn, bete	*ótað*	*òtę*	—
o̯l öl	*ó̯lað*	*ò̯lę*	—

Anm. 1. Efter prep. *at* 'till' förekommer i en del uttryck en obest. sg. gen. på *-s*, t. ex. *at-láɻ̯vs* vid liv, *at-lǫ́ns* till låns, *at-mǫ́ls* till måls.

Anm. 2. Ändelsen *-a* i obest. sg. dat. saknas hos två- ock flerstaviga, alltså *krỳtỳr*, *lókǫn* etc.

Anm. 3. Neutra på *-ð* få best. sg. nom. ack. = obest., alltså t. ex. *brǫð* brödet, *sìlorīą̄ð* seldonet; så ock *frę̀mą̄nd* främmandet samt ord på *-ę̨nd*, t. ex. *àrę̄nd* ärendet.

Anm. 4. Sms. med *-aus* -hus få i best. sg. samma ändelser som dekl. IV, så t. ex. *ɻnɪ-bò̯ɫāusą* inne i båthuset, *nordǫ ɻàldāusað* norr om eldhuset, *ǫ-skàlāusą* på avträdet, *stàɾbāusað* stärbhuset.

Anm. 5. Endast i plur. förekommer *sỳ̯skų̨n* syskon (best. nom. ack. *sỳ̯skų̨nę*, dat. *sỳ̯skų̨num*).

Anm. 6. Ordet *bɻę̨n* ben har i obest. nom. ack. biformen *bɻę̨*.

Anm. 7. Smärre avvikelser visa *bɻar* bärg, som i pl. dat. heter *bɻàrgum*, *ǫr* år, som får ändelsen *-at* i uttr. *að-ò̯rat* åt åre, ock *ǫrn* hörn, som i plur. böjes enligt § 41, alltså obest. pl. nom. *ò̯rnar*, best. *ò̯rnur*.

Paradigm b: *fu̯æ̯k* människa; folk.

59.

		obest.	best.
sg.	nom. ack.	*fu̯æ̯k*	*fúæ̯ʃ̯að*
	dat.	*fù̯æ̯ʃ̯a*	*fù̯æ̯ʃ̯ę*
pl.	nom. ack.	*fu̯æ̯k*	*fúæ̯ʃ̯ę*
	dat.	*fù̯æ̯kum*	= obest.

§ 60. Denna flexionstyp följa långstaviga neutra, som ändas på *k*, *k̨*, *g* med föregående kons., *g*, t. ex.

àftɪ̄ą̨k apotek	*àftɪ̄ą̨ʃ̯að*	*àftɪ̄ą̨ʃ̯ę*	—
fàbɾɪ̄k fabrik	*fàbɾɪ̄ʃ̯að*	*fàbɾɪ̄ʃ̯ę*	—
laɻ̯k̨ lik	*láɻ̯ʃ̯að*	*làɻ̯ʃ̯ę*	*láɻ̯ʃ̯ę*
maɾk bomärke	*márʃ̯að*	*màrʃ̯ę*	*márʃ̯ę*

[1]) På samma sätt böjas alla de talrika orden på *-als*, t. ex. *dɪ̀s̨kals* något som skall diskas, *dù̯pals* dopp, *ɻátals* något att äta, *stàrʃ̯als* stärksaker.

l̥ɨ̯gg bärris	*l̥ɨ̯ŋʤaə̯*	*l̥ɨ̯ŋʤę*	—
aḵ hackat kött	*áʧaə̯*	*àʧę*	—

Paradigm c: *tu̯g* tåg.

§ 61.

	obest.	best.
sg. nom. ack.	*tu̯g*	*tú̯aə̯*
dat.	*tù̯a*	*tù̯ę*
pl. nom. ack.	*tu̯g*	*tú̯ę*
dat.	*túgu̯m*	= obest.

§ 62. Denna flexionstyp följa neutra, som ändas på *g* med föregående vokal, t. ex.

la̯g lag (sällskap)	*la̯aə̯*	*la̯ę*	*la̯ę*
mɨ̯g urin	*mɨ̯aə̯*	*mɨ̯ę*	—
sɨ̯g sänka[1]	*sɨ̯aə̯*	*sɨ̯a*	—
ɔla̯g slag	*ɔla̯aə̯*	*ɔla̯ę*	*ɔla̯ę*
su̯a̯g svalg	*su̯a̯aə̯*	*su̯a̯ę*	—
tɻu̯g tjog	*tɻú̯aə̯*	*tɻù̯ę*	*tɻú̯ę*
tʏ̯g tyg	*tʏ́aə̯*	*tʏ̯ę*	*tʏ́ę*
ɥǣmā̯g oförstånd. barn	*ɥǣmā̯aə̯*	*ɥǣmā̯ę*	*ɥǣmā̯ę*

Anm. Både långstaviga ock kortstaviga ord förekomma inom denna dekl., vilket framgår av pl. dat.: *ɔlágu̯m* slag, *ɨ-rù̯æslagū̯m* i Roslagen, *tʏ̯gu̯m* tyger, *tɻù̯u̯m* tjog.

Paradigm d: *fɨ̯ggar* finger.

§ 63.

	obest.	best.
sg. nom. ack.	*fɨ̯ggar*	*fɨ̯ggraə̯*
dat.	*fɨ̯ggar*	*fɨ̯ggrę*
pl. nom. ack.	*fɨ̯ggar*	*fɨ̯ggrę*
dat.	*fɨ̯ggru̯m*	= obest.

§ 64. Denna flexionstyp följa sådana två- eller flerstaviga neutra, som synkopera ultimas vokal, t. ex.

ágal hagel	*áglaə̯*	*àglę*	*áglę*
dą̄u̯gęn dun	*dą̄u̯gnaə̯*	*dą̄u̯gnę*	—
dʏ̯ægęn dygn	*dʏ̯ægnaə̯*	*dʏ̯ægnę*	*dʏ̯ægnę*
flúd̥ar flor	*flúd̥raə̯*	*flùd̥rę*	*flúd̥rę*
glúṯar tunn surmjölk	*glúṯraə̯*	*glùṯrę*	—
kąmfar kamfer	*kąmfraə̯*	*kąmfrę*	—
márkęn mörker	*márknaə̯*	*màrknę*	—
nąmęn namn	*nąmnaə̯*	*nąmnę*	*nąmnę*

[1]) ställe, där vatten sipprar fram

sáuvaɭ sovel	*sáuvlað*	*sàuvlę*	—
stą́mąn fördämning	*stą́mnað*	*stą̀mnę*	*stą́mnę*
stývaɭ stövel	*stývlað*	*stỳvlę*	*stývlę*
u̯áðar väder	*u̯áðrað*	*u̯àðrę*	—

Anm. 1. Avvikande böjning har *óvuð* huvud, best. sg. nom. ack. *óvuð*, dat. *òbdę* l. *òvdę*, pl. nom. ack. *óvuðę*.

Anm. 2. Närmast hit hör även *u̯áṭn* vatten, best. nom. ack. *u̯áṭnað*.

Deklination II: obest. sg. nom. —, best. sg. dat. -*ę*.

Paradigm: *nęt* nät.

§ 65.

		obest.	best.
sg.	nom. ack.	*nęt*	*nętað*
	dat.	*nęti*	*nętį*
pl.	nom. ack.	*nęt*	*nętę*
	dat.	*nętum*	= obest.

§ 66. Såsom följande denna flexionstyp ha antecknats ett stort antal neutra, som alla äro kortstaviga ock ändas på konsonant, t. ex.

ą̀ndlīt kind	*ą̀ndlītað*	*ą̀ndlitį*	*ą̀ndlītę*
ą́v hav	*ą́vað*	*ávį*	—
blą́ð blad	*blą́ð*[1]	*blá̜ðį*	*blą́ðę*
blį́k skoglöst bärg[2]	*blį́ʃað*	*blį́ʃį*	*blį́ʃę*
brą̀ndu̯ī́n bränvin	*brą̀ndu̯ī́nað*	*brą̀ndu̯ī́nį*	—
bu̯ą́ð bud	*bu̯ą́ð*[1]	*bú̜ą̜ðį*	*bu̯ą́ðę*
drį́t smuts[3]	*drį́tað*	*drį́tį*	—
drup droppe	*drúpað*	*drúpį*	—
fą́t fat	*fą́tað*	*fą́tį*	*fą́tę*
flǫ́t flott	*flǫ́tað*	*flǫ́tį*	—
fòstōv farstu	*fòstōvað*	*fòstovį*	*fòstōvę*
glą́s glas; fönster	*glą́sað*	*glą́sį*	*glą́sę*
grį́n grå̊t	*grį́nað*	*grį́nį*	—
grus grus	*grúsað*	*grúsį*	—
ɻu̯ą́ɭ hjul	*ɻúą́ɭað*	*ɻúą́ɭį*	*ɻúą́ɭę*
kàpą̄ɭ kapell	*kàpą̄ɭað*	*kàpaɭį*	—
ką́r kar	*kárað*	*kárį*	*kárę*

[1]) Jfr § 58, anm. 3.
[2]) Jfr §§ 59, 60; pl. dat. *blį́kum*.
[3]) Jfr *draɻt* m. 'lort' enligt § 1.

kɑ̨v[1]	*kɑ́vɐd*	*kɑ́vɻ*	—
krʊ̨t krut	*krʊ́tɐd*	*krʊ́tɻ*	—
ʃʂʏ̨ɑ̨t kött	*ʃʂʏ́ɑ̨tɐd*	*ʃʂʏ́ɑ̨tɻ*	—
nɑ̨s näs[2]	*nɑ́sɐd*	*nɑ́sɻ*	*nɑ́sɻ*
nɑ̨v näsa	*nɑ́vɐd*	*nɑ́vɻ*	*nɑ́vɻ*
lɪ̨d led (i gärdsgård)	*lɪ̨d*	*lɪ́dɻ*	*lɪ́dɻ*
ʊ̨ɑ̨l hål	*ʊ́ɑ̨lɐd*	*ʊ́ɑ̨lɻ*	*ʊ́ɑ̨lɻ*
pɑ̨r par	*pɑ́rɐd*	*pɑ́rɻ*	*pɑ́rɻ*
sɑ̀lskɑ̨p sällskap	*sɑ̀lskɑ́pɐd*	*sɑ̀lskɑpɻ̄*	—
skɑ̨l skal	*skɑ́lɐd*	*skɑ́lɻ*	*skɑ́lɻ*
skɑ̨v avskalad bark	*skɑ́vɐd*	*skɑ́vɻ*	—
skɑ̨r klippa	*skɑ́rɐd*	*skɑ́rɻ*	*skɑ́rɻ*
ʃʂʏ̨r tjock surmjölk	*ʃʂʏ́rɐd*	*ʃʂʏ́rɻ*	—
skʊ̨ɑ̨t skott	*skʊ́ɑ̨tɐd*	*skʊ́ɑ̨tɻ*	*skʊ́ɑ̨tɻ*
skrɻ̨n skrin	*skrɻ́nɐd*	*skrɻ́nɻ*	*skrɻ́nɻ*
smʊ̨ɑ̨l smula	*smʊ́ɑ̨lɐd*	*smʊ́ɑ̨lɻ*	*smʊ́ɑ̨lɻ*
smʏ̨ær smör	*smʏ́ærɐd*	*smʏ́ærɻ*	—
sʊ̨ɑ̨d soppa	*sʊ̨ɑ̨d*	*sʊ́ɑ̨dɻ*	—
spʊ̨ɑ̨d spö	*spʊ̨ɑ̨d*	*spʊ́ɑ̨dɻ*	*spʊ́ɑ̨dɻ*
spʊ̨ɑ̨r spår	*spʊ́ɑ̨rɐd*	*spʊ́ɑ̨rɻ*	*spʊ́ɑ̨rɻ*
spɻ̨l spel	*spɻ́lɐd*	*spɻ́lɻ*	*spɻ́lɻ*
tɑ̨k tak	*tɑ́ʃʂɐd*	*tɑ́ʃʂɻ*	*tɑ́ʃʂɻ*
ʊ̨ɻ̨k veck	*ʊ́ɻ̨ʃʂɐd*	*ʊ́ɻ̨ʃʂɻ*	*ʊ́ɻ̨ʃʂɻ*
ʊ̨ɻ̨t förstånd	*ʊ́ɻ̨tɐd*	*ʊ́ɻ̨tɻ*	—

Anm. 1. Hit höra också talrika sms., vilkas senare sms.-led motsvaras av långstaviga ord, t. ex. *ɑ̀rmklɑ̄ɔd* kvinnohalsduk (dat. *ɑ̀rmklɑdɻ̄*; jfr *klɑ̀ɔdɐ* enligt dekl. III), *spɪ̀sø̄l* spisöl (dat. *spɪ̀sølɻ̄*; jfr *ø̄l* enligt dekl. I), *ʊ̀mbø̄r* strö (under kreaturen, dat. *ʊ̀mborɻ*), *ʊ̀ɑ̀rmø̄l* vadmal (dat. *ʊ̀ɑ̀rmolɻ̄*).

Anm. 2. Ordet *bɐ̄r* bär (pl. dat. *bárʊm*, med sms. såsom *fòlbɐrʊ̄m* hallonen) har sg. dat. enligt dekl. I, alltså best. *bɐ̄rɐ* (sms. *fòlbɐ̄rɐ*).

Anm. 3. Ordet *tɻ̨n* tenn (dat. *tɻ́nɻ*) har i obest. sg. nom. ack. en biform *tɻ̨*; jfr sms. *tɪ̀stɔ̄p* tennstop ock *tɪ̀taldrɪ̄k* tenntallrik (med onasal. *ɪ*).

---

[1]) skum, som bildas vid kokning av vassla

[2]) Best. form förekommer också som bynamn i Älvdalen, t. ex. *an-bʏ̨ɖzar ɔ̨star-ɔ̨-násɻ* han bor i Näset.

Deklination III: obest. sg. nom. *-a*, best. sg. dat. *-ą*.

Paradigm: *dȧ̀ʐʃʂa* dike.

§ 67.

		obest.	best.
sg.	nom. ack.	*dȧ̀ʐʃʂa*	*dȧ̀ʐʃʂad*
	dat.	*dȧ̀ʐʃʂa*	*dȧ̀ʐʃʂą*
pl.	nom. ack.	*dȧ̀ʐʃʂa*	*dȧ̀ʐʃʂą*
	dat.	*dȧ̀ʐʃʂum*	= obest.

§ 68. Denna flexionstyp följa ett stort antal tvåstaviga neutra på *-a*, t. ex.

ą̀ʐŋʤa ände	*ą̀ʐŋʤad*	*ą̀ʐŋʤą*	*ą̀ʐŋʤą*
brȧ̀ða bräde	*brȧ̀ðad*	*brȧ̀ðą*	= dat.
brȯ̀ɣŋa bryne	*brȯ̀ɣŋad*	*brȯ̀ɣŋą*	= dat.
ȧ̀ŋa panna	*ȧ̀ŋad*	*ȧ̀ŋą*	= dat.
fą̀ŋa fräken	*fą̀ŋad*	*fą̀ŋą*	—
fy̆̀a följe	*fy̆̀ad*	*fy̆̀ą*	—
klȧ̀ða kläde (tygsort)[1]	*klȧ̀ðad*	*klȧ̀ðą*	—
trȧ̀ða träde	*trȧ̀ðad*	*trȧ̀ðą*	= dat.

Anm. 1. Ordet *ȯ̀ra* öre har i best. form samma ändelser som dekl. IV, alltså sg. nom. ack. *ȯ̀rad* (med sms. *pą̀ŋŋgȯ̀rad* slanten).

Anm. 2. En obest. sg. gen. på *-s* finnes efter prep. *at* 'till' i uttr. sådana som t. ex. *at-ą̀ʐŋʤas* till ängesslått.

Anm. 3. Sms. neutra, vilkas senare sms.-led är ett ord av typen *dȧ̀ʐʃʂa*, följa vanligen dekl. I, så t. ex. *fùɛ̄rfy̆̄æt* 'strumpor', *sʐȧ̀kbrā̀d* 'schackbräde', *skȧ̂rpą̄ʐŋʤ* 'änge på hård mark'; somliga följa dock dekl. II, se § 66, anm. 1.

Deklination IV: obest. sg. nom. *-a*, best. sg. dat. *-ą*.

Paradigm: *ȯ̀ga* öga.[2]

§ 69.

		obest.	best.
sg.	nom. ack.	*ȯ̀ga*	*ȯ̀gad*
	dat.	*ȯ̀ga*	*ȯ̀gą*
pl.	nom. ack.	*ȯ̀ga*	*ȯ̀gų*[a]
	dat.	*ȯ̀gum*	= obest.

a) I Näset, Gåsvarv, Garbärg ock Evetsbärg böjes ordet i plur. som fem., alltså *ȯ̀gur* 'ögon(en)'; den neutrala formen återfinnes dock (utom i Evetsbärg) i uttrycket *ų̀m-ȯ̀gų̀* 'omkring ögonen', t. ex. *ród ų̀m-ȯ̀gų̀* 'röd i ansiktet'. Övriga byar överensstämma med Åsen.

[1]) Plur. *klȧ̀ða* (best. *klȧ̀ðą*) betyder 'kläder'.

[2]) Jfr sms. *ȯ̀gą̀nbrȯ̀ɣną* ögonbrynen, *ȯ̀gą̀nkalą̄ɣg* gumma som botar folks ögon.

§ 70. Denna flexionstyp följa ett stort antal neutra på *-a*, t. ex.

flȯ̀ta flöte	*flȯ̀taə*	*flȯ̀tą*	*flȯ̀tų*
glą̀ə̀a[1]	*glą̀ə̀aə*	*glą̀ə̀ą*	—
ɻà̠rta järta	*ɻà̠rtaə*	*ɻà̠rtą*	*ɻà̠rtų*
kų̀ìk̠a kvicke	*kų̀ìk̠aə*	*kų̀ìk̠ą*	—
mì̠ə̀a midja	*mì̠ə̀aə*	*mì̠ə̀ą*	—
mɻ̀à̠l̠ta mjälte	*mɻ̀à̠l̠taə*	*mɻ̀à̠l̠tą*	*mɻ̀à̠l̠tų*
nɻ̀ų̀æ̠ra njure	*nɻ̀ų̀æ̠raə*	*nɻ̀ų̀æ̠rą*	*nɻ̀ų̀æ̠rų*
nɻ̀à̠s̠ta nystan	*nɻ̀à̠s̠taə*	*nɻ̀à̠s̠tą*	*nɻ̀à̠s̠tų*
rù̠ps̠a[2]	*rù̠ps̠aə*	*rù̠ps̠ą*	*rù̠ps̠ų*
rà̠sta gavelröste	*rà̠staə*	*rà̠stą*	*rà̠stų*
ɻlà̠ɻʂa gröpe	*ɻlà̠ɻʂaə*	*ɻlà̠ɻʂą*	—
stì̠k̠a sticka	*stì̠k̠aə*	*stì̠k̠ą*	*stì̠k̠ų*
sòk̠a sänke	*sòk̠aə*	*sòk̠ą*	—
à̠ra öra[3]	*à̠raə*	*à̠rą*	*à̠rų*

Anm. 1. Hit höra en mängd neutrala substantiverade adjektiv, t. ex. *fì̠ą̠ta* fett. *gą̀m̠bla* gammal sak. *gù̠æ̠ə̀a* godsaker, *nì̠ə̀a* något nytt (speciellt = 1. nyupptaget änge, 2. nymåne), *rȯ̀ə̀a* något rött (spec. = kvicke), *s̠ų̀à̠rta* något svart (spec. = pupill), *sȯ̀ra* ömt ställe, *ų̀à̠ɻ̀ta* något vitt (spec. = 1. vete, 2. arsenik), *ų̀ȯ̀ta* något vått (spec. = dryckesvaror).

Anm. 2. Hit höra också de i obest. sg. på konsonant slutande orden *sɻ̀ą̀gɛ̀l* järn, som kringför löparen i en kvarn (best. nom. ack. *sɻ̀ą̀glə̀ə̄*, jfr sms. *kų̀ę̀n̠sɻ̀ą̀glə̄ə̄*) ock *ò̠l̠tar* altare (best. nom. ack. *ò̠l̠traə̄*, dat. *ò̠l̠trą*).

Anm. 3. Närstående äro de båda kortstaviga orden *ą̀n̠dovō* handtag (best. nom. ack. *ą̀n̠dovōə̄*, dat. *ą̀n̠dovoə̄ą̄*) ock *brų́mo* den böjda del av lien, som fästes vid skaftet (best. nom. ack. *brų́moə̄*, jfr sms. *lɻ̀ó-brų́mōə̄*).

Deklination V: obest. sg. nom. —, best. sg. dat. *-nę*.
Paradigm: *traɻ̀* träd.

§ 71.

		obest.	best.
sg.	nom. ack.	*traɻ̀*	*traɻ̀t*
	dat.	*traɻ̀*	*tráɻ̀nę*
pl.	nom. ack.	*traɻ̀*	*tráɻ̀nę*
	dat.	*traɻ̀m*	= obest.

[1]) glatt, glänsande bark

[2]) viss mängd hö, utbredd till torkning. Av yngre personer säges också *rù̠fsa* f.

[3]) Jfr sms. *à̠rnskrō̠k̠* ytteröra.

§ 72. Såsom följande denna flexionstyp ha antecknats följande neutra, alla enstaviga ock slutande på konsonant:

	best. sg. nom.	best. sg. dat.	pl. dat.
bly̨ bly	*bly̨t*	*blý̨nę*	—
bu̯ bo	*bu̯t*	*bú̯nę*	*bu̯m*
frŭ̯ frö	*frŭ̯t*	*frú̯̆nę*	*frŭ̯m*
kni̯ knä	*kni̯t*	*kní̯nę*	*kni̯m*
stra̯ strå	*stra̯t*	*strá̯nę*	*stra̯m*
tu̯æ̆ blånor	*tu̯æ̆t*	*tú̯æ̆nę*	—
ø̯ hö	*ø̯t*	*ǿ̯nę*	—

Anm. Hit hör också det på konsonant slutande *tru̯g* 'tråg', best. sg. nom. ack. *tru̯t*, dat. *trú̯nę*, pl. nom. ack. *trú̯nę*, dat. *tru̯m*.

§ 73. **Oböjliga** äro ett stort antal neutrala ord, så t. ex. *dàgsə̄t̯* dagens slut, *flą̀ð* boskap, *ą̀to* mat, *kàfi* kaffe, *krą̀m* kräm, *markù̯rų̨m* arsenik; vidare de talrika värbalsubstantiven på *-ą̀n* ock *-ǫ̀n*, t. ex. *glèpsą̀n* smäll i dörrarna, *krì̯ą̀n* skrikande, *gópǫ̀n* gapande, *lásǫ̀n* läsande, ock de ortnamn, som ha de själva böjliga *stą́m̯ą̀n* 'damm' ock *bi̯ar̯* 'bärg' som senare sms.-led, t. ex. *flòy̨stə̄m̯ą̀n*, *nì̯tstə̄m̯ą̀n*, *òby̨æ̆nstə̄m̯ą̀n* tre myrängen, *óy̨tsbi̯ar̯* Hykiebärget.

ADJEKTIVEN.

A. Obestämd form.

a) Adj. står självständigt.

Paradigm I: *stur* stor.

§ 74.

		m.	f.	n.
sg.	nom.	*stur*	*stur*	*sturt*
	dat.	*stùrum*	*stur*	*stùro*[a]
	ack.	*stùran*	*stùra*	= nom.
pl.	nom.	*stùrar*	= m.	*stùru*
	dat.	*stùrum*	= m.	= m.
	ack.	*stùra*	*stùrar*	= nom.

Exempel i satser: *ɪg-bèlar ɪnt-brùk ɪat-ɬláɪkt hɪɪfāt, gok-àtar ɪan-stùro* jag kan inte begagna ett sådant litet fat, gå efter ett stort, *lɛ́nar ɪro-sɪ̀ndar* gångjärnet är söndrigt, *gok-àta tuam uàɪtum* gå efter två vita, *bār ɪg-ad-aft kùlu stùrar* bara flickorna vore stora, *ɪg-a-ʃʂʏæpt-dɪam gàrų* jag har köpt dem (sc. *klàda* kläderna) färdiggjorda.

§ 75. Denna böjningstyp följa de allra flästa adj., t. ex.

	sg. n. nom. ack.	pl. nom.
àutstāld[1]	*àutstālt*	*àutstālder*
àutuɪ̄nd ut- ock invänd	*àutuɪ̄nt*	*àutuɪ̄nder*
àvlāuggg avlång	*àvlāuggt*	*àvlāuggar*
borg fullgod	*borkt*	*borgar*

a) Sg. dat. n. heter i byarna väster om Dalälven *stùra*, i övriga byar *stùru*.

[1]) som råkat i en obehaglig situation

	sg. n. nom. ack.	pl. nom.
dùk̲tɪg duktig	*dùk̲tɪt*	*dùk̲tɪgar*[a]
dò̲fy̲æ̲d dödfödd	*dò̲fy̲æ̲t*	*dò̲fy̲æ̲der*
i̯ɑ̲mgɑ̄r hemmagjord	*i̯ɑ̲mgɑ̄rt*	*i̯ɑ̲mgɑ̄rer*
flɣ̲t odryg	*flɣ̲t*	*flɣ̲ter*
frùsnɑ̄m̲ frusen	*frùsnɑ̄m̲t*	*frùsnɑ̄m̲er*
fɣ̲æ̲r färdig att fara	*fɣ̲æ̲rt*	*fɣ̲æ̲rer*
i̯ū̲æ̲l ihålig	*i̯ū̲æ̲lt*	*i̯ū̲æ̲ler*
klɑ̲v lätt att klyva	*klɑ̲pt*	*klɑ̲̀ver*
krɪ̯ggla̲t m. rundlagt ansikte	*krɪ̯ggla̲t*	*krɪ̯ggla̲ter*
kùæ̲stal besvärlig	*kùæ̲stalt*	*kùæ̲staler*
lɑ̲̀gsɑ̄m̲ lagom	*lɑ̲̀gsɑ̄m̲t*	*lɑ̲̀gsɑ̄m̲er*
lágum̲ lagom[1]	*lágum̲t*	*lágum̲er*
lɑɪ̯k lik	*lɑɪ̯kt*	*lɑ̀ɪ̯ker*
màklɪg långsam	*màklɪkt* l. *màklɪt*	*màklɪger*
sàu̲gɑ̄n̲d hungrig	—	*sàu̲gɑ̄n̲der*
sʃʂy̲m̲ skum	*sʃʂy̲m̲pt*	*sʃʂy̲m̲er*
skò̲lug konkav	*skò̲lut*	*skò̲lugar*[b]
ʌlɪ̯æ̲t slät	*ʌlɪ̯æ̲t*	*ʌlɪ̯æ̲ter*
ʌlɣ̲æ̲g som bör slås (om äng)	*ʌlɣ̲æ̲kt*	*ʌlɪ̯æ̲ger*
smɑ̲l smal; mager	*smɑ̲lt*	*smɑ̲̀ler*
snar̲v skrovlig	*snar̲pt*	*snàr̲ver*
snɪ̯ùæ̲ɪ̯æ̲l snöbetäckt	*snɪ̯ùæ̲ɪ̯æ̲lt*	*snɪ̯ùæ̲ɪ̯æ̲ler*
stɪ̯æ̲rd stel	*stɪ̯æ̲rt*	*stɪ̯æ̲rder*
stu̲t kort	*stu̲t*	*stù̲ter*
su̲nd söndrig	*su̲nt*	*sù̲nder*
su̲ágar svag	*su̲ágart*	*su̲à̲ger*
tròu̲ɑ̄k̲st trögväxt	*tròu̲ɑ̄k̲st*	*tròu̲ɑ̄k̲ster*
ɑ̲v duktig	*ɑ̲pt*	*ɑ̲̀ver*

Anm. 1. Adj. på *-ʂk* ha sg. n. nom. ack. på *-k̲st*, t. ex. *bak̲st* beskt, *fɑ̀k̲st* färskt, *frɪ̀k̲st* friskt.

Anm. 2. I det sms. adj. *brò̲t-u̲m* 'brådskande' böjes endast 1:a sms.-leden, t. ex. *ɪr-ɑ-só brò̲t-u̲m* är det så bråttom? *ɪr-so-brò̲tar-u̲m* I han så bråttom.

---

a) Alla bymål utom Åsenmålet ha *dùk̲tɪn*.
b) » » » » » *skò̲lu̲n*.

---

[1]) På samma sätt böjas alla adj. på *-u̲m*, t. ex. *brɪ̀ɑ̲ðu̲m* bredbent (jfr *brɪ̲ɑ̲d* bred), *u̲ndru̲m* som undrar, *u̲à̲ɪ̯ðu̲m* vid, *ɣ̲æ̲ru̲m* yr.

Anm. 3. Adj. på *-ad* ock *-od*[a] avvika däruti, att sg. n. nom. ack. ej har *t*-ändelse, utan slutar på *-ad*, resp. *-od*, t. ex. *fulmotōd* fullmoget, *stǫ̀lgrādad* för hårt gräddat.

Anm. 4. Adj. *bra* bra är ändelselöst i sg. n. nom. ack. *ɪtad-ɪ̨a skópad ɪ-brá* det här skåpet är bra (men *brą̀ar*, *brą̀aɳ* etc.).

Anm. 5. Nämnas bör, att adj. på *-ug* motsvaras av adverb på *-ut*, adj. på *-ɪg* av adv. på *-ɪt*, adj. på *-lɪg*, *-lɪg* av adv. på *-lɪ*, *-lɪ*, t. ex. *u̯itut* förståndigt, *fàtɪt* fattigt, *gùɑ̯ôu̯ilɪ* godvilligt, *àvlą̄nskli* avsides.

Anm. 6. Adj. *tuɑ̯r* 'torr' heter i n. *tuɑ̯rt*.

Paradigm II: *bą̄r* bar, naken.

§ 76.

		m.	f.	n.
sg.	nom.	*bą̄r*	*bą̄r*	*bą̄rt*
	ack.	*bą̀rąn*	*bą̀rɑ*	= nom.
pl.	nom.	*bárɪr*	= m.	*bą̀rų*

Exempel i satser: *bą̀r ɪg-ad-dugo fǫ̨-ąn frą̀kąn* bara jag kunde få honom snäll, *fǫ-sɪ̨ǫ́*, *ųm-íg-dug-fǫ-ǫn glą̀ðɑ* få se, om jag kan få hänne glad, *pòɣkar ɪro-so-látɪr* pojkarna äro så lata, *bɪ̨árę̨ ɪro-bą̀rų* bärgen äro bara.

§ 77. Såsom hithörande ha antecknats följande adj., alla kortstaviga:

	pl. m. f.
frą̨k snäll	*frátʂɪr*[b]
glą̨ð glad	*gládɪr*
ɪfą̄r dräktig (om får)	*ɪfarɪ̄r*
lą̨t lat	*látɪr*
snąr snabb	*snárɪr*
tuɑ̯r brant	*tuárɪr*

Paradigm III: *lɪ̨tǫ̨* liten.

§ 78.

		m.	f.	n.
sg.	nom.	*lɪ̨tǫ̨*	*lɪ̨tę̨*	*lɪ̨tað*
	dat.	*lɪ̨l̯lųm*	—	—
	ack.	*lɪ̨l̯ląn*	*lɪ̨l̯la*	= nom.
pl.	nom.	*lɪ̨l̯lar*	*lɪ̨l̯lar*	*lɪ̨l̯lų*
	dat.	*lɪ̨l̯lūm*	= m.	= m.
	ack.	*lɪ̨l̯la*	= nom.	= nom.

---

a) Adj. på *-ad* ock *-od* motsvaras i Västmyckeläng alternativt, i Väsa uteslutande av adj. på *-aðǫ̨* ock *-oðǫ̨*, t. ex. *u̯ɪ̨lvaðǫ̨* villig, *lɪ̨ą̄ðugōðǫ̨* elak.

b) I Evetsbärg finnas inga kortstaviga adj.; alltså heter det *frą̀kar* snälla, *glą̨ðar* glada etc.

Anm. I obet. ställning användes i sg. n. nom. ack. en biform *lɨt*, t. ex. *ʤʒɑ́v-mɨg lɨt-ov-kɑ̀fɨ* giv mig litet kaffe! — Som plur. av *lɨ̀tn̥* brukas oftast former av adj. *smɑ̀r*; se § 85.

Exempel i satser: *mɑs-kɑ̀stɑ̨ u̯ɑ-lɨ̀tɑ̨* medan Kerstin var iten, *ɑ-u̯ɑ́*, *mɑs-ɨg-ɑd-úlov og-ɑ̀n̥ɑs lɨ̀l̥la* det var medan Olov ock Anders voro små, *ɨg-ɑd-lɑ̀s lɨ̀l̥lɑn mɨ́n̥-mɨg* jag hade den lille Lars med mig.

§ 79. Till denna flexionstyp höra långstaviga adj. på *-ɨn. -ɑ̨n*, *-n̥* med akc. 2, t. ex.

ɑ̀rmɨn sorgsen	—	*ɑ̀rmnɑr*
bɨ̀ɔ̀n̥ fuktig (om halm, hö etc.)	*bɨ̀ɔ̀ðɑð*	*bɨ̀ɔ̀n̥ɑr*
dɨ̀n̥ʧɨn härsken	*dɨ̀n̥ʧɑð*	—
ɨ̀ɑ̨gɑ̨n inbunden, tvär	*ɨ̀ɑ̨gɑð*	*ɨ̀ɑ̨gnɑr*
ɨ̀ɑ̨ntrɑ̄gɑ̨n enträgen	*ɨ̀ɑ̨ntrɑ̄gɑð*	*ɨ̀ɑ̨ntrɑ̄gnɑr*
fɔfɑ̀l̥n̥ förfallen	*fɔfɑ̀l̥ɑð*	*fɔfɑ̀l̥nɑr*
lɨ̀ɑ̨sn̥ ledsen	—	*lɨ̀ɑ̨snɑr*
grɑ̀sgrʉ̄ɑ̨n gräsbeväxt	*grɑ̀sgrʉ̄ɑð*	*[grɑ̀sgrʉ̄ɑ̨ɖɑr]*
mʉ̀ɑ̨n mogen[1]	*mʉ̀ɑ̨ɑð*	*mʉ̀ɑ̨gnɑr*
rɔ̀lɑ̄ɨʧɨn hudlös	*rɔ̀lɑ̄ɨʧɑð*	*rɔ̀lɑ̄ɨknɑr*
skrʉ̀ʧɨn hopskrumpen	*skrʉ̀ʧɑð*	*skrʉ̀knɑr*
sʉ̀ɑ̨l̥n̥ svullen	*sʉ̀ɑ̨l̥ɑð*	*sʉ̀ɑ̨l̥nɑr*
sʉ̀ɑ̨ltn̥ svulten	—	*sʉ̀ɑ̨ltnɑr*

Anm. Ytterst sällan höres sg. f. nom. på *-ɑ̨*, de allra flästa adj. ha antagit de mask. ändelserna *-n̥*, *-ɨn*, *-ɑ̨n*[a]. Undantag äro *lɨ̀tɑ̨* liten ock *ɨ̀ɭ̀kɨsɑ̨* tjurgalen, där endast den fem. formen förekommer.

Paradigm IV: *ɨ̀ɑ̨mu̯ɑvɨ̄n* hemvävd.

§ 80.

	m.	f.	n.
sg. nom.	*ɨ̀ɑ̨mu̯ɑvɨ̄n*	*ɨ̀ɑ̨mu̯ɑvɨ̄*	*ɨ̀ɑ̨mu̯ɑvɨ̄ð*
ack.	*ɨ̀ɑ̨mu̯ɑvnɑ̄n*	—	= nom.
pl. nom.	*ɨ̀ɑ̨mu̯ɑvnɑ̄r*	= m.	*ɨ̀ɑ̨mu̯ɑvnʉ̄*

Exempel i satser: *gɨ̀ɑ̨nɑ ɨ-lódɨ* skogsfrun är luden, *ɨsɨ-ɨɑ klɑ̀ðɑ ɨrɔ-ɨ̀ɑ̨mu̯ɑrnʉ̄* de här kläderna äro hemvävda, *sɑ̨ùmʉ̄gɑr ɨrɔ-sɔ-u̯ɑ̀sbɨtnɑ̄r* knotten stickas så vasst, *ɔ̀l̥ɖɑ fɔn sɨ̨ɔ́ ðíg ɑ̀u̯tfɑrnɑ̄n* aldrig får man se dig trött.

a) De flästa bymålen ha fem. = mask. *lɨ̀tn̥*; formen *lɨ̀tɑ̨* finnes, utom i Åsen, endast i Brunsbärg, Loka ock Klitten.

[1]) På samma sätt böjas t. ex. *gʉ̀ɑ̨trʉ̄ɑ̨n* godtrogen, *ɨ̀ɑ̨trʉ̄ɑ̨n* misstänksam.

§ 81. Denna flexionstyp följa kortstaviga adj. på *-ɻn*, t. ex.

ȧ̗utfarɻ̗n trött	—	*ȧ̗utfarnēr*
dùvɻn olustig	—	*dùvnar*
fɻ̗lskuɑ̗tɻ̗n skadskjuten	*fɻ̗lskuɑ̗tɪ̄ð*	*fɻ̗lskuɑ̗tnēr*
gálɻn på tok	*gálɪð*	*gálnar*
kuȧ̗vɻn kvav	*kuȧ̗vɪð*	—
lɪ̀tɪɑ̗tɻ̗n lättäten	*lɪ̀tɪɑ̗tɪ̄ð*	*lɪ̀tɪɑ̗tnēr*
lóðɻn luden	*lóðɪð*	*lòn̗ar*
múɑ̗lɻn mulen	*mùɑ̗lɪð*	*mùɑ̗lnar*

Anm. 1. Tämligen sällan höres sg. f. nom. på *-ɻ̗*; vanligen har den fem. formen ersatts av den maskulina, t. ex. *márɻ̗ɑ̗ ɪ-skárɻn* märren är skygg, *ǫ-ɻ̗ so-skávɻn* hon är så mager.

Anm. 2. Kortstavigt i m. f., långstavigt i n. är ordet *úpɻn* öppen, n. *ùp̗əð*, med sms. *u̗ȧ̀ɪ̗ðupɻ̗n* vidöppen (t. ex. *ɑ̗n-lɪg u̗ȧ̀ɪ̗ðupɻ̗n* han ligger på rygg), n. *u̗ȧ̀ɪ̗ðūp̗əð*.

Paradigm V: *gǫ̗mol* gammal.

§ 82.

		m.	f.	n.
sg.	nom.	*gǫ̗mol*	*gǫ̗mol*	*gǫ̗molt*[a]
	dat.	*gȧ̗m̗blum*	—	*gȧ̗m̗bal*
	ack.	*gȧ̗m̗blɑ̗n*	*gȧ̗m̗bal*	= nom.
pl.	nom.	*gȧ̗m̗blar*	= m.	*gȧ̗m̗blu*
	dat.	*gȧ̗m̗blum*	= m.	= m.
	ack.	*gȧ̗m̗bal*	*gȧ̗m̗blar*	= nom.

Exempel i satser: *ɪg-tỳʃʂa u̗ȧ̀ɻ̗lɑ̗n-dɪg* jag tycker det är synd om dig, *um-du-ad-a-fa̗ɻ̗-sɪ̗ǵ-ǫn digar* om du hade fått se hänne, medan hon var havande, *dɪ̗gar-ɪro rɪ̗ɑ̗nt u̗ȧ̀ɻ̗lar* de ha det riktigt eländigt ställt, *ɑ̗m-fàmū̗n gȧ̗m̗bal ɻar-ɪ-gȧ̀rdɑ̗m* vi ha gamla farmor här i gården.

§ 83. Denna flexionstyp följa adj., som synkopera ultimas vokal ock som ej tillhöra någon av typerna III eller IV, t. ex.

ą̗u̗ggar ängslig	—	*ą̗u̗ggrar*
bɪ̗star arg	*bɪ̗start*	*bɪ̀stɾar*
brą̗u̗gɑ̗n brun[1]	—	*brą̀u̗gnar*
dɪ̗gar fet	*dɪ̗gart*	*dɪ̀gɾar*
ʃʂɪtol kittlig	*ʃʂɪtolt*	*ʃʂɪ̀ɻ̗lar*

---

a) I Klitten skiljes mellan mask *gǫ̗mol* ock fem. *gǫ̗molɻ̗*.

[1]) Föråldrat ock ersatt av *brun*, utom i sms., t. ex. *brą̀u̗gɑ̗n-mārɑ̗* den bruna märren.

lų̀gęn lugn	*lųgt*	*lų̀gner*
mą́gar mager	*mą́gart*	*mą̀grer*
ską́mpar snäll	*ską́mpart*	*ską̀mprer*
u̯ísą̀l eländig	*u̯ísą̀lt*	*u̯ì̀ll̀er*
ỳrgǫmōl urgammal	*ỳrgomōlt*	*ỳrgą̄mbler*

Anm. Avvikande i sg. är *fą̀ɻgn* glad, pl. *fą̀ɻgnar*, i sg. n. *ɻę̀mę̀n* jämn, n. *ɻę̀mt*.

Paradigm VI: *nyr* ny.

§ 84.

	m.	f.	n.
sg. nom.	*nyr* l. *ny*	*nyr* l. *ny*	*nyt*[a]

I övrigt böjes ordet enligt par. I.

Exempel i satser: *knà̀ɻv̆sblą̄ð ɻ-flǫ́t* knivbladet är tunt och brett, *ɻg a-gry̨ɛ̀nų ò̀g og dų a-blǫ̀ų* jag har gröna ögon och du har blå, (har du en ny mössa? —) *ɻa-náų̀g ar-ɻg ny̨a* ja visst har jag en ny, *ɾrų̀m-tų̀ɛ̀gna ʃʂų̀ɛ̀ɲ or-ny̨o* vi äro tvungna att köpa nytt.

§ 85. Denna flexionstyp följa en del enstaviga adj., med stammen slutande på lång vokal, t. ex.

frɻ(r) fri	*frɻt*	*frɻ̀ar*
frǫ(r) mornad[1]	—	*frǫ̀ar*
grǫ(r) grå	*grǫt*	*grǫ̀ar*
mɻǫr smal	*mɻǫt*	*mɻǫ̀ar*
rǫ(r) rå	*rǫt*	*rǫ̀ar*
smǫr liten, kort	*smǫt*	*smǫ̀ar*
trǫ trög[2]	*trǫt*	*trǫ̀ar*

Anm. Adj. *lyr* ljum heter i n. *lykt*.

§ 86. Många adj. förekomma endast i neutrum, t. ex. *fù̯ɛ̀klɻ̄teð* smått om folk, *fʊsʃʂų́lt* värt (t. ex. *að-íɳt f. u̯o-ɻa lą́ɻggar* det är inte värt att vara här längre), *ɻɣglą̄ɻkt* skamligt (t. ex. *að-ɻ-ðǫ-ɻɣglą̄ɻkt fo sǫ* det är då skamligt att bete sig så), *mù̀gut* fullt i mygg (t. ex. *ɾ-sǫ́mors u̯ar-a-mù̀gut ǫ-ʃʂų́ɛ̀lɻm* i somras var det fullt i mygg på myrarna), *skɻ̀mdalt* skymt

a) Former med slutande *-r* finnas, utom i Åsen, i Klitten och i byarna väster om Dalälven; från Månsta har särskilt antecknats *trǫr* 'trög'. I övriga byar saknas dylika former antingen alldeles eller till största delen, alltså *ų̀ɛ̀frǭ* 'omornad' etc.

[1]) Av sms. *ų̀ɛ̀frǭr* 'omornad' finnes ingen biform utan *-r*.
[2]) Ingen biform med *-r* finnes.

(*ɐ-fɑ̨-fɑ-u̯ɑ̀rd skɨ̀ɳdalt ɥm-kʉ̨ɑ̀l̥dɑ̨ nɥ* det börjar bli skumt om kvällarna nu), *ɑ̨nt-úɳ̩* angeläget, *fɨ̨lt* oriktigt.

§ 87. Några adj. äro oböjliga, t. ex. *ɨ́-u̯árɪ* varse (t. ex. *u̯ɑ̀rtɥm-ɨnt ɨ́-u̯árɪ-ðyɐ̯-ðɑ́r* vi märkte inte det där), *lɑ̨ɳdɑ̄rvɑ* som är ensam arvinge, *rɨ̀ɐ̯ðo* färdig[a][1], *snɨ̀ɐ̯ðɑ* brunstig (om get), *ɥɐ̯ɳɪ* van.

b) Adjektivet står förenat.

§ 88. I denna ställning blir adj. ändelselöst utom i sg m. dat. ack., sg. n. nom. ack., pl. dat., pl. n. nom. ack., i vilka kasus det har samma ändelser som då det står självständigt; alltså t. ex. *gok-ɑ̀tɐr ɨɐ̯nɥm-lɑ̀u̯ggɥm, stʉ̀rɥm stò̩rɑ* gå efter en stor ock lång käpp, *du-ɑ̨ so-stʉ̀tɑ̨n rulɨ* du har så kort rock, *ɑ̨n-ɑ-tɑ̨ɨ̯ð ò̩lɑ̨n u̯ɨ́ð* han har tagit all veden, *nɑu̯g ar-íg ɑ̨ft frákɔ̨n*[b] *ɨɑ̨u-sɥɐ̯rɑ* nog har jag haft en snäll svärfar, *ɑ̨n-ɑ̨ so-lɨ̀l̥ ɑ̀t̥o* han har så liten mössa, *ɑð-ɨ̨ no-glɑ̀ pòɣkɐr up-ɪ-trɑ́p* det är några glada pojkar, pojkarna uppe i Trappgården, *mɑ̀l̥ɪɐ̯tɳ̩ tɑ̨nɐr* maskätna tänder, *ɑ̨m so-grɨ́nug no krɪ̀pɑ* vi ha så griniga barn, *ɑð-ɨr ɨɐ̯-kɑ̀l̥ɨ̯gg ostrɔ̨-klɨ̀t̥ɥm so-ɑ-fɑɨ̨ nog lòɳ̩ krɪ̀pɑ* det är en hustru i Klitten som har fått ludna barn.

Anm. Ett undantag bilda de kortstaviga adj., som böjas enligt par. II ovan (utom dem, som ha *ɑ* i stammen), i det att de anta ändelsen *-ɔ* i de former i plur., som eljes skulle vara ändelselösa, alltså t. ex. *ɑð-ɨ̨ sɑkt ɐ-dɑ́ no fráko kɑ̀l̥ɐr* nog är det där ena snälla karlar, *ɔ-ɑ̨ fráko krɪ̀pɑ* hon har snälla barn, *ɑ̨l-du kɔɣt ɑ̀u̯t mɨn bɑ́ro fʉ̀ɐ̯tɑ* ska du springa ute med bara ben?

§ 89. Vanligen motsvaras dock ett förenat adj. i obest. form + ett subst. i rspr. av ett sms. ord i älvd.[2], varvid adj. utgör förra, subst. senare sms.-leden. Vid denna sms. lägges adj. vanligen — dock visst ej alltid — till subst. i den form, som adj. har i sg. m. nom., alltså t. ex. *ɐ-u̯ɑ́ bɑr ɨɑ̨-bɨ̀ɑ̨tsʃʂɥ̈ær* det var bara en kort stund, *ɑm-sɑkt-mɨ̀kɑl fɨ̨nkʉ̄l̥ɐr ɨɑr-ɨ-bɥɱ* vi ha minsann många vackra flickor här i byn, *ɑv-ɥɨ́ɑ̨t ɨɑ̨n-krɔ̀p-knɑ̄ɨ̯v-ɑ-mɨ̨g* tag hit en krokig kniv åt mig, *ɨg-ɑl-ʃʂɥ̈æp-mɨg*

---

a) I byarna väster om Dalälven säges *rɨ̀ɐ̯ðɑ*, i övriga byar *rɨ̀ɐ̯ðu*.
b) Evetsbärg, Garbärg : *frɛ̀kɑn*.

[1]) Jfr det böjda pl. *rɨ̀ɐ̯ðɐr*.
[2]) Se vidare synt. § 19.

ɻɐ̨t-rɻ̀ɐ̨mastyvalpɑ̄r jag skall köpa mig ett par remstövlar, *gokàtɐr ɻɐ̨n-stùɯɹdobɑ̄rd* gå efter ett stort fång ved! *ɑ̨m ɻ̀ɳt-atǫtɯɑ̨ klàɭkugʤɻ̀ɐ̨tar* vi ha inte mera än två hornlösa getter, *dìgafrɯ̄ɳt* tjock kvinna, *gròrūk* grå rock, *sùɶltɳkrāk* svulten stackare.

Anm. 1. Vid sms. av adj. *gǫ̨mol* 'gammal' med subst. märkes, att adj. får formen *gɑ̨̄mbal-* framför vokal ock pertonerad konsonant, utom *b*, *d*, *g*, *ʤ*, formen *gɑ̨̄m-* framför perspirerad konsonant ock *b*, *d*, *g*, *ʤ*, alltså t. ex. *gɑ̀mbalɑ̄t* gammal hatt, *gɑ̀mbrɯ̄ɶk* gamla byxor, *gɑ̀mdrɻ̀t* gammal gödsel, *gɑ̀mfɯ̄ɶk* gammal människa, *gɑ̀mgōs* gammal ungkarl (eg. gosse), *gɑ̀mbalǭv* (obs. *l*!) gammalt löv, *gɑ̀mbalrāk* gammal hund, *gɑ̀mstrāɯt* gammalt vallhorn, *gɑ̀mʤɣ̄lt* gammal sugga, *gɑ̀mbalɯarmǭl* gammalt vadmal[a].

Anm. 2. De i § 88 anm. 1 nämnda kortstaviga adjektiven få vid sms. ändelsen *-o*, t. ex. *bàrorǭv* bara bakdelen (t. ex. *ɥm-du-ɯɻ̀-ɻnt ɯɑ-frɶ́k*, *al-ɻg-dɑ̀ɻndʒ-dɪg ǫ-bàrorǭv*, *ɑl-du-fǫ-sɻǫ* om du inte vill vara snäll, ska jag ge dig stryk på bara kroppen, ska du få se), *frèkomǭg* favoritmåg, *tɥ̨ròbōk* brant backe; däremot t. ex. *úr al-ɻg-bal-ʤɑ́ro ɑ́ sǫ ɻ-ɻɐ̨n-snàrāst* hur skall jag kunna göra det så i en snarhast, *ukɻn làtāp* vilken lat rackare!

Anm. 3. Avvikelser vid sammansättning visa också *ɭ̀ɻtɳ* liten, t. ex. *ɭ̀ɻ̨kūl* liten flicka, ock adj. (partic.) av typen *ɻɐ̨mɯarɻ̀n* hemvävd, t. ex. *ɻɐ̨mɯarɻklɑ̄ɖɐ* de hemmavävda kläderna, *brùtɹɑɯɑ̄g* bruten väg.

B. Bestämd form.

a) Adjektivet står självständigt.

Paradigm: *gɑ̀mbaln* den gamle.

§ 90.	m.	f.	n.
sg. nom.	*gɑ̀mbaln*	*gɑ̀mblɑ*	*gɑ̀mblaɖ*
dat.	*gɑ̀mblɑm*	*gɑ̀mblɯn*	*gɑ̀mblɑ*
ack.	*gɑ̀mblɑn*	*gɑ̀mblɯ*	= nom.

a) Vid sms. av adj. 'gammal' med subst. råder inom målet en nästan oöverskådlig växling; några huvuddrag må dock anges. Målen i Brunsbärg ock Blybärg överensstämma med Åsenmålet; i Loka, Klitten ock Karlsarvet säges *gɑ̀mbgos*, *gɑ̀mpkuul*, men *gɑ̀mbak-*, då Ås. har *gɑ̀mbal-*; i Gåsvarv, Västmyckeläng ock Väsa användes uteslutande formen *gɑ̀mpt-*, t. ex. *gɑ̀mptkāl* gammal karl, *gɑ̀mptmarɻ* gamla märren; i Evetsbärg växlar *gɑmpt-* med *gɑ̀mak-*, t. ex. *gɑ̀mptmɑ̄rɻ* gamla märren, men *gɑ̀malfɯɶk* gammalt folk.

pl. nom.	*gą̀m̥blar*	*gą̀m̥blur*	*gą̀m̥blų*
dat.	*gą̀m̥blym*	= m.	= m.
ack.	*gą̀m̥blą*	= nom.	= nom.

§ 91. Denna flexionstyp följa alla adj., då de stå självständiga i best. form, t. ex. *gą̀mblar ɪro-dùktɪga˷ɔɪ̯ar* de gamla äro duktiga de, (vilken rock ska du ha? —) *gok-à̤t̥a gą̀m̥blą̀m* gå efter den gamla! *ɪg-ɪ̤ so-rá̤d̥ dɪ̀m̥ban* jag är så rädd för den dövstumme[1], *ɪ́r-ɛð ɪ-lɪ̀l̥lʊn ɑld-stʊ̀rʊn* är det (kaffe) i den lilla eller stora (pannan)? *dɪɑ̤-ðɑ̤ stàrkur ɪro-so gʊ̀ɑ̤ðar* de där starka (ɔ: karamellerna : *karamà̤lur*) äro så goda, *ful-ɪ-l̥ʊ̀ɑ̤tą̀m* full av fan[2], *ɑð-ɪ-nʊ̀n̥ ɪ̀t̥ɑð* det här är den nye, *ɪʃ̤a ʊɪl̥-ɪg ovo ˷ðɪɑ̤m-dá̤ smɔ̀ʃ̤ɑ̄lką, gok-à̤t̥a stʊ̀rʊm* inte vill jag ha den där lilla kälken, gå efter den stora.

b) Adj. står förenat.

§ 92. Denna form bildas genom sms. av adj. ock subst., varvid gälla de regler, som framställts i § 89 med anm., alltså t. ex. *gą̀m̥balʊ̄d̥ɪsur* de gamla visorna, *frà̤kolʜlkʊ̄l̥ą maɪ̯* min lilla snälla flicka, *stʊ̀kasʊ̄ŋgan* den stora pälsen, *smɔ̀krɪ̄par* småbarnen.

Anm. 1. Undantagsvis förekommer adj. vid stark betoning som särskilt ord, t. ex. *bá̤ro bò̀kan* bara marken, *a̤l-du rà̤n̥ ɪ̤ar-ɪ-tʊ̤á̤ro bɪ̤à̤rą* skall du skida här i branta bärget? *og-dʊ́ ɪr-à̤ʊ̯t-o-kò̤ɣ̯tar ɪ-mà̤rk nó̤tn̥* ock du är ute ock springer i mörka natten.

Anm. 2. Särskilt märkas sms. *nɔ̤rdar-* norra, *ɒstar-* östra, *syðar-* södra, *ʊ̤a̤star-* västra, *yæ̤gar-* högra, *ʊ̤ɪ̤star-* vänstra, *ɣvar-* den övre, *nɪðar-* den nedre, t. ex. *nɔ̀rdaknā̤ʊ̯tn̥* den norra (stugu-)knuten, *ɪ̤æ̤ganavɪ̄n̥* den högra handen, *sɪ̀ðaryæltɪ̄ɛ̤n̥* södra Jölltjärn, *nɪ̀ðaknā̤ʊ̯tn̥* den nedre (d. v. s. längre ned på backen belägna) stuguknuten.

---

§ 93. På gränsen mellan adj. ock indefin. pron. stå följande ord:

a) *mà̤ʊ̯ggar* 'många': endast denna form har antecknats.

b) *mà̤rgar* 'många' (brukas endast i nck. satser), dat. *mà̤rgʊm*, n. nom. ack. *mà̤rgʊ*; av sg. finnes endast n. dat. *mà̤rgo*;

[1]) Jfr sg. m. nom. *dɪ̀m̥ban* l. *dɪ̀m̥bɪn̥* den dövstumme, f. *dɪ̀m̥bą* den dövstumma.

[2]) Jfr *ukɪn-l̥ʊ̀ɑ̤ta* vilken otäcking!

fören. formen heter *marg*, utom dat. ock n., som äro lika med motsvarande självständiga former.

c) *mi̯klar* 'många', fören. *mi̯kal*, böjes som *màrgar* (obs. gen. *mi̯klyməs*, m. ack. *mi̯kal(a)*); av sg. finnes m. ack. *mi̯klan* mycken, f. ack. *mi̯kal*, n. nom. ack. *mɨʃʂɨð*[1], dat. *mi̯kal(o)*[2].

d) *ɣ̀mər* 'ömse, än den ena, än den andra', fören. *ɣ̀mə*, böjes som *màrgar*; märkas bör dock, att n. pl. såsom självständigt heter *ɣ̀mə* (såsom fören. regelbundet *ɣ̀məy*); av sg. finnes endast n. dat. *ɣ̀mso*.

e) *ol* 'all' böjes fullkomligt enl. § 74; märkas bör sms. *oltúæp* alltihop (dat. *olúæp*; plur. *olarúæp*, dat. *olymúæp*).

---

[1]) Anmärkas bör biformen *mɨʃʂ* i uttr. *u-mɨʃʂ-kùæstar-əð* hur mycket kostar det?

[2]) I st. f. n. pl. *mi̯kly* förekommer ibland n. sg., t. ex. *mɨʃʂɨð-ór* många år.

ADJEKTIVENS OCK ADVÄRBENS KOMPARATION.

§ 94. Med få undantag, som uppräknas i följande §, kompareras adj. i överensstämmelse med nedanstående exempel:

	komp.	superl.
àutfarn trött	*àutfarnār*	*àutfarnāst*
bɨgn gen[1]	*bɨgnar(a)*	*bɨgnast*
dígar fet	*dìgrar(a)*	*dìgrast*
ɨgntrāgan enträgen	*ɨgntrāgnar(a)*	*ɨgntrāgnast*
fùætað snabb	*fùætaðar*	*fùætaðast*
frɛk snäll	*frɛ̀kar*	*frékast*
ful full	*fùlar(a)*	*fùlast*
glɑð glad	*glɑ̀ðar(a)*	*glɑ̀ðast*[a]
guæð god (om smak)	*gùæðar(a)*	*gùæðast*
gruæv grov	*grùævar(a)*	*grùævast*
gǫmol gammal	*gɑ̀mblar(a)*	*gɑ̀mblast*
mɨǫr smal	*mɨǫ̀r(a)*	*mɨǫ̀st*
smɑl smal	*smɑ̀lar(a)*	*smɑ̀last*
snɑr snabb	*snárar(a)!*	*snárast*
stut kort	*stùtar(a)*	*stùtast*
strɑɨð strid; snabb	*strɑ̀ɨðar(a)*	*strɑ̀ɨðast*
trɑung trång	*trɑ̀ungar(a)*	*trɑ̀ungast*
tun tunn	*tùnar(a)*	*tùnast*
uɑɨt vit	*uɑ̀ɨtar(a)*	*uɑ̀ɨtast*
uɑs vass	*uɑ̀sar(a)*	*uɑ̀sast.*

§ 95. Oregelbunden komparation visa följande adj.:

brɑ bra	*bàtar(a)*	*bast*
	uɨ̀ldar(a)	*uɨ̀ldast*

a) Blybärg har komp. *glɤ́ðir*, sup. *glɤ́ðɪst.*

[1]) Jfr *bɨgstuāg* genväg, *gǫ bɨgsta* gå gent.

dǫ̇lɻg dålig[1]	*sè̤mbar(a)*	*sę̤mst*
klɻ̨ąn svår, besvärlig	*u̯ą̇ra*	*u̯e̤st*
lą̨u̯gg lång	*lą̨ᵢ̨ggar(a)*	*lą̨ᵢ̨gst*
lȯg låg[2]	*lǫ̇gar(a)*	*lǫ̇gast*
mɪ́ʃɪn mycken	*mɻ̨ar*	*mɻ̨ast*
stur stor	*stɣ̨æ̨rar(a)*	*stɣ̨æ̨st*
tų̨gg tung	*tɣ̨ggar(a)*	*tɣ̨gğst*
ų̨gg ung	*ɣ̨ggar(a)*	*ɣ̨gğst*
o̤g hög[3]	*ǫ̇gar(a)*	*ǫ̇gast.*

Anm. Komparativen till *màrgar*, *mą̇u̯ggar*, *mìklar* 'många' heter *flɻ̨ą̇rar* 'flera' och böjes, då den står självständigt, sålunda:
m. nom. *flɻ̨ą̇rar* f. nom. ack. *flɻ̨ą̇rar* n. nom. ack. *flɻ̨ą̇rų*,
ack. *flɻ̨ą̇ra* m. f. n. dat. *flɻ̨ą̇rųm*;
den förenade formen böjes:
m. f. nom. ack. *flɻ̨ą̇r*, n. nom. ack. *flɻ̨ą̇rę*, m. f. n. dat. *flɻ̨ą̇rųm*.

Någon motsvarighet till rspr:s 'flästa' finnes ej, utan säges t. ex. *bàslɑ̄ad ɻa-mɻast-gą̇rda* (l. *mɻast ov-gą̇rdųm*) *ɻar-ɪ-sókan* Bärgslaget äger största antalet gårdar här i socknen, *bùæ̨lɑ̄ad ɻe stɣ̨æ̨st dɻę̨ln ov-gą̇rdųm o̤strǫ-klɪ̀tą̨m* bolagen äga de flästa gårdarna i Klitten.

§ 96. Endast i kompar. ock superl. förekomma följande adj.:

nè̤mar närmare	*nè̤mast*
nè̤par sämre	*nè̤past*
u̯ą̇tar duktigare	*u̯ą̇tast*
oytar- yttre[4]	*oɣ̨st, ą̇u̯tast.*

Endast i superl. förekomma *ą̇tast* bakre[5], bakerst, *frǫ̨mst* främre[5], främst, *fu̯æ̨st* först, *ɪ̨nast* inre, innerst, *nɣ̨last* nyligast, senast, *ɣ̨fst* övre, överst.

§ 96. Komp. är oböjlig[6]; former både med ock utan *-a* förekomma i alla ställningar, t. ex. *du-a-lą̨ᵢ̨gga(ra) stor ald-ɪg* du har längre käpp än jag, *av-ɪ̨u̯æt lɪt-or-ską̇rpa(ra) brǫ́d-a-mɪg* tag hit litet hårdare bröd åt mig! *náu̯g ɪr-a-klɻ̨ąnt ȯg tɪ̨mbrad, man ȯk-dɣ̨æ̨, ad-ɪr andǫ u̯ą̇r ɑd* nog är det besvärligt att hugga timmer, men att köra det är ändå värre, *ąn-dʒɪk-ą̇ta tu̯ą̨m lą̨ᵢ̨ggara stǫ̇rųm* han gick efter två längre käppar, *ad-ɪ-*

[1]) Även regelb. *dǫ̇lɻgar, -ast.*
[2]) Även *lǫ̇gar(a), -ast* ock *lą̇gar(a), -ast.*
[3]) Även *ǫ̇gar(a), -ast.*
[4]) Förekommer endast i sms., t. ex. *ȯɣ̨tastugǫ̨* det yttre rummet.
[5]) Angående denna betydelse se syntaxen.
[6]) Märk, att best. form saknas ock ersättes av superl., 'den större' t. ex. *stɣ̨æ̨stn̨*; jfr synt. § 22 C.

miʃɤ-ʤźroa kòɣt ald-gǫ det är mycket besvärligare att springa än att gå.

Superl. är oböjlig, utom i best. form, alltså t. ex. *ɪtað-ɨ́ɾr-ɪr-óɣst ɑ̀ɨ̯ŋʤað* det här är det yttersta (ɔ: längst ned efter åns lopp belägna) änget, *ɑn-stɑ́ɳd upǫ-ɛ̀gast knàkʂam* han står på den högsta klinten, *ɪ-kɑ̨m nɨ̯last lɔ̀vdɑ̄n̯* jag kom i lördags.

Superlativens best. form böjes på samma sätt som positivens (se § 90), alltså t. ex. *ɑn ɑ̯ bɑ̯ tɥɶ̯ pòɣka, o gɑ̀mblastn̯ ɑ-fað-ɑð-ɑmíɶ̯rɪk* han har bara två pojkar, ock den äldre har farit till Amerika, *mɨ̀ŋstur ɪro-gùɶ̯ðast* det minsta (ɔ: *pɑ̀rur* potatisen) äro bäst, *du-al-ʤźvo ɑð-ɑ-stɣ̯ɶ̯stɑm* du ska ge det till den störste (l. den större), *sɨ̀ɶ̯nastn̯ ɪ-so-dǫ̀lɪg kòɣta* den sista springer så dåligt.

Anm. Sammansättning av komp. l. superl. med subst. brukas ej.

§ 97. Advärbens komparation överensstämmer fullkomligt med adjektivens, alltså t. ex.

dǫ̀lɪ dåligt	*sɑ̀mbar(ɑ)*	*samst*
krɨ̀ggt ofta	*krɨ̀ggar(ɑ)*	*krɨ̀ggast*
lɑ̀ɨ̯ŋʤa länge	*lɑ́ɨ̯ggar(ɑ)*!	*lɑɨ̯gst*
sɨ̀ɶ̯nt sent	*sɨ̀ɶ̯nar(ɑ)*	*sɨ̀ɶ̯nast*
snɑ̨rt hastigt; snart	*snärar(ɑ)*!	*snárast*[1]
strɑɨ̯t fort	*strɑ̀ɨ̯ðar(ɑ)*	*strɑ̀ɨ̯ðast*
u̯ɑ̀ɨ̯dɥmt vida omkring	*u̯ɑ̀ɨ̯ðɥmar(ɑ)*	*u̯ɑ̀ɨ̯ðɥmast.*

Anm. 1. Helt eller delvis utan motsvarighet bland adj. äro följande advärb:

ʤźɨ̯ɶ̯na gärna	*ɑ̀ldar*	*alst*
—	*fǫr* förr	*fɥɶ̯st*
nɑ̨r nära	*nɑ̀mar(ɑ)*	*nɑ̀mast*
u̯ɶ̯l väl, noggrant[2]	*u̯ɶ̯̀lar(ɑ)*	*u̯ɶ̯̀last.*

Anm. 2. Som ett slags böjning skulle man möjligen kunna betrakta vissa grupper av lokaladvärb, så t. ex. följande: 1) *ɑu̯t* ut, 2) *ɑ̀u̯tɑ* ute, 3) *ɑ̀u̯tǫ* utifrån, 4) *ɑ́u̯tar* utför, 5) *ɑ́u̯tað* dit ut, 6) *ɑ̀u̯tǫmɨ̯̄n̯* där ute, 7) *ɑ̀u̯tǫnað* utanför, 8) *ɑ̀u̯tǫtar* utifrån, 9) *ɑ̀u̯tǫtɨ̯̄l* utanför. Alla eller de flästa av desså former visa t. ex. *sɥð* söderut, i söder (*sɨ̀ŋǫ*, *sútar*, *sútað*, *sɨ̀ŋǫmɨ̯̄n̯*, *sɨ̀ŋǫnað*, *sɨ̀ŋǫtar*, *sɨ̀ŋǫtɨ̯̄l*), *ɨɶ̯m* hem (*ɨɶ̯ma*, *ɨɶ̯mǫ*, *ɨɶ̯mtar*, *ɨɶ̯mat*, *ɨɶ̯mǫmɨ̯̄n̯*, *ɨɶ̯mǫnað*, *ɨɶ̯mǫtar*, *ɨɶ̯mǫtɨ̯̄l*), *up* upp, *nɨ̯ð* ned, *ɨn̯* in etc.

[1]) En biform *snast* förekommer dels som konjunktion = 'så snart som', dels i uttr. *snast-ɑ́ð* 'närmast till hands'.

[2]) Det vanliga uttrycket för 'väl, bra' är *brɑ̨*.

RÄKNEORDEN.

A. Grundtal.

§ 98.

1.	*ɻɐ̯n, ɻɐ̯, ɻɐ̯t*	16.	*sɻàk̟stǫ*
2.	*tu̯ɐ̯r, tu̯ɒ*	17.	*sɻùtɻǫ*
3.	*traɻr, trɻ*	18.	*òtɻǫ*
4.	*fɻùœ̯rer, fɏ̯ra*	19.	*nìtɻǫ*
5.	*fɐ̨m̟*	20.	*tɻúgu*
6.	*sɻak̟s*	30.	*trèɻ*
7.	*sɻu̯*	40.	*fɏ̯rɻ*
8.	*òɻa*	50.	*fɐ̨m̟ɻ*
9.	*nɻ̀o*[a]	60.	*sɻàk̟stɻ*
10.	*tɻ̀o*[a]	70.	*sɻùtɻ*
11.	*àl̟ov*	80.	*òtɻ*
12.	*tol̟v*	90.	*nìtɻ*
13.	*trètǫ*	100.	*ɻ̀n̟drað*
14.	*fɻùœ̯rtǫ*	1000.	*túsn̟*[1]
15.	*fɐ̨m̟tǫ*		

Talen 21—29, 31—39 etc. bildas vanligen på följande sätt: *tɻuguíɐ̯t, tɻugutu̯ór* l. *tɻugutu̯ó, tɻugutráɻr* l. *tɻugutrí* etc., t. ex. *ɐ̨n-ɾ fɐ̨mtitáu̯ o gǿmol* han är femtiotvå år gammal, *ɐ̨m-tratitúɐ̯ skàu̯lkrĩp ɻar-ɾ-bɏ̯m nu̯* vi ha trettiotvå skolbarn här i byn nu, *ɐ̨n-a-tɻuguíɐ̯t tàk̟er* han har 21 får (jfr *ɻɐ̯n-og-tɻúgu*). Ofta höres dock också bildningen *ɻɐ̯n-og-tɻúgu, tu̯ɐ̯r-og-tɻúgu, traɻr-og-tɻugu* etc., t. ex. *ɪg-ɾ-troɏ̯-og-tɻúgu ór* jag är 23 år, *a-u̯ɑɾt*

a) I byarna väster om Dalälven säges *nɻ̀a, tɻ̀a*, i alla övriga byar *nɻ̀u, tɻ̀u*.

[1]) Jfr *tùsǫnd* »tusan!»

tuar-og-sùtr klùvar det blev 72 klövjebördor, *an-íar ɻan-og-túgu tàkar* han äger 21 får. — Talen 200 etc. heta *tuo ùndrað*, *trɻ ùndrað*, *fyr ùndrað* etc.; talen 2000 etc. heta *tuo túsn*, *trɻ túsn*, *fy túsn* etc.

Anm. Föregångna av 'många', uppträda 100 och 1000 som neutrala substantiv, alltså *mìklu ùndrað* många hundra, *mìklu túsn* många tusen; *túsn* också i uttrycket *an-ɻa-túsnɻ* han äger många tusen (eg. tusendena).

§ 99. Böjliga äro grundtalen *ɻan*, *tuar*, *trar*, *fùærar*, alla de övriga oböjliga.

Såsom självständigt böjes *ɻan* 'en' på följande vis:

	m.	f.	n.
nom.	*ɻan*	*ɻa*	*ɻat*
dat.	*ɻanum*	*ɻaner*	*ɻano*
ack.	*ɻan*	*ɻana*[a]	= nom.

Exempel: *a-bar-óv far-ɻaner* det bar av för en (av flickorna), *ig-ar-ɻnt snìka mald-ɻana* jag har inte förfärdigat mer än en (sked), *ulum-dzáro að-ɻano* vi skola arbeta i lag (eg.: 'göra till ett'). — Den förenade formen avviker från den självständiga så till vida, att ändelserna i f. dat. ack., n. dat. försvinna, t. ex. *ig-a-snìkað bar-ɻan-sʃɻað* jag har förfärdigat bara en sked, *ifʃa-bygæva-ðu go-àta mald-ɻan-bygto* inte behöver du gå efter mera än en bytta, *ig-rìaðar-ɻnt-mig mɻn-ɻan-stúgðr* jag reder mig inte med ett stöd.

Ordet *tuar* 'två' böjes sålunda:

	m.	f.	n.
nom.	*tuar*	*tuar*	*tau*
dat.	*tuam*	= m.	= m.
ack.	*tuæ*	= nom.	= nom.

Ordet *trar* 'tre' böjes sålunda:

	m.	f.	n.
nom.	*trar*	*trɻar*	*troy*
dat.	*trɻm*	= m.	= m.
ack.	*trɻuæ*	= nom.	= nom.

Ordet *fùærar* 'fyra' böjes såsom självständigt sålunda:

	m.	f.	n.
nom.	*fùærar*	*fùærar*	*fùæræ*

a) I Väsa och Evetsbärg är ack. fem. lika med nom. *ɻa*.

dat.	*fz̥ùæ̱rụm*	= m.	= m.
ack.	*fz̥ùæ̱rɑ*	= nom.	= nom.

Den förenade formen avviker så till vida, att ändelsen bortfaller i m. f. nom. ack.

Anm. 1. I detta sammanhang omnämnas lämpligen orden *o̱v* 'halv', *óvoðɑr* 'halvannan' ock *bò̱ðɑr* 'båda'. Det förstnämnda böjes som adj. enl. § 74; *óvoðɑr* böjes på följande vis:

	m.	f.	n.
nom.	*óvoðɑr*	*óvoðɑr*	*o̱vtɑ̱nɑð*
dat.	—	*óvoðɑr*	—
ack.	*ovɑnɑ̱nɑn*	= nom.	= nom.

Säsom självständigt böjes ordet *bò̱ðɑr* sålunda:

	m.	f.	n.
nom.	*bò̱ðɑr*	*bò̱ðɑr*	*bò̱ðụ*
gen.	*bò̱ðụmɛs*	= m.	= m.
dat.	*bò̱ðụm*	= m.	= m.
ack.	*bò̱ðɑ*	= nom.	= nom.

Den förenade formen däremot böjes:

	m. f.	n.
nom. ack.	*bo̱ð*	*bò̱ðɑ̱*
gen.	*bo̱ð*	= m.
dat.	*bò̱ðụm*	= m.

Anm. 2. Här kan också omnämnas det oböjliga *ʒ̱ɑ̱ndɑ* 'enda[a]', som, utom då det starkt betonas, får formen *ʒ̱ɑ̱nd*, t. ex. *ɑ-ɾ-ðɑn-ʒ̱ɑ̱nd gɑ́ụgg ɾg-ɑ-sɨ̱t-ɑn* det är den enda gången jag sett honom.

B. Ordningstal.

§ 100.

1.	*fùæ̱stn̥*	10.	*tɨ̱ụndn̥*
2.	*óðɑrn*	11.	*àlo̱ptn̥*
3.	*trɨ̀n̥*	12.	*tòlptn̥*
4.	*fz̥ùæ̱rdn̥*	13.	*trɑ̀tɳndn̥*
5.	*fɳ̱mtn̥*	17.	*sz̥ùtɨ̱ɳndn̥*
6.	*sz̥ɑ̀kstn̥*	20.	*tz̥úgụndn̥*
7.	*sz̥ùndn̥*	30.	*trɑtɨ̱ụndn̥*
8.	*òtụndn̥*	31.	*trɑ̀tɾfɯ̱æ̱stn̥*
9.	*nɨ̀ụndn̥*	32.	*trɑ̀tɾðɑrn.*

Ordningstalen ha här anförts i sin självständiga form, som betyder 'den förste' etc. ock som böjes enligt § 90; men vid

a) I Brunsbärg heter 'någon enda' *nɔgar-ʒ̱ɑ̱ndɑ.*

sidan härav förekommer också en förenad, ändelselös form, t. ex. *fi̯æst-gą́u̯ŋdʒi̯n ɪg-sǫ́g-dɪg* första gången jag såg dig, *ąn-i̯ bɑ̀r ǫ-oðar-ǫ̀rą* han är bara på andra året[1], *u̯lɥm-tógo u̯ɑ̯n-tri̯ tól* vi ska ta var tredje tall.

Anm. 1. Några ord motsvarande rspr:s 'den hundrade' ock 'den tusende' förekomma ej, utan uttryckas dessa begrepp medels omskrivningar, t. ex. *ąn so-u̯ar̥t nɥmar-ù̯ndrað* han som blev n:o 100 etc.

Anm. 2. Substantiv, som uttrycka antal, äro följande: *ti̯ɑ̯g* m. tiotal, *tylpt* f. tolft, *dùsi̯n* n. dussin, *ti̯u̯g* n. tjog. — Substantiv, som beteckna del, äro *alpt* m., *àlpa̯rt* m. hälft, *tri̯ðū̯gg* tredjedel, *fi̯ùærdū̯gg* fjärdedel, *òtū̯gg* åttondel, *tri̯dɪ̯ɑ̯l* tredjedel etc.[2] — Mångfaldigande adjektiv äro: *tu̯ì̯fǭl̥d* tvåfaldig, *tri̯fǭl̥d* trefaldig.

---

[1]) Jfr det självständiga *ɪg-ɪr-ǫ-fi̯uærtǫndą* jag är på fjortonde (året).

[2]) 'Tionde' (prästskatt) heter *ti̯ū̯nd* n.

PRONOMINA.

A. Personliga pronomina.

§ 101. Första ock andra personens pron. uppvisa följande former:

			beton.	obeton.
1:a pers.	sg.	nom.	*ɨg*	*ɨg* [*ɨ* före kons.]
		obl.	*mɨg*	*mɨg*
	pl.	nom.	*u̯ɨr*[a]	*u̯ɨr*
		obl.	*uæ̯s̲*	*uæ̯s*
2:a pers.	sg.	nom.	*du̯*[b]	*du*
		obl.	*dɨg*	*dɨg*
	pl.	nom.	*ɨr*[c]	*ɨr*
		obl.	*ɨð*	*ɨð*, *ɨða*.

Anm. 1. Efter ord, som sluta på vokal, får sg. av 2:a pers. pron. *ð* i st. f. *d* i uddljudet, t. ex. *krɨ̯ŋga-ðɨg tu̯á-ðɨg* skynda dig att tvätta dig, *u̯ar̲t-a-ðu-nú u̯árɪð* vart har du nu varit? Detta gäller dock ej, då det i satssammanhanget på vokal slutande ordet egentligen har ett *ð* i slutljudet, t. ex. *ɨg-sér a-díg* jag talar till dig, *ɪr-a-dú* är det du? (jfr *a̯ð* till, *a̯ð* det).

Anm. 2. Märk den allmänt uppträdande företeelsen, att *r* i slutljud bortfaller framför ord, som börjar konsonant, t. ex. *u̯ert-avɪr-ɨ́ u̯árɪð* vart han I varit?

Anm. 3. Biformen *ɨða* av andra pers. plur. i obet. ställning uppträder endast i slutet av fraser ock har alltid huvudton på ultima, t. ex. *u̯ndo-mɨn-ɨðā* undan med er!

---

a) Evetsbärg *u̯ɨr*, alla övriga byar *u̯ɨð*.
b) Evetsbärg *du̯ug*, obet. *dug*.
c) Evetsbärg *ɨr*, alla övriga byar *ɨð*.

§ 102. Tredje personens pronomen har följande former:

		beton.	obeton.
sg. m.	nom.	*ɑn*	*ɑn*
	gen.	*ɔ̀nɥmas, oz*	*os*
	dat.	*ɔ̀nɥm*	*ɔnɥm, ɔm*
	ack.	*ɑn*	*ɑn*
sg. f.	nom.	*ɔ*	*ɔ*
	gen.	*ɛ̀nɛras, ɛ̀nas*	*ɛnas*
	dat.	*ɛ̀nɛr*	*ɛnɛr, ɛn*
	ack.	*ɔn, ɔ̀na*	*ɔn, ɔna*
sg. n.	nom.	*ɛ̀ð*	*ɛð*
	dat.	*dɣæ̀*	*dɣæ*
	ack.	= nom.	= nom.
pl. m. f. n.	nom.	*dɪɛ̀r*[a]	*dɪɛr*
	gen.	*dɪ̀ɛrasas, dɪ̀ɛras*	*dɪɛras*
	dat. ack.	*dɪɛm, dɣæm*	*dɪɛm, dɣæm.*

Anm. 1. I stället för *ɑn* 'han, honom' brukas *n*, då näst föregående ord slutar på dental, ock *n*, då näst föregående ord slutar på vokal, t. ex. *olð-n-ó ɑ́n* håller han på ännu? *ɑn-ùld ɪ-ɯ́ɑ́g-sagd-n* han skulle i väg, sade han, *gó-n nɯ́* går han nu? *ɑn-ɔ̀lɯ́-ɑ̀n so-n-ɣɑ̀pt mɪast-n-dùgda* han slog honom så att han skrek så mycket han orkade, *ɪɑ́s-n ɑ́n díɛgɛn* jäser degen än? *ɪr-a-dú ɔ̀so-al-ɟzáro-n* är det du som skall göra den? *ɑn-ad-kólt-n pítrɪ* han hade kallat honom dumbom, *av-dɯ́t-n* kasta ut honom!

Anm. 2. Alla på *ð* började former ha biformer med *ð* i uddljudet (*ðɣæ, ðɪɛm* etc.), ock angående dessa gälla de regler, som framställts i § 101 anm. 1.

Anm. 3. De endast i obeton. ställning förekommande formerna *ɔnɥm, ɔna, ɛnas, ɛnɛr, dɪɛras* få sin huvudton på ultima, t. ex. *ɯɑ̀n-ɯ́íl-du-ɔnɥ́m* vad vill du honom? *kùlɥ-anɑ̀s ar-ɪg-salt-sɪ́t* hännes flicka har jag sett.

§ 103. Det reflexiva 'sig' heter *sɪg*, obeton. *sɪg*; 'varandra' heter dat. *ɯɛròðrɥm*, ack. *ɯɛnɑ̀nɑn*.

B. Possessiva pronomina.

§ 104. De personliga singularpronomina motsvaras av *mɛn* 'min', *dɑn* (*ðɑn*) 'din', *sɑn* 'sin', vilka böjas enligt följande paradigm:

---

a) I Väsa ock Evetsbärg är nom. = ack. *dɪɛm*, obet. *dɪɛm*.

	m.	f.	n.
sg. nom.	*mę̱n*	*mą̱ː*	*mat̗*
dat.	*mȁ̱ːnum*	*mȁ̱nar* (*mą̱ːn*)	*mȁ̱ːno* (*mą̱ːn*)[a]
ack.	*mę̱n*	*mȁ̱ːna* (*mą̱ːn*)	*mat̗*
pl. nom.	*mȁ̱ːnar* (*mą̱ːn*)	*mȁ̱ːnar* (*mą̱ːn*)	*mȁ̱ːnu*
dat.	*mȁ̱ːnum*	= m.	= m.
ack.	*mȁ̱ːna* (*mą̱ːn*)	= nom.	= nom.

Anm. De inom parentes stående formerna brukas, då possess. pron. står förenat ock före sitt substantiv, de övriga formerna i alla andra fall; se vidare syntaxen.

§ 105. De personliga pluralpronomina motsvaras av *u̱ę̱r* 'vår', *íðar* 'eder', *sę̱n* 'sin'. Om böjningen av *sę̱n* se § 104; *u̱ę̱r* ock *íðar* böjas på följande sätt:

a) *u̱ę̱r* 'vår'

	m.[b]	f.	n.
sg. nom.	*u̱ę̱r*	*u̱ę̱r*	*u̱ę̱t̗*
dat.	*ù̱ę̱rum*	*ù̱ę̱rar* (*u̱ę̱r*)	*ù̱ę̱ro* (*u̱ę̱r*)
ack.	*u̱ę̱n*	*ù̱ę̱ra* (*u̱ę̱r*)	*u̱ę̱t̗*
pl. nom.	*ù̱ę̱rar* (*u̱ę̱r*)	*ù̱ę̱rar* (*u̱ę̱r*)	*ù̱ę̱ru*
dat.	*ù̱ę̱rum*	= m.	= m.
ack.	*ù̱ę̱ra* (*u̱ę̱r*)	= nom.	= nom.

b) *íðar* 'eder'

sg. nom.	*íðar*	*íðu*	*íðut̗*
dat.	*íðum*	*íðar*	*íðar*
ack.	*íðun*	*íðu*	*íðut̗*
pl. nom.	*íðrar* (*íðar*)	*íðrar* (*íðar*)	*íðru* (*íðu*)
dat.	*íðrum*	= m.	= m.
ack.	*íðar*	= nom.	= nom.

Anm. 1. Om de inom parentes satta formerna gäller vad som sagts i § 104 anm.

Anm. 2. Märkas bör, att de postponerade formerna av pron. *íðar* alltid ha huvudton på ultima, t. ex. *ig-a-sut̗ ràk̗an-íðn í-dág* jag har sett er hund i dag, *ir-a-krìpar-íðrār a-dár* är det edra barn det där?

---

a) I byarna väster om Dalälven har dat. n. formen *mȁ̱ːna*, i alla övriga byar *mȁ̱ːnu*.

b) De flästa byarna ha nom. mask. lika med fem.: *u̱ę̱r*.

C. Demonstrativa pronomina.

§ 106. Pron. *ɪsɣn* 'denne, den här' förekommer både förenat ock självständigt, t. ex. *ad-a-dǫ-fɪl ɪ̀tɑð-ɑ́rɑð fa-frą́m nú* ja, nu har det här året gått förbi, *ɪ́úst ɪsu-nɑ́* just den här (flickan).

	m.	f.	n.
sg. nom.	*ɪsɣn, ɪsɣ*	*ɪsu*	*ɪ̀tɑð*
gen.	*ɪsumas*	*ɪ̀sɑras*	—
dat.	*ɪsum*	*ɪ̀sar* (*ɪs*)	*ɪ̀so* (*ɪs*)
ack.	*ɪsɑn*	*ɪ̀sɑ* (*ɪs*)	*ɪ̀tɑð*
pl. nom.	*ɪ̀sar* (*ɪs*)	*ɪ̀sar* (*ɪs*)	*ɪsu*
gen.	*ɪsumas*	= m.	—
dat.	*ɪsum*	= m.	= m.
ack.	*ɪ̀sɑ* (*ɪs*)	= nom.	= nom.

Anm. 1. De inom parentes satta formerna äro »förenade» biformer.

Anm. 2. I likhet med *ɪsɣn* böjes första sms.-leden i pron. *ɪsɣn-ɪ́ár*, *ɪsɣn-ɪ́ánɑ́* 'den här'[a]; dock bör märkas, att endast de förenade formerna användas, t. ex. *ɪs-ɪ́á kàlar* 'de här karlarna'. Gen. av *ɪsɣn-ɪ́ár* heter *ɪsumɪ́áras*, f. *ɪsɪ́áras*. Pron. *ɪsɣn-ɪ́ánɑ́* förekommer endast självständigt.

Anm. 3. Yngre personer använda ofta den fem. nom.-formen *ɪsu* även i ack.

§ 107. Det demonstrativa pron. *ɑn* 'den, den där' förekommer endast förenat. Det böjes i likhet med personl. pron. *ɑn, ǫ, ɑð*, alltså t. ex. *ɪ-ǫ̀num gàrdɑm bỳɖzar-ǫ* i den där gården bor hon, *ǫ́ stúgǫ a-stɪ̀nda ɪ́ár* den stugan har stått här, *upǫ-ɑ-ú́ɪsað* på det viset, *atrɪ-ðý̆æ-tíɳa* på den tiden, *ɑn-uldzáro ðý̆æm tau-párɑ́ fúɑst* han skulle göra de två paren först.

§ 108. Pron. *ɑn-dár* 'den där' förekommer både förenat ock självständigt[a], t. ex. *sɪ́ǫ́, u-ðɑn-dɑ́ far* se, hur den där beter sig, *dǫ-ðɑ́ kùlɑ́* den där flickan. Det böjes på följande sätt:

		m.	f.	n.
sg. nom. ack.		*ɑn-dár, dɑn-dár*	*ǫ-ðár, dǫ-ðár*	*a-dár*
	gen.	*dý̆æmdáras*	*dý̆æðáras*	—

a) Pron. *ɪsɳ-ɪ́ár* ock *ɑn-dár* ha, utom i Åsen, antecknats endast i Näset ock Blybärg; i de flästa byarna förekommer endast ett pron. *ɪsɳ-ɪ́ɑ́n* (resp. *ɑn-dɑ́n*), som uppträder både förenat ock självständigt.

		m.	f.	n.
sg.	dat.	*ǫm-dǫ́r, dǫm-dǫ́r, dɣǣm-dǫ́r*	*dɣǣ-ðǫ́r*[a]	*dɣǣ-ðǫ́r*
pl.	nom.	*dɪǫ̂-ðǫ́r*	= m.	= m.
	gen.	*dɣǣmdǫ́ras*		
	dat. ack.	*dɣǣm-dǫ́r*		

Biformen *ǫn-dǫ́nę* förekommer endast självständigt.

Anm. Alla på *d* började former ha biformer med *ð* i uddljudet (*ðǫm-dǫ́r, ðɣǣ-ðǫ́r* etc.), och angående dessas användning gälla de regler, som framställts i § 101 anm. 1.

§ 109. Det oböjliga *sɨ̀ɳɳu* 'samma' förekommer vanligen endast såsom förenat. Någon gång begagnas det dock determinativt och självständigt, t. ex. *a-ɪ-sɨ̀ɳɳu sos-ɪg-a-fáɻ fǫ̀r* 'det är samma (sort, slag etc.) som jag har fått förr'; mycket vanligt är *a-sɨ̀ɳɳu* 'detsamma, likgiltigt', t. ex. *a-ʤǫ́r a-sɨ̀ɳɳu* 'det gör detsamma'. Likaledes brukas *sɨɳɳu-íǫn* (*ɪǫ, ɪǫt*) 'samma en, densamma', t. ex. *að-ɨr sɨɳɳu-íǫn so-fuǣ-ɻar-ɪ-ùɪtras* det är samma en som for här i vintras.

§ 110. Pron. *sɻuǣv* 'själv' brukas dels adjektiviskt i betydelsen 'självaste, till och med' och är då oböjligt, t. ex. *sɻuǣv-gàɳkalɪ̀ɻga dǫnsað ɪ-gàsɪbū̀ðɨm ɪ-kʉ́ɻds* 'till och med gummorna dansade i Gessifäbodarna i går kväll', dels substantiviskt i betydelsen 'själv' och heter då i sg. *sɻùǣvar*, i pl. nom. *sɻùǣvar*, dat. *sɻùǣvɨm*, t. ex. *dɪǫ̂-fǫ skuld-ǫ́ sɪg-sɻùǣvar* de få skylla sig själva, *ʉ́ ðɪǫ̂r-ovo-stalt-tɨ́l a-sɪg-sɻùǣvɨm* hur de ha ställt till åt sig!

Anm. Uttr. *sɻùǣvɻn* (*-ǫm, -ǫn*) betyder 'djävulen', t. ex. *fast-sɻùǣvɻn-ad kɨmɪ-frǫ́m* om också djävulen visade sig.

§ 111. Pron. *ɻlaɻk* 'sådan, dylik' böjes fullständigt som ett adj. enligt § 74, t. ex. *ǫn-al-tàɻ autɪ-ɻlàɻko* man skall tiga om sådant, *bǫ̀r ɪg-ad-dugo-fǫ́ kùlu ɻlàɻkar* bara jag kunde få flickorna att bli sådana.

Anm. Detta pron. kan också böjas som ett adj. i best. form enligt § 90, alltså t. ex. *ɻlàɻʃʂɻn fɨ̀ʂk* sådan fisk, *ɻlàɻkɥ gráv* en dylik grop, *ɪʃʂa-tùǣst-íg sàɻ-nod a-ɻlàɻkǫm-àɾǫm* inte tordes jag säga något åt en sådan där härre.

---

a) Dat. fem. heter i Näset ock Blybärg *ǫn-dǫ́r*.

D. Relativt pronomen.

§ 112. Målets enda relativ är *so* 'som', vilket pron. efter determinativet *sùm̲u* (men ej efter *sum̲u-i̲n̲*) har formen *sos*, t. ex. *e-u̲a̲-sakt sum̲u-kál̲, sos ig-a-si̲t i̲a̲sn̲ fa̲r* det var samma man, som jag har sett en gång förut.

E. Interrogativa pronomina.

§ 113. Det allmänt frågande 'vem' heter *u̲a̲r* och har följande böjningsformer:

	m. f.	n.
nom.	*u̲a̲r*	*u̲i̲n̲*
gen.	*u̲à̲r̲um̲as*	—
dat.	*u̲à̲r̲um̲*	*u̲à̲r̲o*
ack.	—	= nom.

Särskilda fem.-former finnas ej; så t. ex. frågas *u̲à̲r̲um̲ fy̲gd-du* 'vem följde du', även om man vet, att följeslagaren var en kvinna. Helt naturligt brukas detta pron. endast självständigt.

§ 114. Både självständigt ock förenat brukas däremot *ùk̲i̲n* 'vilken, vem, hurudan', som böjes sålunda:

		m.	f.	n.
sg.	nom.	*ùk̲i̲n*	*ùk̲u̲*	*ùk̲a∂*
	gen.	*ùk̲u̲mas*	*ùk̲aras*	—
	dat.	*ùk̲u̲m*	*ùk̲ar* (*uk̲*)	*ùk̲o* (*uk̲*)
	ack.	*ùk̲a̲n*	*ùk̲a* (*uk̲*)	*ùk̲a∂*
pl.	nom.	*ùk̲er* (*uk̲*)	*ùk̲ar* (*uk̲*)	*ùk̲u̲*
	gen.	*ùk̲u̲mas*	= m.	—
	dat.	*ùk̲u̲m*	= m.	= m.
	ack.	*ùk̲a* (*uk̲*)	= nom.	= nom.

Anm. 1. De inom parentes stående formerna brukas, då pron. står förenat.

Anm. 2. Yngre personer begagna formen *ùk̲u̲* även i ack. f.

§ 115. 'Vad för en' heter *u̲a̲nfərі̲n̲* (*-i̲a̲*, *-i̲a̲t̲*), plur. *u̲a̲n̲-fonogra̲r*, då det står självständigt, varvid bör märkas, att värbet

nästan alltid förekommer inskjutet mellan pron:s olika delar, t. ex. *uą̊n-u̯á̊r a-dą́-fɑ-nogrā̊r* vad var det där för ena? Angående den vidare böjningen se *i̯ą̊n* (§ 99) ock *nógar* (§ 117).

§ 116. 'Vilkendera, vilken av dem' heter *ùkɨndɪa̯r* ock böjes sålunda:

	m.	f.	n.
nom.	*ùkɨndɪa̯r*	*ùk̲ų̊dɪa̯r*	*ùk̲adɪa̯r*
gen.	*ùk̲ųmdɪa̯rās*	*ùkdɪa̯r*	—
dat.	*ùk̲ųmdɪa̯r*	*ùk̲dɪa̯r*	*ùk̲dɪa̯r*
ack.	*ùk̲ą̊ndɪa̯r*	= nom.	= nom.

F. Indefinita pronomina.

§ 117. 'Någon' heter *nógar* ock böjes enligt följande paradigm:

	m.	f.	n.
sg. nom.	*nógar*	*nógų*	*nọ̊ð*
gen.	*nógųmas*	—	—
dat.	*nógųm*	*nógar* (*nog*)	*nógar(o)* (*nog*)
ack.	*nọ̊n*	*nógar(a)* (*nog*)	= nom.
pl. nom.	*nógrar* (*nog*)	*nógrar* (*nog*)	*nógų*
dat.	*nógųm*	= m.	= m.
ack.	*nogar(a)* (*nog*)	= nom.	= nom.

Anm. 1. De inom parentes stående formerna begagnas, då pron. står förenat; framför ord, som börjar på konsonant, ersättes *nog* ofta av *no*.

Anm. 2. Då detta pron. avslutar en fras ock ej är betonat, få de två- eller flerstaviga formerna huvudton på ultima, t. ex. *ɑð-í̯-fɪl-nogųmā̊s* det är väl någons[1], *nau̯g à̯rar-ɑð-ɑ-nogų̄m* nog tillhör det någon, *ɑ-u̯ą́-fɪl-nogrā̊r* det var väl några (= en ock annan), *ɑ-u̯ą́rd-dọ-fɪl-ɑ-dą́ nɣ̀tut-ɑ-nogā̊r* nog blir det väl nyttigt till något.

Anm. 3. Yngre personer begagna formen *nógų* även i ack. f.

§ 118. 'Ingen' heter *i̯ŋ̊dʒɨn* ock böjes sålunda:

	m.	f.	n.
sg. nom.	*i̯ŋ̊dʒɨn*	*i̯ggų*	*i̯ŋ̊tnoð* (fören. o. självst.) *i̯ŋ̊tɑ(ð)* (självst.) *i̯ggų̄i̯gg* (självst.)
gen.	*i̯ggųmas*	—	—

[1]) Jfr *ɑð-í̯-fɪl-nógųmas* det är väl ändå någons.

sg. dat.	*ɨ̀ggum*	*ɨ̀ggar* (*ɨgg*)	*ɨ̀ggo*[a]
ack.	*ɨ̀ggan*	*ɨ̀gga* (*ɨgg*)	= nom.
pl. nom.	*ɨ̀ggar* (*ɨgg*)	*ɨ̀ggar* (*ɨgg*)	*ɨ̀ggu*
dat.	*ɨ̀ggum*	= m.	= m.
ack.	*ɨ̀gga* (*ɨgg*)	= nom.	= nom.

'Ingendera' heter *ɨ̀ndʒɨndɪar* eller *u̯à̯ndʒɨndɪar*; första leden av båda böjes i likhet med *ɨ̀ndʒɨn*, varvid de förenade formerna användas (utom i f. dat. *ɨ̀ggaðɪar*), alltså t. ex. sg. dat. m. *ɨ̀ggumdɪar*, sg. f. nom. *u̯à̯ggɨðɪar*, sg. n. nom. ack. *u̯à̯ggaðɪar*; andra leden är ändelselös, utom i genitiverna *ɨ̀ggumdɪarās*, *ɨ̀ggaðɪarās* och *u̯à̯ggumdɪarās*.

Anm. Om detta pronomens akcentuering, då det står i slutet av en fras, gäller detsamma, som i § 117 anm. 2 sagts om *nógar*, alltså t. ex. *að-ír-ɨ̀ggumās* det är ingen, som äger det[1], *du-gǫ-ðo-fɪ̀l-ɨntdú-ɨ̀ggō* du märker då ingenting.

§ 119. Rspr:s 'var, varje' motsvaras av flera olika pronomina. Det defektiva *u̯ar* 'var, varje', som endast brukas adjektiviskt, har följande former:

	m.	f.	n.
nom.	*u̯ar*	*u̯ar*	*u̯art*
dat.	*u̯à̯rum*	*u̯ar*	*u̯ar*
ack.	*u̯a̯n*	*u̯ar*	*u̯art*

Substantiviskt brukas dat. *u̯à̯rum*, t. ex. *ʤáv u̯à̯rum ɨ̀nkáku* ge en kaka åt var och en.

Anm. 1. Detta pron. begagnas också i uttr. som 'varannan, var tredje', t. ex. ack. *u̯a̯n a̯na̯n tól* varannan tall, *u̯ar fɨ̀ù̯ærd grò̯ko* var fjärde gran.

Anm. 2. Yngre personer begagna formen *ɨ̀ggu* även i ack. f.

Endast i uttr. som 'en var, två var', etc. förekommer pron. *u̯à̯rn̥* (f. *u̯à̯rų*) och *u̯ò̯rn̥* (f. *u̯ò̯rų*), t. ex. *dɪar-ovo ɨ̀n-búæk u̯à̯rn̥* de ha en bok var (ɔ: pojkarna), *dɪar-ovo-sakt íat-à̯rmklā̯ð u̯ò̯rų* de ha en halsduk var (ɔ: flickorna)[2]. — 'Var sin' heter *u̯ó̯(r) sáṇ* eller *u̯é̯(r) sáṇ*, t. ex. *fɨ̀ggum u̯ó̯ sà̯ɨn-à̯to* vi fingo var sin mössa; se vidare synt. § 35.

---

a) Dat. n. heter i byarna väster om Dalälven *ɨ̀ggu*, i övriga byar (utom i Garbärg) *ɨ̀ggum*, i Garbärg *ɨ̀ggar*.

[1]) Jfr *að-ır-ɨ̀ggumas* det är ingens.

[2]) Alldeles samma användning som dessa ha *u̯ò̯rndɪar* (f. *u̯ò̯rųðɪar*) och *u̯à̯rndɪar* (f. *u̯é̯rųðɪar*).

Vidare märkes i detta sammanhang det adjektiviska *ɥarɨɧɳnda* (n. *ɥartɨɧɳnda*), det substantiviska *ɥarɨɧɳnda ɨɧɳn* 'varenda en' ock det både substantiviskt och adjektiviskt brukade *ɥarogɨɧɳn* 'var ock en' (f. *ɥɑrogɨɧɑ*, n. *ɥɑrtogɨɑt*), av vilkat senare finnes gen. *ɥɑrɥmogɨɧɳnɥmɑs* ock dat. *ɥɑrɥmogɨɧɳnɥm*.

§ 120. 'Vilken som hälst' heter *ɳɧɳnda ùkɨn* eller *lɑɻk-ùkɨn*; förra leden är oböjlig, den senare böjes såsom *ukɨn* (§ 114), varvid dock märkes, att sg. n. nom. ack. bildas med *ɥɑɳ* i st. f. med *ùkɑð*, då ordet står självständigt, alltså t. ex. *lɑɻk-ùkɨn bɑlɑ-ɡɡɑ́ro-ɑð* vem som hälst kan göra det, *ɑ-dɥg-dɑ-fɨl-ɑ-dɑr ɑð-ɳɧɳnda-ùkɑr* det där duger väl åt vilken (flicka) som hälst, *ɑ-ɨr-sɑkt-dukɨg ɑð-ɳɧɳnda-ùkɑ* hon är duktig till vad som hälst, *lɑɻk-ɥɑ́ɳ ɑn-spɣ́-ðɨg*, *so-ɥɨ́l-du-ɨnt súɧro* vad man än frågar dig, så vill du inte svara[1].

Dessa båda pron. uttryck begagnas både substantiviskt och adjektiviskt; endast adjektiviskt begagnas däremot *ɳɧɳnda-ɥɑ́ɳ-fɔr* ock *lɑɻk-ɥɑ́ɳ-fɔr*, t. ex. *ɑn-ɑd-bɑlt-spɨɾr ɳɧɳnda-ɥɑ́ɳ-fɑ kulɻɑr-ɨ-bɣ́m*, *so-ɑ̀d-dɨɑ́ suɧro-lɑɻkt* vilken flicka här i byn han än frågade, så finge han samma svar.

Endast substantiviskt ock endast i nom. ock dat. brukas *lɑɻk-ɥɑ́r* (dat. *-ɥɑ̀rɥm*) ock *ɳɧɳnda-ɥɑ́r*, t. ex. *du-ɨ-sɑkt-dɣ́ lɑɻkʃɧɣ́ɧn og-lɑɻk-ɥɑ́r* du är minsann lika talför som vem som hälst.

§ 121. Det obestämda 'annan' heter *ɑ̀lɑr*, vilket ord är oböjligt, t. ex. *ɑv-ɻɣ́ɧt nog-ɑ̀lɑ-stɔ̀ra* tag hit några andra käppar, *ɻɳn-ɑ̀lɑ frɻɔ̀dɑg* nästa fredag, *ɑv-ɻɣ́ɧt ɻɳn-ɑ̀lɑr-ɑ-mɻg* tag hit en annan (rock) åt mig, *ɑ-kɑ́ɳ kɣ́mo ɑ̀lɑ-mɛ̀rɑr ɨ-óvuð* det kan komma andra myror i huvudet (d. v. s. du kan komma på andra tankar).

'Någon annan' heter *nogarɑ̀lɑr* (gen. *nogɥmɑ̀lɑrɑs*, dat. *nogɥmɑ̀lɑr*, ack. *nɳnɑ̀lɑr*); 'en ock annan' heter *nógar-ɑld-ɑ́nar* (m. ack. *nɳ́n-ɑld-ɑ̨́nɑn*, f. *nógɥ-ɑld-ɑ̨́nɥ*, n. *nɳ́ð-ɑld-ɑ̨́nɑð*)[2].

Det bestämda 'den andre' heter, då det står självständigt, *ɔ́ðɑrn* eller *dɑn-ɔ́ðɑrn*; *ɔ́ðɑrn* böjes som ett självst. adj. i bestämd form (§ 90), *dɑn* som förra leden i pron. *dɑn-dɑ́r* (§ 108), varvid dock märkes, att former utan uddljudande *d* (*ð*) ej

[1]) Se vidare synt. § 38.

[2]) Pron. *ɑ́nar* 'annan' brukas också i uttr. som t. ex. *du-sɨr-ɑ́ut ɻlɑɻs-ɑ́na-bùsɑ* du ser ut som en annan buse.

förekomma i denna ställning, alltså t. ex. *ʤʒ̱ǽv-ɐð ɑ-dɣ̱æm-òðrɑm* giv det åt den andre, *òðrar ovo-fárɪð* de andra ha farit, *ɑ̨m ɻlɑɻ̱ð-óv òðrɥ* vi ha slagit de andra (ängena), *ɑð-ɻr ɪ-òðrɥnɑs* det är den andras (d. v. s. i den andra getens mjölk). — Som förenat heter detta pron. *óðɑr* och är oböjligt, t. ex. *ʉ̱lɥm dɑɻ̱t-ɑð-óðɐ-kùl̲ɥm* vi skola bort till de andra flickorna.

'Den ene — den andre' uttryckes genom *ɻɑ̱n—óðɑrn* eller genom *ɻɑ̱n—ɻɑ̱n*, t. ex. *ɪg-ɑ-gɑ́rt ɻɑ̱n sùk̲ og-ɻnt-ɻɑ̱nɑ* jag har gjort den ena strumpan, men inte den andra, *ɻɑ̱n ɑd-mʉ́n̲ upʉɪð-ɑ̀rɑð-ɑð-ɻɑ̱nɥm* den ene hade munnen intill örat på den andre.

§ 122. Det defektiva 'somt, somliga' har såsom självständigt följande former: sg. n. nom. ack. *sɥm̲t*, dat. *sʉ̀m̲o*, pl. nom. *sʉ̀m̲ɑr*, dat. *sʉ̀m̲ɥm*, ack. *sʉ̀m̲ɑ*. Den förenade formen avviker därutinnan, att den blir ändelselös (*sɥm*) i pl. nom. ack.

§ 123. 'Man, en' heter *ɑ̨n* (*-n̲*, *-n*), dat. *ɑ̨m*, t. ex. *bɑ̨-ðɪɑ̨-uɑ̨̀nt*, *ɑ̨n-ɪ-bʉ̀ɑ̨ndɑ*, *so-kúɑ̨go-ðɪɑ̨r-ɻnt dáɻ̱t-ɑð-ɑ̨m dɣ̱ɑ̨* så snart de tro, att man är bonde, så se de inte ens på en. Någon gen. motsvarande rspr:s 'ens' finnes ej.

§ 124. 'Endera, en av dem' heter *ɻɑ̨ndɪɑ̨r*. 'Få' heter *fò̱ɑr*, vilket ord dock begagnas ganska sällan (i stället säges *bɑ̱nógrɑr*, *ɻnt-so-mɪ̀k̲lɑr* o. d.), t. ex. *dɪɑ̨-ʉ̱ɑ-fò̱ɑ*, *dɪ́ɑ̨r* de voro minsann inte många.

VÄRBEN.

A. Tempusbildning.

a) Starka värb.

§ 125. I avseende på tempusbildning ha de starka värben ordnats i 6 klasser, varvid indelningsgrunden utgjorts av stamvokalerna i preteritum ock supinum.

§ 126. **1:a klassen:** pret. *ɪɛ̝*, sup. *ɪ* (*i*).

bå̝ɪta bita	*bɪɛ̝t*	*bitɪð*
drå̝ɪva driva	*drɪɛ̝v*	*drivɪð*
få̝ɪsa fisa	*fɪɛ̝s*	*fisɪð*
grå̝ɪna gråta	*grɪɛ̝n*	*grɪnɪð*
klå̝ɪva klättra	*klɪɛ̝v*	*klivɪð*
lå̝ɪða lida	*lɪɛ̝ð*	*lɪðɪð*
må̝ɪga pissa	*mɪɛ̝g*	*mɛ̝ð*
rå̝ɪða rida	*rɪɛ̝ð*	*rɪðɪð*
rå̝ɪva riva[1]	*rɪɛ̝v*	*rivɪð*
ru̝å̝ɪða vrida	*ru̝ɪɛ̝ð*	*ru̝ɪðɪð*
ru̝å̝ɪna pipa	*ru̝ɪɛ̝n*	*ru̝ɪnɪð*
skå̝ɪna skina	*skɪɛ̝n*	*skɪnɪð*[a]
skrå̝ɪða skrida	*skrɪɛ̝ð*	*skrɪðɪð*
ɔlå̝ɪta slita	*ɔlɪɛ̝t*	*ɔlitɪð*
stå̝ɪga stiga	*stɪɛ̝g*	*stɛ̝ð*
su̝å̝ɪða brinna (om skog)[2]	*su̝ɪɛ̝ð*	*su̝ɪðɪð*

a) I alla byar utom Åsen heter pret. *sʃʂɪɛ̝n* ock sup. *sʃʂɪnɪð*.

[1]) Med dep. *rå̝ɪvas* slåss (sup. *rivɪs*).
[2]) Jfr *su̝å̝ɪða* 'svida' enligt § 135 C.

u̯àz̥ka vika	*u̯ɪɛ̯k*	*u̯ɪfʂɪð*
tràz̥vas trivas	*trɪɛ̯v̆s*	*trívɪs*
u̯àz̥na vina	*u̯ɪɛ̯n*	*u̯ɪ́nɪð*

Anm. Märkas bör, att de värb, vilkas stam i infin. ock pret. slutar på *g*, förlora detta *g* i supinum, varvid *z̥* förlänges.

§ 127. **2:a klassen:** pret. *o̯*, sup. *u* (*u̯*) eller *uæ̯*.

bz̥ùæ̯ða bjuda	*bo̯ð*	*búæ̯ðɪð*[a]
brz̥ùæ̯ta bryta	*bro̯t*	*brútɪð*
drz̥ùæ̯pa drypa	*dro̯p*	*drúpɪð*
flz̥ùæ̯ga flyga	*flo̯g*	*flu̯ɛð*
flz̥ùæ̯ta flyta	*flo̯t*	*flútɪð*
frz̥ùæ̯sa frysa	*fro̯s*	*frúsɪð*
glàu̯pa sluka	*glo̯p*	*glúpɪð*
grz̥ùæ̯pa grovmala	*gro̯p*	*grúpɪð*
klz̥ùæ̯va klyva	*klo̯v*	*klúvɪð*
krz̥ùæ̯pa krypa	*kro̯p*	*krúpɪð*
làu̯ta luta	*lo̯t*	*lútɪð*
lz̥ùæ̯ga ljuga	*lo̯g*	*lu̯ɛð*
nz̥ù̯æ̯pa nypa	*no̯p*	*núpɪð*
nz̥ù̯æ̯sa nysa	*no̯s*	*núsɪð*
rz̥ùæ̯ta råma	*ro̯t*	*rútɪð*
sàu̯ga suga	*so̯g*	*su̯ɛð*
sàu̯pa supa	*so̯p*	*súpɪð*
sz̥ùæ̯ða koka (intr.)	*so̯ð*	*súæ̯ðɪð*
sʃʂù̯æ̯ta skjuta	*sko̯t*	*skúæ̯tɪð*
strz̥ùæ̯ka stryka	*stro̯k*	*strúʃʂɪð*

Anm. 1. Angående *u̯* för *u* i supinum gäller vad som sagts om *z̥* i § 126 anm. 1.

Anm. 2. Av *nz̥ù̯æ̯ta* 'njuta' finnes endast infin. ock pres. *nz̥u̯æ̯t*; av 'tryta' endast pret. *tro̯t*. Värbet *tz̥ù̯æ̯ta* 'tjuta', som eljes böjes efter 1:a svaga konj., har pres. *tz̥u̯æ̯t*.

§ 128. **3:e klassen:** A) pret. *a* (*au̯*), sup. *u* eller *uæ̯*;
B) pret. *o*, sup. *u*;
C) pret. *o̯*, sup. *o̯*.

A) *brz̥n̯a* brinna	*braɳ*	*brùɳəð*
dz̥m̯pa dimpa	*daɱp*	*dùɱpəð*

---

a) I alla byar utom Åsen är pret.-vokalen *o̯* (på åtskilliga håll närmande sig *o̯*), alltså *bo̯ð*, *bro̯t*, *dro̯p* etc.

fi̯n̯a finna[1]	*fan̯*	*fùn̯əd*
fəsu̯i̯n̯a försvinna	*fəsu̯ɑ́n̯*	*fəsu̯ùn̯əd*
kli̯ŋga klinga[2]	*klɑu̯ŋg*[a]	*klùn̯ʤəd*
kràl̯a vimla	*kral̯*	*krùl̯əd*
fənì̯m̯a förnimma	*fənɑ́m̯*	*fənùm̯əd*
rà̯ka räcka	*rak̯*	*rùʧəd*
si̯m̯a simma	*sam̯*[b]	*sùm̯əd*
si̯ŋga ljuda	*sɑu̯ŋg*[a]	*sùn̯ʤəd*
sku̯al̯a genljuda	*sku̯al̯*	*skùæl̯əd*
ɔli̯ŋga ragla	*ɔlɑu̯ŋg*[a]	*ɔlùn̯ʤəd*
ɔlì̯pa slippa	*ɔlap*	*ɔlùpəd*
smà̯la smälla	*smal̯*	*smùæl̯əd*
smà̯lta smälta	*smal̯t*	*smùæltəd*
spi̯ɛ̯n̯a sparka[3]	*spɑn̯*	*spùæ̯n̯əd*
spi̯n̯a spinna	*spɑn̯*	*spùn̯əd*
su̯à̯la svälla	*su̯al̯*	*sùæl̯əd*
su̯à̯lta svälta	*su̯al̯t*	*sùæltəd*
u̯à̯la pösa	*u̯al̯*	*ùæl̯əd*
u̯al̯ta välta	*u̯al̯t*	*ùæltəd*
u̯ɑ̯rda bli	*u̯ar̯t*	*ùæ̯rtəd*
u̯i̯n̯a vinna; hinna	*u̯ɑn̯*	*ùæ̯n̯əd*
B) *bi̯n̯da* binda	*bot̯*	*bùn̯dəd*
drì̯ka dricka	*drok̯*	*drùʧəd*
gnà̯la gnälla	*gnol̯*	*gnùl̯əd*
knà̯ka knäppa	*knok̯*	*knùʧəd*
nà̯ga stånga[4]	*nog*	*nùʤəd*
sì̯ka sjunka	*sok̯*	*sùʧəd*
snà̯ta fara hastigt fram	*snot̯*	*snùtəd*
sprè̯ta hoppa	*sprot̯*	*sprùtəd*
sprì̯ka spricka	*sprok̯*	*sprùʧəd*
stà̯ka stänka, duggrägna	*stok̯*	*stùʧəd*
stì̯ka sticka	*stok̯*	*stùʧəd*

a) Brunsbärg *klɑu̯ŋg*, *sɑu̯ŋg*, *ɔlɑu̯ŋg* etc.
b) Evetsbärg *si̯m̯a* enligt 1:a svaga konj.

[1]) Med dep. *fi̯n̯as* 'finnas'.
[2]) Jfr *kli̯ŋʤa* 'klättra' enligt § 135 A.
[3]) Med dep. *spi̯ɛ̯n̯as* 'sparka omkring sig'.
[4]) Med dep. *nà̯gas* 'stångas'.

stɨ̀ŋgɑ stinga	*stoḳ*	*stùŋ̣dʒɑð*
tɑ̀gɑ tugga	*tog*	*tùg̣ʒɑð*
C) *ɻ̀ɔ̀pɑ* jälpa[a]	*ɔ̣p*[1]	*ɔ̀pɑð*
mɻ̀ɔ̀kɑ mjölka[b]	*mɔ̣k*	*mɔ̀ʧɛð*
stʃɛ̀vɑ skälva	*skɔ̣v*	*skɔ̀vɑð*

§ 129. **4:e klassen:** A) pret. *ɑ̣*;
B) pret. *ɔ̣*.

A) *bɻ̀ɑ́ro* bära	*bɑ̣r*	*búæ̣rɪð*
bɨ̀ðɑ ivrigt bedja	*bɑ̣ð*	*bádɪð*
drɑ́po döda	*drɑ̣p*	*drɑ́pɪð*
ɡ̣zɑ́to omnämna	*gɑ̣t*	*ɡ̣zɪɑ̣tɪð*
ɡ̣zɑ́vo giva	*gɑ̣v*	*ɡ̣zɪvɪð*
ɻ̀ɑ́so jäsa	*ɑ̣s*	*ɪɑ̣sɪð*
kɥ́mo komma[c] [2]	*kɥ̣m*	*kɥ́mɪð*
kʉ̣ɑ́ðo sjunga	*kʉ̣ɑ̣ð*	*kʉ̣ɑ́ðɪð*
lɑ́so läsa	*lɑ̣s*	*lɑ́sɪð*
rɑ́ko driva	*rɑ̣k*	*rɑ́ʧɛɪð*
stʃɛ́ro skära	*skɑ̣r*	*skúæ̣rɪð*
stɻ̀ɑ́lo stjäla[3]	*stɑ̣l*	*stúæ̣lɪð*
ʉ̣ɑ́go väga	*ʉ̣ɑ̣g*	*ʉ̣ɑ̣ɑð*
ʉ̣ɑ́vo väva	*ʉ̣ɑ̣v*	*ʉ̣ɑ́vɪð*
ʉ̣ɔ́ro vara	*ʉ̣ɑ̣r*	*ʉ̣ɑ́rɪð*[4]
B) *ɻ̀ɑ́to* äta	*ɔ̣t*	*ɪɑ̣tɪð*
lɨ̀gɑ ligga	*lɔ̣g*	*lɑɻ̀ð*
sɻ̀ɔ̣ se[d]	*sɔg*	*sɪ̀t*

---

a) I avseende på böjningen av 'jälpa' överensstämmer Brunsbärg med Åsen; Loka ock Evetsbärg ha pret. *ɻ̀ɔ̀ptɑ*, sup. *ɻ̀ɔ̀pɑð*; Näset pret. *ɔ̀ptɑ*, sup. *ɑ̀pɑð*; Klitten pret. *ɻ̀ɔp*, sup. *ɑ̀pɑð*; Blybärg, Gåsvarv ock Karlsarvet pret. *ɻ̀ɔ̀ptɑ*, sup. *ɔ̀pɑð*; Garbärg pret. *ɻ̀ɔ̀ptɑ*, sup. *ɻ̀ɔpt*.

b) Alla byarna, utom Åsen ock Evetsbärg (som ha infin. *mɥ̀ɔ̣kɑ*), ha infin. *mɻ̀ɔ̀kɑ*, sup. *mɔ̀ʧɛð*.

c) Evetsbärg inf. *kɥ́mo*, sup. *kɥ́mɪð*.

d) Evetsbärg inf. *sɥɔ̣*.

---

[1]) Även ett svagt pret. *ɻ̀ɔ̀ptɑ* förekommer.

[2]) Med dep. *kɥ́mos* 'ta sig fram' (sup. *kɥ́mɪs*).

[3]) Med dep. *stɻ̀ɑ́los* 'smyga sig'.

[4]) Med biformerna *ʉ̣ɑð* ock *ʉ̣ɑ́ðɑ*, av vilka den senare endast begagnas i slutet av fraser.

sóvo sova	*sǫv*	*sóvɪð*
sɪ̀ʃʂa sitta	*sǫt*	*sátɪð*

§ 130. **5:e klassen:** pret. *u̯æ̂*.

drógo draga	*dru̯æ̂g*	*draɪ̯ð*
dɑ̀ɑ dö	*du̯æ̂*	*dɑ̀ɑð*
fóro fara	*fu̯æ̂r*	*fárɪð*[1]
gnógo gnaga	*gnu̯æ̂g*	*gnaɪ̯ð*
gróvo gräva	*gru̯æ̂v*	*grávɪð*
klǫ klå, klia (trans.)[2]	*klu̯æ̂*	*klaɪ̯ð*
lɑ̀ɑ skratta	*lu̯æ̂*	*lɑ̀ɑð*
mólo mala	*mu̯æ̂l*	*málɪð*
skóvo skava	*sku̯æ̂v*	*skávɪð*
ʃlǫ slå[3]	*ʃlu̯æ̂*	*ʃlaɪ̯ð*
stɑ̀ɳda stå[4]	*stu̯æ̂ð*	*stɑ̀ɳdɑð*
su̯ɑ̀ra svära	*su̯æ̂r*	*sɨ̀ɑ̯rɑð*
tógo taga	*tu̯æ̂g*	*taɪ̯ð*
ò̞ka åka, köra	*u̯æ̂k*	*ɑ̀ʃʂað*

§ 131. **6:e klassen:** A) pret. *ɪ̯a*;
B) pret. *ɪ*, *ɪ̯* eller *ɪ̯u̯*.

A)	*fò̞la* falla	*fɪ̯al̪*	*fɑ̀l̪ɑð*
	òga hugga	*ɪ̯ag*	*ɑ̀ɡʐɑð*
	òlda hålla	*ɪ̯alt*	*ɑ̀l̪dɑð*
B)	*blò̞sa* blåsa	*blɪ̯s*	*blɑ̀sɑð*
	fǫ få	*fɪ̯k*	*faɪ̯ð*
	grò̞ta gråta häftigt	*grɪ̯t*	*grɑ̀tɑð*
	go gå	*ɡʐɪ̯k*	*gaɪ̯ð*
	lò̞pa rinna	*lɪ̯u̯æ̂p*	*lɑ̀pɑð*
	lò̞ta låta (om ljud); säga[5]	*lɪ̯t*	*lɑ̀tɑð*
	rò̞ða råda	*rɪ̯ð*	*rɑ̀ðɑð*

§ 132. **Defektiva** äro, utom de i § 127 anm. 2 nämnda, *dɑ̀ta* 'falla' (pres. *dat̪*, pret. *dat̪*), *glɑ̀ta* 'slinta' (pret. *glot̪*), *lɑ̀ka* 'läcka' (pres. *lak̪*) ock *ùæ̂lda* 'vålla' (pres. *uæ̂ld*).

[1]) Med biformerna *fað* ock *fáða*; jfr not 4 å föreg. sida.
[2]) Jfr *klɑ̀ɑ* enligt § 135 B, *klǫ* enligt § 135 C, anm. 2.
[3]) Med dep. *ʃlǫs* 'slåss'.
[4]) Samma pret. har det i en mängd sms. förekommande *stǫ* (pres. *stǫr*, sup. *stɑ̀ɳdað* eller *stot̪*), t. ex. *stǫ-ǫ́* 'stå på, räcka'.
[5]) Jfr det endast proklitiskt brukade *lat* 'låta, tillåta', som böjes svagt.

b) Svaga värb.

§ 133. **1:a konjugationen:** pret. *-að* eller *-áð*.

A) Första klassen omfattar värb med kort rotstavelse. Såsom hörande till denna klass ha antecknats ganska många värb, t. ex.

	pres. sg.	pret. sg.	supinum
bíko becka	*bíkar*	*bíkað*	*bíkoð*[a]
blóto töa	*blótar*	*blótað*	*blótoð*
búᵹðo båda, ge bud	*búᵹðar*	*búᵹðað*	*búᵹðoð*
fi̯novō vara klåfingrig	*fi̯navār*	*fi̯navāð*	*fi̯novōð*
fótos fattas	*fátas*	*fátas*	*fótos*
gúso huttra	*gúsar*	*gúsað*	*gúsoð*
gólo gala	*gálar*	*gálað*	*gólоð*
ʃʂýto coire	*ʃʂýtar*	*ʃʂýtað*	*ʃʂýtoð*
ʃʂýᵹlo[1]	*ʃʂýᵹlar*	*ʃʂýᵹlað*	*ʃʂýᵹloð*
lúvo lova	*lúvar*	*lúvað*	*lúvoð*
prìdɪkō predika	*prìdɪkār*	*prìdɪkāð*	*prìdɪkōð*
skrópo skrapa	*skrápar*	*skrápað*	*skrópoð*
skóko skaka	*skákar*	*skákað*	*skókoð*
snáro fånga med snara	*snárar*	*snárað*	*snároð*
spílo spela	*spílar*	*spílað*	*spílоð*
stóto stamma	*stótar*	*stótað*	*stótoð*
ti̯óvo vattnasi munnen	*ti̯ávar*	*ti̯ávað*	*ti̯óvoð*
úᵹgos vårda	*úᵹgas*	*úᵹgas*	*úᵹgos*
úᵹðo vada	*úᵹðar*	*úᵹðað*	*úᵹðoð*
u̯ágo ploga	*u̯ágar*	*u̯ágað*	*u̯ágoð*
u̯óko vaka	*u̯ákar*	*u̯ákað*	*u̯ókoð*

Anm. Avvikande i pres. sg. är *plágo* 'pläga', pres. sg. *plar*, pl. *plágum* etc.

B) Andra klassen omfattar värb med lång rotstavelse. Hit hör den övervägande massan av målets värb, t. ex.

bàːðɑ bada[2]	*bàːðar*	*bàːðað*	*bàːðað*
bìːtɛl tigga	*bìːtlar*	*bìːtlað*	*bìːtlað*

a) Brunsbärg, Karlsarvet, Västmyckeläng *bíkar*, *bíkað*; Loka, Väsa *bíkær*, *bíkæð*; Klitten *bíkar*, *bíkað*, men *skékær*, *skékæð*. Övriga bymål ha endast *bíkar*, *bíkað*; jfr s. 28, not a.

[1]) vistas på myrslått

[2]) Jfr *sùᵹlboðð* 'solbada' enligt A.

blą̀ndɑ blanda	*blą̀ndɛr*	*blą̀ndɛɑd*	*blą̀ndɑad*
blɨ̀ɔ̀mɑ blomma	*blɨ̀ɔ̀mɛr*	*blɨ̀ɔ̀mɛɑd*	*blɨ̀ɔ̀mɑad*
brɨ̀ggɑ truga	*brɨ̀ggɛr*	*brɨ̀ggɛɑd*	*brɨ̀ggɑad*
brùgɑ brygga	*brùgɛr*	*brùgɛɑd*	*brùgɑad*
brùsn̥ brista	*brùsnɛr*	*brùsnɛɑd*	*brùsnɑad*
brɔ̀n̥ smälta	*brɔ̀nɛr*	*brɔ̀nɛɑd*	*brɔ̀nɑad*
dùktɨrɑ bota	*dùktɨrɛr*	*dùktɨrɛɑd*	*dùktɨrɑad*
ɨ̀ą̀kɻ̊ gnata	*ɨ̀ą̀kɻ̊lɛr*	*ɨ̀ą̀kɻ̊lɛɑd*	*ɨ̀ą̀kɻ̊lɑad*
ɛ̀ɻ̊lɑ slå ijäl	*ɛ̀ɻ̊lɛr*	*ɛ̀ɻ̊lɛɑd*	*ɛ̀ɻ̊lɑad*
ɛ̀rʧɑ kälta	*ɛ̀rʧɛr*	*ɛ̀rʧɛɑd*	*ɛ̀rʧɑad*
ɨ̀ą̀tɑ heta	*ɨ̀ą̀tɛr*	*ɨ̀ą̀tɛɑd*	*ɨ̀ą̀tɑad*
frɔ̀ðɑ fradga	*frɔ̀ðɛr*	*frɔ̀ðɛɑd*	*frɔ̀ðɑad*
gą̀mblɑs bli gammal	*gą̀mblɛs*	*gą̀mblɛs*	*gą̀mblɑs*
ʝą̀gɑ jaga[1]	*ʝą̀gɛr*	*ʝą̀gɛɑd*	*ʝą̀gɑad*
kɑ̀u̯tɑ galoppera[2]	*kɑ̀u̯tɛr*	*kɑ̀u̯tɛɑd*	*kɑ̀u̯tɑad*
ku̯ɨ̀ðɑ jämra sig	*ku̯ɨ̀ðɛr*	*ku̯ɨ̀ðɛɑd*	*ku̯ɨ̀ðɑad*
kɔ̀sɑ krossa till mos	*kɔ̀sɛr*	*kɔ̀sɛɑd*	*kɔ̀sɑad*
lɨ̀ą̀kɑ musicera[3]	*lɨ̀ą̀kɛr*	*lɨ̀ą̀kɛɑd*	*lɨ̀ą̀kɑad*
mą̀u̯gn̥ magra[a]	*mą̀u̯gnɛr*	*mą̀u̯gnɛɑd*	*mą̀u̯gnɑad*
nɨ̀gɑ niga	*nɨ̀gɛr*	*nɨ̀gɛɑd*	*nɨ̀gɑad*
ʉ̀ɶ̄rɑ störa	*ʉ̀ɶ̄rɛr*	*ʉ̀ɶ̄rɛɑd*	*ʉ̀ɶ̄rɑad*
rą̀sɑ stoja[4]	*rą̀sɛr*	*rą̀sɛɑd*	*rą̀sɑad*
skrɨ̀ą̀vɑ skriva	*skrɨ̀ą̀vɛr*	*skrɨ̀ą̀vɛɑd*	*skrɨ̀ą̀vɑad*
skrɨ̀ɑ skrika	*skrɨ̀ɛr*	*skrɨ̀ɛɑd*	*skrɨ̀ɑad*
ɻ̊lʉ̀tɑ sluta	*ɻ̊lʉ̀tɛr*	*ɻ̊lʉ̀tɛɑd*	*ɻ̊lʉ̀tɑad*
ɻ̊lɔ̀tɛr slakta	*ɻ̊lɔ̀trɛr*	*ɻ̊lɔ̀trɛɑd*	*ɻ̊lɔ̀trɑad*
stɏ̀ᵽlɑs snubbla	*stɏ̀ᵽlɛs*	*stɏ̀ᵽlɛs*	*stɏ̀ᵽlɑs*
su̯ɨ̀vɑ sväva	*su̯ɨ̀vɛr*	*su̯ɨ̀vɛɑd*	*su̯ɨ̀vɑad*
trɨ̀skɑs tredskas	*trɨ̀skɛs*	*trɨ̀skɛs*	*trɨ̀skɑs*
tu̯ɨ̀ggɑ tvinga	*tu̯ɨ̀ggɛr*	*tu̯ɨ̀ggɛɑd*	*tu̯ɨ̀ggɑad*
ɔ̀kɑ öka	*ɔ̀kɛr*	*ɔ̀kɛɑd*	*ɔ̀kɑad*

Anm. Värbet *lɔ̨̀nɑ* 'låna' har pret. *lɔ̨̀nɑd*, sup. *lɔ̨̀nt*; *ɻ̊lą̀pɑ* 'släpa' har pret. *ɻ̊lą̀pɑd*, sup. *ɻ̊lą̀pt*.

---

a) Västmyckeläng har inf. *mą̀u̯gnɑ*.

[1]) Jfr *ʝ́ógo* 'påskynda' enligt A.
[2]) Jfr *kou̯tɑ* 'springa' enligt § 135 E.
[3]) Jfr *lą̀kɑ* 'leka' enligt § 135 D.
[4]) Jfr *róso* 'rasa ned' enligt A.

§ 134. **2:a konjugationen:** pres. —, pret. *-da* eller *-ta*. Följande värb ha antecknats som hithörande:

bɪgrɪ̀pa begripa	*bɪgrɪ́p*	*bɪgrɪ̀pta*	*bɪgrɪ́pt*
brɔ̀ð-ǭ brås på	*brɔ̀ð-ǭ*	*brɔ̀ð-ǭ*	—
drɪ̀ŋa råma sakta	*drɪŋn*	*drɪ̀ŋda*	*drɪŋnt*
dɪ̀ŋa dåna	*dɪŋn*	*dɪ̀ŋda*	*dɪŋnt*
ɑ̀va[1]	*ɑv*	*ɑ̀da*	*aft*
ʤɪɑ̀t-úp gitta	*ʤɪɑ̀t-úp*	*ʤɪɑ̀t-úp*	*ʤɪɑ̀t-úp*
ʤɑ̀la gälla	*ʤɑl*	*ʤɑ̀lda*	*ʤɑlt*
krɑ̀va kälta efter	*krɑv*	*krɑ̀vda*	*krɑft*
lat-ǫ́[2]	*lat-ǫ́*	*lat-ǫ́*	*lat-ǫ́*
lɑ̀ga lägga	*lɑg*	*lɑ̀gda*	*lɑkt*
ruɑ̀ka vräka	*ruɑk*	*ruɑ̀kta*	*ruɑkt*
sɛ̀ʦa sätta	*sɑt*	*sɑ̀ta*	*sɑt*
sɛ̀la sälja	*sɑl*	*sɑ̀lda*	*sɑlt*
ʃʂɪ̀la skilja	*ʃʂɪl*	*ʃʂɪ̀lda*	*ʃʂɪlt*
ʃʂʏ̀la skölja	*ʃʂʏl*	*skùœ̄lda*	*skuœ̄lt*
ɬlɑ̀ð-ɪ́ blandas i	*ɬlɑð-ɪ́*	*ɬlɑ̀ð-ɪ́*	*ɬlɑt-ɪ́*
smʏ̀ra smörja	*smʏr*	*smùœ̄rda*	*smuœ̄rt*
spʏ̀ra fråga	*spʏr*	*spùœ̄rda*[a]	*spuœ̄rt*
suɑ̀ga svälja	*suɑg*	*suɑ̀gda*	*suɑkt*
tɑ̀ða gödsla	*tɑð*	*tɑ̀da*	*tɑt*
tɛ̀ma tämja	*tɛm*	*tɛ̀mda*	*tɛmt*
tap-át stänga[3]	*tap-át*	*tapt-át*	*tapt-át*
uɑ̀ksa växa	*uaks*	*uɑ̀ksta*	*uakst*
uɑ̀va linda	*uav*	*uɑ̀vda*	*uaft*

Anm. 1. Av de yngre brukas flera biformer enligt 3:e konj., t. ex. pres. *sɛ̀ler*, *tɛ̀mer*, pret. *ʃʂʏ̀lda*, *suɑ̀gda* etc.

Anm. 2. Hit hör närmast också det oregelbundna *ʤɑ́ro* 'göra', pres. *ʤɑr*, pret. *gɑ̀rda*[ab 4], sup. *gart*. Ordet har flera på samma sätt böjda sms., t. ex. *krɪ̀pʤɑrɔ̄* 'föda barn'.

Anm. 3. Endast proklitiskt och alltså obetonat brukas *lat* 'låta, tillåta', pres. sg. pret. sup. *lat*.

---

a) I Evetsbärg är pret.-ändelsen *-ðə* i st. f. *-da*, då stammen slutar på *r*, t. ex. *spùœ̄rðə*, *ʤɑ̀rðə*.
b) Alla byarna utom Åsen ha pret. *ʤɑ̀rda*.

---

[1]) lägga, ställa, eng. **put**
[2]) bringa att surna (om mjölk)
[3]) På samma sätt böjes *tap-úp* öppna.
[4]) Sällan höres biformen *ʤɑ̀rda*.

§ 135. **3:e konjugationen:** pres. *-ar* eller *-r*, pret. *-da* eller *-te*.

A) Första klassen omfattar värb med ändelsen *-da* i pret. Hit höra ett stort antal värb, t. ex.

brɛ̀n̪a bränna	*brɛ̀n̪ar*	*brɛ̀n̪da*	*brɛn̪t*
bʏ̀g̪ʒa bygga; bo	*bʏ̀g̪ʒar*	*bʏ̀g̪da*	*bʏk̪t*
bʏ̀r̪a börja	*bʏ̀r̪ar*	*bʏ̀r̪da*	*bʏr̪t*
dɛ̀l̪a dela; tvista	*dɛ̀l̪ar*	*dɛ̀l̪da*	*dɛl̪t*
dɑ̀ŋ̪ʒa ge stryk	*dɑ̀ŋ̪ʒar*	*dɑ̀ŋ̪da*	*dɑŋ̪t*
dʏ̀æ̪ma dömma	*dʏ̀æ̪mar*	*dʏ̀æ̪mda*	*dʏæ̪mt*
fɔstɔ̀r̪a förstöra	*fɔstɔ̀r̪ar*	*fɔstɔ̀r̪da*	*fɔstɔ́r̪t*
gɛ̀m̪a gömma	*gɛ̀m̪ar*	*gɛ̀m̪da*	*gɛm̪t*
kɛ̀n̪a känna	*kɛ̀n̪ar*	*kɛ̀n̪da*	*kɛn̪t*
kʉ̀v̪a kväva	*kʉ̀v̪ar*	*kʉ̀v̪da*	*kʉv̪ft*
kɔ̀l̪a kalla	*kɔ̀l̪ar*	*kɔ̀l̪da*	*kɔl̪t*
lɪ̀v̪a spara	*lɪ̀v̪ar*	*lɪ̀v̪da*	*lɪv̪ft*
mɛ̀l̪a mäta	*mɛ̀l̪ar*	*mɛ̀l̪da*	*mɛl̪t*
nɑ̀m̪ɛn nämna	*nɑ̀m̪nar*	*nɑ̀m̪da*	*nɑm̪t*
pɑ̀ŋ̪a pina	*pɑ̀ŋ̪ar*	*pɑ̀ŋ̪da*	*pɑŋ̪t*
rɑ̀ŋ̪ɛn rägna	*rɑ̀ŋ̪nar*	*rɑ̀ŋ̪da*	*rɑŋ̪t*
rʏ̀æ̪mas rymmas	*rʏ̀æ̪mas*	*rʏ̀æ̪mdas*	*rʏæ̪mdas*
skrɑ̀m̪a skrämma	*skrɑ̀m̪ar*	*skrɑ̀m̪da*[a]	*skrɑm̪t*
stɑ̀m̪ɛn stämma	*stɑ̀m̪nar*	*stɑ̀m̪da*	*stɑm̪t*
tʂʉ̀v̪a förtjäna	*tʂʉ̀v̪ar*	*tʂʉ̀v̪da*	*tʂʉv̪t*
ʉ̀l̪a välja	*ʉ̀l̪ar*	*ʉ̀l̪da*	*ʉl̪t*
ʉ̀ɳ̪a vänja	*ʉ̀ɳ̪ar*	*ʉ̀ɳ̪da*[1]	*ʉɳ̪t*
ʉ̀r̪as knoga	*ʉ̀r̪as*	*ʉ̀r̪das*	*ʉ̀r̪das*

Anm. Oregelbundet är dep. *ovos-ʉ́ð* 'bråka', pres. *ɑ̀fs-ʉ́ð*, pret. *ɑ̀vdas-ʉ́ð*, sup. *ɑ̀vdas-ʉ́ð*. — Avvikande är också pres. av *ʉ̀ɽ̪ga* 'viga', som heter *ʉ̀ɽ̪ar*.

B) Andra klassens värb utmärkas därigenom, att pret.-ändelsen *-da* föregås av ett *g*, som ej återfinnes i inf. ock pres. Såsom hithörande ha antecknats följande värb:

brʏ̀-sɪg-ʉ́m bry sig om	*brʏ(r)-sɪg-ʉ́m*	*brʏ̀gd-sɪg-ʉ́m*	*brʏkt-sɪg-ʉ́m*
frɪ̀a fria	*frɪ̀ar*	*frɪ̀gda*	*frɪkt*
fʏ̀a följa	*fʏ̀ar*	*fʏ̀gda*	*fʏkt*

a) Näset har pret. *skrɑ̀mda*, sup. *skrɑm̪t*.

[1]) Äldre personer begagna pret. *ʉ̀æ̪nda*, sup. *ʉæ̪nt*.

klɑ̀ɑ klia (intr.)	*klɑ̀ɑr*	*klɑ̀gdɑ*	*klɑ̀gdɑs*
lɪ̀ɑ̨ɑ hyra	*lɪ̀ɑ̨ɑr*	*lɪ̀ɑ̨gdɑ*	*lɪɑ̨kt*
lʏ̀ɑ värma	*lʏ̀ɑr*	*lʏ̀gdɑ*	*lʏkt*
nʏ̀ɑ̨-sɪg nöja sig	*nʏ̀ɑ̨ɑ(r)-sɪg*	*nʏ̀ɑ̨gd-sɪg*	*nʏɑ̨kt-sɪg*
plʏ̀ɑ̨ɑ plöja	*plʏ̀ɑ̨ɑr*	*plʏ̀ɑ̨gdɑ*	*plʏɑ̨kt*
sɑ̀ɪ̨ɑ säga	*sɑ̨r*	*sɑgdɑ*	*sɑkt*
smɛ̀ɪ̨ɑ träda i	*smɛɪ̨r*	*smɛ̀ɪ̨gdɑ*	*smɛɪ̨kt*
strɑ̀ɑ strö	*strɑr*	*strɑ̀gdɑ*	*strɑkt*
tɑ̀ɪ̨ɑ tiga	*tɑ̨r*	*tɑgdɑ*	*tɑkt*
tɔ̀ɑ tälja	*tɔ̨ɑr*	*tɔ̀gdɑ*	*tɔkt*

C) Tredje klassen omfattar värb med ändelsen *-ɖɑ* i preteritum. Hit hör ett tämligen stort antal värb, t. ex.

bɑ̀ɪ̨ɖɑ vänta	*bɑ̀ɪ̨ɖɑr*	*bɑ̀ɪ̨ɖɑ*	*bɑɪ̨t*
blʏ̀ɑ̨ɖɑ blöda	*blʏ̀ɑ̨ɖɑr*	*blʏ̀ɑ̨ɖɑ*	*blʏɑ̨t*
glɛ̀ɖɑ glädja	*glɛ̀ɖɑr*	*glɛ̀ɖɑ*	*glɛɖ*
gnʏ knysta	*gnʏr*	*gnʏ̀ɖɑ*	*gnʏt*
gnʊɑ̨ gno	*gnʊɑ̨r*	*gnʊɑ̨ɖɑ*	*gnʊ̀ɑɖ*
gɔ ge akt på	*gɔr*	*gɔ̀ɖɑ*	*gɔ̀ɑɖ*
klɑ̀ɖɑ kläda	*klɑ̀ɖɑr*	*klɑ̀ɖɑ*	*klɑt*
lʏɖɑ lyda	*lʏ̀ɖɑr*	*lʏ̀ɖɑ*	*lʏt*
mɔ må, befinna sig	*mɔr*	*mɔ̀ɖɑ*	*mɔ̀ɑɖ*
nɑ̨ɖɑs trängas	*nɑ̀ɖɑs*	*nɑ̨ɖɑs*	*nɑ̨ɖɑs*
nɔ nå	*nɔr*	*nɔ̀ɖɑ*	*nɔ̀ɑɖ*
rʏ̀ɖɑ rödja	*rʏ̀ɖɑr*	*rʏ̀ɖɑ*	*rʏt*
rɑ̀ɖɑ skrämma	*rɑ̀ɖɑr*	*rɑ̀ɖɑ*	*rɑt*
smɑ̀ɪ̨ɖɑ smida	*smɑ̀ɪ̨ɖɑr*	*smɑ̀ɪ̨ɖɑ*	*smɑɪ̨t*
snɪ̨ʊɑ̨ sno	*snɪ̨ʊɑ̨r*	*snʊ̀ɑ̨ɖɑ*	*snʊ̀ɑɖ*
sʃʂʏ sky	*sʃʂʏr*	*sʃʂʏ̀ɖɑ*	*sʃʂʏt*
stɑ̀ɖɑ städja	*stɑ̀ɖɑr*	*stɑ̀ɖɑ*	*stɑt*
stʏ̀ɖɑ stödja	*stʏ̀ɖɑr*	*stʏ̀ɖɑ*[1]	*stʏt*
sʊɑ̀ɪ̨ɖɑ svida	*sʊɑ̀ɪ̨ɖɑr*	*sʊɑ̀ɪ̨ɖɑ*	*sʊɑɪ̨t*
trɔ längta	*trɔr*	*trɔ̀ɖɑ*	*trɔ̀ɑɖ*

Anm. 1. Märk, att större delen av de på vokal slutande värben ha ändelsen *-ɑɖ* i supinum, t. ex. *trʊ̀ɑɖ* 'trott', *nɔ̀ɑɖ* 'nått', *sɔ̀ɑɖ* 'sått', *spɔ̀ɑɖ* 'spått' *grʊ̀ɑɖ* 'grott', *bɪrʊ̀ɑɖ* 'berott'; se vidare exempelsamlingen ovan.

Anm. 2. Annan stamvokal i pret. ock supinum ha *stɑ̀ɖɑ* städja (*stɑ̀ɖɑ*, *stɑt*) ock alternativt *lɑ̀ɖɑ* ladda (*lɑ̀ɖɑ*, *lɑt*).

---

[1]) Även höres pret. *stʊ̀ɑ̨ɖɑ*, sup. *stʊɑ̨t*.

Anm. 3. Närmast hithörande äro följande i ett eller annat avseende oregelbundna värb:

flo flå	*flor*	*flòda*	*flaɨð*
klo klå, klia (trans.)	*klor*	*klòda*[1]	*klaɨð*
snàɨa snöa	*snaɨr*	*snèda*	*snèað*
spàɨa spy	*spaɨr*	*spèda*	*spèað*
tuo tvätta	*tuar*	*tuàda*	*tuaɨð*
óvo hava	*ar*	*àda*[2]	*aft*

Anm. 4. Avvikande i pres. är dep. *sɨðas* 'bry sig om', pres. *sɨs*, pret. *sèdas*, sup. *sèdas*.

D) Fjärde klassen omfattar värb med ändelsen *-te* i pret. Hit hör ett mycket stort antal värb, t. ex.

bàla kunna	*bàler*	*bàlte*	*belt*
blèɛʧa bleka	*blèɛʧar*	*blèɛkte*	*blɛɛkt*
bÿæka böka	*bÿækar*	*bÿækte*	*bÿækt*
dèpa stjälpa om	*dèpar*	*dèpte*	*dept*
aftas-ǫ[3]	*aftas-ǫ*	*aftas-ǫ*	*aftas-ǫ*
fÿæsa fösa	*fÿæsar*	*fÿæste*	*fÿæst*
grèsas skratta	*grèses*	*grèstas*	*grèstas*
kɛnas-uɨð känna[4]	*kɛnas-uɨð*	*kɛntas-uɨð*	*kɛntas-uɨð*
ʧèpas spritta till	*ʧèpes*	*ʧèptes*	*ʧèptas*
klèpta klämta	*klèpter*	*klèpte*	*klept*
lèsa lassa	*lèser*	*lèste*	*lest*
lèka leka	*lèker*	*lèkte*	*lekt*
mènas minnas	*mènes*	*mèntes*	*mèntas*
rɨɛsa rensa	*rèɛser*	*rèɛste*	*rɨɛst*
rèʧa räcka, sträcka	*rèʧar*	*rèkte*	*rekt*
rèpsa räfsa	*rèpsar*	*rèpste*	*repst*
ɬlèpa släppa	*ɬlèper*	*ɬlèpte*	*ɬlept*
ɬlèʧa slicka	*ɬlèʧar*	*ɬlèkte*	*ɬlekt*
snÿfsa snyfta	*snÿfsar*	*snÿfste*	*snyfst*
snusa snusa; nosa	*snùsar*	*snùsta*	*snust*
sùæpa sopa	*sùæpar*	*sùæpte*	*suæpt*
sÿnas synas	*sÿnas*	*sÿntas*	*sÿntas*
tènas nännas	*tènas*	*tèntas*	*tèntas*
uàɨsa visa	*uàɨsar*	*uàɨsta*	*uaɨst*

[1]) Även finnes pret. *kluæ*, se § 130.
[2]) I slutet av en fras även *ada*.
[3]) vara värt, löna mödan
[4]) Jfr *kèna* enligt A.

ȧsa ösa	*ȧsar*	*ȧsta*	*ȧst*
ỳæpa ropa	*ỳæper*	*ỳæpta*	*ỳæpt*

Anm. 4. Värben på *-sʃʂa* få pret. på *-ksta* ock sup. på *-kst* i st. f. väntat *-skta*, *-skt*, t. ex. *fìsʃʂa* 'fiska', pret. *fìkste*, sup. *fìkst*, *ỳænsʃʂa* 'önska', pret. *ỳægksta*, sup. *ỳægkst*.

e) Fämte klassen omfattar värb med ändelsen *-ta* i pret. Hit hör ett tämligen stort antal värb, t. ex.

ȧrbɛ̀ȧta arbeta	*ȧrbɛ̀ȧtar*	*ȧrbɛ̀ȧta*	*ȧrbɛ̀ȧt*
bỳta byta	*bỳtar*	*bỳta*	*bỳt*
ɛȧt-úp hetta upp	*ɛȧtar-úp*	*ɛȧt-úp*	*ɛȧt-úp*
flɛ̀ȧta fläta	*flɛ̀ȧtar*	*flɛ̀ȧta*	*flɛȧt*
flȧ̀ta skumma (mjölk)	*flȧ̀tar*	*flȧ̀ta*	*flȧt*
frȧ̀ta fräta	*frȧ̀tar*	*frȧ̀ta*	*frȧt*
gȧ̀ta valla	*gȧ̀tar*	*gȧ̀ta*	*gȧt*
knòỳta knyta	*knòỳtar*	*knòỳta*	*knoỳt*
kòỳta springa	*kòỳtar*	*kòỳta*	*koỳt*
nȧ̀ta nöta	*nȧ̀tar*	*nȧ̀ta*	*nȧt*
rɛ̀ta rita	*rɛ̀tar*	*rɛ̀ta*	*rɛt*
sʃʂɛ̀ȧtas skoja	*sʃʂɛ̀ȧtas*	*sʃʂɛ̀ȧtas*	*sʃʂɛ̀ȧtas*
skròỳta skryta	*skròỳtar*	*skròỳta*	*skroỳt*
snòỳta snyta	*snòỳtar*	*snòỳta*	*snoỳt*
sỳta vårda	*sỳtar*	*sỳta*	*sỳt*
sȧ̀ta bry sig om	*sȧ̀tar*	*sȧ̀ta*	*sȧt*

§ 136. **4:e konjugationen:** pres. —, sup. *-oð* eller *-að*. Såsom hithörande ha antecknats följande värb:

dúgo duga, kunna	*dug*	*dùgda*	*dúgoð*
kùn̨a kunna	*kan̨*	*kùn̨da*	*kùn̨að*
lívo leva	*lɛ̀v*	*lɛ̀vda*	*lívoð*
túæ̀lo tåla	*tuæ̀l*	*tùæ̀lda*	*túæ̀loð*
túæ̀ros töras	*tuæ̀s*	*tùæ̀sta*	*túæ̀ros*
ùla skola	*ȧ̀l*	*ùl̨da*	*ùl̨að*
u̇ɛ̀la vilja	*u̇ɛ̀l*	*u̇ɛ̀lda*	*u̇ɛ̀lað*
u̇ɛ́to veta	*u̇ɛ̀t*	*u̇ɛ̀sa*	*u̇ɛ́toð*

Anm. Avvikande så till vida, att det har *r*-ändelse i pres., är värbet *ɛ̀ȧga* 'äga', pres. *ɛ̀ar*, pret. *ɛ̀ȧgda*, sup. *ɛ̀ȧgað*.

---

§ 137. **Defektiva** äro följande jälpvärb: *blɛ̀* 'bli' (pres. *blɛ̀r*), *ɛȧs* 'hetes, tyckes, lär', *lus* 'tyckes', *lar* 'torde, lär', *mo̧* 'månne, kan', pret. *mòta* 'måtte', *mùn̨ae* 'kunde, månne'.

B. Ändelser.

a) Aktivum.

I. Presens.

§ 138. **Indikativ.**[1] De olika ändelserna i pres. indik. **sing.**, för alla tre personerna, äro: 1) —, 2) *-ar*, 3) *-ar*, 4) *-r*.

1) Ingen ändelse i pres. sg. har den övervägande delen av de starka värben samt alla svaga värb av andra ock fjärde konjugationerna med undantag av *ɨ̲a̲ga* 'äga' (se § 136 anm. 1). Presens av samtliga hithörande värb har anförts i §§ 134 ock 136; här må anföras några ex. på ändelselöst presens av starka värb, varvid bör märkas, att en del av de värb, som i infin. ha *o* i stammen, i pres. utbyta denna vokal mot *a*: *gra̲ɨ̲n* gråter, *fr̲u̲æ̲s* fryser, *spɨ̲a̲n* sparkar, *fɔsu̲ɨ̲n* försvinner, *u̲a̲rd* blir, *sɨ̲gg* ljuder, *sɨk* sjunker, *stɨ̲gg* sticker, *mɨ̲ɔk* mjölkar, *ɨ̲a̲s* jäser, *ku̲a̲d* sjunger, *u̲a̲g* väger, *lɨg* ligger, *sɔv* sover, *fa̲r* far, *gra̲v* gräver, *ma̲l* mal, *ska̲v* skaver, *sta̲nd* står, *fɔl* faller, *og* hugger.

Anm. 1. Flera hithörande värb uppvisa oregelbundenheter i bildningen av pres. sg. Annan stamvokal än infin. har pres. sg. av följande värb (utom de ovan nämnda): *kùn̲a* kunna (pres. *ka̲n̲*), *ù̲la* skola (pres. *a̲l*), *u̲ito* veta (pres. *u̲a̲t*), *u̲óro* vara (pres. *ɨ̲r*). Förändringar i avseende på konsonanterna undergå följande infinitiver: *brɨ̲na* brinna (pres. *brɨ̲ð*), *fɨ̲na* finna (pres. *fɨ̲ð*), *spɨ̲n̲a* spinna (pres. *spɨ̲ð*), *u̲ɨ̲na* vinna (pres. *u̲ɨ̲ð*), *bɨ̲nda* binda (pres. *bɨt*), *kúmo* komma (pres. *kum̲b*[a]), *sɨ̲ʧa* sitta (pres. *sɨt*), *sɨ̲ʧa* sätta (pres. *sa̲t*), *u̲ɨ̲la* vilja (pres. *u̲ɨ̲l*).

Anm. 2. I st. f. pres. sg. *a̲l* 'skall' höres någon gång vid stark betoning *ska̲l*, t. ex. *a-ska̲l-ɨ̲nt u̲a-krɨ́gt a̲ð* 'det lär nog inte vara så ofta det', *a̲n-u̲á-ðar*, *ska̲l-ɨg-sɔ̀ɨ̲-ðɨg* 'han var där, ska jag säga dig', *ɨg-ska̲l ɨ-u̲á̲g* 'jag skall i väg'. Likaså finnes vid sidan av pret. *ùl̲da* ett *skùl̲da*, t. ex. *skùl̲d-n̲ a-sɨ́t no-ɔlá̲ɨ̲kt* 'skulle man ha sett något dylikt? (d. v. s. skulle man ha sett på maken?)', *a̲n-skùl̲d da̲ɨ̲t-ɨ-ɨ̲úl̲dn̲, ʧɔ̀l̲ɨ̲ggɐ̲n* 'han skulle nödvändigt i elden, killingen'.

---

a) Evetsbärg *ku̲m* 'kommer'.

---

[1]) Pres. konjunktiv finnes ej, om man undantar uttr. *tu̲ɨ̲-u̲a̲rda* 'tvi vale'.

2) Ändelsen *-ar* i pres. sg. få de kortstaviga värben av 1:a svaga konjugationen (med undantag av *plágo* 'pläga'), varvid märkes, att större delen av de värb, som i infin. ha stamvokalen *o*, i pres. sg. få *a* (se vidare § 133 A).

3) Ändelsen *-ar* i pres. sg. få de långstaviga värben av 1:a svaga konjugationen, alla värb tillhörande 3:e svaga konjugationens första, fjärde ock femte klasser, samt en del av de värb, som tillhöra samma konjugations andra ock tredje klasser (se vidare §§ 133 B ock 135). Märkas bör, att akc. i pres. sg. av alla dessa värb är akc. 2, alltså t. ex. *kæ̀nar* känner, *næ̀mnar* nämner, *sprì̯ðar* sprider, *læ̀rar* lär, *rȳ̯ærar* rör.

Anm. 3. Hit hör värbet *ì̯ægα* 'äga', se § 136 anm.

4) Ändelsen *-r* i pres. sg. ha samtliga de på vokal slutande värben av 3:e svaga konjugationens tredje klass (se § 135 C), några värb av samma konjunktions andra klass (se § 135 B), värben *snàːα* 'snöa', *spàːα* 'spy' ock *óvo* 'hava' (se § 135 C, anm. 2) samt *plágo* 'pläga' (se § 133 anm. 1) ock följande starka värb: *gnógo* gnaga (pres. *gnar*), *tógo* taga (pres. *tar*), *læ̀α* skratta (pres. *lar*), *ƛlǫ* slå (pres. *ƛlǫr*), *gǫ* gå (pres. *gǫr*), *stǫ* stå (pres. *stǫr*), *dæ̀α* dö (pres. *dar*), *klǫ* klia (pres. *klǫr*), *drógo* draga (pres. *drar*), *fǫ* få (pres. *fǫr*), *sːǫ* se (pres. *sːr*).

Anm. 4. Märk förändringen av infinitivens stamvokal i *tuǫ* 'tvätta' (pres. *tuar*) ock i några av de ovan uppräknade starka värben.

Anm. 5. Hit hör också det defektiva *blː* 'bli', pres. sg. *blːr*, pres. pl. *blːum*, *blːr*, *blː*.

Vad beträffar pres. indik. **plur.**, märkes, att 3:e personen alltid är lika med infinitiv, t. ex. *gnógo* gnaga, *ƛlǫ* slå, *spílo* spela, *kǫsα* krossa till mos, *tæ̀uggæn* tystna. — 1:a personen bildas hos nästan alla värb genom tillägg av *-um* till infinitivens stam, varvid märkes, att de flästa kortstaviga värb med stamvokalen *o* (i infin.) utbyta denna mot *α*, alltså t. ex. *ràːðum* vi rida, *lásum* vi läsa, *fárum* vi fara, *tágum* vi taga, *stótum* vi stamma, *spárum* vi spara, *skràdum* vi sy, *bȳrum* vi börja, *sàːum* vi säga, *kùnum* vi kunna, *ùlum* vi skola, *ì̯ægum* vi äga, *mǫ̀um* vi må, *gǫ̀um*[a] vi gå, *trùæ̀um* vi tro. Undantag utgöra *fǫ* 'få', *mǫ* 'må' ock *sːǫ* 'se', av vilka värb 1 pl. pres. heter *fǫm* vi

a) Näset har *gǫ̀um* med biformen *gǫ̀mα*.

få, *mǫm* vi må, *sːǫm* vi se[1]. — 2:a personen bildas hos alla värb genom tillägg av *-ɪr* till infinitivens stam[a], t. ex. *stàːgɪr* I stigen, *drágɪr* I dragen, *arʃɡɪr-ǫ́* I kälten, *dúgɪr* I kunnen, *trò:ɪr* I längten, *sːò:ɪr* I sen, *fò:ɪr* I fån, *dvɪr* I haven.

Anm. 6. Den regelbundna formen av *óvo* 'hava' i 1 plur. pres., *dvuːm*, höres ganska sällan; den vanligen använda formen är *ɑːm*, som i slutet av en fras alltid ersättes av *ɑ̀ːmɐ*.

Anm. 7. Oregelbundet är *uːóro* 'vara', som i pres. plur. heter 1:a pers. *ɪ̀ruːm*, 2:a pers. *ɪ̀rɪr*, 3:e pers. *íro*.

§ 139. **Imperativ.** De olika ändelserna i **sing.** äro följande: 1) —, 2) *-a*, 3) *-ɐ*, 4) *-ɪ*.

1) Ingen ändelse i imp. sg. ha alla de värb, som i pres. sg. ha ingen ändelse eller ändelsen *-r*, med undantag av de nedan under mom. 4 nämnda, alltså t. ex. *ɡzɑːv* giv, *tɑːg* tag, *drɑːg* drag, *sɑːl* sälj, *ˌsmʏr* smörj, *bɪːnd* bind, *oːld* håll, *sǫ* så.

Anm. 1. Nämnas bör, att av många hithörande värb, så t. ex. alla av 4:e svaga konjugationen, imper. över huvud taget ej förekommer.

Anm. 2. Hit höra också de långstaviga värb av 1:a ock 4:e konjugationerna, vilkas infin. slutar på kons., alltså t. ex. imper. *rɑ̀ːkɑn* räkna, *síɡɑːl* segla, *stɑ̀ːmɑn* stäm.

2) Ändelsen *-a* i imper. sg. ha de kortstaviga värben av 1:a svaga konjugationen, t. ex. *fríða* freda, *gnúka*[b] gnid, *kuɐ̯ga* titta, *gápa* gapa, *fɪ̯navɑ̄ ɪ̯nta* var inte klåfingrig, *lága-ðɪg* laga dig i väg.

3) Ändelsen *-ɐ* i imper. sg. ha de värb, som i pres. sg. ha *-ar*, t. ex. *nìgɐ* nig, *brùɐ̯kɐ* skit, *uːòːlɐ* lyd, *fʏ̀ɐ* följ med, *fɔsʏ̀ɐ̯ʃɐ* försök, *kòʏtɐ* spring, *ɔlèːpɐ* släpp, *rʏ̀ɐ̯rɐ* rör, *lɪ̀ɑːkɐ* spela, *tò:ɐ* tälj, *lɪ̀ʏ̀ðɐ* lyd, *uːɑ̀ɪ̯ndɐ* vänd.

4) Ändelsen *-ɪ* i imper. sg. ha följande imperativer: *ávɪ* hav, *fárɪ* far, *ɡzárɪ* gör[2], *uːárɪ* var.

Imperativ **plur.** har i 1:a pers. ändelsen *-ʏm*[3], i andra pers. ändelsen *-ɪr*, alltså t. ex. *fárʏm* låtom oss fara, *kòʏtʏm* låtom

---

a) Evetsbärgsmålet bildar 2:a plur. i likhet med Åsenmålet, alla övriga bymål genom ändelsen *-ɪð*, t. ex. *fò:ɪð* 'I fån', *kʏmɪð* 'I kommen'.

b) Blybärg *gnúkɐ*, Loka *kɐ́gæ-ðɪg* etc.; jfr s. 77, not a.

[1]) Mera sällan höras formerna *fǫm* ock *sːǫm*.

[2]) Även förekommer formen *ɡzɑːr*.

[3]) Utom i *sːǫːm* 'låtom oss se'.

oss springa, *u̯árųm* låtom oss vara, *gò̤ųm* låtom oss gå, *fárɪr*[a] faren, *kòɣtɪr* springen, *u̯árɪr* varen, *gò̤ɪr* gån, *stą̀n̤dɪr* stån, *tà̤ɪr* tigen, *sà̤ɪr* sägen, *tų̀ɔ̤ɪr* tvätten.

Anm. 3. Oregelbundna i sg. äro följande imperativer: *go̤k̲* gå, *se̤g* säg, *se̤t* sätt, *sɪ̤t* sitt, *stoṯ*[b] stå, *te̤g* tig, *tu̯a* tvätta; i både sg. ock pl. *kǫm̲* kom (pl. *kǫ́mum*, *kǫ́mɪr*).

§ 140. **Particip** har följande ändelser: 1) *-ą̄n̤d*, 2) *-ą̄n̤das*. Som ex. på den förra ändelsen, vilken är den vanliga ock som böjes som ett adj. enligt § 74, må anföras: *sɟɛ̀vą̄n̤d* darrande, *u̯áre̤n̤d* varande, *drágę̤n̤d* dragande, *lą̀ą̄n̤d* skrattande, *ráðą̄n̤d* strövande (av *róðo*), *blɪ̤̀ǫm̲ą̄n̤d* blommande, *tą̀ą̄n̤d* tigande, *sǫ̀ą̄n̤d* sående. — Ändelsen *-ą̄n̤das* har antecknats endast i part. *lɪ́vą̄n̤das* 'levande' ock *úvą̄n̤das* 'förskräcklig', t. ex. *ɟą̀n-lɪ́vą̄n̤das bɣ̯æ̀n̤* en levande björn, *að-ɪ-rɪ́ɟa̤nt úvą̄n̤das* det är rent förskräckligt.

II. Preteritum.

§ 141. **Indikativ. Sing.** av pret. indik. är hos alla värb lika i 1:a, 2:a ock 3:e personerna ock har tillräckligt exemplifierats i §§ 126—137[1].

Pret. **plur.** bildas av de starka värben så, att ändelserna *-ųm* (1:a pers.), *-ɪr* (2:a pers.), *-o* (3:e pers.) läggas till pret. sg., alltså t. ex. *krò̤pųm* vi kröpo, *fą̀n̤ɪr* I funnen, *ɬlą̀po* (de) sluppo, *ɬlɪ̀u̯̤tųm* vi sleto, *bą̀rųm* vi buro, *ką̀mɪr* I kommen, *u̯̤à̤ro* (de) voro, *lɪ̀u̯̤æ̤ųm* vi skrattade, *ɬlɪ̀u̯̤æ̤ɪr* I slogen, *dɪ̀u̯̤æ̤o* (de) dogo, *ɟà̤go* (de) höggo[c]. Avvikande bildas pret. plur. av *fǫ* 'få' ock *go̤* 'gå', t. ex. *fɪ̀ŋ̤gųm* vi fingo (jfr sg. *fɪk̲*), *gɟɪ̀ŋ̤go* (de) gingo (jfr sg. *gɟɪk̲*).

Vad beträffar pret. plur. av de svaga värben, märkes, att 3:e pers. alltid är lika med sing., t. ex. *brágað* (de) rörde sig,

---

a) Evetsbärg har *fárɪr*, övriga byar *fárɪð*.
b) Evetsbärg *stą̀n̤d* 'stå!'
c) Pret. 3:e plur. av de starka värben bildas i målet på ett flertal olika sätt; '(de) foro' heter alltså i byarna väster om Dalälven *fṳ̀æ̤ra*, i Brunsbärg, Loka, Klitten, Näset *fṳ̀æ̤ru*, i Gåsvarv *fṳ̀æ̤ra*, Blybärg *fṳ̀æ̤ræ*, Garbärg *fṳ̀æ̤ra*.

[1]) Nämnas bör, att i gamla personers tal stundom höres ett pret. på *-aðe* eller *-aðə* av 1:a svaga konj:s värb, t. ex. *kɪ́æ̤gaðə* 'tillade', *dą̀n̤saðə* 'dansade'.

sṵ̀vəð (de) svävade, *kòɣtə* (de) sprungo, *ṵ̀sə* (de) visste, *spṵ̀ærdə* (de) frågade. — 1:a ock 2:a pers. bildas genom tillägg av *-ɥm*, resp. *-ɤr*, varvid märkes, att singularändelsen *-ə* i 2:a, 3:e ock 4:e konjugationerna bortfaller, alltså t. ex. *úæðəðɥm* vi vadade, *skṵ́əpəðɥm* vi skrattade (av *skṵ́ópo*), *kúægəðɤr* I tittaden, *kòɣtɥm* vi sprungo, *sàgdɤr* I saden, *tṵ̀ə̀dɥm* vi tvättade, *ṵ̀sɤr* I vissten, *rə̀ɸstɥm* vi räfsade, *bɣrdɥm-ǫ́* vi började.

§ 142. **Konjunktiv.** Endast två dylika finnas, nämligen *ə̀də* 'skulle ha' (av *ovo*; plur. *ə̀dɥm*, *-ɤr*, *-ə*)[1] ock *ṵ̀ə̀rə* 'vore' (av *ṵ́óro*; plur. *ṵ̀ə̀rɥm*, *-ɤr*, *-ə*). Angående den vanliga bildningen av pret. konj. medelst omskrivning se syntaxen.

§ 143. **Particip** bildas på tre olika sätt:

1) De starka värben ersätta supinets *-əð* eller *-ɤð* med *-ʒn* i de flästa fall, men med *-n̩* efter dentaler, då supinet är långstavigt, ock efter vokal. Det så bildade participet böjes som ett adjektiv: enligt § 78, om det är långstavigt, enligt § 80, om det är kortstavigt; alltså t. ex. *əð-ɤ-ðǫ rìktut lɻ̣úæ̣t ovo rə̀kqn bìn̩dnqn* det är då riktigt fult att ha hunden bunden, *stút ṵə̀ɤs ɤ-snqrt kṵə́dʒ* kort visa är snart sjungen (ordspr.), *frúsɻn* frusen, *sprùʈʂɻn* sprucken, *búæ̣ðɻn* bjuden, *skúæ̣tɻn* skjuten, f. *sprùʈʂə̨* sprucken; *ò̀pɻn* jälpt, *ə̀ʒɻn* huggen; *bùn̩dn̩* bunden, *ṵə̀n̩* vägd (pl. *ṵə̀gnar*), *fìn̩n̩* funnen, *ɤg-ɤ-kə̀fɪdrūʈʂə̨* 'jag är kaffedrucken' (sagt av en gumma).

Anm. 1. Oregelbundna äro följande participer: *drə̀ɤ̀ðn̩* dragen (pl. *drə̀ɤ̀gnar*), *gnə̀ɤ̀ðn̩* gnagen (pl. *gnə̀ɤ̀gnar*), *ʒlə̀ɤ̀ðn̩* slagen (pl. *ʒlə̀ɤ̀gnar*), *tə̀ɤ̀ðn̩* tagen (pl. *tə̀ɤ̀gnar*). Neutr. av dessa part. heter *gnə̀ɤ̀ð* eller *gnə̀ɤ̀əð*, *ʒlə̀ɤ̀ð* eller *ʒlə̀ɤ̀əð* etc., t. ex. *əð-ɤ ṵarkən-ʒlə̀ɤ̀əð əld ṵæ̣ʒlə̄ɤ̀əð* det är varken slaget eller oslaget.

Anm. 2. Märk, att *ð* bortfaller i plur. av part. på *-ðʒn*, t. ex. *bùæ̣nar* bjudna, *sùæ̣nar* kokta.

2) Vad beträffar de svaga värben, är pret. av 1:a ock 4:e konjugationernas värb lika med supinum ock ändas alltså på *-oð*, resp. *-əð*; pret. part. av 2:a ock 3:e konjugationernas värb fås enklast så, att ändelsen *-ə* i pret. avskiljes. Samtliga böjas som adj. enligt § 74, alltså t. ex. *plágoðar* druckna, n. *bikoð* beckat (se § 75 anm. 3), *brɳd* bränd, *sʃʂɻld* skild, *sə̨t* satt, *plṵæ̣gd* plöjd, *dʒɣæ̣d* gödd, *skṵæ̣d* skodd, pl. *flə̀ə̨tar* flätade.

[1]) I slutet av en fras även *ə́ðə*.

Anm. 3. Stark participialändelse ha följande svaga värb: *u̯ȧ̀ksa* (part. *u̯ȧ̀ksn̥* 'växt'[1]), *flo̯* (*flȧ̀ᵢðn̥* 'flådd', pl. *flȧ̀ᵢgnar*), *tu̯o̯* 'tvätta' (*tu̯ȧ̀ᵢðn̥*, pl. *tu̯ȧ̀ᵢgnar*).

3) Pret. part. av *gᵢ̯áro* 'göra' heter *gar* ock böjes som ett adj. enligt § 74.

b) Passivum.

§ 144. De passiva (deponentiala) formerna bildas i allmänhet av motsvarande aktiva former genom tillägg av *-s*, t. ex. pres. *kuṃbs* lyckas komma, *traᵢ̯vs* trivs, *stᵢ̯gls* smyger, *staṇds* står upprätt, *nags* stångar, imper. *olds-kuár* håll dig kvar, *u̯ȧ̀ltas* vältra dig, *ᵢ̯opuṃs-áð* låt oss jälpas åt, pret. *grȧ̀stas* skrattande, *lᵢ̯ȧ̀das* (de) ledde varandra, *rᵢ̯ȧ̀vs* slogs, *kȧ̀muṃs* vi lyckades komma.

Anm. 1. Märk, att samtliga former av dep. *ƛloᵢ̯* 'slåss', där ändelsen närmast föregås av vokal (utom sup. *ƛlaᵢ̯s*), ha ändelsen *ᵢ̯*, t. ex. pret. sg. *ƛluæᵢ̯s* 'slogs', 3 pl. *ƛlùæᵢ̯s*.

Anm. 2. Värbet *ȧ̀va* (se § 134) med dess talrika sms., såsom *av-áð* 'stänga' etc., motsvaras av ett passivt *ávos* (*avos-áð* etc.).

Följande undantag från den ovan framställda regeln äro emellertid att märka:

1) Då den motsvarande aktiva formen slutar på *ð* eller *r*, bortfaller detta framför *s*, t. ex. *aᵢ̯s* ids (av *ȧ̀ᵢðas*), *bỳras* börjas (jfr akt. *bỳrar*), *kòlas* kallas, *ʃᵢ̯àptɪs* I grälen, *brútas* brottades, *fátas* fattades, *rívɪs* slagits (jfr *rívnð* 'rivit').

2) Pret. plur. 1:a ock 2:a pers. av 1:a, 2:a ock 3:a konjugationernas svaga värb bildas så, att ändelserna *-ụm* ock *-ɪr* läggas direkt till formen i sing., alltså t. ex. *kȧ̀ṇtasụm-u̯íð* vi kände igän, *mỳṇtasụm* vi mindes, *rỳæmdasɪr* I rymdens, *brútasɪr* I brottadens, *stỳpᵢ̯asụm* vi snubblade (jfr *stỳpᵢ̯ụms* vi snubbla).

3) Pret. plur. 3:e pers. av de starka värben ändas i akt. på *-o*, men i pass. på *-as*, t. ex. *rȧ̀ᵢ̯vas*[a] (de) slogos (jfr *rȧ̀ᵢ̯vo* revo), *tùæᵢ̯gas* (de) tvistade(s), *fȧ̀ṇas* (de) funnos, *mùṇᵢ̯ǡgas* (de) munhöggos.

---

a) '(De) slogos' heter i Karlsarvet ock Västmyckeläng *rȧ̀ᵢ̯vas*, i Väsa ock Evetsbärg *rȧ̀ᵢ̯avas*, i Brunsbärg, Loka, Klitten, Näset *rȧ̀ᵢ̯avus*, i Gåsvarv *rȧ̀ᵢ̯avas*, i Blybärg *rȧ̀ᵢ̯væs*, i Garbärg *rȧ̀ᵢ̯vas*.

[1]) Men *tròu̯ǡkst* 'trögväxt'.

4) Supinum av 2:a ock 3:e konjugationens svaga värb bildas så, att ändelsen *-as* lägges till stammen i preteritum, t. ex. *kɳntas-u̯íð* känt igän (jfr *kɳnt* känt), *lagdas-fór* trängts (jfr *lakt* lagt), *rɏ̯æmdas* rymts (jfr *rɏ̯æmt* rymt).

Anm. 3. Anmärkningsvärda äro följande pres.-former: *fɳns* finns (jfr *fiðr* finner), *mìnas* minns, *sɏ̯nas* syns, *tags* tvistar (jfr *tar* tar), *òldas* håller sig (jfr *old* håller).

Anm. 4. Aktiva ändelser i pres. plur. ha *sɏ̯æʃʒas* 'tyckas' (pres. plur. *sɏ̯æksum*, *sɏ̯æksir*, *sɏ̯æks*) ock det defektiva *iags* 'hetes, lär' (pres. plur. *ìagsum*, *ìagsir*, *iags*). Pret. av det förra värbet överensstämmer fullständigt med pres., t. ex. *an-sɏ̯æks siǫ-áut so-ádlok noglúnd* han tycktes se så arg ut.

ANTECKNINGAR TILL SYNTAXEN.

De syntaktiska anteckningarna gälla endast Åsenmålet.

I. Subjekt ock predikat.

§ 145. Liksom i rspr. betecknas **subjektet** antingen genom ett substantiv eller genom ett såsom substantiv brukat ord eller uttryck; härvid märkas särskilt uttryck som t. ex. *upo-i̯e̯n o̯g ovo-fað-i̯e̯m* (folket i gården) på heden också har farit hem, *upo-ȯsɐ̨m ovo-rɪ̀e̯ ɻlaɻð-óv* (folket i gården) på åsen har redan slagit av (d. v. s. avslutat slåttern), *upo-ȯsu̯m ɪr-i̯e̯n-fɪ̯n bʏ̯* Åsen (eg. 'på åsarna') är en vacker by.

Anm. 1. I uttryck som t. ex. *i̯áto ɪ-rɪ̀e̯ðo* 'maten (eg. äta) är färdig' måste *i̯áto* betraktas som substantiv; jfr *ɑm-faɻ so-gúæ̯t-i̯áto ɪ-dɑ́g* vi ha fått så god mat i dag.

Anm. 2. Såsom exempel på subjektslösa satser må nämnas följande: *u̯ɑ́t u̯a-ðú fa̯r ȯltɪ̈a̯t* (vem) vet var du far alltjämt, (här är så tråkigt —) *fárɪ-ðaɻt-so-i̯r-ɪnt-að* far dit, där det inte är det! *u̯a̯r-a-sɨ́ bɪ̀stalsɐ̄m* nu var han (du etc.) beställsam (iron.), *ɑ́ u̯ɑ̯t-ɪg-i̯ɪnt u̯ɑ̯n-so-i̯r* det vet jag inte vad det är; dessutom stelnade uttryck som *mo-u̯ito* må veta, *nau̯g mo-trú̯æ ɑ́ð* (nog) må tro det.

§ 146. Några värb, som i rspr. endast förekomma med formellt subjekt, konstrueras i ås. **personligt,** t. ex. *ɑn-su̯ɑ̀ɻðar ɪ-ku̯íðɪm* det svider i magen på honom, *ɪ-klɑ̀ar atrɪ-ròvskuæ̯rɪ̯n* det kliar i analöppningen på mig. Omvänt förekommer ofta i ås. opersonligt uttryckssätt, där rspr. använder personligt, t. ex. *að-ɑd-bʏ̯æ̆vt u̯ó-no mɪ́n-sɪg* vi skulle behöva ta något med oss, *að-ɑ-frusɪð-átrɪ-uæ̯s lɪ̯teð* vi ha frusit litet, *að-ɑ-fʏ́kt ȯl tráɻ nʏ̨* de ha följt alla tre nu.

§ 147. **Predikatsvärbets kongruens.**

a) Predikatsvärbet rättar sig i allmänhet efter subjektet till person ock numerus, detta även då subjektet är ett plurale tantum, t. ex. *flɑ̀tar ɪro-gu̯æ̯ðar* grädden är god, *dórar ɪro-stɑ̀ŋ-dar* dörren är stängd.

b) Då subjektet är ett kollektivum, står predikatsvärbet ofta i plur. t. ex. *ɑ̀ra-ðu u-fú̯æ̯ʃʂa ku̯áðo* hör du hur folket

sjunger? *gąmfūɑ̯ʃɛəð ovo-sákt sǫ́* gammelfolket har sakt så, *mɨast ɨɛ̨l bʏ́n ovo-u̯ɛəð-ɨ tɨmbaskūɑ̯g ɨ-u̯útar* mäst hela byn har varit i timmerskog i vinter, *ɨʃʂa-u̯ɛ̨t-íg u̯a-stʏ̀ɑ̯st díɑ̯ln iro* inte vet jag var största delen (av invånarna i byn) är, *ʏ̀vʏrɨɑ̯tę ovo-no-fùɑ̯rfōl̥d so-ðɾɑ̯-bàl̥-ɨnt ɬlaɻ-ɨ-u̯ɑ́g-dɾɑ̯m* överheten har något förfall så att den inte kan släppa i väg dem.

c) Då subjektet är ett relativt pronomen, rättar sig predikatsvärbet till person ock numerus efter korrelatet, t. ex. *əð-ɨ-u̯ɨ́ so-ąm-gɑ́rt-əð* det är vi som ha gjort det, *ɑ-u̯ar-ą̀ndɪs og-dú̯ so-u̯arɨ-stàrkast* det var Anders ock du som voro starkast.

d) Då subjektet består av flera koordinerade ord av olika personer, har vid bestämmandet av predikatsvärbets person första personen företräde framför andra ock andra framför tredje, t. ex. *dú̯ ɑld-íg ulųm-fóro* du eller jag skall[1] fara, *úlov og-dú̯ u̯arɨ-nogųmàl̥astas* Olov ock du voro någon annan stans, *u̯ar avɨ-ðú̯-og-fą̀ðɑ u̯ɑ́ mɑ́ɨ* var har du ock far varit under tiden (medan)?

e) Då subjektet består av flera koordinerade ord, står predikatsvärbet alltid i plur., om det följer efter subjektet, men kan stå i sing., om det går före subj., t. ex. *nau̯g ar-* (eller *ąm-*) *ą̀ndɪs og-íg u̯ɛəð-a-bórn* nog ha Anders ock jag varit till Borgen (ett fäbodställe), *og-da-stúɑ̯* (eller *stùɑ̯*, d. v. s. oförkortat *stùɑ̯ðo*) *stàfąngūb̥ɨn og-pòʏkar-os nast-gą̀mstugūn* ock där stodo Staffangubben ock hans söner vid gamla stugan, *sɑ̨ fɨk* (eller *fɨgg*) *ą̀ndɪs og-l̥às kųm-íɲ* sedan fingo Anders ock Lars komma in.

Anm. 1. Vad beträffar predikatsfyllnadens kongruens i dylika fall, märkas följande exempel: *og so-stúr ɨr-* (bättre: *stùrar ɪro-*) *ą̀ndɪs og úlov* ock så stora äro Anders ock Olof, *íɑ̯t ą̀ndl̥ɨt og-nɑ́va u̯a-frát* en kind ock näsan voro förfrusna (plur. kan här ej förekomma), *ɨndʒbuɑ̯sb̥ɑ̄r og-bàusb̥ɑ̄r ɪro-grą̀l̥ snɨùɑ̯ɨɑ̯lar* Ingeborgsbärget ock Bausbärget äro alldeles snöhela (d. v. s. snötäckta; sing. kan här ej förekomma).

Anm. 2. Efter värben *íɑ̯ta* 'heta' ock *kòl̥a* 'kalla' förekomma predikatsord som t. ex. *əð-ɨr ɨɑ̯n-stùgārd so-ɨɑ̯tar ǫstr-ǫ-ǫ̀sǫm* det är en stor gård som heter (gården) öster på åsen, *ǫ-ðɑ̯ gą̀mstugǭ ǫ̀n kòl̥ųm-u̯ɨ ɪnð-ɨ-ʃʂìl̥ąm* den här gamla stugan den kalla vi (stugan) nere i kilen.

[1]) Märk, att ås. använder plur., se ovan under e.

II. Substantivens bestämda ock obestämda form.

§ 148. Bestämd form begagnas i en stor mängd fall, då rspr. har obestämd form, t. ex. *að-ɨr-àu̯ru̯aðrāð ɨ-dą́g* det är yrväder i dag, *ulųm-fǫ sɟʂɣ́raðˌat-mìdā̆gs* vi skola få surmjölk till middag, *u̯ɪl̥-du fǫ́ snúsa-mɨn-mɨg* vill du få snus av mig? *ɪg-a-gą́rt stàrkāln íg* jag har gjort en stark häl jag, (vad finns det i den här lådan? —) *ką̀mbar* kammar, *du-lùkta brą̀nduɨnɨ̄* du luktar bränvin, *fǫ-sɨ̨ǫ ųm-fǫm-tùæ̆rɵ̄t ɨ-dą́g* få se om vi få torrt hö i dag, *av-í fùl̥ąn kápɨn* häll i en full kopp! *ą̨n-spǫ́ u̯àðaruąmbɣ̄tað* han spår väderombyte.

Anm. 1. Pron. *ísɨn* 'denne, den där' åtföljes alltid av best. form, t. ex. *ísɨn káln* denne man, *ɨ-ísuąm gą̀rdą̨m* i denna gård.

Anm. 2. För att beteckna mångfald användes best. form i uttryck som t. ex. *ą̨n-ą̨-túsnę* han har många tusen.

Anm. 3. Om best. form vid postponerade egendomspronomina se nedan under pronomina.

Anm. 4. Efter pron. *ɔ̀laɨk* 'dylik' brukas best. form ofta, då uttrycket har pejorativ betydelse, t. ex. *du-ą̨l-ɨnt brùk ɔ̀làɨkų-gą̀mbal-ų̄æ̆rdę* du skall inte bruka dylika gamla ord, *ɔ̀laɨk-ų̄æsku̯l̥dę* en sån där oskuld! Någon gång äfven efter *nógar* 'någon', t. ex. *nó gráṇdað* ett litet grand.

§ 149. Mera sällan förekommer obestämd form, då rspr. har bestämd, t. ex. *u̯ą̀ruąm-dar ųm-nǫ́t* vi voro där om natten, *ɨ-fɨ̨úæ̆rd ųm-u̯ítar* i fjol vintras[1], *fɪrɪ-sùṇdā̆g* före söndagen[2], *ɨ̨ar ɨ-bɣ̄* här i byn, *du-al-lìg at-u̯ɪ-u̯ą̀g dú* du skall ligga vid väggen du, *rę̀ṇ-ǫ-rǫ́v* ränna på ändalykten.

Anm. Efter pron. *ɨ̀ą̨nda* 'enda' ock *ol̥* 'all' (i sing.) förekommer endast obest. form, t. ex. *að-ɨ-ðąn ɨ̀ą̨nd gą́u̯gg ɪg-a-sít-ą̨n* det är den enda gången jag har sett honom, *ą̨m-ɪ̨ą̨tɪð-úp̨ òlą̨n grɵ́t* vi ha ätit upp all gröten.

---

[1]) Så även *ɨ-fɨ̨úæ̆rd ųm-ǫ́st* i fjol höstas (men *fòrsǫmōrn* i fjol somras, *fòrų̄rą* i fjol våras).

[2]) Endast 'söndag' konstrueras så; annars *fɪrɪ-tųæ̆sdą̄n̨* före tors dagen etc.

III. Genitiv.

A. Genitiv av substantiv.

§ 150. Obestämd genitiv förekommer endast i följande tre fall:

1) efter prep. *at* 'till'. Bland de mycket talrika uttrycken av detta slag må nämnas följande: *at-bʏ́s* till bys, *at-ę̀ndas* till slut, *at-fríṣ* i fred, *at-màṛknāṣ* till marknaden, *at-sɨ́ús* till sjöss, *at sùṇdāğs* till om söndag, *at-pràstar* till prästen, *at-skàu̯lar* till skolan, *at-blàstar* till blästan, *at-bùðar* till fäbodarna, *at-bòṛgar* till Borgen[1], *at-ɨ̯ùæ̯lar* till jul, *at-ɨ̯ògdar* till hälgen, *at-ɨ̯òpar* till jälp, *at-kʉ̀ą̀nar* till kvarnen, *at-ʃṣʏ̀ɣæṛʃṣar* till kyrkan, *at-lʏ̀ɣgnar* till lögn[2], *at-màṣar* till mässan, *at-są́ɨ̯ğs* till sängs, *at-skrìptar* till skrift, *at-tòṛkar* till torkning, *at-fúæ̯ks* till folk, *at-ǧzàstbūæ̯s* till bröllop, *at-lą́ɨ̯vs* vid liv, *at-u̯áðas* för vackert väder[3];

2) efter prep. *ɨ̯* 'i' vid följande tidsuttryck: *ɨ-bàgą̄nas* under skördetiden, *ɨ-gómorgūs* i går morse, *ɨ-mòṛgus* i morse, *ɨ-kuą́lds* i går kväll, *ɨ-sǫ́mos* i somras, *ɨ-u̯ɨ̀tras* i vintras, *ɨ-u̯ǫ̀ras* i våras, *ɨ-ǫ́s* i jåns, *ɨ-ǫ̀stas* i höstas, *ɨ-ǫ̀vlas* i våras;

3) såsom possessiv genitiv, detta endast i förbindelse med föregående possessivt pronomen, t. ex. *ɨsų-ɨ̯ą́ lóðǫ a-stę̀ndaðₒǫ-màɨ̯nųm fą̀ðaras gą̀ṛda* den här ladan har stått på min fars gård, *a-u̯a̯r-ų̀æ̯rųm fàfą̄ras fàfą̄r so-bʏ̀ɣgd dǫ-ðą-ʃṣʏ̀ɣælbū̄ðą* det var vår farfars farfar som byggde den där myrslåtterboden, *a-u̯a̯-ðą̀ɨ̯-nųm kàḷas mɨ̀ɱɨ̯n* det var din mans mormor.

§ 151. Bestämd genitiv är likaledes ganska sällsynt (jfr § 153) ock förekommer företrädesvis absolut ock av substantiv, som beteckna personer, t. ex. (vems stuga är det? —) *aðɨ̯-smíðɨ̯-mas* det är smedens[4], *stúgǫ ɨ̯-sakt-sùsɨ̯ųmas mą̀n ɨ̯ą̀mą̄nað ąra-bùæ̯lą̄ą-tɨ́ḷ* stugan är nog Susi-folkets men hemmanet tillhör bolaget; dock även i andra fall, t. ex. *ɨta-ɨ̯ą́r ɨ-kʉ̀lųmas są́ɨ̯ɣg*

[1]) Ett fäbodställe (nom. *bǫ́ɨ̯ą*).

[2]) I uttr. *dràu̯ at-lʏ̀ɣgnar* driva till lögn.

[3]) I uttr. *a-skáɨ̯n at-u̯áðas* solen skiner (om kvällen) ock bådar vackert väder.

[4]) Nästan hällre säges dock *ǫ-ą̀ra smíðɨ̯m-tɨ́ḷ* hon tillhör smeden.

det här är flickornas säng, *ąn-dą-skúægęn ɪ-bý̨nas* den där skogen är byns, *ɪsn-ɪ̨ą-bɪ̨ygnɑ̄n̨ ɪ-sǫ̀nas* den här byggnaden är sågens.

Anm. 1. Genitivändelsen kan även läggas till ord, som tillsammans med huvudordet uttrycka ett enda begrepp eller som stå i stället för ett substantiv, t. ex. *ą̀n-up-ɪ-bùθų̨mas ą̀tą* »Anna-uppe-i-bodarnas» mössa, *ąn-bą̄ prɪdɪką̀nt̨ąm-ɪ̨ar-ùpas ą́n* han bar »predikanten-här-uppes» (ɔ: packning) han, *nɪ̀ǝǫmɪ̨nas mɪ̨ǫ́k* »nedanförs» mjölk[1].

Anm. 2. Av några ortnamn förekommer genitiv på ett sätt, som alldeles avviker från bruket i rspr., t. ex. *ɪg-al-aut-gàrbɪ̨ɑ̄s* jag skall ut till Garbärg, *ąn-lǫ́t ąn-al-aut-rùǣtnar og-mólǫ* han säger att han skall ut till Rot ock mala; jfr *at-àvatsbɪ̨ɑ̄s* till Evetsbärg.

B. Genitiv av andra ord.

§ 152. Utom av substantiv förekommer genitiv:

a) av adjektiv i best. form, t. ex. *òðrą ɪ-lɪ̨ùǣtąmas* den andra (ɔ: den svarta roten hos orchis maculata) är den Fules, *ą̀rmklɑ̄ð ɪ-dɪ̨ų̨mbų̨nas* halsduken är den dövstummas;

b) av pronomina; avvikelser från rspr. äro här sällsynta, t. ex. *ǝð-ɪr-ɪ̨ygqumdɪǣras stʃɣ́ál mɪ́n̨* det är inte skäl (besked) med någondera.

IV. Dativ.

§ 153. Genitivbegreppet uttryckes vanligen genom postponerad dativ, t. ex. *sɪ̨ǫ-stùrɑ̄stn̨ bàltamasfɑ̄ðar* se Bältermas-fars stora häst! *fɪ̨ǫ̀sbʉ̄ðą stùmɑ̄sųm* Stormas-folkets ladugårdsbod, *káln smɪ̀smɑ̄rgɪt* Smeds-Margits man, *ʃɣ̀ɪ̀lɪ̨ygqąn dɣǣ-ðą̄ ǧɣɪ̨ǣtna* den där getens killing, *ɪ̀tað-ɪ búǣrda làsą* detta är Lars' bord.

§ 154. Efter värben 'skola' ock 'vilja' står en instrumental dativ i uttryck som t. ex. *ų̨ą̄n-ą́l-ɪg ɪ̀sǫ* vad skall jag med det här? *ų̨ą̄n-ų́ɪ̨l-du kàfɪfatɪ̨* vad vill du med kaffefatet? *ų̨ą̄n-ą́l-du klʉ̀k̨ųn* vad skall du med klockan?

§ 155. Vid advärben på *-tar* förekommer en lokativ eller temporal dativ i uttryck som t. ex. *upta-skàrsatʉ̄m* uppför klippavsatserna, *ulųm-ɔ̀lǫ́ ǫsta-stɪ̨ą̄nųm* vi skola slå öster i stenarna, *ǝð-ɪ́-ɪ̨ą̄ nǫrta-bɪ̨ą̀rgųm-nogār* det är här norrut i bärgen någonstans, *ukɪ̨n-kųmb nǫ̀rdǫta-lą́ndsų̨ą̄ąm* vem kommer norrifrån utefter landsvägen? *drą̄-kąm-sìglą̄nd ùvǫtar-ǫ̀vɪ̨n* de kommo seglande

[1]) Adv. *nɪ̀ǝǫmɪ̨n* betecknar i varje gård i Åsen den närmast nedanför liggande gården.

uppifrån utefter älven, *ulụm-sẓǫ́ frąmtar-ȯ̀stąm* vi skola se frampå hösten, *àtǫtar-ȯ̀rụm* (l. *u̯ȧ́rdn̥* l. *u̯ȧ̀rdụm*) förr i världen.

§ 156. I en del stelnade uttryck förekommer likaledes en från rspr. avvikande dativ, t. ex. *dɪe̯r-ɪro-ɨnt-párụm* (l. *mákụm*) de äro omaka (om strumpor o. d.), *ąn-kụmb-ɨnt-brȯ̀dagū̯m* han kommer inte så snart.

§ 157. **Dativ vid adjektiv.** Såsom åtföljda av dativ ha antecknats följande adjektiv:

fa̯ɨn glad, t. ex. *ąn-ká̧n̥ u̯a-fá̧ɨn-dyæ̯ ęndǫ́* han kan vara glad över det ändå;

frɨ̧ fri, t. ex. *ąn-ar-uæ̯rta-frɨ̧ aksìsẹąm* han har blivit fri från exercisen, *ǫ-u̯art-frɨ̧-ðyæ̯* hon blev frikänd därifrån;

ɨ-u̯árɪ varse, t. ex. *ɪg-u̯art-ɨ-u̯árɪ-ǫm* jag blev varse honom;

ku̯ɨ̧t kvitt, t. ex. *ɪg-u̯art ku̯ɨ́t-ǫm* jag blev honom kvitt;

la̯ɨ̧k lik, t. ex. *du-ɪ-so-lá̧ɨ̧k fą̄ðą-ðąɨnụm* du är så lik far din;

lùvlɪg lovlig, t. ex. *að-ɪr-ɨ̧ggụm lùvlɪkt ta-lɨ̧ùæ̯ga* det är för ingen lovligt att ljuga;

lɨ̧̄ðug lydig, t. ex. *ąn-dá̧ u̯a-fùæ̯rā̧ldrụm lɨ̧̄ðug* den där var föräldrarna lydig;

nǫ̀ðug nådig, t. ex. *gú̧ð-ɪ-sɨ̧̄nderụm nǫ̀ðug* Gud är syndare nådig;

sʃʂɨ̧̄ldug skyldig, t. ex. *ąn-ɪ-sʃʂɨ̧̄ldug nę̀mdąm ɨ̀n̥dra krùæ̯nar* han är skyldig nämdemannen hundra kronor;

trùæ̯gą̧n trogen, t. ex. *râką̧n ɪ-trùæ̯gą̧n à̧usbū̧æ̯ndąm* hunden är trogen husbonden;

ɨ̀ą̧æ̯lā̧ɨ̧k olik, t. ex. *à̧n̥dɪs ɪr-ɨ̀ą̧æ̯lā̧ɨ̧k ȯ̀lụm-sʏsḳù̀nụm* Anders är olik alla syskonen;

ɨ̀ą̧æ̯lɨ̧̄ðug olydig, t. ex. *du-á̧l-ɨnt u̯ar-ɨ̀ą̧æ̯lɨ̧̄ðug fą̀ðą-ðąɨnụm* du skall inte vara olydig mot far din;

ɨ́ą̧æ̯ɪ van, t. ex. *ąm-uæ̯rt-ɨ́ą̧æ̯ɪ ðyæ̯-dá̧ nụ* vi ha blivit vana vid det där nu[1];

u̯ȧ̀rdug värdig, t. ex. *kùlą ɪ-sakt-u̯ȧ̀rdug dọm-da-pòʏʧʂąm* flickan är minsann värdig den där pojken;

u̯ɪð obehagligt berörd av, t. ex. *ɪrụm-so-u̯ɨ̀ðą drùḳąnkālụm* vi äro så obehagligt berörda av (leda vid) de druckna karlarna, *ástn̥ u̯a-u̯ɨ́ rùʧʂąm* hästen var obehagligt berörd av röken.

Anm. Advärbet *nąr* 'nära' åtföljes likaledes av dativ, t. ex. *bɨ̀ʒ̧ʒ-ụm-dǫ-fɪl-u̯ɨ́ nę́-fɨ̧ȧ̀lsąm* vi bo då väl nära fjärdingsman, *nę̀ma-ku̯ȧ̀l-dąm* närmare kvällen.

[1]) Däremot konstrueras adj. *u̯ąn* med *u̯ɪð* och ackusativ.

§ 158. **Dativ vid värb.** Det stora flertalet värb i ås. åtföljas av ackusativ; med dativ konstrueras emellertid följande värb:

bàɻða vänta på, t. ex. *du-al-bàɻð-ǫm* du skall vänta på honom;

bɪtàla betala, t. ex. *náuɡ duɡ-ɪg-bɪtàl-ǫm um-ɪg-u̯íl* nog kan jag betala honom om jag vill;

bìða ivrigt bedja (det vanliga uttr. för 'bedja' är *ar-ǫ́-mɪn* eg. 'höra på med');

bɻùæða bjuda, t. ex. *ulɥm-bɻùæ bo-prùæstam ǫg* vi skola bjuda prosten också;

blàn̪da blanda, t. ex. *ulɥm-blàn̪d mɻójʃɻn og-flàtɥm* vi skola blanda mjölk ock grädde;

blàka blinka[1], t. ex. *ɑn-blàkar ǫgɥ́m* han blinkar med ögonen;

búæðo båda, t. ex. *búæða kàlɥm nɥ̆-ðɪɑr-ul-ɪ́n̪ og-ɻáto* båda karlarna nu att de skola in ock äta;

bùæta bota, t. ex. *náuɡ ɪr-ǫ-dùktɪg bùæt krɪ̀ʏtʉ̄rɥm* nog är hon duktig att bota kreatur;

bʏ̀ta byta, t. ex. *ulɥm-bʏ̀t àtɥm* vi skola byta mössor;

dɛ̀ma dämma för, t. ex. *u̯àtnɛ̨* vattnet;

dràɻta skita, t. ex. *ʤɻ́ætɑ̨ draɻt-kàbɥm* geten skiter stockar (uttr. för förstoppning);

dòpa stjälpa omkring; döpa, t. ex. *u̯ɪso-a-ðu-dǫ́pt skǫ́lr* varför har du stjälpt omkring skålen? *dòp-krìpɥm* döpa barn;

ɛ̀la slå ijäl;

ɛ̀nder ändra, t. ex. *ɪʃa-duɡ-ɪ́g ɛ̀n̪de-ðʏæ̆-ðɑ́r* inte kan jag ändra det där;

ɛ̀n̪sa bry sig om;

ærva ärva, t. ex. *ɑn-ærvd fùæ̆rāl̪drɥm* han ärvde föräldrarna;

ása hässja, t. ex. *ulɥm-às pɪ̀lūskɥm nu* vi skola hässja peluskerna nu;

fɑ̀ɻɡɛn fägna, t. ex. *ulɥm-fɑ̀ɻɡɛn gɑ̀l̪kālɥm-mɪn-nogār* vi skola fägna valljonen med något;

fɑ̄ra färja, t. ex. *ɑn-fɑ̀rd ʃʂʏæ̆lkālɥm ʏvʏr-ɛ̀vɑ̨* han färjade »kölkarlarna» (d. v. s. myrslåtterfolket) över älven;

flɔ̀ta flotta (timmer);

flóto flotta (på flotte);

---

[1]) På samma sätt *blɪ̨ŋka*.

flỳ̀ʈa flytta, t. ex. *flỳ̀ʈ dɻ̩m-da-stùɐ̯lum* flytta de där stolarna; *fùɐ̯ra* forsla;

fỳ̀a följa, t. ex. *ulɨ-fỳ̀ súsɯm-ald* skolen I följa Susi-folket? *fỳ̀la* fylla, endast i uttr. *fỳ̀l-ò̩rum*;

fɔbɻ̩ùɐ̯ɔa förbjuda, t. ex. *du-al-fɔbɻ̩ùɐ̯ krìpum kòyt ɻ̩ár* du skall förbjuda barnen att springa här;

fɔdàɻ̩va fördärva, t. ex. *brɳ̀nd̪ɯ̃nad a-fɔdàɻ̩va pòɣkum ɻ̩ar-ɨ-bɣ́m* brännvinet har fördärvat pojkarna här i byn;

fɔstò̩ra förstöra, t. ex. *dɪɐ̯r-ovo-fɔstɔ́ɻ̩t dràgspɭ̀l̪* de ha förstört dragspelet;

gɳ̀ta valla, t. ex. *krìɲ̩par ɪro-àɲ̩t o-gɳ̀t smóloɲ̩m* barnen äro ute ock valla småboskapen[1];

glɳ̀ɲ̩a glömma, t. ex. *a-du-glɛ́ɲ̩t knàɻ̩vɳ̩m ɻ̩ɑma* har du glömt kniven hemma;

grò̩ta gråta, t. ex. *ɑð-ɨ́ son-ɑd-balt-grò̩t blùɐ̯ðɳ̩* det är så man skulle kunna gråta blod;

gǫ ge akt på, t. ex. *ɑn-gǫ̀d ɻ̩ɣgo* han märkte ingenting;

gópo gapa, t. ex. *ɑn-gápa mɳ̀ɳ̩ɑm* han gapar med munnen;

ʤɜ́to omnämna, t. ex. *ɪʃʂa-gɑt-ɑ́n ɻ̩ɣg-ɔlàɻ̩ko* inte nämnde han något dyligt;

ʤɜ́vo giva, t. ex. *o̩-gɑ́v-o̩m lɪl̪mɯ̃n̪* hon gav honom »lillmunnen» (d. v. s. en kyss);

ʤɻ̩ɣɐ̯la vyssa, t. ex. *fàmɯ̃n̪ sɻ̩t-og-ʤɻ̩ɣɐ̯la lɪl̪gɔ̄sɑm* farmor sitter ock vyssar lillgossen;

ɻ̩ò̩pa jälpa, t. ex. *ulɯm-ɻ̩ò̩p ù̩rderɯm ta-stʂáro* vi skola jälpa Urd-folket att skära;

kàsta kasta, t. ex. *ɑn-kàstad ɻ̩ɑnɯm-stɪ̀ɻ̩na* (*stɪ̀ɻ̩nɯm*) han kastade en sten (stenar);

kávaɭ rulla;

krɻ̩ɣɐ̯ʧa kröka, t. ex. *ɑn-krɻ̩ɣɐ̯kt fùɐ̯tɯm* han krökte benen;

kùga lägga upp i stack (*múɐ̯sɔm* mossa; *kùga* = 'kugga' styr ack.);

làɻ̩kɳ̀ likna, t. ex. *ɑn-làɻ̩knar ɻ̩ɑnɯm-bùʧa* han liknar en bock;

làɻ̩nʤa förlänga, i uttr. som t. ex. *a-làɻ̩nʤa dágɯm* dagarna förlängas;

[1]) Men märk uttryck som *ulɯm-gɳ̀t ɳ̀ndrɯnɳ̀n* vi skola låta den vallade boskapen beta av »andrunen» (d. v. s. det nyvuxna gräset på slagna ängar).

lɑ̀u̯tɑ luta, t. ex. *du-lɑ́u̯t bu̯ɑ̈kstɑvu̯m fɑ-mɨ́ʃsɪð* du lutar på bokstäverna för mycket;
lɑ̨sɑ läsa, t. ex. *lɑ̨s-dɔ́rɥm* läsa dörren; däremot t. ex. *lɑ̨s-tɑ́n̨ɑr* förlora tänderna, *lɑ̨s-ʃsɣ́n̨ɑr* lösa korna;
lʉ̀kɵɑ lukta, t. ex. *ɑ-lʉ̀kɵɑ fɪsɨ* det luktar skit, *ɑ-lʉ̀kɵɑ gʉ̈ɑ̈ðo* det luktar gott;
lúvo lova, tillåta, t. ex. *ɪg-ɑ-lúvo kʉ̀lɥm u̯ó-ɨɑr* jag har lovat flickorna att vara här;
lɣ̯ðɑ lyda, t. ex. *du-ɑl-lɣ̯ mɥ̀n-dɑ̨nɑ nɥ* du skall lyda mor din nu;
lɣ̯ftɑ lyfta, t. ex. *ɪg-dɥg-ɨnt lɣ̯ft fʉ̈ɑ̈tɥm frǫ-bɔ̀lɑ̨m* jag orkar inte lyfta fötterna från marken;
lɣ̯sɑ lysa, t. ex. *du-ɑl-lɣ̯s-ɑ̨nɑr* du skall lysa hänne;
lóðo köra in i lada, t. ex. *dɪɑ̈r-old-ǫ́ lóðo sɑ́n̨* de hålla på att köra in säden;
lógo laga, t. ex. *ɑn-ɑl-logo-stʉ̀ɑ̈lɑ̨m-ɑ-mɪg* han skall laga stolen åt mig;
lɑ̀pɑ rulla;
lɔ̨nɑ löna, betala lön, t. ex. *náu̯g ɑl-du lɔn-ɑ̨nɑ u̯ɔ̀ldɑr* nog skall du löna hänne bättre;
ɔ̈lɑ̀ɨnʃsɑ slänga;
ɔ̈lɑ̀u̯pɑ släppa, t. ex. *ɔ̈lɑ̀u̯-fɪsʃspuɑ̈ðɨ̯* släpp metspöt!
ɔ̈lɪ̀u̯pɑ slippa, t. ex. *ɔ̈lɪ̀u̯ɪ-ðǫ̨-ðɣ́ɑ̈-bɪsu̯ɑ̄rnɑ̨* I slippen då det besväret;
ɔ̈lópo smacka, t. ex. *ɑn-ɔ̈lápɑ tʉ̀ŋgɥn* han smackar med tungan;
ɔ̈lɑ̀pɑ släpa;
mɑ̀trɨ̯ɑ̨ðɑ laga mat åt;
mɣ̯ɑ̈tɑ möta, t. ex. *ɪʃsɑ-mɣ̯ɑ̈ɨ̯t ɨ́g-ɨŋgu̯m* inte mötte jag någon;
mɔ̀rdɑ mörda;
nɑ̀ɨ̯kɑ neka, t. ex. *ɪʃsɑ-dɥgd-ɨ́g nɑ̀ɨ̯k-ǫm ɨ̨ntnoð* inte kunde jag neka honom något;
nǫ nå, t. ex. *ɪg-nɔ̨̀d-ɨnt-ǫm-oldɑ̄r* jag nådde honom aldrig;
ɔ̀kɑ köra, t. ex. *ɔ̀k-u̯íðɨm* köra ved;
ɔ̀lɑ hålla, t. ex. *du-ɑl-ɔ̀lɑ̨d-ǫm dɥ́* du skall hålla honom du, *ɔ́lɑ̨d-ʃsɑ̀ftɑ̨m* håll käften!
ɔ̀ysɑ hysa;
plɑ̨ntɨ̯ɾɑ plantera, t. ex. *ɪg-ɑl-plɑ̨ntɨ̯ knɔ̀ytnɑvu̯m mɪlǫ-ɔ̀gɥm-ɑ-dɪg* jag skall plantera knytnävarna mellan ögonen på dig;

rɑ̀ɻɣɐn ·rägna, t. ex. *ɪg-ɪ-tɥɐ̈ndʒɪn-áut fast-ɐd-ɑd-rɑ́ɻɣt ʃʂýdrɪtʲ* jag är tvungen ut om det också skulle rägna koskit;
rágɐl regla;
rɔ̀ɔ̈ɑ rå, t. ex. *du-rɔ́ɔ̈ ɻ̀ggo* du rår intet;
rùb̥ɑ rubba;
rùkɑ vagga, t. ex. *du-ɑl-rùk̥ gòsɑm* du skall vagga gossen;
rʉ̥ɑ̀ɻɔ̈ɑ vrida, t. ex. *rʉ̥ɑ̀ɻ ʉ̀ɻʉm* vrida till vidjor, *u-ɔ́ʉ̥-dʉg-rʉ̥ɑ̀ɻ krùp̥ɑm* hur du kan vrida kroppen;
rʏ̥ɐ̈rɑ röra;
sɑ̀ɻɑ säga, t. ex. *du-fɔ̥-ɔɔ̥-ɪnt-sɑ̀ɻ ɻ̀ggʉm ɐ-ɔɑ́r* du får då inte säga någon det där;
sɑ̀upɑ dra in[1], t. ex. *ɑn-sɑ́up snórɪm* han drar in snoren;
sɐ̀ʃʂɑ sätta, endast i uttr. som t. ex. *sɐ̀ʃʂ-rʉ̥ɐ̈rʉm* sätta rovor;
sígɐl kasta, t. ex. *ɔ-sìglɐd ɻɑn-ʉ̀ɔ̈otrɑ̄ɻ-ɑ-mɪg* hon kastade ett vedträ på mig;
skɑ̀fɑ skaffa, t. ex. *bùɐ̈lɑ̄ɑ̈ɔ̈ ɑ-skɑ̀fɑɔ̈-ɔm ɻɑn-stúgu* bolaget har skaffat honom en stuga;
skóɔ̈o skada, t. ex. *du-ɑl-pɑ̀s̥-dɪg so-ɔu-skɑ́dar-ɪnt bʉ̥ɐ̈rdɑ̨* du skall passa dig så att du inte skadar bordet;
skòʏlɑ, endast i uttr. *skòʏl-ɑ̀rʉm* vara orolig;
skúɐ̈to skjuta på, t. ex. *ɑn-skúɐ̈ta ʉ̥ɑ̨ʉgnɑm upta-bòk̥ɑm* han skjuter på vagnen uppför backen;
smɑ̀lɑ smälla, t. ex. *du-fɔ́r-ɪnt smɑ̀l̥ dɔ́rʉm sɔ̥* du får inte smälla med dörrarna så;
súɐ̈ro svara, t. ex. *du-ɑl-ɪnt-súɐ̈ro-ɑnār* du skall inte svara hänne;
spɑ̀ɻɑ spy, t. ex. *ɑn spáɻ brɑ̨ɔ̈uʉnspɑ̄ɻʉm* han spyr brännvinsspyor;
spɻɑ̨ɑ sparka, t. ex. *ɑn-kòʏt̥ og-spɑ́n̥ fʉ̀ɐ̈tʉm* han sprang ock sparkade med benen;
spɪ̀l̥ɑ spilla; slösa bort, t. ex. *ɑn-spɪ̀l̥ɑ pɑ̨n̄ɻ̥ggʉm* han slösar bort pängar;
spʉ̀t̥ɑ spotta, t. ex. *ɑn-spʉ̀t̥ɑ blʉ̥ɐ̈dɑ̨* han spottar blod;
stɑ̀lpɑ stjälpa om;
stɑ̀ɱɑ̨n stämma, t. ex. *ɪg-ɑl-stɑ̀ɱɑn ɻɑnʉm-bɻɑ̀rkɑ̄l̥* jag skall stämma en bärgkarl (d. v. s. en Evetsbärgsbo);
stɪ̀l̥ɑ fodra (kreatur);

[1]) Men ej i bet. 'supa'.

strɨ̀ta spruta, t. ex. *a-strɨ̀ta ɻàl̥dɑm* elden sprutar fram;
stɨ̯ʊ̂a stödja, t. ex. *du-al-ɻɔ̀p-mɨg stɨ̯ʊ̂d-àsʉn* du skall jälpa mig stödja hässjan;
sʃʂɨ̀ʃta skifta, t. ex. *sʃʂɨ̀ft-fàrgʉm* skifta färg;
sʃʂɨ̀ka skicka, t. ex. *ɔ-a-sʃʂɨ̀kad-ɔm ɪa̯t-ʊ̯ɨ̯kʉ̄æ̯rt* hon har skickat honom ett vykort;
sʃʂʉæ̯sa skjutsa, t. ex. *ɑn-ʊ̯ɛ̀l̥d-ɻnt sʃʂʉæ̯s tʉ̯á̯m* han ville inte skjutsa två;
sʃʂɨ̯ʊ̯da skydda, t. ex. *ulʉm-sʃʂɨ̯ʊ̯d ɪsʉm-ɻa-smɔ̀plɛ̄m̥ptʉm fɑ-nɔ̀rdɔ-ʊ̯ɑəðrɛ̄* vi skola skydda de här småplantorna för nordanvinden;
sʃʂɨ̯æ̯ta sköta, t. ex. *ɪʃʂa-sʃʂɨ̯æ̯ter-íg ɻɡgʉm-àstʉm* inte sköter jag några hästar;
stɨ̯ra styra;
sʊ̯ɑ̀ɻndʒa svänga, t. ex. *ɑn-sʊ̯ɑ̀ɻndʒar àrmʉm* han svänger med armarna;
sʉ̯æ̯la kasta;
sɨ̯ta vårda, t. ex. *ɔ-al-sɨ̯t krɨ̀pʉm-a-dɻ̀ɑm ɔ́* hon skall vårda barnen åt dem hon;
sɨ̯æ̯ʃʂas lyckas för;
sɔ så[1], t. ex. *ɑn-sɔ́r àgrɑm* han sår havre;
sʊ̀ta bry sig om, fästa avseende vid, t. ex. *ɪg-sʊ̀ter-ɻnt-ɔm ɻntnoð* jag fäster ej något avseende vid honom;
tàpa tappa, t. ex. *ɪg-a-tàpa pɑ̀nɻɡgpɨ̯ŋdʒɑ̀m* jag har tappat pänningpungen;
tàpa sätta tapp i (*tʊ̀nʊn* tunnan);
tʂʉ̯æ̯na tjäna[2], t. ex. *ɑn-tʂʉ̀æ̯na ɻʊ̀æ̯tɑm* han tjänar den Fule;
tòrga slå ijäl;
truæ̯ tro, t. ex. *ɪg-trúæ̯r ɻnt-dʉ́æ̯* jag tror inte det;
trɔ̀sta trösta, t. ex. *du-al-trɔ̀st-onɨ̯m* du skall trösta honom;
tɔ̀ka tacka, t. ex. *tɔ̀k ʊ̯ɑrɔ̀drʉm fɑ-nɨ̯last* tacka varandra för sist;
ʊ̯ɑ̀ɻla vila, t. ex. *tàɻ so-fɔm-ʊ̯ɑ̀ɻl àrʉm l̥ɨ̀tað* tigen så få vi vila öronen litet!
ʊ̯ɑ̀ɻsa visa, t. ex. *ɪg-al-ʊ̯ɑ̀ɻs-ɔm trɑ̀ɻgɑ̄rdn̥* jag skall visa honom trädgården;

---

[1]) Men ej i bet. 'beså', t. ex. *ɑm-ɻnt-sɔ̀að ɪsɑn-ɻa-l̥ɔ́tn̥ ɑ́n̥* vi ha inte besått den här åkern än.

[2]) Men ej i bet. 'förtjäna', t. ex. *ɑn-tʂʉ̀æ̯na mɪkal-pɑ̀nɨ̯gg* han förtjänar mycket pängar.

u̯ȧ̀tn̥ vattna, t. ex. *ą̊n-u̯ȧ̀tner ȧ̀stą̊m* han vattnar hästen;
ú̯æ̨gos vårda, t. ex. *dɪæ̨r-ul-ú̯æ̨gos gȧ̀mkelɪ̨ndʒɪ̨n dɪ́æ̨r* de skola vårda gumman de;
ùæ̨rka orka, t. ex. *ą̊n-sý̯æ̨ks-ɪ̨nt ùæ̨rk-dy̯æ̨* han tycks inte orka det;
ù̯æ̨sta hosta (*snórɪ̨m* slem);
ùæ̨ta hota, t. ex. *ą̊n-ùæ̨teə̯d-o̯m mɪ̨n-strý̯k* han hotade honom med stryk;
u̯ę̀ntə vänta, förmoda, t. ex. *ɪg-u̯ę̀ntą̊-ðý̯æ̨* jag förmodar det;
u̯ȧ̀ltə vid hö-»bötning» välta hö från släden, t. ex. *u̯ȧ̀lt-ǫ́ną̊*;
u̯ɪ̀ftə vifta (*rɪ̀mpʉn* med svansen);
u̯ɪ̀nə hinna, t. ex. *u̯ɪ́-du ɪnt-dý̯æ̨-ald* hinner du inte det?
u̯ɪ̀ndə kasta, t. ex. *ą̊n-u̯ɪ̀nd ɪ̨ą̊nʉm-stɪ̀ą̊n-ə-mɪ̨g* han kastade en sten på mig;
ỳ̯pə yppa, tala om, t. ex. *ɪg-u̯ɪ́l-ɪnt ỳ̯p-dy̯æ̨* jag vill inte yppa det;
ȧ̀sə ösa, t. ex. *ą̊n-old-ǫ́ ȧ̀s-u̯ȧ̀tnę̊* han håller på att ösa vatten.

Anm. 1. Orden *ȧ̀kə* 'hacka' ock *stʂáro* 'skära' styra dativ i uttrycken *ȧ̀k-tą̊nʉm* 'hacka tänderna' ock *stʂáro tą̊nʉm* 'skära tänderna'; annars ackusativ.

Anm. 2. Märk också dativ i uttryck som t. ex. *dɪæ̨-ʤzar-ɪ̀l u̯æ̨r-ðə̀rʉm* de göra varandra illa, *ə-mę̊-ą̊n-ȧ̀d-no sætʂ-ʤzáro-o̯nʉ̄m* så länge han hade något att sätta honom till att göra, *du-al-lat-mɪ́g stỳ̯r-og-stȧ̀l bǫ̀tą̊m* du skall låta mig styra och ställa med båten.

Anm. 3. Av dativ åtföljas också en mängd värbalsammansättningar med prepositioner eller advärb, t. ex. *brogo-ɪ́ krʉ̀pą̊m* röra på kroppen, *ɪʃʂa-ą̊l-du-ą̊p-ȧ̀ter-o̯m sǫ́* inte skall du apa efter honom så, *dɪæ̨-far-ɑ́ u̯æ̨rə̀ðrʉm* de öva samlag, *stʂʏ̯nd-ǫ́ pòʏ̯kɪ̨m* skynda på pojkarna, *knak-ɪ́úæ̨p návɪ̨m* slå ihop händerna, *tæ̨p-ȧ́t dórɪ̨m* stänga dörren.

V. Ackusativ.

§ 159. Adjektiven *rad* 'rädd' ock *blɪ̨uæ̨g* 'blyg', som i rspr. konstrueras med preposition, åtföljas i ås. av ack., t. ex. *ɪʃʂa-ɪr-íg rád ràkan* inte är jag rädd för hunden, *ą̊n-ɪ-blɪ́úæ̨g kùlur* han är blyg för flickorna.

§ 160. Några värb, som i rspr. konstrueras med preposition, åtföljas i ås. av ack., t. ex. *ɪg-drǫ̀md ǫ̀n ɪ-nǫ́t* jag drömde om hänne i natt, *ą̊n-a-fəlǫ̀raə̯-o̯n* han har förlovat sig med hänne, *ɪg-al-móto-ą̊n noɲ-u̯ȧ̀lɪ̨ŋg* jag skall mata honom med litet välling.

§ 161. Ack. i uttryck. för **tid** svarar dels på frågan 'hur länge', dels på frågan 'när', t. ex. *ɨ̀ą̱nas a-u̯ad-ɪ-tɨ̀m̱baskūᵹg trɨu̯ᵹ-u̯ɪ̀tar* Jannes har varit i timmerskog tre vintrar, *bàl̨ųm-sakt bàɨ̯ nọn-dą́g ald-ą̀nąn* vi kunna nog vänta en eller annan dag, *au̯au̯áu̯ ɪg-a-u̯a-bròt̨ ɨ̨an-ɨ̀ą̨ląn tą̀ɪma* oj oj oj jag har varit borta en hel timme, *ọ̀n nọ́tę̱ kąm-lɪ̀l̨gōsn̥-tɨ́l* den natten kom lillgossen till, *ọ-ar-ɨ̨ggąn dą́g u̯a-glą́ð a-sas-káln-ęnas dúᵹ* hon har inte varit glad en enda dag ända sedan hännes man dog, *kąmųm-át̨ fàrku̯ā̀ldn* vi kommo tillbaka i förgår kväll, *ąn-ɪr-ùp bo-dą́g og-nọ́t* (*bo-nę́tar og-dógo*) han är uppe både dag ock natt (både dagar ock nätter), *a-ðą́-u̯a nogɥ-l̨ù̯ᵹtstūrų áks ɪsų-ɨ̨a-tɨ́dę̱* det där var några ofantligt stora ax för att vara den här tiden.

§ 162. Ack. begagnas vid rörelsevärb för att beteckna **vägen,** t. ex. *ù̯ᵹkɪ gą̀mbalu̯ā̀n̨* åkten I gamla vägen? *ulųm-fóro ɨ̨ąn-àl̨a-u̯ą́g* vi skola fara en annan väg, *sìglaðųm-ɨ̨nt-u̯ᵹnų atọ-sìglaðųm rà̀n̨sɪ og-bɥ̀æ̯n̥ọ̄nę og nɥ̀ᵹrąn og-tɥ́rɪ og-à̀ąn* vi seglade inte Vanån utan vi seglade Ransisjön ock Björnån ock Norsjön ock Tyrisjön ock Äsjön, *ɪg-a-gaɨ̯ð-ọ̀vą uvọ-ov-brɨ̀a̯u̯ā̀ð* jag har gått på älven uppifrån Bredvad, *og-dú ɪr-à̀u̯t og-lù̀fa skrò̀l̨ʂɥ̄æ̯ln* ock du är ute ock luffar »skrållkölen»[1].

Anm. Ack. av ordet *u̯ᵹg* 'väg' begagnas för att beteckna riktning, t. ex. *ąn-kúᵹgað ò̀l̨-u̯ɨ̀a* han tittade åt alla håll.

§ 163. Ack. begagnas för att beteckna **mått** av det ena eller andra slaget, t. ex. *dɪᵹr-ovo-gáɨ̯ sᵹáks míl ɪ-dą́g* de ha gått säx mil i dag, *stɥ̄æ̯st à̀są ɪ-fɨu̯ᵹr-ą̀lnar ó̜g* den största hässjan är fyra alnar hög, *ąn-dą̱-knáɨ̯vęn ɪr-ɨnt-u̯ᵹ́rd mald-tróɥ̯ ò̀ra* den där kniven är inte värd mer än tre öre.

VI. Adjektiven.

§ 164. Adjektivets förenade obestämda form användes som **attribut,** endast då uppmärksamhet i särskilt hög grad fästes vid adjektivets betydelseinnehåll; i de allra flästa fall begagnas sammansättning av adjektiv ock substantiv. Det heter alltså t. ex. *að-ɪr-ɪᵹt-gǫ́molt búᵹrd ɨ̀tað* det är ett gammalt bord detta, men

[1]) D. v. s. den vidsträckta ödemark, genom vilken landsvägen Åsen-Särna går; *skrò̀lar* är ett älvd. öknamn på Särnaborna.

ɪg-a-ʃʂýæpt ɪat-gą̀mbūœrd jag har köpt ett gammalt bord, *ɪą̀-l̥ɪtą̀ l̥ɪtą̀ ʃʂàɪra* en liten liten kärra, *ɪą̀-l̥ɪtą̀ knùƀa* en liten tjock flicka, men *ɪą̀-l̥ɪ̀l̥kūl̥* en liten flicka[1].

Anm. En från rspr. avvikande användning av adjektiv förekommer i uttryck som t. ex. *sɪo-knáɪvąn spo-dȯ̀dąn, ą̀n-u̯ą̀nder-ádʒą ùpɪ* se kniven spår någons död, den vänder äggen uppåt.

§ 165. **Adjektivens kongruens.** I regel rättar sig adj. (particip, räkneord) till kasus, numerus ock genus efter det ord, till vilket det utgör en bestämning, t. ex. *a-ðu-fáɪð-ą̀n l̥l̥ɪptą̀n ą̀n* har du fått den (kniven) slipad än? *ɪg-a-u̯a-u̯átʂɪ ɪą̀l-nǫ́tę* jag har varit vaken hela natten (den talande en kvinna), *du-ɪ-kàfɪdrūtʂę* du är kaffedrucken (den tilltalade en kvinna), *og-òl̥da fǫn-sɪo-ǫ̀n ȧutfernā* ock aldrig får man se hänne trött, *ą̀n-l̥ɪt-sɪg-bɪstą̀mdą̀n* han sade sig vara bestämd, *stývlą ɪro-tùggu* stövlarna äro tunga, *tu̯ar-og-ɪą̀n-ǫv-u̯úku* två ock en halv vecka (ack.).

I följande fall gäller dock ej denna regel:

a) ett kollektivum åtföljes ofta av adj. i pluralis (jfr § 147 b), t. ex. *ɪą̀l-àusōl̥da u̯a-fą̀ɪggnar-óv-mɪn-mɪg* hela hushållet var glatt att vara av med mig;

b) då adj. utgör en bestämning till pron. *dɪą̀r* 'de' ock detta pronomen syftar på ett neutralt substantiv, kan adj. — men måste ej nödvändigt — få neutral ändelse, t. ex. *dɪą̀r-ɪro-su̯ą̀r-ɪaðų* de (skaften) äro svarvade, *dɪą̀r-ɪro-tu̯ggar* de (*stývlę* stövlarna) äro tunga, *dɪą̀r-ɪro-rȯ̀dar o-grùǣvų* de (tranbären) äro röda ock grova[2];

c) ack. sing. mask. av adj. uppträder ofta, där man kunde vänta sig annan ack.-form, t. ex. *sę-kąnȧ̀nd fɪ̀ggųm-u̯ɪr ǫk-màtą̀n-u̯æs* sedan fingo vi minsann åka oss mätta, *dɪą̀r-ovo-sy̆t-trȧ̀tą̀n-sɪg gą̀mkal̥ɪ̀ŋdʒɪn* de ha skött sig trötta på gumman, *ɪg-bą̀-u̯ȧ̀l-kūmnąn-dɪą̀m* jag bad dem (vara) välkomna, *dɪą̀-sòp-sɪg-fùl̥ą̀n òl̥ar-u̯æp* de söpo sig fulla allihop, *ɪg-tyʃʂa-u̯ȧ̀l̥lą̀n-ǫn* (*dɪą̀m*) jag tycker synd om hänne (dem), *dɪą̀-dʒaro-sɪg-l̥ɪ̀ɣǣlɪgą̀n upǫ-a-dą̀-u̯ísæð* de göra sig löjliga på det där viset;

---

[1]) Flera exempel anföras i ordböjningsläran, till vilken även i övrigt hänvisas i ock för frågan om bruket av adjektivens best. ock obest. form.

[2]) Ack. *dɪą̀m* 'dem' åtföljes däremot i dylika fall alltid av neutralt adj., t. ex. *ɪg-a-ʃʂýæpt-dɪą̀m gȧ̀rų* jag har köpt dem (*klȧ̀ðą* kläderna) färdiggjorda.

d) ett till ett neutralt subst. i plur. hörande adj., som står före substantivet, antar mask.-fem. ändelse, t. ex. *sɻo̯-u-rɻmaðə tráɻnę íro* se hur rimfrostklädda träden äro! *kęn-ǫ́ u̯a-tùgga stývlę íro* känn så tunga stövlarna äro!

Anm. Angående räkneordens kongruens må i detta sammanhang nämnas, att då ett räkn. syftar på ett mask. ock ett fem. substantiv, sättes det i mask. form, t. ex. *ą̀ndɪs og-ą̀n ɪro-grɻnuga bò-tu̯ár* Anders ock Anna äro griniga båda två, *dɪa̯r-ovo-kúmɪð òl-tráɻr bo-kùlą og-pòykar* de hava kommit alla tre både flickan ock pojkarna.

§ 166. **Komparativ.** a) En dubbel komparativ förekommer i uttryck som t. ex. *ɪsn-ɻár ɪ-mɻę́ flòar* den här är flatare, *ɻ́-ðu-ɻnt mɻę́ mùæ̀ðugara* är du inte modigare? *að-ɪ-mɻę́ súæ̀loðara ɻár* det är mera svalnat här.

a) 'Mer än vanligt' uttryckes genom sammansättning av *oðar-* ock komparativ, t. ex. *ɪʃʂa-u̯art-ɻg òðarðara* inte blev jag rödare än vanligt, *og-sę́ ul-dɪa̯r-ovo-ɪa̯t-àrmklā̀ð so-ɪr-òðagrą̄nara* ock sedan skola de ha en halsduk som är grannare än vanligt, *o̯-sú̯æ̀ks u̯ul-u̯ar-òðau̯ūldar ą̀n-nìðafō̯r* hon tycks vilja vara förmer än andra Anna nedanför (backen).

Anm. 1. Komparativ kan ej såsom i rspr. brukas för att beteckna tämligen hög grad; 'en äldre man' heter alltså *ɻą̀n-gą̀mkāl*, 'jag har varit här flera dagar' *ɪg-a-u̯á-ɻar bra-nau̯g-mìkal dógo*.

Anm. 2. Även av perf. particip bildas komparativ, t. ex. *ąn-ɪ-u̯ą̀ɻldara ɪsn-ɻár ástn* han är mera vilad den här hästen.

§ 167. **Superlativ.** a) Någon motsvarighet till rspr:s 'den, det, de', framför superlativ finnes ej; det heter alltså t. ex. *ą̀ndɪs a-stùtast brúæ̀ʧsę* Anders har de kortaste byxorna, *að-ɪ-bàst póykęn ą̀ð* det är den bästa pojken det, *ɪtad ɪr-òyst ą̀ɻngɻað* detta är det yttersta änget, *òl-fɻnast-kùlur ɻar-ɪ-bɻ́m ɪro-so-kòld-skhgar* alla de vackraste flickorna här i byn äro så kallsinniga.

b) Den högsta möjliga grad uttryckes genom superlativ, som då alltid inleder satsen, t. ex. *ɪg-ỳæ̀pt mɻast-ɪg-dùgda* jag ropade så mycket jag orkade, *lą́ɻyst dɪa̯-u̯ìla* så länge de vilja, *snast-ɪg-frk-sɻǫ́-ðɪg* så snart jag får fick se dig, *krìɻggast ɪg-u̯íl* så ofta jag vill.

c) Superlativen begagnas även för att uttrycka högre grad, då det är fråga om två, t. ex. *du-al-sàʧs-dɪg o̯-frą̀mst-stúæ̀ln* du skall sätta dig på den främre stolen (i trillan), *gą̀mblastn̨* den äldre (av två bröder), *o̯-ò̩stast knàkṣąm* på den östligare knaxen[1].

[1]) Storknaxen ock Lillknaxen kallas två bärg norr om Åsen.

Anm. En från rspr. avvikande användning har superlativen *fuɑ̯st* 'först' i uttryck som t. ex. *ɑn-kɑm-tɨ̯l fuɑ̯st-ɪ-más* han kom till i början av mars.

VII. Den objektiva predikatsfyllnadens ock den senare komparationsledens kongruens.

§ 168. Den objektiva predikatsfyllnaden står vanligen i ack., t. ex. *dɔ̨-ðár ar-ɪg-aɻt fɑ-ɲìgo* den där (flicken) har jag haft till piga, *ɑn-u̯ɑ̀ɻst-sɪ glɑ̀ðɑn-o-kɔ̀tɑn* han visade sig glad ock munter. Efter värbet *kòlɑ* 'kalla' står den dock i nom., t. ex. *dɪɑ̯-kòl-ɑn trɑ̀pɻlɑ̄dʒɑ* de kalla honom Trappsläggan (om en smed i gården Trapp), *dɪɑ̯-kòld-ɔn kɑ̀tɪsdū̯mbɑ* de kallade hänne Ketisdumban (om en dövstum kvinna i gården Ketis).

§ 169. Den senare komparationsleden i en jämförelse rättar sig alltid till kasus efter den förra, t. ex. *nɑu̯g sɑ̀tar-ɪg-ɔ̀nɪm mɪɑ̯r-ɑld-òlɪm ɑ̀lɑr* nog fäster jag mera avseende vid honom än vid alla andra, *dɪɑ̯-u̯ɑ̀-ðar òlɑr fɔrɑu̯tɔ-ðú* de voro där alla utom du, *ɑd̨ɪm-ólt mín-uɑ̯s fɔrɑutɔ-nìstɪ* vi hade allt med oss utom matsäcken.

Anm. Som komparationspartikel brukas *ɑld* efter komparativ ock *ɑ̀lɑr* 'annan', *sos* efter *sɔ* 'så' ock *ɻlɑɻk* 'sådan' ock *og* efter *lɑɻk* 'lika', t. ex. *ɑn-ɪ-gɑ̀mblɑr ɑld-íg* han är äldre än jag, *ɑn-ɪr-ɻnt sɔ-gɔ́mɔl sos-íg* han är inte så gammal som jag, *ɑn-ɪ-lɑɻk gɔ́mɔl og-íg* han är lika gammal som jag.

VIII. Pronomina.

§ 170. **Personliga** pronomina av första ock andra pers. plur. utelemnas, då de skulle stå som subjekt ock då motsvarande uttryck i rspr. har rak ordföljd, t. ex. *ulɪm-ɻáto nɥ* vi skola äta nu, *ɪrɪ-so-trò̜ar og-lɪɑ̯da-u̯ɪ-mɪɻ* I ären så tröga ock leda mot mig, *ʃʂʏ̯ɑ̯ladɪm ɪ-sɻáks-u̯ikur ɪ-sɔ́mos* vi »kölade» (d. v. s. vistades på myrslåtter) i säx veckor i somras, *ɪg-spʏ́r-ɻd*, *u̯ɪso-fárɪ-sɔ́* jag frågar er, varför I beten er så.

Då rspr. har inverterad ordföljd, kan pron. likaledes utelemnas, t. ex. *og-ɪɥ-mòtɪ-fil u̯ɑ-stʏ̨ɑ̯r* ock nu måtten I väl vara

mätta! men utsäges vanligen, t. ex. *nʉ́ kòɣtɥm-ʉ̯ɪr* nu springa vi, *bàɻðɪ lɨ̀tað so-ɪrɥm-ʉ̯ɨ-rɪ̀gðo* vänten litet så äro vi färdiga, *og-íɑ̯sn ʉ̯ɑrɪr-ɻ-ðáɻt sɻùɑ̯var* ock en gång voren I dit själva.

Även vid direkt fråga utelemnas pron. vanligen, ehuru ordföljden är inverterad, t. ex. *fǫm-tɨ̀nɨ̄ɣgar ɑ̨n* få vi tidningarna än? *ʉ̯ɪso-kòɣtɪr* varför springen I? Detta gäller dock ej första personen, då frågesatsen inledes av *ʉ̯ɪsǫ́* 'varför', t. ex. *ʉ̯ɪso-ʉ̯lɥm-ʉ̯ɨ-ɟzáro ɐ̨ð* varför skola vi göra det?

171. Ytterst vanlig är upprepning av personl. pron. utan motsvarighet i rspr., t. ex. *ǫ-ʉ̯ɑ́t sakt-ǫ́-ɐð* nog vet hon det, *dɪɐ̨-là-ðɪɐ̨ fɑ-kɥ́mo að-úɑ̯s nʉ* de våra torde komma nu, *ɪg-ɑ́-ðǫ-fɨl ɻust-nɥ-íg bɣ̀rt-ǭ* jag har då börjat just nu, *ɪg-ɑr-ɪg-sakt-ɪg-míɐr ɪ-grɣ̀tɥn* jag har mera i grytan[1], *ɑn-lar-ɳ-ɻnt-ɑ́n kɨ̀n alar-ald-íg* han lär nog inte kunna det han mer än jag, *ɑn-lar-ɳ-ɑ́n ʉ̯óro ða-ɻùgmɨ̄ɐ̨starn-ɪr* han lär nog vara där jägmästaren är, *ɑn-lar-ɳ-nʉ́ ɑ́n a-fárɪ lɑ̀ɥɣgo* han torde nog nu ha farit för längesedan.

Anm. 1. Utan motsvarighet i rspr. förekommer personl. pron. även i uttryck som t. ex. ('ingen av dem visste det' —) *ov-ùkɥm dɨ́ɑ̯m* av vilka (dem)? *mas-ʉ̯ɨ́r adɥm-ɥmɑ́ɳd-uɑ̯s-ǫn* då vi hade den (stugan) om hand.

Anm. 2. Med en fylligare betydelse än i rspr. uppträda pers. pron. i uttryck som t. ex. *ɻnt-íg a-gárt-ɐð* det är inte jag som har gjort det, *ɑn-bɻɑ́-ðǫ-fɨl-ɻɑ̨n-mɣ̀ælkʉ̄ɒ ɑð-ɻnt-íg-ɟzar* han bär då en mjölsäck, något som jag inte gör.

§ 172. **Reflexivt** pron. utan motsvarighet i rspr. eller motsvarat av personl. pron. förekommer i uttryck som t. ex. *drìk-sɪg ɬt-ov-kàfɪ* dricka litet kaffe, *ɥm-ɑn-ad-ʉ̯íto-sɪg noð-àla ɟzáro* om han visste något annat att göra, *ɑn-fɨk-dǫ-fɨl-bɪtɑ̀l lasùls-laɕ so-sʃʂùɑ̯sa-sɪg* han fick då betala Larsols-Lars som skjutsade honom, *ɐð-ad-bʏ́ɣvt ʉ̯ó-no mín-sɪg* vi skulle behöva ha något med oss.

Anm. Märk uttryck som *ɟzɨ̀ɣgɥm ʉ̯ǫ́ síg* vi gingo var ock en för sig.

§ 173. **Ägendoms**pronomina stå före sitt subst. endast då pron. starkt betonas, t. ex. *mɑ́n rɑ̀ka* min hund, *ɐð-ɪr-ɳɥmas gárd* det är hans gård, annars alltid efter subst., som sättes i bestämd form, t. ex. *gárdn̩-os a-bùɑ̯lɑ̄a ʃʂʏɣɣpt* hans gård har

[1]) I detta ock följande ex. upprepas pron. tre gånger.

bolaget köpt, *rɑ̀kɻɑn-ɪdɑ̄r* er hund, *fɑsɨ̀ɣæʧ̣ lùkɻ sɑ̀ɻna* försöka sin lycka, *ɑ̀ɳdɪs ʊ́ɾ* vår Anders, *ɑn-ó̜k ɔ-ɑ̀ɳdɪs-ùɶrʊmɑs* han åker på vår Anders' (velociped).

Anm. 1. I förkortad, jämförande bisats höres i vardagligt rspr. ofta 'sin' med syftning på huvudsatsens subjekt; detta 'sin' motsvaras alltid av personl. pron. i ås., t. ex. *ɪʧ̣ɑ-ɪr-ɑ́ɳ so-rɑɻk-sos-brúɶr-os* inte är han så rik som sin bror, *ɑn-ɪr-ɣ̀ɣger ɑld-sɨ̀ɣster-os* han är yngre än sin syster.

Anm. 2. Plur. av 1:a pers. poss. pron. användes självständigt i betydelsen 'de våra, folket här i gården, vår familj', t. ex. *ovo-ùɶra fɑ́ðˌɑn* ha de våra farit än? *ɑ-ðu-sɨ́t ùɶra* har du sett de våra?

§ 174. **Demonstrativ**pronomenet *sɻùɶvar* 'själva' står ofta i nom., där man skulle kunnat vänta dativ, t. ex. *dɪɑ̣-kùɶk ɻɑ́to ɑ-sɪg-sɻùɶvar* de koka mat åt sig själva, *ɑm-ɪɑt-sprɔ́k fɔr-uɶs-sɻùɶva ʊ́ɾ* vi ha ett språk för oss själva vi.

§ 175. Då ett **relativ**pronomen i rspr. styres av en preposition, sättes prep. i ås. sist i satsen, t. ex. *dɔ̣-ðɑ̣-stúgɻ, so-dɪɑ̣r-óvo-ʊɑð-ɨ̀ɳɪ* den där stugan, inne i vilken de ha varit. Jfr också uttryck som *ɻɑn-kɑ́l, so-ɪg-ɑ-glɑ̨mt-ɔ́v ɯn-ɨ̀ɑ̣ter* en karl, som jag har glömt av hur han heter, *ʊɑ̨n-ɪr-ɑ-dɑ́ fɔ-trɑ́ɻ, so-rúɶtɑ̨ ʊɑ̨ndɑs-ɑ̀pɪ og-tùl̥ɳ-nɪ́ðɪ* vad är det där för ett träd, vars rot vändes uppåt ock topp nedåt.

§ 176. Det **interrogativa** *ʊɑ̣r* 'vem' användes ej, då det är frågan om två, så däremot *ùkɻn*, t. ex. *ùkɻn ov-ɻ́ð bɔ̀ðɥm ɪ-stɨ́ɶst* vem av er båda är störst? *ʊɑ̣r-* (*ùkɻn-*) *ov-dɻɑ̣m ɑ-gɑ́rt-ɑð* vem av dem (tre eller flera) har gjort det?

Anm. Det interrogativa *ùkɻn* 'vilken' förekommer ofta i kvalitetsbetydelse ock ersätter då bl. a. rspr:s 'hurudan', t. ex. *uka-krùsatɑ̄ʧ̣ɑ* vilket brokigt täcke! *ukɑd-ɪr-ɑð-ɪ fɑ́rg* hurudant är det till färgen? *ɪʧ̣ɑ-ʊɑt-ɻg, ukɻn-ɑn sɻr-ɑ́ut* inte vet jag, hurudan han ser ut.

177. De **indefinita** pronomina *ʊɔ̀rɳ* 'var', *ʊɔ̀rndɪɑ̣r* 'vardera' ock *ʊɑ̣r* (*sɑn*) 'var (sin)' brukas endast, då det är frågan om två personer; *ʊɑ̀rɳ, ʊɑ̀rndɪɑ̣r* ock *ʊɑ́r* (*sɑn*) endast, då det är frågan om tre eller flera: *dɪɑ̣r-ovo-sakt ʊɑ́-sɑn kàʧ̣sɨ̄ɑ̣s* de ha var sin katkes (om skolbarnen), *dɪɑ̣r-óvo-ɻɑn-rɑ̀ndaʧ̣sɨ̄ɶl ʊɔ̀rɥðɪɑ̣r* de ha en randig kjol vardera (om två flickor), *ɑn-gɑv-ʊɔ̀rʊmdɪɑ̣r ɪɑt-skàɻpɑ̄r* han gav vardera (av två pojkar) ett skidpar.

§ 178. Vid pronomina *ɻʊʤɻn* 'ingen', *ɻʊʤɻndɪɑ̣r* ock *ʊɑ̀ɳʤɻndɪɑ̣r* 'ingendera' förekommer mycket ofta **dubbel negation,** t. ex. *dɪɑ̣-ʤɑro-ɻɣgɥm ɻggɑn-skódo* de göra ingen någon skada,

ɪʃʂa-ɪ̯-ðo-ɻnt-íg ɻálok ǫ-ɻɣgqn inte är jag då arg på någon, *og-ɻɲt ɪg-sóg ɻɣgqn-kál ald ɯ̀ɑ̯ro* ock inte häller såg jag någon karl någonstans, *qn-ɯ̯ét-ɻnt ɯ̯ar-ɻɲdʒɻn póɣk ɪr* han vet inte var någon pojke är, *ʃʂɪ̯ɣæpɥm-ɻnt-ɻɣga so-krɪ́ɣt* vi köpa inte några så ofta, *ɐ-dúg-dǫ-ɻnt ɯ̀ɑ̯ɲdʒɻndɪɑ̯r-ov-dɪɑ̯m bɻ̯áro míg* ingendera av dem orkar då bära mig.

§ 179. Vid obestämd individualisering använder ås. ofta pron. *nógar* 'någon' på ett sätt, som avviker från rspr., t. ex. *ɐ-ɯ̯á bɑ̀ noga-ɻlaɻk-bùɑ̯laɻkɐr* det var bara en sån där bolagsarbetare, *ɪg-al-àɻɐ nog-brɵ̀ða* jag skall efter litet bröd.

§ 180. Pron. *laɻk-ùkɻn* 'vilken-än' kan inleda en s. k. allmän relativsats, *ùɑ̯ɲda ùkɻn* däremot ej, t. ex. *naug-fǫr-ɑ́ɲ laɻk-ùk kùl ɑn-ɯ̯ɪl-óvo* nog får han vilken flicka han än vill ha. Detsamma gäller advärbet *laɻk-úr* 'hur-än', t. ex. *laɻk-úr ɪg-ɻɣæpar, so-ɑ̀rarn ɻɲtnoð* hur jag än ropar, så hör han ingenting.

IX. Värben.

A. Aktivum.

§ 181. Ofta ha värben i ås. ett vida fylligare betydelseinnehåll än i rspr., t. ex. *sɻ-ðu nogɥ-fòlɓɛ̄r, mɻ-ðu-gǫ́r* ser du några hallon, medan du är ute ock går, *ɯ̯so-gǫ-ðu-òldar ɻɲ-að-uɑ̯s, mɻ-ðu-fɑ́r* varför går du aldrig in till oss, då du är ute ock går, *ɫarɥm-sakt-fǫ-tòrk rɻɣgɥm-nǫn-brɵ̀bɪ̄t og-no-gǫ́s* vi torde nog få äta torrskaffning, bestående av någon brödbit ock någon smörgås, *ɑn-old-ǫ́ fnaɻ-úp ɻɑ̯n-snɻ́ɑ̯s* han håller på att långsamt få upp en snes, *ástɲ a-tɣæðrað ɻɑ̯l tàðugɑ̄rdɲ* den tjudrade hästen har betat av hela den med »tada» bevuxna gården.

§ 182. Pres. inf. användes ofta med imperativ betydelse, särskilt i tal till barn, t. ex. *tàɻ-nɻ́* tig nu! *sɪ̀tʂ o kùk mɪ́tʂɪð* nu skall du sitta ock skita mycket, *kɥm-ɪ-úg, u-mɪ́tʂɪð ǫ́-a-tɑ-dʒáro* kom ihåg, hur mycket hon har att göra!

§ 183. Infinitivmärket 'att' motsvaras i ås. av *tɑ*[1], t. ex. *dɪɑ̯-ɯ̯art-sɑ̀ɱsar-ɥm tɑ-stɑ̀ɱɑn-ǫm* de blevo ense om att stämma

[1]) Prep. 'till' heter *að* eller *at* (se nedan); *tɻ́l* 'till' finnes endast i värbalsammansättningar ock som advärb.

honom, *ɪʃʂa-ar-ą̊n ɪɡg-ɪ̯ål̥s ta-u̯óro-ɪ-skʉ̀ɳm* inte har han någon hälsa att vara i skogen (med), *o̯-ad-stìklɪ̯ūæsa ta-lɪ̯ʊ̯s-sɪɡ-mɪn* hon hade bloss att lysa sig med, *dɪɡ̯-sʃʂɪkað-áʊ̯t fʊ̯æʃʂa ta-lɪ̯ɑt-át̪-ą̊n* de skickade ut folk för att leta upp honom.

Ofta saknar infinitivmärket 'att' motsvarighet i ås., t. ex. *ą̊n-ɪr-ʊ̯æ̊nɪ fo̯-kàf̪ɪ u̯ą̊n mòrɡɪn* han är van att få kaffe var morgon, *ɪrʊm-rɪ̀e̯ fóro nʊ́* vi äro färdiga att fara nu, *að-ɪ-bàta fɑ-ðíg u̯a-frą́k, fast-ą̊n ɪ-lɪ̯e̯ð* det är bättre för dig att vara snäll, fast han är led, *ą̊n-sóg-sɪg ɪɡg-àl̥a-roð ato̯-koʏt-ɪ̀nd̥o̯* han såg sig ingen annan råd än att springa undan.

Alternativt kan *ta* saknas i uttryck som t. ex. *að-ɪr-ɪ̀ɑ̊dɑ̄lt (ta-)sɪ̨ʊ́* det är vidrigt att se, *a-dą́r ɪ-klɪ̯ą̊nt (ta-)ɟzáro* det där är svårt att göra, *ɪʃʂa-pàʂar-a (ta-)sàɪ̯-so̯* inte är det (språk-)riktigt att säga så, *lɪ̀l̥-ą̊n-kąnɪ̀n̥d ɪ-blo̯t ta-old-ʊ́m* Lill-Anna är minsann mjuk att omfamna.

Anm. Märk uttryck som t. ex. *ą̊n-fʊ́æ̊r up-ɪ-mòʏrę̨ og-tag-á̪t̪ ɪ̨e̯n-lɪ̯ʊ́* han gick upp i myren för att ta vara på en lie, *ɪg-a̪l-fɪ̯ð-ɪɡ sta-sɪ̨ʊ́-o̯n* jag skall följa dig åstad ock se hänne, *gól̥k sta-sóv nʊ* gå åstad ock sov nu!

B. Värbets s-form.

§ 184. Värbformer på **-s** med värklig **passiv** betydelse äro mycket sällsynta, t. ex. *skópəd ɑ-skárɪs* (hällre: *ar-uæ̊rt-skárɪd*) *ɪ̨ʊ́ sɪ̨o̯* skåpet har skavts här se, *ą̊n-ko̯l̥as-bìskūɲɪn, fɔn-ɪ-so-dùktɪg prìdɪkō, da̯-n-ɪ-drùʧʂɪn* han kallas biskopen, för han är så duktig att predika, då han är drucken (men hällre: *kòl̥ʊm-an bìskūɲɪn* vi kalla honom etc.). Vanligast är presens inf. på **-s** med passiv betydelse, t. ex. *nʊ̨ kąnɪ̀n̥d al-ɑ-trùskas* nu minsann skall det tröskas!

§ 185. Värbformer på **-s** med **aktiv** betydelse äro mycket vanliga, t. ex. *lɑ̨ɪ̯gtas* 'längta', *ɪ̯æ̊gos* 'vårda', *av-ɪ̯ʊ́æ̊t ą̊n-da̯-kátɪln, so-dò̯pas dą́r* tag hit den där kitteln, som ligger omstjälpt där! *bar ad-ad-u̯ɪ̀la fa-tòrkas-að-uæ̊s nʊ́* bara det ville börja bli torrväder åt oss nu! *og-sę̨ al-ɔlá̪ɪ̯kt u̯ɑ̀l̥tas ɪ̨a-rɪ̨ggum-stúgɪ̨* ock sedan skall dylikt ligga ock skräpa här omkring stugan, *bɪ̯æ̊vɪ-fɪl-ɪnt lagas-fór ɪ̨ar òla rɪ̨ggum-ɪ̨ą̊n ást* I behöven väl inte stanna här hemma alla ock trängas omkring en häst, *u-dɪ̯a̯-ðą́ bɪ̯aros-á̪d* hur de där bära sig åt! *dʊg-du-stą̀n̥das o̯-*

skàɻðɳm nɻta-kùlbōk kan du stå på skidorna nedför Kullbacken, *ɪg-ụ̀ndras, ụa-n-fá-nú* jag undrar, var han vistas nu.

§ 186. **Reciprok** betydelse har värbets s-form i uttryck som t. ex. *dɪg̣ lì̤g̣das* de ledde varandra, *tálasɳm-ụ́ɪ̂ð* vi talades vid, *olḍas-ɪ́ɳm* omfamna varandra, *ɪ-dálsbu ụa-ðɪg̣-ɻlàɻka, so-ðɪg̣-bà skòtes og-rì̤g̣es* i Delsbo voro de sådana, att de bara sköto varandra ock slogos.

C. Jälpvärben.

§ 187. Med former av värbet *óvo* 'hava' bildar ås. perfektum ind., pluskvamperfektum ind., imperfektum konj. ock pluskvamperfektum konj. De båda förstnämnda bildas på ett sätt, som fullständigt överensstämmer med rspr., t. ex. *ɪg-a-ụ̀aḍ-àụt o-koɣt ɪ-gàrdɳm ɻg̣l dáɳ* jag har varit ute ock sprungit i gårdarna hela dagen, *ɪg-ad-ù̀g̣ŋa, fɣ́-fald-ŋ-kɳ́m* jag hade hunnit, innan han kom.

Imperfektum konj. bildas genom *àḍ(a)* + supinum av huvudvärbet, t. ex. *bàr ɪg-a-dùgoð* bara jag kunde! *ɪg-ad-ulað-áụta, bàr að-aḍ-ɻnt-snɻað* jag skulle utöver (d. v. s. Kyrkbyn), bara det inte snöade, *ɳm-du-ad-ụ̀ɻla ụa frák nɳ, so-ɪg-àḍ-balt-sɸ̀m-ɻtāð* om du ville vara snäll nu, så jag kunde sy litet, *ɳm-ɑn-aḍ-ɻnt-áft skùɑ̆ğspanɪ̄ɣgɑ, ụàr-a-sakt ụ́isalt* om han inte hade skogspängarna, vore det minsann uselt (ställt), *ɑ̀ndɪs-lɣ́t ɻlaɻsɳ-àḍ-ɻnt-ụ́itoð-að* Anders låter som om han inte visste det.

Pluskvamperfektum konj. bildas genom *àḍ að* + supinum av huvudvärbet, t. ex. *ɳm-ɪg-àḍ-að-úrt-ad, so-àḍ-ɪg a-fað-áụt o-knaka-tɻ̄l-að-ɑm* om jag hade hört det, så hade jag gått ut ock slagit till honom, *du-àḍ-ɻnt*[1] *a-dùgoð* du skulle inte ha orkat, *dùktarn skar-ɑ́v-ɑm fụ̆ɑ̆tn̥, àlast ad-ŋ-a-dà̤ad* doktorn skar av honom foten, eljest skulle han ha dött.

Anm. Avvikande från rspr. uppträder värbet *óvo* 'hava' i uttryck som t. ex. *ɪʃʂa-ar-íg no-fɻ́l ɑ-ròsʃʂoʃʂɣ̄rn* inte har jag något fel (d. v. s. något att klandra) på Råstjå-kon, *u-mɪ́ʃʂið a-dɣ́ klùkɳ* hur mycket är din klocka?

§ 188. Värbet *ụ́oro* 'vara' uppträder ofta på ett sätt, som avviker från rspr., t. ex. *u-bɪ̀tāɻð ɪ-ðu-tɑ́ɻgt fóro* hur tidigt har du tänkt att fara? *dɪg̣-sàụp olt-so-ɪ́r* de supa allt möjligt, *du-ɑ̀l-*

[1]) Vid hastigt uttal *àɳt*.

u̯ar-i̯ɛm nu̯, mɑ-i̯ógdɑ-ir du skall vara hemma nu, så länge hälgen varar, *u̯íku-so-u̯ár* förra veckan[1], *ɑn-uld-áu̯t-nu̯, u̯ɑð-ɑ̀lɑ-u̯ár* han skulle ut nu till på köpet, *u̯á-ðɑ-fɨl-mɨg i̯ɑn-òʂkɑpɨ̄ ðú-ir* vilken bråkstake du är! *ig-u̯ar-i̯ntnoð i-tɔ̀mɨm-ɑð-ɑnār* jag kunde inte styra den (märren; eg. 'jag var ingenting i tömmarna åt hänne').

Anm. Perfektum ock pluskvamperfektum bildas aldrig med former av *u̯óro*, alltså t. ex. *ɑð-i-tʏ́ɣ̄loð* det är fruset, *ɑ-u̯ar-i̯lɑð i-gór* det var rimfrost i går.

§ 189. Värbet *u̯ɑ̀rda* har dels betydelsen 'bli' ock ersättes som sådant i de yngres språk ofta av *blɨ* i pres. (inf. ock ind.), dels betydelsen 'vara tvungen, måste', dels ock betydelsen 'bli nyttig till, duga till', alltså t. ex. *ɑ-u̯árd-u̯árɨt* det håller på att bli varmt, *i̯ɑn-gɨ̀ɳbsknāu̯l so-u̯ard-táu-ór ɑ-i̯úɑ̄ln* en gumse som blir två år till jul, *u̯ardɨm-ɨlɔ̀tar ɑn-dɑ-búʈʂɨn* vi måste slakta den där bocken, *ig-u̯art-krɨ̀ɣg-mɨg mɨ̀ɑst-ig-dù̯gdɑ* jag blev tvungen att skynda mig så mycket jag orkade, *ɑ-dɑ́ u̯ard-ɑ-mɨ̀kɑlo* (l. *ɑ-mɨ̀klɨm-dɨ̀ɑlɨm*) det där blir nyttigt till mycket.

§ 190. Värbet *ù̯la* 'skola' bildar futurum på ett sätt, som fullständigt överensstämmer med rspr., t. ex. *ulɨm-trùsk i-mòrgɨ* vi skola tröska i morgon.[2] Märkas bör, att pret. *ùlda* 'skulle' alltid har tidsbetydelse ock ej användes för att omskriva imperfektum konj. av huvudvärbet; 'om jag hade råd, så skulle jag fara' heter alltså *ɨm-ig-ɑ̀d-aft-rǫ́ð, so-ɑ̀d-ig-fárð*.

Värbet *u̯la* ersätter också rspr. 'bör, borde, bort', t. ex. *ig-ɑd-ula-ʤáro-ɑð-i-dɑg* jag borde göra det i dag, *ig-ɑ̀d-ɑð-ula-rɨ̀ɑs mɨn-dʏɑ̄-sɨ̀ɳnu* jag hade bort resa med desamma.

§ 191. Rspr. 'kunna' motsvaras i ås. av värben *kɨ̀ɳɑ, dúgo* ock *bɑ̀lɑ*. *kɨ̀ɳɑ* betyder 'kunna = ha lärt sig, förstå', *dúgo* betyder 'kunna = orka, ha fysisk förmåga', ock *bɑ̀lɑ* betyder 'kunna = ha tillfälle till', t. ex. *iʃʂa-kɑn-íg spélo-ǫ-òrgur* inte kan jag spela orgel, *ig-dug-i̯nt-bɨ́ro mɑld-sɨ̀útɨ-ʃʂílu* jag kan inte bära mera än sjuttio kilo, *u̯so-dúg-du-i̯nt-sóvo ɨm-nɑ́tar* varför kan du inte sova om nätterna? *ig-bɑ̀lɑ-fɨl-ig ʤaro-ɑ-dár* jag kan ju göra det där, *ig-bɑ̀lɑ-ðǫ-fɨl-i̯nt ɑ̀nɑd-ɑld-lɑ̀ ɑa-fárɨ-sǫ́* jag kan då inte annat än skratta, då I beten er så.

[1]) Jfr *u̯íku-so-kúmb* nästa vecka.
[2]) Om bruket av *skɑ̄l* se ordböjningsläran.

Anm. Värbet *kɨ̀ɳɑ* uppträder ofta i betydelsen 'det kan hända, att', t. ex. *kɨ̀ɳɳɵm ʊ́ɔro-ǫ-ʃʂýɶ̄ɬɵm ʊ́ɨkɵ-so-kúmb* det kan hända, att vi äro på myrslåtter nästa vecka, *ɗu-kɑ́ɳ ɻɳt-ʊar-ɻ̀ɳ sɑ̨* det kan hända, att du inte är inne då.

§ 192. Såsom det defektiva jälpvärbet *mǫ*, pret. *mɔ̀ʈ(ɑ)* brukas i ås., uttrycker det tveksam undran, förmodan, t. ex. *mǫ́-ɑ ʊɑ-sɑ́ɳt* kan det vara sant? *mǫ́-ɑ dúgo nʉ́* duger det nu? *ɪg-ɨ̀ɳdɾɑs, ɵm-ɪg-mǫ-ovo-knɑ́ɻvɨɳ nast-díg* jag undrar, om jag har kniven hos dig, *ɑ-mǫ́-ɔǫ-fɨl-ɑ́ ʊ́ɔro-sǫ́* nog torde det förhålla sig så, *mǫ́-ɻnt-ɑ-ɗɑ́ ʊoro-ɪɑ̨t-lɨ́ɶ̄ʈ-krɔ̀ʈʊ̄r* är inte det där (apan) ett fult djur? *ɗu-mǫ́-ɔǫ-ɻnt ʊɑ-dʉ́m* du måtte väl inte vara så dum (att du gör det), *ɑɳ-mɔ̀ʈ ɑ́ð* han måtte det, *ɗu-mɔ̀ʈ-ɗǫ-fɨl fǫ́-ɑ nʉ́-ɔǫ* nu måtte du väl få som du vill.

Liknande användning har pret. *mɨ̀ɳɗɑ*, t. ex. *ɑɳ-ɥɳɗɾɑs-ǫ́, ɥm-ɗu-mɨ̀ɳɗ ʊar-ɨ̀ɑ̨mɑ* han undrade, om du var hemma, *ɪʃʂɑ-mɨ̀ɳɗɥm-ʊɻ-ɔo ɑd-kɥmɪ-dɑ́ɻt* inte torde vi ha kommit dit, *ɛɳ-ɑɳ-mɨ̀ɳɗ-ɻnt ɑd-ɑ-fɑɻ-tɨ́l-ǫn dɑ̀ɳsɑ* (jag undrar just) om han inte skulle kunna få hänne att dansa.

§ 193. Rspr. 'tycks, synes' motsvaras av ås. *sɣɶ̄ks*, t. ex. *ɗu-sʏ́ɶ̄ks-sǫ* du tycks göra det, *ɑ-sʏ́ɶ̄ks-nɥ-fɨl ɨ̀ɳt-bɑl-go-tɨ́l upǫ-noð-ɑ̀lɑ-ʊ́ɪs* det tycks då inte kunna gå till på något annat sätt, *dɪɑ̨-sɣɶ̄ks-ʊɑ-sɨ̨ɑ̄ner ɪ-ʊɑ̀ɳɗɥn nord-ɪ-smɪ́s* de tyckas vara långsamma i vändningarna norr i Smeds.

Däremot användes *tɣ̄ks* vid berättelser, då den talande känner det omtalade endast genom hörsägner, t. ex. *og-sɑ̨ masɳ-tɣ̄ks-ɑ-gɑ́ɻð ɑʊtmɥn-ɔ̀vɨɳ, so-tʏ́̄ksɳ ɑ-fɑɻ-sɻǫ́ no-gʉ̀ɶ̄ɳo, og-ǫ-tɣ̄ks-ɑ-kʉɑ́ɗɪ sǫ fɑ-krɔ̀ʈʊ̄rɥm* ock sedan då han gick utmed älven, fick han se ett skogsrå, ock hon sjöng så för kreaturen.

Anm. 1. Värbet *fóro* 'fara' som jälpvärb betyder dels 'förorsaka' (fr. faire)[1], dels 'börja', t. ex. *ɪg-ɑ́l-lɑt-fɑ-sɻʉ̀ɶ̄ lɪt-ov-kɑ̀ʃɪ-ɑ-dɪg* jag skall koka litet kaffe åt dig, *ɑ-fɑ-rɑ̀ɻɣɛɳ* det börjar rägna, *ɑ-fɑ́ fɑ-ʊɑ-kólʈ-ɑð-ɶ̄ɑs nɥ* det börjar bli kallt (åt oss) nu, *nɥ fɑr-ɑ-fɑ-blɻ̂ stʉ̀tʊ̄ɾʃɑ-fɑðɾ̄* nu börjar det bli (komma) kortvirke, far, *mas-ɪg-fʉ́ɶ̄ fɑ-ʊɛ̀rd-lɪtɑ̂ð* då jag började bli litet (till åren).

Anm. 2. Värbet *ʤɑ́ro* 'göra' användes som jälpvärb i betydelsen 'göra med att, ha anledning att', t. ex. *ɪg-ʤɑ́r-ɻnt ovo-ɑ-dɑ́r* jag gör inte med att ha det där, *ɪʃʂa-ʤɑ́-ɔu fɑ-ðɑ́ɻt ɑ́ɳ* inte har du anledning att fara dit än.

[1]) Detta uttryckes också genom *ʤɑ́vo*, t. ex. *ɑɳ-gɑv-lɑ̀-ɶ̄ɑs ɔ̀lɥmɻʊ̄ɶ̄p* han narrade oss allihop att skratta.

Anm. 3. Värbet *u̯ɪ̀la* 'vilja' användes i huvudsak såsom i rspr., dock har det ofta rent futural betydelse, t. ex. *u̯ɪ̀lu̯m-at-bùðar ɪ-mòrgu̯* vi skola till fäbodarna i morgon, *ɪg-u̯ɪ̀l-sakt bɪtɑ̀l-dɪg, snast-ɪ-dú̯g* jag skall nog betala dig, så snart jag kan.

Anm. 4. Värbet *u̯ɪ́to* 'veta' brukas som jälpvärb i betydelsen 'förstå att', t. ex. *ɑn-u̯ɑ̀t-sakt-ɑ́n rò-sɪg no-bròkakū̃ o̯g* nog förstår han att skaffa sig en brödkaka också.

Anm. 5. Synnerligen svåröversättliga äro de båda jälpvärben *lus* och *lɪ̀ɣstar*; följande exempel må anföras: *ɑn-lus-að-ɑ́ft so-mɪ̀kal krɪ̀p boð-ɑ́n-o̯g* han har haft så många barn, han också, *lus-du-u̯ɪ̀l-lɑ̀g-dɪg nú̯* vill du lägga dig nu? *og-ɪ̀nt lus-u̯óro ɪ̀ɣgo* och inte låtsas om något, *ɑ-lɪ̀ɣsta-fóro nogu̯-flúgo-ɪ̀a mɪ̀lmað* det uppträder någon fluga här emellanåt, *ɑn-ɑ̀ð-sakt-lɪ̀ɣsta u̯ɪ̀l-ɑ́-dyæ̀-ðɑ́r* han skulle minsann vilja åt det där.

D. Particip ock supinum.

§ 194. Pres. eller pret. av 'vara' + pres. part. motsvarar ofta rspr:s enkla pres. eller pret., t. ex. *að-ɪ-so-lɑ̀u̯tɑ̃nd dɑ́r* det lutar så starkt där, *o̯-ɪ-fø-sɪ́g lùpɑ, o̯-ɪ-bo-kú̯mɑ̨nd og-fáre̯nd* hon har ett sätt för sig loppan, hon både kommer ock går, *o-sɪ̀u̯mar ɪro-sɪ̀ʃʂɑ̃nd o̯g* ock somliga sitta också (om ett porträtt), *ɑn-ɪ-so-ʎlù̯kɑ̃nd o̯-olt-so-ɪ́r* han är så glupsk på allt möjligt, *sɑ́g-a̯ð so-a̯l-du-fo̯-sɪ̨ó̯, u̯ɑ-lɑ̀ɑ̃nd-o̯-blɪ́r* säg det så skall du få se, hur hon börjar skratta, *ɪg-u̯ɑ-so-sʃʂòvɑ̃nd, so-ɪ-dùgd-ɪnt-sɑ̀ɪ̨-noð* jag darrade, så att jag inte kunde säga något.

Anm. På ett sätt, som avviker från rspr., uppträder pres. part. också i uttryck som t. ex. *ɪ-mɑ̨ɪ̨n-ùpu̯ɑ̃ksɑ̨nd ɪ̨ɣgdu̯æ̨m* i min (uppväxande) ungdom, *ɑð-ɪ-no-ʎlɑɪ̨kt-fárɑ̨nd o-kɪ́mɑ̨nd fu̯æ̨k* det är sånt där folk som kommer ock far (om bolagsarbetare).

§ 195. Pres. part. av trans. värb har passiv betydelse i uttryck som t. ex. *ɪta-ɪ̨a-u̯átnad ɪr-ɪnt-drɪ̀kɑ̃nd* det här vattnet är ej drickbart, *náu̯g-ɪr-e-ɪ̨átɑ̨nd* nog är det ätbart, *að-ɪr-ɪnt-ɪ̨ndrɑ̨ndas-ǫ́* det är inte att undra på, *úæ̨s ɪ-sɑ̀ɪ̨ɑ̃nd og-ɪnt-fɪ̨ɣærɑ̃nd* vi böra säga det, men inte föra det vidare (då två personer språka förtroligt), *u̯ɑ̨ɪ̨nta-ðu að-ɪr-ɑ̀vɑ̨nd-dɑ́ɪ̨t-nod-ɑld ɑ-flugum* tror du att det är möjligt att lägga något där (överlemnat) åt flugorna, *ɑ-u̯ɑ́r-ɪnt kú̯mɑ̨nd-dɑ́ɪ̨t* det var inte möjligt att komma dit, *að-ɪr-ɪnt-u̯árɑ̨nd ɑ̀u̯ta* det är inte möjligt att vara ute, *að-ɪr-ɪnt bɪu̯æ̨ðɑ̨nd-tɪ́l dɣæ̨* det är inte värt att bjuda till ens, *ɑ̨-ðu-no-gø̨molt so-ɪ-lɑ́gɑ̨nd* har du något gammalt som kan lagas,

ɑð-ɤr-ɻnt-ùkɛɳd-úɱ ɑ́ut det är inte att tänka på (att gå) ut, *ɑð-ɤr-ɻnt-ɑ̀rɛɳd-ɑ̀tɐ̆ðɣɐ̆* det är inte värt att höra efter ens.

§ 196. Perfekt particip har aktiv betydelse i uttryck som t. ex. *du-ɤr-ɑnu-sɑ́kɐr, ɑn-ɪ-lɑ́sɻn míʃsɪð ɑn-dɑ́r* du kan vara säker, att han har läst mycket den där, *ɪg-ɤr-ɻnt-sóvɻn ɑ́n* jag har inte sovit tillräckligt än, *ɪg-ɤr-ɻnt-ùɐ̆ɯɐrɪ̄n ɑtɑ-bɑ̀r-ɪ-rɑ̀ɳsɪ* jag har varit överallt utom i Ransi.

Anm. På olika sätt avvikande från rspr. uppträder perf. part. också i uttryck som t. ex. *ɑm-fùɳɑ tɑ̀ktɑn-búɐ̆tɳ* vi ha funnit så mycket att bottnen blivit täckt, *ɑn-ɤr-ɻnt ɑ̀ʃsɻn-no-mɻɳ ɪsn-ɻɑ́ fúɐ̆lɻn* vi ha inte åkt något med den här fålen.

§ 197. Värben *ɯ̀ɳɑ* 'hinna' och *fɑ̨* 'få, lyckas' åtföljas av supinum, där rspr. har pres. inf., t. ex. *ɑn-ɯ́ɻ-fɪl kúmɪð ɑ́ɳ* han hinner väl komma än, *ɑn-ɑd-ɯ̀ɐ̆ɳɑ strukoð-ó̜v* han hade hunnit ge sig i väg, *ɪ-kɑm fɑld-ɳ̩-ɯɑ́ɳ-sʏɐ̆kt-ɑ́ɳ* jag kom innan han hann in, *ɑn-ɑ-fɑɻ-ɻlɑ́kt ɑn-dɑr-ú̜ɐ̆gɑɳ* han har lyckats släcka (övervinna) det där bekymret, *ɑn-ɑd-ɯ̀ɐ̆ɳɑ sʏɐ̆kt-ó̜v, fɑ̨-fɑld-ɻ́-kɑ́m* han hade hunnit ge sig i väg, innan jag kom.

Amn. Värbet *sɯ̀ɐ̆ɻʃɑ*, som också har betydelsen 'hinna', användes däremot ej vid värb, t. ex. *ɪg-sɯ̀ɐ̆kt-ɻnt-dɑ́ɻt* (= *ɯɑ́ɳ-ɻnt kʊmɪ-dɑ́ɻt*), *fɑ̨-fɑldɳ̩-ɑd-fɑ́rɪð* jag hann inte dit, förrän han hade farit.

X. Förkortat uttryckssätt.

§ 198. **Substantiv** äro utelemnade i uttryck som t. ex. *ɑn-ɑ-kúmɪð ɑ-nɻ̀ɑndɑð* han har kommit på nionde året, *ɪg-ɤr-ɑ-trɑ̀tɑndɑ* jag är på trättonde året, *ɻɑ́ lɑtʊm-ɯɻ-sóvo* här låta vi kreaturen sova, *ɑn-ɑr-ɑ̀ʃɐ trɑ́t* han har tröttkört hästen, *du-bɑ̀lɑ ɻɑ́to-ɪ-sɯ̀ɳu* du kan äta i samma matlag, *ɪg-ɑl-ɑ́ut og-ʤɑvo-krɣ̀tɯ̆ɤʊm* jag skall ut ock ge kreaturen foder, *fɑ̨-sɻ̀ɑ̨nɑst* för sista gången.

§ 199. **Pronomen** äro utelemnade i uttryck som t. ex. *fɑ́ ɻɪt-ov-mɻɑ́k* får jag litet mjölk? *ɪg-sɻt-trɑ́t ɑ-ɻ̀ɑ̨n-sɑ̀ɻðo* jag sitter mig trött på den ena sidan, *ɑð-ɑ-ɯ́ɐ̆ so-lɑ́ɯɐ̆t, so-ɑɳ-gɑɻ-trɑ́t ɔ̀lɑrɻɯ̄ɐ̆p* det har varit så långt, så vi ha gått oss trötta allihopa, *dɑr-ɑ-ɑ̀kɐ̆sɑ-stúr* då hon har växt sig stor, *ɑ́ɳ ɑ̀tɑɳɑ mɻn-stɻ̀ɑ̨ɳɑ og-ɯ̀ɻ̨ndɑ* han efter med stenar ock kastade dem, *ɑn-tòkɐ̆-dɻɑ̨m o-gɑv-mɪ̀kɐl-pɐ̀ɳɻ̄ɣg* han tackade ock gav dem

mycket pängar, *ɪʃʂa-ar-ą̊n ʉa-noga-lą̊ɳʤ muɑ̯t-ɨg-a-ʉ́ɾɪð* inte har han varit borta länge mot vad jag har varit, *ą̊l-ɪg-są̀ɻ-ðɪg* skall jag säga dig något? *ɪʃʂa-ɻatum-ʉɨ́r atǫ-gɾɻúɑ̯nað ɔ̀ltɪ̄ą̊t* inte äta vi annat än sädesföda alltjämt, *dar-ɨn̥ʤɻn ʉɪl-óvo-að, so-ą̊-fɪl-ɨg-ɻgg-ɾǫ́ð atǫ-óvo-að* då ingen vill ha det, så har väl jag ingen annan råd än att ha det, *að-ɨr-ɻnt bą̊r-ą̀ʉgnar ɪta-ɻą́r* det är inte annat än bara agnar det här.

§ 200. **Värb** äro utelemnade i uttryck som t. ex. *ǫ-ɪ-faɻn-óv-mɻn-uɑ̯s* hon är glad att vara av med oss, *ą̊n-lɨ̨t-sɪg bɪ-stɛ̨̄mdąn* han sade sig vara bestämd, *ɪg-bą̊-ʉą̀lkʉ̨̄mnąn-dɻą̊m* jag bad dem vara välkomna, *a-sɪr-áʉt ɻɛ̨n-dùkʈɪ-kál ɪsn̥-ɻa-skàʉl-mɪ̄ą̊starn* han ser ut att vara en duktig karl den här skolmästaren, *lɪ̀l-ą̄n̥-ą̊l-ɨtað* Lill-Anna skall ha det här, *ąn-ʉíl-ɻnt atǫ-ba-brɪ̀n̥dʉ̨̄nað* han vill inte få något annat än bara brännvin, *að-ɪr-ɨ̀nt no-ʉáðar áʉt a-díg ɪ-dą́g* det är inte något väder att gå ut i för dig i dag, *ʉm-du-rása ɻúɑ̯tyvy-nʉ-ðǫ, so-fól-du-ɪɻɛ́l-dɪg* om du rasar hitöver nu då, så faller du ock slår ijäl dig.

§ 201. **Prepositioner** äro utelemnade i uttryck som t. ex. *ɪg-ad-ùlað aʉt-mùɑ̯ra* jag borde ned till Mora, *ʉlʉm-up-skròl̥a* vi skola upp till Särna, *ʉóko-frɻódasnǫt* vaka om fredagsnatten, *dìsk-mìd̥ą̄g* diska efter middagen, *ɪg-ǫt-mìd̥ą̄g-að* jag åt det till middag, *ɪg-ǫt-gɾǫ́tn̥ frùkʉ̄ɑ̯st* jag åt gröt till frukost, *naug-àd̥ʉm-ʉɨ̨-belt-ɻɔ̀p-dɻą̊m mɻǫ́ʃʂą* nog skulle vi kunna jälpa dem med mjölk, *ǫ-tùɑ̯st-dǫ-fɪl tɪ̀ʤ-dɪg gùɑ̯ðað* hon tordes då tigga godsakar av dig, *du-al-skrɻɛ̨v-ɛ̀ʈa-mɻg ɻɛ̨n-rɔ̀pɻukaðą̄t frǫ-stɔ̀kɔ̄l* du skall skriva efter åt mig en röd toppmössa från Stockholm, *gok-ɛ̀ʈa-ðɪg ɻɛ̨nʉm* gå efter en åt dig! *að-ɪr-ɻnt-brɔ̀ter-ʉm díg ald-mɻg* det är inte mera bråttom för dig än för mig, *gok-ɨ̀n̥dǫ-mɻg* gå undan från mig!

§ 202. **Förkortade uttryck av olika slag.** Obest. art. utelemnas ganska ofta, t. ex. *so-ðą̊-ʉą̊r-ɻnt-stɾá* så att där var inte ett strå, *að-ɻ-ðǫ-fɪl-ɛ́ bú̜ɑ̯ so-dú̜g* det är då väl ett anbud som duger, *ʎlaɻsog-ą́na-bùsa* som en annan buse.

Konjunktionen 'att' är utelemnad i uttryck som t. ex. *ɪg-sàgd du-lɨ́t, ǫ-uld-fǫ-ʤáro tau-pą̊-tɨ̨l-a-dɪg* jag sade att du sade, att hon skulle få sticka två par till åt dig, *fą̀ðar-a-sákʈ ulʉm-láso* far ha sakt att vi skola läsa, *að-a-ʉą̀kʂað upǫ-ɛ́ð ulʉm-ɻáto-að* det har växt på det att vi skola äta det.

'Ock' är utelemnat i uttryck som t. ex. *kǫm-fy̨a* kom ock följ mig! *trɨ-tràtɨ* tre ock trättio (3.30), *fą̄m-fy̨rtɨ* fäm ock fyrtio.

Anm. Märk även: *ą̄n-ty̨la nɨter-ɨą̄l-kùl̄bō̄k so-gúą̄t* han rullade nedför hela Kullbacken så gott som, *ką̄l-tòl̄vta* Karl den tolfte.

XI. Anakolut ock pleonasm.

§ 203. Såsom exempel på **anakoluter** må anföras: *ǫ-àd̄-dǫ-fɨl-aft-y̨ą̄gā̄rt laɨk-ųm̄-a mų* hon skulle nog lika gärna ha det ogjort nu[1], *a-ų̄ar-ɨą̄n-lùfa so-ų̄arųm-ràd̄er atn̄-uld-stɨ̄álo* det var en luffare angående vilken vi voro rädda att han skulle stjäla (i ås. övergång från relativ till demonstrativ konstruktion).

§ 204. **Pronomina** förekomma pleonastiskt[2] i uttryck som t. ex. *ad̄-ɨ-so-klɨ̨ą̄nt no-ų̄átn̄* det är så dåligt vatten, *ɨg-ą̄-so-lɨ̨ùą̄tąn nǫn-klǫ̀ða* jag har en så otäck klåda, *ą̄n-ą̄-klɨ̨ą̄nąn nǫn-tùą̄bā̄k* han har dålig tobak, *a-sy̨ą̄ks-ų̄ó no-ʃsy̨ą̄t-ov-nogā̄r* det tycks vara något slags kött.

Anm. 1. Ett pleonastiskt *ùk̄ad̄* inleder ofta direkta frågor, t. ex. *uk̄ad̄ ą̄-ðu-ų̄ad̄-a-mùą̄r-ald* har du varit till Mora? *uk̄ad̄ ɨr-a-sólt̄ad̄ ald-sók̄rad̄* är det salt eller socker?

Anm. 2. Ett pleonastiskt *dy̨ą̄* förekommer i uttryck som t. ex. *ų̄áðǫ a-ðu-ðy̨ą̄-kúmɪð, dar-ɨn̄t-du-ar art-tólos-ųm gą̀m̄pad̄ār* varifrån har du kommit, som inte har hört talas om gamle Peder? *ur-ą̄-ᴗðu-ðy̨ą̄ fárɪð* hur har du nu betett dig?

Anm. 3. Obestämda artikeln förekommer pleonastiskt i uttryck som t. ex. *fą̄ðar-a-gą́rt ɨą̄n-lą̀ųggąn-ɨą̄n-stór* far har gjort en lång käpp, *ɨg-a-sǫ̀rąn ɨą̄n-fúą̄t* jag har ont i en fot, *ų̄a-ɨ́álokąn ɨą̄n-su̯ą̄ ᴗðu-ą́r* vilken argsint svärfar du har!

§ 205. **Värb** förekomma pleonastiskt i uttryck som t. ex. *ɨg-ɨn̄dras, ųm-ąn-ɨ-stʃy̨ldug ʤaro-a-for-ɨn̄t ų̄ára* jag undrar, om han är skyldig att göra det för intet (vore), *dǫ-gą̀rd-ɨg bo-plɨ̨ą̄gd og-àrvad̄* då både plöjde ock harvade jag, *ąn-ʤá bo-dą̀lsker o-su̯ą̄nskar* han talar både dalmål ock svenska, *ad̄-ɨ́-sǫ*

---

[1]) Sammanblandning av uttrycken *óvo-ad̄-y̨ą̄gā̄rt* ock *ʤáro laɨk-ųm̄-ad̄*.

[2]) D. v. s. utan motsvarighet i rspr.

ˌðɑ-n-gǫ́-ɭlɑɻk o-ʤʒɑ-bo-u̯ɛ̀ɳtar og-ɪ-rɑ́d o-ɭlɑ́ɻkt det är så, då man går så där ock både väntar ock är rädd ock dylikt.

§ 206. **Advärb.** Orden *sǫ* 'så' ock *sɑ̨* 'sedan' förekomma mycket ofta utan motsvarighet i rspr., t. ex. *oðaɳn-trɯ̀ɑ̯̈d-ɪg-ɻnt so-u̯ɑ nɔ̀ðug tɯ́ǫ́* den andra trodde jag inte behövde tvättas, *ɪg-ɑ̯-so-snugɑð-ʏ́r boð-íg-ǫg* jag har rensat slut jag också, *ɑ́ð ad-du-ula-sɻǫ so-u̯ar-ǫ́kt* där skulle du fått se något som var högt[1], *sókra tʏʧʂar-íg so-ɪ-gúɑ̯t* socker tycker jag är gott, *mǫ́-ɪ-sɑ̨-sakt ad-rósoð-ald* skulle jag falla (om du åkte på mig)? *ɑ̯l-ɪg-sɑ̨-ɻnt-spʏ̀ mɯ̀no?* jag skall väl fråga mor, *u̯lɥm-u̯ɻ-sɑ̨-ɻnt-sɻǫ́* vi skola väl se till.

I slutet av direkta frågesatser förekommer ytterst ofta ett pleonastiskt (*og*) *ɑ̯ld*, t. ex. *ɪ-ðu-klɻɑ̯̈n-ɑ̯ld* är du sjuk? *ɑ̯l-du-sʧʂɯ̀ɑ̯̈s-prɯ̀ɑ̯̈stɑm dú-ɑ̯ld* skall du skjutsa prosten du? *ɑ-ðu-skɔ̀ldra-dɪg nú-og-ɑ̯ld* har du skållat dig nu?

Dubbel negation förekommer, som ovan (§ 178) nämnts, mycket ofta vid vissa pronomina ock är även för övrigt vanlig, t. ex. *ɪʧʂa-ðǫ-ɻ̀nt ɪ-dɑ́g* inte i dag, *ɪʧʂa-bʏ́ʤar-ɑ́n ɻ̀ugɥmstɑs* inte bor han någonstans.

Även andra advärb uppträda i ås. utan motsvarighet i rspr., t. ex. *tɑ̯g-no-stɪ̀k, so-fǫm-dǫ-úp ɻ́ɑ́ldn̥* tag en sticka, så att vi få upp eld, *ɑn-bʏ̀ʤar ɻn-nast-úɑ̯s* han bor hos oss, *ɑn-kɥ́mb-ɻnt a-bɪ̀ugkrɑ̄ɻs fɒ-fald-ɪ-mɔ̀rgɥ* han kommer inte till Bunkris förrän i morgon, *fast-ɑ-rɑ́k-og-ɻnt so-frɔ̀lɪ* fastän det inte räcker så rikligt.

§ 207. **Prepositioner** utan motsvarighet i rspr. förekomma i uttryck som t. ex. *fǫ́ lɪt-ov-kɑ̀fɪ* får jag litet kaffe? *ɻɑ̨n-ɯ̀ɑ̯̈p ov-smólo* en hop småboskap, *ɻɑ̨t-tɻúg ov-ɑ̀gɥm* ett tjog ägg, *knɑk-tɻ́l-ɑd-ǫm* slå till honom! *ʧʂɑ-tóɻ-fɒr* (kär) tack (för)!

Anm. Ytterligare äro att märka några småord, som mycket ofta brukas pleonastiskt; så *boð* 'både' i uttryck som t. ex. *ɪ-tʏ̀ʧʂa-sǫ́ boð-íg-ǫg* jag tycker så jag också, *ɑð-ɪ-bo-lɑ́ɻgga brɔ̀t-ǫg* det är ännu längre bort, (det är kallt —) *ɑð-ɪ-fɛ́l bo-sǫ́-og* ja det är det. Ett pleonastiskt 'att' uppträder i kraftigt bekräftande uttryck som t. ex. *ɑ́ð at-du-ʤɑ́r* det gör du! *ɑ́ð at-ǫ-ɑ́r* det har hon visst det! I samband med konjunktionen 'eller' i bisatser förekommer regelbundet ett pleonastiskt *mɑ*[2], t. ex. *ɪʧʂa-u̯ɑ̨t-íg, ukað-ɑn-ɑ̯ mɑ-lùpur ɑld-noð-*

[1]) Märk, att *sǫ* här ej är relativpronomen.

[2]) Märk, att detta ord är i uttalet skilt från konjunktionen *mɑ̨* 'medan'.

ȁlar inte vet jag, om han har loppor eller något annat, *að-ɪn̥t-guæ̯t-u̯ito*, *ukað-a-u̯ard ma-sǫ́-ald-sǫ́* det är inte gott att veta, om det blir så eller så, *ɪ-kȁn̥a-ðo-ɪn̥t*, *ukað-að-ɪ ma-sý̯æ̯t ald-sáu̯rt* jag känner då inte, om det är sött eller surt.

XII. Ordföljd.

§ 208. **Inverterad ordföljd** förekommer mot bruket i rspr.:

a) i av *sǫ* inledda utropssatser, t. ex. *so-ávug-ɪ́-ðu* så olydig du är! *so-dúm ɪ́-ðu* så dum du är! *so-lą́u̯gt fa̯-ðu-úptar* så långt uppåt du går!

b) i vissa bisatser, t. ex. *spý̯r-ùrdku̯ɪnfū̯æ̯ʃsę*, *og-trúæ̯-ðu ɪn̥t-mɪ́g* fråga Urd-kvinnfolken, om du inte tror mig, *ɪg-fa̯r-áu̯t*, *og-rɪ̏æ̯ra-ðu-mɪg ȉa̯sn̥-tɪ́l* jag går ut, om du rör mig en gång till, *að-ɪ-fɪ́l-u̯ȉldast ɪg-ʤá̯r-að*, *og-á̯l-ɪg* det är väl bäst, att jag gör det om jag skall, *du-la-sakt-dú u̯ito*, *ụm-að-ɪr-ą̀ndɪs ald-ɪr-a-ká̯l* nog lär du veta, om det är Anders eller Karl, *ɪg-sóg-ɪn̥t*, *ukarɪ́a̯vę-u̯a ma-nɪðɪ-u̯àtnę ald-u̯a̯r-ǫ-ùpɪ̯̄r* jag såg inte om reven var nere i vattner eller (var hon) uppe, *ɪg-u̯á̯t-ɪn̥t*, *ụm-að-ɪr-ụm-ȍstę ald-ɪr-að-ụm-u̯ȍrar* jag vet inte, om det är om höstarna eller om vårarna, *sas-aḍụm-u̯á-dar ɪ-trɪ̨á̯-u̯ikur*, *ald-àḍụm-u̯ɪ̨-u̯á-da tu̯á̯r* då vi hade varit där i tre veckor eller om det var två.

Anm. Omvänt har ås. rak ordföljd, då rspr. har inverterad, i uttryck som t. ex. *og-ɪ̀ŋʤɪn-pù̯æ̯stdą̄g að-ɪ́r* ock ingen postdag är det!

§ 209. **Predikatet** står mycket ofta sist i korta relativsatser, t. ex. *ą̨n-fɪ̀k-fɪ́l-su̯á̯n rȍða*, *so-gą̀mbla-u̯á̯r* Sven fick väl rå, som var äldre, *dɪa̯-ʤá̯-sǫ*, *dɪa̯-so-gą̀mblast-ɪ́ro* de göra så, de som äro äldst, *ɪ-gǫ́-ðaɪ̯t-ną̏mast-ɪ́r* jag går dit det är närmast, *ȍla-so-ðaɪ̯t-kɪ́mo*, *so-sȁɪ̯-ðɪa̯r* alla som komma dit, så säga de, *ȍla̯r ɪro-ðɪa̯-lɪ̀a̯ðə u̯ɪð-ą̨n-so-sɪ̀a̯nast-kɪ́ą̨m* alla äro de leda mot den som kom senast, *ą̨n-sàgd sos-sá̯n̥t-u̯á̯r* han sade som sant var, *ɪ́ʃ̯a ulụm-u̯ɪ̯r-ą̀nda-ðy̯æ̯ so-gá̯rt-ɪ́r* inte skola vi ändra det som är gjort, *ȍla̯ so-ȍgụ og-nɛ́vað óvo* alla som ha ögon ock näsa.

§ 210. **Objektet** sättes ofta före värbet på ett sätt, som avviker från rspr., t. ex. *du-a̯l-dǫ-ɛ́ fǫ-sɪ́ǫ* du skall då få se det, *ụm-du-aḍ-ɛ́ u̯itoð* om du visste det, *àḍ-dɪa̯r-ɪn̥t ȍnụm sʧ̯ùæ̯saðald* var det inte just honom de hade skjutsat? *dɪa̯-kɪ̀n̥d ɪn̥t-ɪa̯t-ɪ̀a̯nda-fɪ́l fɪ̨na* de kunde inte finna ett enda fel.

Då något av värben *ʤzávo* 'ge; bringa att' ock *ɭat* 'låta' såsom jälpvärb står vid en infinitiv, sättes dess objekt, i motsats mot i rspr., efter infinitiven, t. ex. *ɪg-a̱ɭ-ʤzav-drɪ̀ɭ krɨ̀ɣtɣ̄ɾʊm* jag skall ge kreaturen att dricka, *a̱ɭ-du-ʤzav-grå̱ɳ-ɛ̨nɛ nʉ́-ɛld* skall du narra hänne att gråta nu? *ɭat-sɪ̨ǫ́ màɾgɪt* låt Margit se! *ǫ-ùɭd ɭat-sɪ̨ǫ́-nogʊm-ɛð* hon skulle låta någon se det, *ʊ̱ɪso-a̱ɭ-du-ɭat-ɭlɑ̱ʃʂ ràkɑn sʃʂíɑ̱ðɛ̨* varför skall du låta hunden slicka skeden? *og-nú a̱ɭ-du-ɛt-ʃʂýæ̱ls ɭat-ɪ̨áto-ðɪg mùgɑ* ock nu skall du ut på myrslåtter ock låta myggorna äta dig, *sɪ̨ǫ-ʤzíɑ̱ta ɭat-lɪ̀ɑ̱-sɪg smǫ̀-pöɣkɑ* se getterna låta småpojkarna leda sig, *ɭat-ʊ̱ɑ̀ɻ-mɪg lɪ̀teð* låt mig vila litet! *ɪg-a̱ɭ-ɭat-fro-úp-sɪg-ɑn lɪ̀teð* jag skall låta honom morna sig litet, *du-a̱ɭ-ɭat-ʊ̱óro-ɑn* du skall låta honom vara, *du-a̱ɭ-ɭat-ʤzá-pòɣkɑ sos-dɪɑ̱-ʊ̱ɪ̀la* du skall låta pojkarna göra som de vilja.

Liknande oskiljbara värbaluttryck äro bl. a. följande: *ɾaɪ̯t-úp-sɪg* resa sig upp, *du-a̱ɭ ʤzav-á̱t-mɪg a-dá̱r* du skall ge mig tillbaka det där, *ɑn-a̱ɭ-drag-skótɑn ʤzíɑ̱tar, da-ðɪɑ̱-drà̱ɪ̯t-kà̱bʊm* man skall rumpdraga getterna, då de skita stockar (d. v. s. ha förstoppning), *ovo-ðɪɑ̱-draɪ̯-návɛl-dɪg-nosɳ* ha de naveldragit[1] dig nånsin? *ɪg-fɪk-drɪk-ɪ-ɭá̱g kà̱fɪ mɪn-ɑ̨ndɪs og-márɪ* jag fick dricka kaffe i lag med Anders ock Maria, *ɪ̨at-màtɑn-sɪg* äta sig mätt, *ɪg-bá ʊ̱àlkʊ̄mnan-dɪ̨ɑ̱m* jag bad dem vara välkomna, *ɪg-ar-à̱ʃɛ̨a màtɑn-mɪg tɪ̨mbrɑ̨* jag har kört mig mätt på timmer.

Anm. 1. Det förhållandet, att ås. har skilda böjningsformer för nom. ock ack. av de flästa subst., medför ofta, att en ordföljd, som i rspr. åstadkommer otydlighet, med fördel användes i ås., t. ex. *kùlɪ̨ tʊ̱ɑ̱-gɑ̨mkālɳ mɪ́n-sɪg* flickan tog gubben med sig, *póɣʃʂɪn dɑ̀ɪ̯gd-skà̱ʊlmɪ̄ɑ̱starn, so-n-ʊ̱art bo-gúɑ̱l og-blóɾ* pojken dängde skolmästaren, så han blev både gul ock blå.

Anm. 2. Objekt, som innehåller negerande pronomina, ha tendens att ställas så långt fram i satsen som möjligt, t. ex. *fast-ɪ̨ʊ̱gɑn-kál ǫ-á̱r* fastän hon inte har någon man, *ɪg-ɪr-ɪ̨ʊ̱gɑn rá̱ɖ íg* jag är inte rädd för någon jag, *ɪ-kɑ̀ɳɛs-ɪ̨ʊ̱gɑn àɭa ʊ̱íð* jag känner inte igän någon annan, *ɑn-ʤzár ɪ̨ʊ̱gʊm-kùɑ̱ɾtʊm-mɪ́n* han gör inte med några kort, *ɪg-á̱r-ɪ̨ɳtnoð árt* jag har inte hört något, *dar-ɪ̨ʊ̱g-pɑ̀ɳɪ̄ʊ̱g ɪg-á̱r* då jag inte har några pängar.

§ 211. **Advärbialet** sättes vida oftare än i rspr. före värbet, t. ex. *ʊm-du-ʊ̱ul-sǫ́ lɪ̀ga* om du vill ligga så, *ʊ̱ar-a-sǫ́-ʃʂýæpt* vem har gjort ett sådant köp? *nɑɪ̯ ɪʃʂa-bàɭar-ɪg ɪ̨á̱-stà̱ɳda* nej

[1]) Ett slags bukmassage, som användes vid kolik.

inte kan jag stå här (sysslolös), *og-ɨnt-ɨ́á-u̯árɪ o-klɑ̀ndar* ock var inte här ock gräla! *so-ðɪɐ̯-bɣ̯æ̯v-ɨnt ɨ́á-skrɑ̀mbal* så att de inte behöva (ligga ock) skramla här, *so-u̯íst sos-ɨ́ár ɪg-ɨ́r* så sannt som jag är här, *nau̯g-bàlar-n-fɪ́l dɑ́-bɑ̀ndas* nog kan han då vräka sig där, *ad-sɐ-ðáɪ̯ta prúæ̯stn̩-u̯ɐ̯ fárɪð-ɔg* hade vår prost också farit dit, *bà-bàɪ̯, tast-mɣ̀n-kúmb* vänta bara, tils mor kommer! *ɪg-bɑ̀-spu̯æ̯rd-àtar, ɣm-làs-u̯ar-ɨ̀na* jag frågade bara, om Lars var inne, *ɔ-syæ̯ks-grɑ̀l að-uærta-frísk* hon tycks ha blivit alldeles frisk, *ɑn-ʤɑ́-fɪ́l-ɨnt-ɑ́n, mald-n̩-kɛ̀na gúæ̯t-ʤár* han gör då inte mera, än han känner gör gott, *ɪʃ́a-ɑ́l-ɑn sɔ-lɣ́úæ̯t fóro* inte skall man bete sig så fult, *ɑn-syæ̯ks-ɨnt-u̯óro ov-mátɣm-mat* han tycks inte bli mätt av mat, *ʤárum-u̯ɨ noð-àlar-ald bɑ̀r ata-u̯águm gɔ̀um* göra vi något annat än bara gå efter vägarna? *da-ðu-ɨr-ɔ-rɨ̀ɛ̯sun-stɑ́ð* då du är stadd på resa.

Även i övrigt märkes en tendens att sätta advärbiella bestämningar långt fram i satsen, t. ex. *kɔɣtɪr-ɔg-ɨ́r ɨ́ɛ̯m* springen I också hem? *ɪg-ɑ̀ð-ɔg-ɨ́g trɔað-á-noga-nɣ* jag skulle också vilja få litet nu, *ɪg-u̯ɑ́t so-u̯ɑ́l-a-so* jag vet det så väl så, *ɪg-ɑ̀-gɑ̀rt-úp boð-ɨ̀n-dar-ɔg* jag har gjort upp (eld) där inne också.

Starkast är denna tendens beträffande ordet 'inte', som gärna sättes först i satsen, t. ex. *og-ɨnt-du u̯ɪl-fɣ̯-uæ̯s at-bùðar* ock du vill inte följa oss till fäbodarna? *ɨnt-ɨg-su̯ɛ̯nskar-ald* jag talar inte häller svenska, *og-ɨnt-lɑ́u̯gg-sʃɣ̯æ̯ bàlum-u̯ó-ðar* ock lång stund kunna vi inte vara där, *du-al-sɨ́ǥ, so-ɨ̀nt-du fɑ-tùæ̯-kut-nɣ* du skall se (till), så att du inte beter dig tokigt nu, *ɣm-ɨ̀nt du-kúmb* om du inte kommer.

Anm. 1. Ordet 'inte' kan aldrig såsom i rspr. stå emellan subjektet ock predikatet i bisatser; om ordet ej sättes i satsens början, måste det därför stå efter värbet, t. ex. *ɪg-ɪ-rád ɑn-kúmb-ɨntɑ̄* jag är rädd att han inte kommer, *ɑn-fɑ́ ʖlaɨ̯sn̩-u̯ɨ̀s-ɨnt-að* hau låtsas som om han inte visste det, *bɑ-fɔ-ðýæ̯ at-ɪg-u̯ɨ̀ld-ɨnt fɣ̯-ɔm* bara därför att jag inte ville följa honom, *ɣm-du-fɔr-ɨnt-gárt ɪta-ɨ́á fɪrɪ-brɑ̀ðo* om du inte hinner göra det här före förfrukosten, *fast-drɑ-u̯ɑ̀r-ɨnt-ɨ̀ɛ̯ma* om de också inte vore hemma.

Anm. 2. Negationen *ɨ̀nta* sättes alltid före objektet, t. ex. *ɪg-fɪ́k-ɨnt-að* jag fick det inte, *ɑn-sóg-ɨnt-mɨg* han såg mig inte.

§ 212. Vad beträffar **attributets** ställning i satsen, märkas följande exempel: *ɪg-að-ɑ̀ndɪs-lɪ̀ʟlɑn mɨ́n-mɨg* jag hade den lille Anders med mig, *ɪg-ar-ɨ̀ɣgan trɔ́ tùæ̯ran ɣ́-mɨg* jag har inte en torr tråd på mig, *nɔn-dɑ́g ald-ɑ̀nɑn* en eller annan dag, *ɑ-ðu-*

ɻɐn-tɨ̦l lɔ̀ɒar har du en låda till? *ɑ-ɒu-ɻɐn-tɨ̦l ɤlàɻka* har du en dylik (låda) till?

XIII. Prepositionernas rektion.

§ 213. **Dativ** styra följande prepositioner[1]:

ɑ̦ɒ 'åt, till'[2], t. ex. *dɪɐ̦r-ovo-sɑ̦lt-gɑ́rdɳ ɑ-bùɑ̦lɑ̄ɑ̦* de ha sålt gården till ett bolag, *u̯ɐn-ɑ̦l-ɪg-ʤzar-ɑ́ dʏ́ɤ̦* vad skall jag göra åt det? *ɪʧɤa-ar-ɨ́g u̯ɑ-dáɻt-ɑɒ-ɳm-noɒ* inte har jag varit till honom något, *ɑɒ-ɪr-álfrɪɒ so-ɪ-fɑ̀ɒar ɑ-krìɒɳm* det är Alfred som är far till barnet (barnets far);

àɻtraɒ 'tillsammans med', t. ex. *ulʏm-ɻato-sʧɤʏ́raɒ atra-grɔ̀tɳm* vi skola äta surmjölk till gröten, *ɛ-u̯ar-íɳ-tɨ̦l atra-màɻnʏm-gùɒa* det var en till utom min gubbe;

àtɳɪ 'i bakre delen av', t. ex. *ɳn-sɻt-àtɳɪ-bɔ̀tɳm* han sitter baki båten;

frɳ 'från', t. ex. *gok-ɳ̀ndɳ frɳ-glásɻ* gå undan från fönstret;

frɔ̀m̄ɳɪ i främre delen av, t. ex. *du-al-sèʧɤ-dɪg frɔ̀m̄ɳɪ-trìlʏn* du skall sätta dig framme i trillan;

mìl̄ɳ 'mellan', t. ex. *ɳ-sɪr-aʊt-ɤlaɻs-ɻɑ̦-pà*, *so-ɑ-u̯ɑ̀kse mɪlɳ-tʊ́ɳ-stɻɑ̦nʏm* hon ser ut som en potatis, som har växt mellan två stenar, *árɻn fʊɑ̦r-ɨ́n mɪlɳ-grɔ̀l̄ʏm* haren for in mellan granarna;[3]

mʏ̀ɑ̦ta 'mot', t. ex. *ɪ-kòʏt-mʏ̀ɑ̦t-ɳm* jag sprang emot honom, *nɑ́tɑ̦ mʏɑ̦t-sʏ̀ɳdɑ̄ɑ̦m* natten mot söndagen;

naʂt 'hos, vid', t. ex. *ɑn-bʏ̀ɒʒa-naʂt-skùɑ̦makarɑ̄m* han bor hos skomakaren, *ɑn-sɑ̀ʈ-sɪg naʂt-bʊ̀ɑ̦rdɑ̦* han satte sig vid bordet;

ɳ̀ndɳ 'undan', t. ex. *ɳ-bɑ̀ sʏɛ̦ks-u̯ɨ̦l-kʏm-ɳ̀ndɳ-ɳm* hon tycks bara vilja komma undan honom;

ʏr 'ur', t. ex. *ɑn-fʊɑ̦r-ʏ́-stʏ̀vlʏm* han for ur stövlarna;

---

[1]) Prepositioner, som styra genitiv, se § 150.

[2]) Dessutom märkas sammansättningar som *dɪɑ̦ɒɳaɒ* på andra sidan om, *nìɒɳaɒ* nedanför, *nɔ̀rɒɳaɒ* norr om, m. fl.

[3]) Denna preposition brukas ofta enklitiskt, t. ex. *gɑ̀rdmɨ̄l̄ɳ* mellan gårdarna, *u̯ɑ̀gʏm̄ɨ̄l̄ɳ* mellan väggarna, *ɑɒ-ɪr-ɻnt-láɻggɑ rɔ̀m̄ɨ̄l̄ɳ ɑldlɔ̀rmɨ̄l̄ɳ* det är inte längre mellan råden än mellan låren (ordspr.); jfr *dɪɑ̦r-ovo-mɨ́ʧɪ sɨ́g-mɨ̀l̄ɳ dɪɑ̦-ɒɑ-bɔ̀ɒar* de ha mycket sig emellan de där båda.

o̲v 'av, från', t. ex. *fǫ̊ lɨt-ov-ɻlàz̲ko* får jag litet dylikt, *ɑn-kʉm̲b-ò̲strǫ-ov-rɑ̀mɔ̄ʏrn* han kommer österifrån Rämyren, *du-ɑ̲l-ɻlaʃʂ-ó̲v fátɨ* du skall slicka av fatet, *ɑm-gáz̲ð-ɑu̲tov-bɨ̀ɑ̲rɐ̨* vi ha gått utför bärget.

§ 214. **Dativ eller ackusativ** styra följande prepositioner:

ɑ̀t̲ar 'efter', t. ex. *gok-ɑ̀tar ʒɑnʉm-stɔ̀r-ɑ-mɨg* gå efter en käpp åt mig! *koʏt-ɑ̀tɑ-ðʏɑ̯* spring efter det! *ɑ̀t̲ɑ-ʒó̲gdɐ̨* efter hälgen, *ɑter-ɐ́ tɑ̀gd-ɳ grɑ̀ɻɑ* efter det teg han alldeles;

fɑr 'för', t. ex. *ɑ-ðu-rǫkɑð-áu̲t fɑr-ǫm-dɑ́nɐ̨* har du råkat ut för den där? *tak-fɑ-ɻǫ́nɑð* tack för lånet! *náu̲g tɑ́n-sɪg-ɑ-sɨ̲ɑ̀rn fɑ-dɑ́n̲* nog tar man sig till Särna på en dag, *ɪg ɑ-bɪtɑ́lt trɨ-ɔ̀ fɑ-krʉ̀ɑ̯kɑ* jag har betalat tre öre för krokarna, *ɑn-dúɑ̯ fɑ-no-dógo-sɐ̨* han dog för några dagar sen, *dǫ-ðɑ̲-klʉ̀kʉ ɑr-ɪ-ʃʂʏɑ̯ɛpt fɑ-fɐ́m̲-krʉ̀ɑ̯nɐr* den där klockan har jag köpt för fäm kronor;

fɪr 'i vägen för, före', t. ex. *du-ɨ-fɪr-ǫm* du är i vägen för honom, *du-ɑ̲l-ɻnt-kòʏt fɪr-fʉɑ̯tʉm-sǫ* du skall inte springa framför fötterna (på mig) så, *fɪr-ɻúɑ̯lɐ̨* före jul, *ɐ-dɑ́ u̲ɑ̲-fɪr-ðɑ̀ɻn-dógo* det där var före dina dagar;

ɨ 'i', t. ex. *u̲ɑn-ɑ́-ðu ɪ-bʏ̀tʉnɐ* vad har du i byttan? *dɪɑ̲-gǫ-ɪ-skɑ̀u̲lɑm ɔ̀l̲-trɑ́ɻr* de gå i skolan alla tre, *gǫ-ɪ-kávɨ* gå sönder, förstöras, *ɻar-ɪ-mɐ̀nɐm* under morgonens lopp, *lɨ̀l̲bʉ̄kɐn ɑ-nùʤɐ-mɨg ɪ-sàɻðɥ* lillbocken har stångat mig i sidan, *sʧɨɑ̲ðɐ̨ fuɑ̯-nɪð-ɪ-kɑ́vɛð* skeden for ned i ostskummet, *ulʉm-dɑɻt-ɪ-skàu̲lɑn* vi skola i skolan, *ɑ̲l-du-sɑ̀ʧ-dɪg mɨn-ɻlɑ́ɻkt-ɪ-návǫ* skall du sätta dig med dylikt i händerna? *ɑ-l̲ǫt-klɨ́ɑ̲nt ɪ-ɑ̀rɥ* det låter illa i öronen, *ɪ-tɨ́ugu-mɨnʉ̀ta* i tjugu minuter, *ɐ̲v-ɑ-dɑ́r atrɪ-skópɛð* lägg det där i skåpet;

mɨn̲ 'med', t. ex. *sɨ̲ǫ́ u-ðɪɑ̲r-ovo-skrɨ̀ɑ̲vɑ mɨn-knɑ̀ɻvɐm* se hur de ha skrivit med kniv! *dɪɑ̲r-ò̲k mɨn-u̲ǫ́-sɑ̀ɻnʉm* de köra med var sin (häst), *mɨn-ùkɐr ɛdn̲-sɐ̨-ulɑ-ʤɨ̀ft-sɪg* med vilken (flicka) borde han då gifta sig? *du-ɑ̲l-fǫ-sɨ̲ǫ́ mɨn-brɑ̀ðʉm ɑ́m ɻar* du skall få se hur mycket bräder vi ha här, *ɑn-gɑ̀rd-ɻnt-mɨ́n̲ mɛld-tʉɐ́m̲-ɛld-trɨ́m̲* han gjorde inte med mer än två eller tre, *óstɑr-og-ɻǫ́p-uɑ̯s-mɨn-ǫm* öster ock jälp oss med den (potatisåkern), *sɨ̲ǫ-mʉ̀ɑ̯fɑ̄-fǫ sɪʃʂ-ǫ-bríɑ̲-mɨn-prʉ̀ɑ̯s-tɑm* se morfar får sitta bredvid prosten, *ɑn-ɑr-ò̲t-ʉ̀n̲drɑ mɨn-krɑ̀u̲ɣnuɲ* han har åtta hundra (kronor) av Kronan, *u̲ɑ-lɨ̲ú̲ɑ̲t̲ du-fɑ̲-mɨn-ʤɨ̀ɑ̲tʉm* hur fult du beter dig mot getterna! *ulɪr-*

áu̯t-mɨn-smólǫn I skolen ut med småboskapen, *ad-ɨ-so-ʤźáro gǫ-mɨn-u̯àtufɨ̄u̯ærur* det är ett sådant göra att gå med vattufårorna, *u̯a-ku̯ær-mɨn-ad* låt bli det! *fárɨ-ɨnt mɨn-stǫ́rn-fɑ-mɨg* låt bli min käpp!

ùpǫ, ǫ '(upp)på'[1], t. ex. *a-lí̜g dart-ǫ-bù̯ærdę* det ligger på bordet, *gók-atrǫ-ɨ̨ndąm-du* gå på sladden du! *ɨg-u̯ɑ́t-dǫ-ɨ̨nt, u̯ɑ̨n-du-u̯ɨ́l-upǫ-tɑ́ʃʂɨ* jag vet då inte, vad du vill uppe på taket, *du-a-nàɾa-mɨg ǫ-àtum* du har narrat mig på hattbytet, *ɑv-úp-ad ǫ-búæ̯rdad* lyft upp det på bordet! *u̯ɑ̨n-ɑ̨l-du-upǫ-tɑ́ʃʂad-atɑ̄* vad skall du uppå taket efter? *dɨɑ̨r-ɨro-ɨ̨álokar ǫ-u̯án-ɑ̨nɑ̨n* de äro arga på varandra, *a-dɑ́ u̯ɨ̨ð-ɨg-dǫ-fɨ̨l-gɑ́rt upǫ-túæ̯-dógo* det där hinner jag väl göra på två dagar;

ùnder 'under', t. ex. *màs-ɨr ɨn-unda-bàu̯rę* Misse är inne under härbret, *màs-a-fad-ɨ̨n unda-báu̯rad* Misse har farit in under härbret;

ɸvɸr 'över', t. ex. *ad-ɑ̀ɨnʤar up-ɸvɸ-glásɨ* det hänger uppe över fönstret, *skúæ̯ta ʤík-ɸvɸr-ɨ̨ɑn-stɨ̨ɑ̨* skottet gick över en sten, *ɨʃʂa-ɑ̨l-du-brɸ-ðɨg-úm u̯a-ɨ̨álok-ɸvɸr-ɑ́ð* inte skall du bry dig om att vara arg över det.

§ 215. **Ackusativ** styra följande prepositioner:

àtǫ 'bakom'	*sùɳǫ* 'söder om'
frǫ̀mǫ 'framför'	*ǫ̀stǫ* 'öster om'
ɨ̨nǫ 'innanför'	*u̯àstǫ* 'väster om'
àu̯tǫ 'utanför'	*ɨ̨ɑmǫ* 'på denna sidan om'
úvǫ 'ovanför'	*ɨ̨ùæ̯tǫ* » » » »
nídǫ 'nedanför'	*dɨɑ̨ðǫ* » andra » »
nǫ̀rdǫ 'norr om'	

t. ex. *ąn-fɑ-bar-ɨ̨nǫ-rùæ̯gārdn* han går bara innanför gärdsgården, *dɨɑ̨ dúgo-ɨnt u̯ar-àu̯tǫ-ʃʂýæ̯t ɨ̨ŋgąn-dɑ́g* de kunna inte vara utan kött en enda dag, *ąn-ɨ-nðǫ-ɨ̨àldāu̯sad* han är nedanför eldhuset, *ąn-bɸ̀ʤa u̯astǫ-ǫ̀vę* han bor väster om älven;

gɑ̀ɨ̨num 'genom', t. ex. *a-u̯ɑ-gɑɨ̨num-ɑ́n ɨ-fɨ̨k-ąn-da-plásn* det var genom honom jag fick den där platsen, *sɨ̨ǫ-màs-far-ɨ̨n gɑɨ̨-num-glɑ́sad* se Misse går in genom fönstret;

ɨblɑ́nd 'bland', t. ex. *ɨg-ɨ-so-ɑlàrvug, so-ɨg-bàlar-ɨnt gǫ-ɨblɑnd-fúæ̯k* jag är så trasig, så jag kan inte vistas bland folk;

---

[1]) Med sms. *àu̯tǫnǫ* utanpå.

ų̊m, *rį̀ɣgų̊m* 'om(kring)', t. ex. *u̯ɪso-i̯-ðu-so-kúæ̯lug rį̀ɣgų̊m-ò̩gų* varför är du så sotig omkring ögonen? *o̯-i̯-so-ró̩ð-o-gra̯ą̊n ų̊m-ò̩gų* hon är så röd ock grann i ansiktet (eg. 'om ögonen'), *ų̊m-ò̩stą* om höstarna;

u̯i̯ð, *bri̯æ̯u̯ɪð* '(bred)vid', t. ex. *ą̊n-bỳ̯d̯ʒæ ðaɪ̯t-u̯ɪ-nų̀æ̯rą̊n* han bor vid Norsjön, *æ-lí̯g daɪt-u̯ɪ-spi̯sn̥* det ligger där borta vid spisen, *fo̯m-fɾl̥-ùg-uæ̯s u̯ɪð-á̩ð* vi få väl trösta oss med det, *ą̊n-sɪ̯t-bri̯æ̯u̯ɪ-prù̯æ̯stą̊n* han sitter bredvid prosten.

Slutanmärkningar.

1) Genom misstag från förf:s sida har i de två första arken sandhitecken (‿) kommit att användas i stället för bindestreck för att beteckna, att vissa ord tillsammans utgöra en rytmisk enhet.
2) Sedan denna avhandling i det närmaste färdigtryckts, har förf. i tidskriften »Språk och Stil» publicerat en specialundersökning rörande Åsenmålets ljudlära, till vilken hänvisas.